

amatérská
scēna

Ročenka **2016**

Celostátní přehlídky v odborné gesci NIPOS-ARTAMA

Divadelní přehlídky 2017

86. JIRÁSKŮV HRONOV

Festival amatérského divadla s mezinárodní účastí
4.–12. srpna, Hronov

6. DIVADELNÍ PIKNIK VOLYNĚ

26. celostátní přehlídka amatérského
činoherního a hudebního divadla
4.–7. a 11.–14. května, Volyně

ŠRÁMKŮV PÍSEK

56. celostátní přehlídka
experimentujícího divadla
26.–28. května, Písek

DĚTSKÁ SCÉNA

46. celostátní přehlídka dětského divadla
a 46. celostátní přehlídka a dílna dětských recitátorů
9.–15. června, Svitavy

WOLKRŮV PROSTĚJOV

60. celostátní přehlídka
uměleckého přednesu a divadla poezie
14.–18. června, Prostějov

MLADÁ SCÉNA

15. celostátní přehlídka studentských
divadelních souborů
21.–25. června, Ústí nad Orlicí

66. LOUTKÁŘSKÁ CHRUDIM

Celostátní přehlídka amatérského loutkářství
30. června–6. července, Chrudim

TANEC, TANEC ...

31. celostátní přehlídka scénického tance
mládeže a dospělých
26.–29. října, Jablonec nad Nisou

27. POPELKA RAKOVNÍK

37. přehlídka amatérského činoherního
divadla pro děti a mládež
1.–5. listopadu, Rakovník

Ostatní přehlídky a dílny 2017

27. národní festival neprofesionálních komorních a symfonických těles

13. května–27. listopadu
celkem 5 etap na různých místech

37. národní soutěž a výstava amatérské fotografie

13. května–10. června, Svitavy

Kutná Hora

34. celostátní přehlídka dětských skupin
scénického tance
18.–21. května, Kutná Hora

Setkání mladých amatérských divadelníků

Dílna Šrámkova Písku
11.–20. srpna, Šumperk

27. celostátní přehlídka škol- ních dětských pěveckých sborů

26.–28. května, Uničov

26. folklorní festival Pardubice–Hradec Králové

2.–4. června, Pardubice, Hradec Králové, Piletice

60. festival sborového umění Jihlava

26.–28. května, Jihlava

13. ZLATÉ SLUNCE

Celostátní soutěž neprofesionální filmové
tvorby – školní kategorie
8.–9. června, Blansko

64. ČESKÝ VIDEOSALON

Celostátní soutěž neprofesionální filmové tvorby
16.–17. června, Ústí nad Orlicí

16. celostátní přehlídka výtvarných prací dětí a mládeže

13.–15. října, Zlín

PORTA MUSICAE

12. celostátní soutěž dětských pěveckých sborů
10.–12. listopadu, Nový Jičín

OPAVA CANTAT

9. celostátní přehlídka
středoškolských pěveckých sborů
23.–26. listopadu, Opava

České a slovenské loutkářství bylo zapsáno na seznam UNESCO

Do Reprezentativního seznamu nematného kulturního dědictví lidstva UNESCO byla 1. prosince 2016 zapsána společná česko-slovenská nominace „Loutkářství na Slovensku a v Česku“. Stalo se tak na 11. zasedání Mezivládního výboru pro zachování nematného kulturního dědictví v etiopské Addis Abebě.

Text: Michal Drtina

Zápisem na tento prestižní seznam se završila nadstandardní spolupráce obou zemí při přípravě společné nominace jevu, který je vyjádřením blízkých kulturních vazeb Česka a Slovenska. Společenství loutkářů v obou zemích může oslavovat toto potvrzení jejich umu na mezinárodní úrovni.

Zápis byl schválen po značném úsilí slovenské a české strany, které se ohradily ke stanovisku hodnotícího Evaluačního orgánu, který původně navrhl nominaci vrátit předkládajícím státům k doplnění o informace o pravidelné aktualizaci národního seznamu, na kterém musí být každý prvek usilující o zápis na Reprezentativní seznam zapsán. Obě země však výbor přesvědčily o tom, že své národní seznamy aktualizují pravidelně. *„Oceňuji úsilí českých a slovenských kolegů, jejich nesmírně kvalitní práci na společné nominaci fenoménu loutkářství, který našťastí nikdy nezestárne, neboť přináší radost dětem i dospělým a provází nás životy od dětství do seniorského věku,“* uvedl k zápisu ministr kultury Daniel Herman.

Výbor letos posuzoval 37 žádostí o zapsání do Reprezentativního seznamu, šest na Seznam nemateriálního kulturního dědictví v ohrožení a sedm do registru osvědčených postupů. 11. zasedání Mezivládního výboru pro zachování nematného kulturního dědictví v Addis Abebě se zúčastnilo přes 650 delegátů ze 120 zemí světa, včetně 55 nevládních organizací.

Jak vše vzniklo

V únoru 2012 nominovali hejtmani Královéhradeckého a Pardubického kraje východočeské loutkářství k zápisu do **Seznamu nemateriálních statků tradiční a lidové kultury České republiky** a probudili tak vlnu zájmu odborné i laické veřejnosti z České a následně i Slovenské republiky o lidové loutkářství. Podnět k zapsání tohoto fenoménu iniciovalo Sdružení pro podporu tradic východočeského loutkářství. Tento počín poté inicioval zápisy fenoménů národních loutkářství na slovenský (v roce 2013) i český (v roce 2014) seznam nematného kulturního dědictví. Do národních seznamů i na seznamu UNESCO jsou zařazovány tradice, které skupiny obyvatel pokládají za své kulturní dědictví a chtějí je předat dalším generacím. V českém seznamu nemateriálních statků jsou například slovácký verbuňk, vesnické masopustní obchůzky a masky na Hlinceku, jízdy králů na Slovácku, sokolnictví, myslivost, technologie výroby modrotisku nebo léčebné procedury V. Priessnitz.

Následně se v roce 2014 ministři kultury České a Slovenské republiky dohodli na společné nominaci českého a slovenského loutkářství do **Reprezentativního seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva (UNESCO)**. Za Českou republiku bylo koordinací příprav zápisu pověřeno Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPPOS), za Slovenskou republiku Slovenský ľudový umelecký kolektív (SĽUK). Do tohoto celosvětového seznamu byly v té době z České republiky zapsány tři statky: Slovácký verbuňk (2008), Masopustní obchůzky a masky na Hlínecku (2010), a Jízdy králů na jihovýchodě České republiky (2011). Společně s českým a slovenským loutkářstvím bylo letos zapsáno i české sokolnictví přidružené k nadnárodní nominaci koordinované Spojenými arabskými emiráty.

České loutkářství

České loutkářství představuje nehmotný kulturní statek – v národním jazyce provozované loutkové divadlo ve všech svých historických podobách a rozmanitých projevech. Ve shodě s Úmluvou o zachování nemateriálního kulturního dědictví je možné je považovat za jev lidového interpretačního umění.

Za celou dobu své existence je uznáváno jako významný kulturní a společenský fenomén. Tento původně umělý produkt kočovných loutkářů, kteří k nám přicházeli ze zahraničí, se v českém prostředí masově rozšířil. Této tradici významně napomohl fakt, že se čeští marionetáři, hrající česky, stali součástí národně uvědomovacího procesu a posléze ve formě spolkového divadla bylo loutkářství projevem formování občanské společnosti.

Marionetové divadlo, jakožto interpretační umění, je v českém prostředí neodmyslitelně spojeno také s profesionální i lidovou výtvarnou tvorbou (řezba, omalování, kostýmování loutek, malba dekorací). Pro masové rozšíření loutkového divadla u nás vznikly mimořádné podmínky. Fenomémem se stalo tzv. rodinné loutkové divadlo. Prototypy stolních scén, dekorací, loutek navrhovali uznávaní malíři, od poslední třetiny 19. století byly vydávány repertoárové sešity. Od této doby se loutkové divadlo kontinuálně rozvíjí, předává se generačně, a to ve dvou rovinách. Jednak jako interpretační umění, které jeho tvůrci díky mnoha osobnostem dovedli do svébytného uměleckého druhu, jednak jako percepce.

Desítky stálých loutkových scén (např. Říše loutek Kroměříž, Starost Prostějov, Říše loutek Praha, Divadlo před branou Rakovník, Zvoneček Praha) pravidelně hrají od podzimu do jara představení určené především rodinným návštěvám. Zájem o loutkové divadlo dokládá návštěvnost profesionálních divadel včetně nezávislých scén. Tradice loutkového divadla se projevuje ve dvou vzájemně se ovlivňujících a propůjčících liniích – lidové (amatérské loutkářství ve všech aspektech) a profesionální (statutární divadla, nezávislé scény, sólisté, často i kočující) a je permanentně modifikována originálními tvůrčími snahami, trendy a experimenty. Ve srovnání s mnohými formami loutkového divadla ve světě není české loutkářství

postaveno na redukční stabilitě a pevné konvenci, kterou mají, dodržují a přijímají tvůrci i diváci, nýbrž právě na tvůrčím přístupu ke všem složkám tvorby.

Praktikování loutkářství má v místech, která jsou s touto tradicí spojena, velký kulturní a společenský význam. Jeho zapsání do Reprezentativního seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva (UNESCO) je považováno za důležitý počín, který do budoucna umožní uchovávat více než stoletou loutkářskou tradici v České i Slovenské republice a rozvíjet aktivity s ní související, včetně rozvoje cestovního ruchu.

Na holou, Hořovice – Řeřicha a soubor na námět románu Abrahama „Bram“ Stokera Drákula: Krev a jiné lásky Míny, foto Michal Drtina

„Zápis do UNESCO je samozřejmě mimořádný úspěch a uznání oboru v oblasti amatérské i profesionální. Nestalo se tak pouze a jen díky tradici, ale také proto, že moderní české loutkové divadlo, rozvíjené nebyvalým způsobem po druhé světové válce, bylo schopno na tuto tradici navázat a i v dnešní době prokazuje svoji životaschopnost, respektovanou v celém světě.“

Stanislav Doubrava, ředitel Naioního divadla

„Loutkářství mělo u nás vždycky významnější pozici než v jiných evropských zemích, je tu velká tradice a ta zavazuje. Dnes už se dá sice mluvit spíše o divadle fantazie než o čistě loutkářském divadle, ale stále je to svébytné umění s vysokou kulturou.“

Člen královéhradeckého Divadla Drak Jiří Vyšehrad.

„Zapsání na seznam UNESCO si samozřejmě nesmírně vážíme. Jsme hrdí na to, že právě Matěj Kopecký je náš rodák. Ostatně mi tu tradici dál dodržujeme v podobě našeho loutkového festivalu.“

Starostka Libčan Jaroslava Slávková

Nany Lohman Staubová: Vztah mezi UNIMA a UNESCO je ukázkou dokonalého partnerství

Jsem přesvědčena, že vztah mezi UNIMA a UNESCO je ukázkou dokonalého partnerství. Organizace UNIMA (Union Internationale de la Marionnette), založená v roce 1929, „prosazuje mír a vzájemné porozumění mezi všemi lidmi bez ohledu na jejich původ a politické či náboženské přesvědčení prostřednictvím loutek.“ UNESCO (The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) vzniklo v roce 1945 a o svém poslání uvádí na svých webových stránkách následující: „Mír musí vzejít z morální a intelektuální solidarity mezi lidmi. UNESCO se snaží vytvořit síť mezi národy, která tuto solidaritu umožní, podporou vzdělávání jako nezbytné podmínky lidského rozvoje a zlepšováním vzájemného porozumění jednotlivých kultur prostřednictvím ochrany a podpory kulturního dědictví a rozmanitosti.“

Text: Nancy Lohman Staubová

Jako ředitelka světového festivalu loutkového divadla ve Washingtonu DC v roce 1980, který zároveň hostil i 13. kongres UNIMA, jsem požádala americkou komisi UNESCO o sponzorství. Oficiální schválení mé žádosti zvýšilo prestiž celého festivalu. Když nově zvolený generální tajemník Jacques Félix v roce 1981 přesunul sídlo UNIMA do Francie, úspěšně lobbboval za to, aby se UNIMA stala oficiálním partnerem UNESCO (se statutem konzultanta). UNESCO má uzavřená oficiální partnerství s 373 mezinárodními nevládními organizacemi a 24 nadacemi a podobnými institucemi. UNIMA je hrdá na to, že může být jednou z nich.

Odbor UNESCO pro nemovité kulturní dědictví (ICH) konzultuje s UNIMA otázky zařazení loutkových tradic a souvisejících jevů na seznam ústního a nehmotného kulturního dědictví lidstva. Já sama jsem měla tu čest, že jsem v roce 2003 mohla k zařazení doporučit tradici loutkového divadla Ningjó džóruri neboli bunraku. K dnešnímu dni bylo na seznam zapsáno 12 divadelních tradic, které využívají loutky: **sicilská Opera dei Pupi, ústní tradice Geležde z Beninu, Nigérie a Toga, loutkové divadlo Wayang z Indonésie, japonské loutkové divadlo Ningjó džóruri bunraku, khmerské stínové divadlo Sbek thom z Kambodže, turecká tradice Karagöz, korejské divadlo Namsadang Nori; japonské Hitači Furjumono, čínské stínové divadlo, belgické a francouzské průvody obrů a draků, oslavy la Mare de Déu de la Salut ve španělském Algemés a masky a loutky z malijské oblasti Markala.** Přihlášky, které budou posouzeny v roce 2016: **tradiční marionetové loutky ze Srí Lanky, loutkářství na Slovensku a v České republice, japonské „plovoucí festivaly“.** Na seznamu osvědčených postupů pro ochranu dědictví lidstva se nachází

také **výuka loutkohry v čínské provincii Fu-tien.** Nominace Aragoz na seznam byla v roce 2015 zamítnuta (Al-Aragoz¹ je stará forma egyptského divadla, která využívá tradiční maňásky). Žadatelé byli vyzváni k opětovnému zaslání přihlášky. Italská UNIMA požádala o zápis italského loutkářství na seznam Mezinárodní paměti světa UNESCO. Zápis na seznam s sebou přináší i finanční dotaci.

Pro mě jako badatelku a zakladatelku loutkového muzea je největším přínosem UNESCO pro náš obor dokumentování kulturního loutkového dědictví a jeho zpřístupnění online v podobě prezentací a videozáznamů jednotlivých loutkářských forem.

Archivy UNESCO obsahují mnoho dalších záznamů loutkových projektů a představení. UNESCO také produkovalo 2 filmy, které jsou podle mě velmi hodnotné. Iniciativa Expédition Alexandre s podporou UNESCO vytvořila 25minutový dokumentární film *Blue Like an Orange (Modrá jako pomeranč)*. Philippe Genty se svou marionetou jménem Alexandre objel během čtyř let (1962–1966) čtyřicet sedm zemí, v nichž natáčel loutková představení. Z tohoto materiálu sestříhal film *Modrá jako pomeranč*, který slouží jako krásný úvod do světa loutkářství. V roce 1984 v produkci UNESCO vznikl 60minutový film *Scenes from Ramayana (Scény z Rámájany)*, černobílý dokument o thajských spodových loutkách vedených známým umělcem Chakrabhandem a mistrem loutkářem Cheunem Sakunkaeom, jenž měl za cíl zaznamenat tradiční formu loutkového divadla, kterou Chakrabhand znovu oživil.

UNESCO do svých oficiálních publikací zařazovalo loutkáře dávno předtím, než se UNIMA stala jeho partnerem. Číslo časopisu *UNESCO Courier* z roku 1955 bylo celé věnované loutkářství. Na jeho titulní straně je scéna z inscenace *Shakes versus Shav* Lanchesterského divadla marionet. Na zadní straně je fotografie loutek La Compagnie des Marottes Andrého Tahona (Francie). Kromě evropského loutkářství číslo referovalo také o asijských tradicích a aktivitách v obou Amerikách. Loutkářství bylo zmiňováno i v několika dalších číslech Courieru i v jiných periodických publikacích UNESCO, jako jsou *World Heritage Review* a *Cultures*. Mezi zveřejňovanými dokumenty jsou zprávy o realizovaných projektech a konferencích i výtahy z ostatních publikací UNESCO. Mnoho z nich lze prohlížet online nebo stahovat.

V oblastech výzkumu a publikace UNESCO spolupracuje s řadou organizací. Podpořilo tak například proces přípravy *Světové encyklopedie loutkářského umění*, kterou pro UNIMA

¹Transliteraci „Aragoz“ zvolilo UNESCO.

vedli dr. Henryk Jurkowski coby hlavní editor a Penny Francisová jako jazyková editorka. Já měla tu čest být editorkou pro Severní Ameriku. V roce 2000 jsme vytiskli výběr ze sepsaných článků a shrnutí našich dalších plánů na dokončení encyklopedie. Publikace nakonec vyšla v roce 2009 ve francouzštině pod názvem *Encyclopédie Mondiale des Arts de la Marionnette*, a to do značné míry díky úsilí Margaretu Niculescuové, která na ni dokázala sehnat další finance. Aktualizovaná verze je dnes k dispozici na stránkách UMIMA ve třech jazykových verzích, anglické, španělské a francouzské, které byly připraveny pod vedením viceprezidentky UNIMA Karen Smithové.

Organizace UNESCO spolupracovala i s řadou dalších organizací, s nimiž společně publikovala články a zprávy o loutkářství; mezi nimi byly Columbia University Press (USA), Úřad pro kulturu a kulturní dědictví (Spojené arabské emiráty), Asijské kulturní dokumentační středisko pro UNESCO (Írán) a Maisons de la Culture de Rennes (Francie).

Centra vzdělávání UNESCO z celého světa zaznamenávala své projekty související s použitím loutek ve vzdělávání v různých publikacích a na videu, přičemž některé z těchto výstupů jsou zdokumentovány v online databázi. Jako generální tajemník UNIMA spolupracoval Jacques Félix s UNESCO na objednávkách inscenace o prevenci AIDS. Toto živé představení jsem viděla v roce 1992 v ústředí UNESCO v Paříži spolu s delegáty z celého světa. Celá inscenace snad pomohla zvýšit povědomí o možnosti využít loutkářství coby nástroj pro vzdělávání.

V roce 1990 UNESCO zaštitilo účast UNIMA na Mezinárodním pochodu míru, který připomínal 75. výročí genocidy v Arménii a který organizoval Jacques Félix. Generální tajemník Jacques Trudeau se účastnil připomínek 100. výročí této události spolu s arménským střediskem UNIMA v roce 2015. Právě takové projekty naplňují cíle UNESCO a UNIMA, kterými je podpora spolupráce mezi lidmi s cílem zajistit budoucnost v míru pro všechny.

Historik Jaroslav Blecha upsal duši loutkám

Původně se chtěl věnovat výtvarnému umění a hudbě (dodnes hraje na několik hudebních nástrojů a skvěle!), ale osud to zařídil jinak. Během prázdninové praxe ve sbírkách Moravského zemského muzea v Brně „přičichl“ k loutkám a u toho už zůstalo. V současnosti patří ke špičce ve svém oboru. O loutkách neúnavně bádá, publikuje, přednáší, pořádá workshopy i výstavy. Na scénu ale vrací i ty, kdo „pimprlatům“ vdechli život – samotné loutkáře. A neváhal za ně ztratit dobré slovo i při přípravě nominace Loutkářství na Slovensku a v České republice do prestižního Seznamu světového dědictví UNESCO.

Text: Lenka Jaklová, foto: Ivo Mičkal

Loni jste v Moravském zemském muzeu nabídli veřejnosti v rámci výstavy Vějíř loutek dálného orientu malou ochutnávku z loutkářské „dílny“ manželů Vítkových. Proč se k tomuto tandemu vracíte jako iniciátor a kurátor expozice i tentokrát?

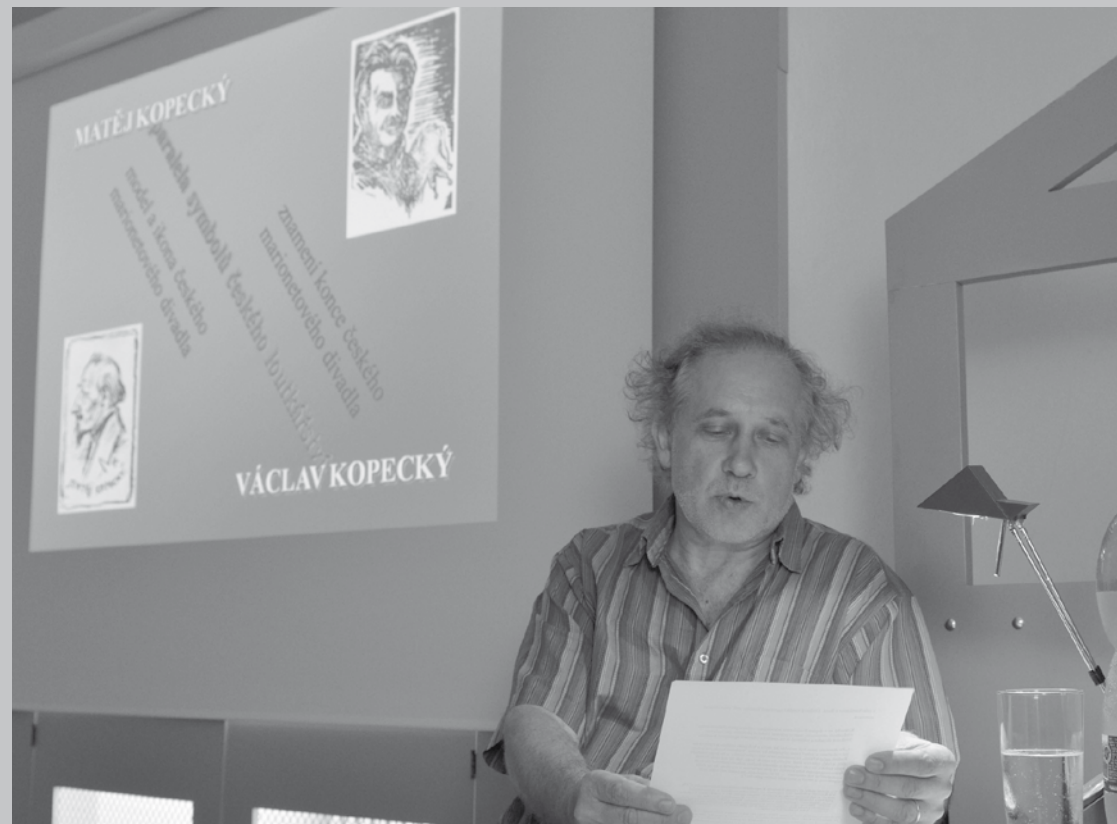
Výstava František Vítek a Věra Říčařová: Jeden život měla původně premiéru v Muzeu loutkářských kultur v Chrudimi už v roce 2014 při příležitosti významného životního jubilea Františka Vítky (*1929). Vzhledem k tomu, že letos má významné jubileum pro změnu paní Věra (*1936), tak jsme se domluvili – jednak s Muzeem loutkářských kultur v Chrudimi a jednak s Vítkovými, že její rozšířenou variaci uspořádáme u nás v Brně.

Čím je obohacena realizace v Moravském zemském muzeu?

Výstava přináší skvosty loutkové umělecké tvorby (výtvarné i divadelní) z období působení Věry Říčařové a Františka Vítky v hradeckém DRAKu, například loutky z inscenace Žabák hrdina (1968), Krysařova píšťala (1970), Johanes doktor Faust (1971) nebo kompletní scénografii k inscenaci Enšpígl (1974). Autentické exponáty doplňuje další materiál jako fotografie, plakáty, kostýmní a scénické návrhy, doprovodné texty aj. Expozici provázejí i artefakty a průvodní materiál z pozdějšího tvůrčího období Vítkových, kdy odešli z DRAKu a vydali se na cestu „svobodných umělců“. K vidění jsou i nově zhotovené repliky scén, které se nedochovaly – třeba úžasná scéna pro inscenaci Jánošík. Také jsme vydali drobnou publikaci František Vítek a Věra Říčařová – Variace na Jeden život. Na rozdíl od obsažnějšího chrudimského sborníku, kam přispěl kolektiv autorů (pěknou úvodní studii napsal např. Pavel Kalfus), jde o populární interview s Vítkovými. Rozhovor je záměrně určen široké veřejnosti, přibližuje a upřesňuje jejich tvorbu a přináší spoustu obrazového materiálu.

Jeden život - to je, myslím, velmi výstižný a současně symbolický název pro výstavu...

Ano. Jde o jeden život dvou tvůrců, jejichž profesní i lidská stránka je identická. Vnímám je, a nejen já, jako „legendy českého loutkového divadla“, jako tvůrčí, zcela neoddelitelný a nedělitelný tandem. Samozřejmě v některých aspektech je František především sochař, řezbář a vynálezavý technolog; Věra zase výtvarnice, scénografka a zejména znamenitá herečka.

Jaroslav Blecha na přednášce v rámci 64. loutkářské Chrudimi. Foto: Ivo Mičkal.

Kdy a kde se zrodil tento tvůrčí tandem?

Vítkovi se poznali během angažmá v hradeckém DRAKu. František, brněnský rodák, začínal jako loutkářský výtvarník ve zdejší Divadle Radost, které založil Vladimír Matoušek. A právě ten ho později, v roce 1958, když zakládal DRAK, zlákal do Hradce Králové. František se od počátku významně podílel na zrodu hradeckého divadla jako konstruktér a technolog; vymýšlel nový divadelní sál, zázemí, dílny apod. Posléze se uplatnil i jako výtvarník, scénograf, sochař, řezbář, což je zřejmě také z naší výstavy. Představujeme zde celou řadu jeho loutek a scén, které vytvářel pro slavné inscenace; jen v DRAKu se podílel na téměř třiceti inscenacích. František Vítek byl pověstný tím, že kupř. pro konkrétní postavu vymýšlel odlišnou technologii ovládání, a to především proto, aby zdůraznil, že každá z loutek

má jiný charakter. Některá dělala gesta rukama, jiná měla spíš pohyblivou hlavu. Originálního dvojího kloubení krku dosáhl např. u prince z inscenace Brokát, princ z pohádky. Zatímco František je geniální technolog, Věra vyniká jako herečka. Neznám u nás nikoho jiného, kdo by dokázal vystupovat tak dvojedině, kdy herec a loutka tvoří v podstatě jednu dramatickou postavu.

Je jiné připravit výstavu tvůrcům, s nimiž ses sblížil nejen odborně, ale i lidsky?

Ctím pravidlo, že by se neměly dělat výstavy a publikace lidem, kteří ještě žijí a tvoří. Jako historik se obacím spíše do starší historie. Rád bádám, zkoumám a při studiu pramenů, uzavřených v čase, objevuji nové informace. Snažím se o to, aby jakákoli prezentace v muzeu přinesla i hodnotící vyústění, tedy jaký přínos měla ta či ona osobnost pro české loutkářství. V tomto případě je to samozřejmě trochu jiné, přesto už lze hodnotit tvorbu Vítkových – týkající se zejména divadla DRAK, jako uzavřenou etapu. Ta definitivně skončila v roce 1981, kdy se Věra a František vydali na cestu svobodného povolání.

Pokud jde o memoáry, ty jsou pochopitelně vždy více či méně subjektivní; některé vzpomínky je nutné brát s rezervou, ale pro veřejnost přínášejí leccos zajímavého a dotvářejí – tak jako v případě této výstavy – autentickou atmosféru.

Šlo o pověstný bod zlomu, když se Vítkovi vydali z DRAKu do neznáma. Co bylo rubem a co pozitivem jejich následující tvůrčí nezávislosti?

Jejich odchod z DRAKu je stále ještě zastřen jakýmsi tajemstvím, oni sami o něm nechtějí příliš mluvit a já to respektuji. Jisté je, že Jan Dvořák, jako ředitel divadla DRAK, v tehdejší politické a společenské situaci nad nimi dlouhou dobu držel ochrannou ruku. Ale Vítkovi byli po celý život rebelové! Toužili po absolutní dokonalosti – ve všem, jak v tvůrčí, herecké a výtvarné oblasti, tak i ve vztazích. V době, kdy odešli z DRAKu, už měli hotovou inscenaci Piškanderdulá, podtitul Josefe! (1977). Nabídli ji několika agenturám včetně jedné hradecké. Uspěli v Praze, ale i tak – v podmínkách totalitního režimu, který nepřál svobodnému umění a podnikání, to bylo těžké živobytí. Jak sami deklarují, „chudoba“ se stala i jejich divadelním programem. Nesnadné existenční období jim pomohla překlenout Helga Brehme, loutkářka a zakladatelka Theater Faden ve Stuttgartu. S Vítkovými se spřátelila během studijní stáže v DRAKu (v rámci studia na loutkářské katedře při DAMU v letech 1965 - 67). Po návratu do Stuttgartu založila vlastní loutkové divadlo, kam Františka s Věrou často zvala. Františkovy loutky a technologie ji inspirovaly v její vlastní tvorbě; Věra ji pochopitelně ovlivnila jako herečka a scénografka. Jejich složitá životní situace se zlepšila až po roce 1989, kdy Vítkovým nabídl spolupráci Ondřej Hrab, ředitel divadla Archa.

A co pozitivního Vítkovým přinesla nabytá nezávislost? Jednoznačně úspěch hry Piškanderdulá, podtitul Josefe!, na kterou vsadili a s níž ohromovali publikum a zároveň šokovali recenzenty. Lidově řečeno – byla to bomba!

Tak odlišné bylo jejich pojetí ve srovnání se soudobou divadelní tvorbou?

Ano. Divadelní kritici a historici si s ním nevěděli rady. Objevovaly se námitky, že to vlastně není divadlo, protože prý nemá ucelený příběh. Ve skutečnosti jde o etudy, které rozvíjejí desítky příběhů. A je na divákoví, jak je dekóduje a přečte.

Odborníky dráždila nejen forma, ale např. i způsob, jakým se František pohybuje po scéně – naprosto přirozeně, jak „tančí“ kolem Věry, a to i dnes, v pokročilém věku! Každé představení bylo trošičku jiné,

založené na improvizaci. Vítkovi nepoužívají téměř žádnou techniku, s výjimkou jediného reflektoru, s kterým František pobíhá po scéně, rozžíná, zeslabuje či zesiluje světlo; v představení se objevují i nejrůznější dobové hudební nástroje, jako polyfon nebo flašinet.

Vítkovi tedy přišli se zcela novátorským inscenačním přístupem?

Dá se to tak říct. V té době se všechna divadla snažila o jakousi pompézní scénografii, kdy mizanscéna tvořila jednotlivý celek – to znamená, že loutka i živý herec jsou na scéně včetně dekorací, zvuku a světla. A najednou v podání Vítkových bylo všechno střídme, střízlivé, přiznané. Publikum bylo svědkem přestaveb „v přímém přenosu“, viděli Františka, jak přenáší rekvizity, podává Věře loutky a pomáhá jí vyskočit na židli, pak oběhne scénu, spustí magnetofon, aby nahrál zvuk a ve správnou chvíli ho znovu přehrál. Celá inscenace má naprosto promyšlenou strukturu. Samozřejmě dnes, kdy oba zestárli, už představení ztratilo svůj rytmus, mezi jednotlivými akcemi jsou velké prodlevy, a společně s nimi zestárlý i přístroje. Třeba takový polyfon už nefunguje, jak by měl...

To musí být asi dojemný zážitek...

Velmi dojemný. Pro pamětníky, kteří hru znají, jde o jakousi relikvii, jestli to tak můžu nazvat, která ale má ještě pořad sílu. Když se člověk koncentruje na Věřin výkon s konkrétní loutkou – vnímá loutkové divadlo par excellence!

Lze říci, že i tak originální tandem navazoval ve své tvorbě na kontinuitu českého loutkového divadla?

Samozřejmě, a v nejlepším slova smyslu! Ostatně právě František Vítek patří k prvním tvůrcům, kteří se začátkem 60. let začínají vracet k tradici českého marionetového divadla. Souvisí to samozřejmě i s politickým a společenským vývojem. Celá padesátá léta po druhé světové válce byla ve znamení direktivy Ústředního loutkového divadla podle vzoru ideologicky silně zabarveného sovětského Obrazcovova divadla. V představení se využívaly především spodové loutky a skrytá animace za paravánem. Uvolnění, které přinesla šedesátá léta, doprovázel návrat k principům významných prvorepublikových spolkových divadel, jako byla Říše loutek, nebo k inscenacím a tvůrčím postupům Jana Malíka. Zároveň s tím došlo k oživení funkce loutkářského režiséra a výtvarníka. Zejména jeho role se stala nepostradatelnou, což je také případ Františka Vítka, který významně modeloval obrazovou podobu inscenace, a tím také předurčil režijní vizi.

Expozice Jeden život je zpřístupněna ve stejném prostoru, kde před časem okouzlovala veřejnost výstava Vějíř loutek dálného východu ze sbírek paní Helgy Brehme. Jak vůbec došlo k myšlence představit českému publiku asijské loutky v tak nebyvalé šíři?

To je podivuhodný příběh – na jeho počátku jsem uvěřil emotivnímu tvrzení Vítkových, že rozhodně musím zajet do Stuttgartu a vidět fascinující poklady jejich přítelkyně Helgy Brehme. V té době jsem se s paní Helgou ještě neznal a s Vítkovými jsme byli vysloveně v profesním kontaktu. Náš osobní, hlubší vztah se zrodil teprve později, když mě oslovili s tím, že hledají producenta, který by jim umožnil prezentovat v České republice jejich novou mezinárodní inscenaci. Jednalo se o společný projekt s Helgou Brehme Der 12-Elf heft die linke Hand/ Skřet půlnoc levou vzhůru vznes, inspirovaný poezií Christiana Morgensterna. Pomohl jsem jim tehdy uspořádat představení v Divadle Husa Na provázku

(2010). Poselství o smyslu lidského bytí v jejich podání se setkala s nadšeným ohlasem publika nejen v Brně, ale poté i v Divadle Archa v Praze a v pardubickém Divadle 29. Tak jsem se seznámil s paní Helgou Brehme, mimořádnou a svéráznou osobností. O tři roky později, v listopadu 2013, jsem se vypravil do Stuttgartu. V Theater Fanden jsem pochopil, o čem Vítkovi s takovým nadšením mluvili. Tehdy jsem spatřil jen zlomek z toho, co Helga se svým předčasně zesnulým mužem Karlem Rettenbacherem vytvořili a shromáždili – s ohromným citem vlastnoručně renovovaný a zvelebený starodávný dům s pohádkovým interiérem, jehož součástí je i komorní „divadelní“ sál, a hlavně obsáhlou sbírku loutek a loutkářských atributů z různých končin celého světa, především z asijských zemí. Během první návštěvy jsem zjistil, že loutek je v domě mnohem víc, že jsou poschovávané v různých bednách. Brzy jsem se do Stuttgartu vrátil. A znovu jsem byl šokován. Když jsem začal vytahovat poklady, které dvacet let nespátřily světlo světa, už jsem věděl, že v Brně uspořádám výstavu. Musel jsem Helgu chvíli přemlouvat, ale pak jsme se domluvili. Měla chuť podílet se na scénáři, bohužel zdraví a povinnosti – nasmlouvaná představení v cizině – jí to nedovolily. Přestože o asijském divadle leccos vím, příležitostně o něm přednáším studentům na brněnské univerzitě, musel jsem

mnohé nastudovat. Výstavu jsme otevřeli v listopadu roku 2015. Dominovaly jí stínové loutky z Indonésie, Indie a Číny, indonéské spodové hůlkové loutky trojrozměrné i reliéfní, ale i unikátní hůlkové loutky typu bunraku z Japonska, čínské maňásky a také velké marionety z Barmy. Moc mě potěšilo, když paní Helga, společně s Věrou a Františkem Vítkovými, návštěvníky několikrát provedla touto jedinečnou expozicí.

Mohu potvrdit - skutečně to byla úžasná výstava. Předpokládám, že od té doby nad tebou drží ochrannou ruku loutka „bubeníka“...

Asi ano, já nevím...

Člověk je svolný uvěřit tomu, že tyhle loutky a loutkářské artefakty z dálného orientu jsou opravdu živé...

On to každý vnímá po svém, a já si to s dovolením nechám pro sebe. Ale pravdou je, že Helga Brehme i Vítkovi mají k asijským loutkám neobyčejně silný, až obřadní vztah, a že je skutečně vnímají jako živé bytosti.

Co říkají Vítkovi tomu, kam se posunulo loutkové divadlo? Až k dnešní alternativě, kdy už je možné hrát s čímkoliv a méně a méně s marionetou...

Oni jsou nesmírně tolerantní. Pro ně je důležité, aby divadlo – ať už syntetické nebo vysloveně tradiční – mělo opodstatnění, aby mělo vysokou uměleckou kvalitu.

Ve své tvorbě nikdy nerozlišovali, zda hrají pro malé nebo velké děti či dospělé publikum. Vždy jim šlo především o to, dělat umělecky hodnotné divadlo. Neztotožňují se s infantilitou, kterou běžně vidíme v mnoha dětských inscenacích nebo v televizních pořadech pro děti. Zatímco jejich autoři podceňují dětského diváka, Vítkovi ve svých inscenacích důsledně vycházejí z dětského světa, z dětského chápání výtvarna a divadla.

Před časem jsi převzal celoživotní odborný archiv od uznávané historičky českého loutkářství paní Alice Dubské. Jak se vyrovnáváš s tím, že ve své profesi už také patříš k těm zralejším odborníkům?

Samozřejmě jsem profesionálně deformovaný a – jak říkají Vítkovi – i mě dnes vnímají jen jako „kašpara“, čímž mají na mysli výrok svých kolegů z divadel. (smích) Jinými slovy, my už jiní nebudeme, stojíme si za tím, co děláme a jinak to neumíme. A takhle to i dělat budeme! Vítkovi tuto tezi dovedli k dokonalosti, protože dodnes stále uvádějí hru Piškanderdulá, podtitul Josefe! Od 80. let minulého století v podstatě nevytvořili novou inscenaci.

Chceš říci, že touto inscenací se jejich tvůrčí invence vyčerpala?

Právě naopak! Stejně jako kdysi hrávali kočovní loutkáři svůj repertoár a neměli potřebu ho měnit, tak je to i v jejich případě. Samozřejmě, že oba po celou tu dobu tvořili a tvoří výtvarně, jenom už neudělali žádnou další inscenaci.

Někdy mám podobný pocit, že všechno, co jsem chtěl udělat, už jsem udělal. Pochopitelně, že to není celá pravda. Chystal jsem třeba knížku, kterou jsem měl v úmyslu letos vydat, ale kvůli zmíněným výstavám se mi to nepodařilo, tak ji přesouvám do příštího roku. Mělo by jít o volně navazující třetí díl Rodinného divadla, který tentokrát bude věnovaný dramatické tvorbě.

Před pěti lety jsem tě požádala o názor, zda má smysl uvažovat o nominaci Východočeského loutkářství na Seznam nemateriálních statků tradiční a lidové kultury České republiky a snad se i - troufale - pokusit o zápis na listinu UNESCO. Nejenže jsi mne tehdy neodmítl, ale dokonce jsi poté spolupracoval v odborném týmu na přípravě této, ale i pozdější „unescové“ nominace Loutkářství na Slovensku a v České republice. Proč vůbec stojí za to usilovat o tuto prestiž?

Bezpochyby proto, že tato nominace hodně staví na tradici, a ta je v obou republikách ohromná! Její kořeny jsou samozřejmě společné. Stále znovu opakuji, že bez kontinuity, není nic nového. Pokud si současný autor vezme to nejlepší z domácí tradice, udělá jen dobře. Takhle to funguje i v jiných kulturách. Už byla řeč o asijském loutkářství ..., tady si vůbec nelze představit, že by vzniklo představení, které by důsledně nevycházelo z konvencí, z ustálených témat, stylizovaných inscenačních principů, apod. Totéž existuje i v našem divadelním prostředí, jen si to mnozí tvůrci neuvědomují, protože to dělají zcela bezděčně. Ať už jde o uplatnění tradičních inscenačních postupů, loutkářské techniky – o užití marionet nebo maňášků, o způsob mluvy, deklamace, vedení loutek. I v moderním pojetí vždycky najdete něco z těch hlubokých kořenů.

Může případný úspěch zápisu do Seznamu světových památek UNESCO prospět do určité míry i vám – divadelním historikům?

To prospěje všem, kteří v oboru pracují, protože jde o prestižní značku. Jakýkoli nový projekt, ať už publikační, výstavní, divadelní, který odkáže na tuto nominaci, může získat podporu – a nejenom morální, ale i finanční. Pokud by nominace byla schválena, byla by to jakási nezpochybnitelná záruka toho, že české a slovenské loutkářství má skutečně významnou hodnotu ve světovém mezinárodním kontextu.

Ať už to dopadne jakkoli, samotný pokus – příprava nominace – už přinesl užitek. Veřejnost se začala mnohem zásadněji zajímat o samotné loutkářství. Připomněli jsme si u nás doma, že bývaly doby, kdy platilo nejenom, že co Čech, to muzikant, ale také – co Čech, to loutkář.

Ale ono to stále platí! Je přece tolik festivalů v České republice, na kterých se dnes objevují nejenom statutární profesionální loutková divadla, ale různé nezávislé skupiny, řada amatérských souborů a spousta zajímavých sólistů... Loutkářství, loutkové divadlo, je určitě fenomén, který žije a žít bude.

Vizitka

Jaroslav Blecha, PhDr., historik divadla, vedoucí Oddělení dějin divadla a ředitel Uměnovědného muzea Moravského zemského muzea v Brně. Vystudoval divadelní a hudební vědu na filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Tamtéž absolvoval i postgraduální studium oboru muzeologie. Dlouhodobě se zabývá výzkumem českého kočovného loutkového divadla. Jeho výsledky publikuje a prezentuje také formou přednášek, besed, výstav, netradičních dílen, televizních a rozhlasových pořadů. V letech 2011 – 2015 se podílel na odborné přípravě úspěšné nominace Východočeského a Českého loutkářství na Seznam nemateriálních statků tradiční a lidové kultury České republiky a poté na předložení nominace Loutkářství na Slovensku a v České republice do Seznamu světového dědictví UNESCO.

Divadelní Piknik Volyně 2017 – postupové přehlídky

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

Praha – POPAD
23.–26. února 2017
Přihlášky: do 3. 1. 2017
Pořadatel: Amatérská divadelní asociace
Kontakt: ADA, Závěská 871/2, Poštovní schránka 26, 102 00 Praha 10 – Hostivař,
tel.: 603 775 984, e-mail: ada.divadlo@centrum.cz

Praha – Divadelní tříška
11.–12. března 2017
Přihlášky: do 15. 1. 2017
Pořadatel: DIVADLO (bez záruky) PRAHA
Kontakt: David Slížek, Vrchlického 286/6, Praha 5, 150 00,
tel.: 739 542 720, 775 508 654,
e-mail: divadlo@bezzaruky.cz, www.bezzaruky.cz

STŘEDOČESKÝ KRAJ

Rakovník – Wintrův Rakovník
15.–19. března 2017
Přihlášky: do 10. 1. 2017
Pořadatel: Kulturní centrum Rakovník
Kontakt: Kulturní centrum Rakovník, Alena Mutinská, Na Sekyře 2377, 269 01 Rakovník,
tel.: 313 512 733, 775 667 552,
e-mail: dramaturgie@kulturnicentrum.cz,
www.kulturnicentrum.cz

JIHOČESKÝ KRAJ

Dačice – Dačické kejklování
3.–5. března 2017
Přihlášky: 10. 1. 2017
Pořadatel: Městské kulturní středisko Dačice
Kontakt: MěKS, Naděжда Mastná, Palackého náměstí 4/I, 380 01 Dačice,
tel.: 384 401 279 nebo 384 401 278,
e-mail: meks@dacice.cz

PLZEŇSKÝ KRAJ

Horažďovice
Termín bude upřesněn.
Přihlášky: do 22. 1. 2017

Pořadatel: Západočeská oblast SČDO
Kontakt: Hana Šiková, Habrmannova 41, 326 00 Plzeň,
tel.: 605 200 065, e-mail: hana.sikova@atlas.cz

ÚSTECKÝ KRAJ

Most – Přemostění
29. března – 2. dubna 2017
Přihlášky: do 15. 1. 2017
Pořadatel: Pavel Skála
Kontakt: Pavel Skála, Školní 21, 434 01 Most,
tel.: 774 162 298, e-mail: pavel.skala@premosteni.eu, www.premosteni.eu

Děčín – Děčínská brána
24.–26. března 2017
Přihlášky: do 31. 12. 2016
Pořadatel: SČDO, Oblast České středohoří
Kontakt: Pavel Panenka, ul. 17. listopadu 523/2, 405 01 Děčín,
tel.: 603 493 760, e-mail: pa.panenka@seznam.cz, www.dcb.estranky.cz

Louny – Lounské divadlení
2.–5. března 2017
Přihlášky: do 31. 12. 2016
Pořadatel: Vrchlického divadlo Louny
Kontakt: Vrchlického divadlo, Vladimír Drápal, Milena Syrovátková, Osvoboditelů 411, 440 01 Louny,
tel.: 415 652 543, e-mail: propagace@divadlolouny.cz

LIBERECKÝ KRAJ

Lomnice nad Popelkou
Termín bude upřesněn.
Přihlášky: do 31. 12. 2016
Pořadatel: DS J. K. Tyl, Lomnice nad Popelkou
Kontakt: Ladislav Novák, Sportovců 748, 512 51 Lomnice nad Popelkou,
tel.: 733 767 202, 605 065 038 (Petr Sádek),
e-mail: dstlomnice@centrum.cz

Turnov – Modrý kocour
23.–26. února 2017
Přihlášky: do 31. 12. 2016

Pořadatel: Turnovská Bohéma, Náměstí Českého ráje 5, 511 01 Turnov,
Kontakt: Petr Haken (dramaturg festivalu, přihlášky),
tel.: 606 504 008, e-mail: petr.haken.turnov@gmail.com, Mario Kubaš (ředitel festivalu),
tel.: 777 221 725, e-mail: mario.kubas@centrum.cz

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ

Červený Kostelec
16.–19. února 2017
Přihlášky: do 30. 10. 2016
Pořadatel: Impuls Hradec Králové, centrum podpory uměleckých aktivit
Kontakt: IMPULS, Kateřina Prouzová, Tomkova 139, 500 03 Hradec Králové,
tel.: 602 251 596, e-mail: divadlo@impulshk.cz, www.impulshk.cz

PARDUBICKÝ KRAJ

Ústí nad Orlicí – Orlická maska
9.–12. března 2017
Přihlášky: do 15. 1. 2017
Pořadatel: Malá scéna Ústí nad Orlicí, DS Vicena Ústí nad Orlicí
Kontakt: Malá scéna, Lenka Janyšová, Pod Lesem 263, 562 03 Ústí nad Orlicí,
tel.: 608 752 608, e-mail: msuo@seznam.cz, www.msuo.cz

KRAJ VYSOČINA

Třešť – Třešťské divadelní jaro
Termín bude upřesněn
Přihlášky: do 31. 12. 2016
Pořadatel: Město Třešť
Kontakt: Vladimíra Páralová, Kulturní dům Třešť, Fialková 1, 589 01 Třešť,
tel.: 567 224 561, 725 124 974,
e-mail: kulturnidum@trest.cz

JIHOMORAVSKÝ KRAJ

Hodonín – Hobblík
22.–26. února 2017
Přihlášky: do 30. 1. 2017

Pořádá: Dům kultury Hodonín, p. o., KPU v ČR
Kontakt: Dům kultury Hodonín, Marcel Římák, Horní Valy 3747/6, 695 01 Hodonín,
tel.: 518 309 410, e-mail: rimak@dkhodonin.cz, www.dkhodonin.eu

OLOMOUCKÝ KRAJ

Kojetín – Divadelní Kojetín
15.–19. března 2017
Přihlášky: do 31. 1. 2017
Pořadatel: Městské kulturní středisko Kojetín
Kontakt: MěKS Kojetín, Hana Svačinová, nám. Republiky 1033, 752 01 Kojetín
tel.: 581 762 046, 774 001 405, e-mail: reditelka@meks.kojetin.cz, www.meks.kojetin.cz

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

Ostrava – Ostravské buchary
21.–26. března 2017
Přihlášky: do 15. 1. 2017
Pořadatel: Divadlo Devítka
Kontakt: Petr Rada, Divadlo Devítka, radniční 574/52, 715 00 Ostrava-Michálkovice
tel.: 603 434 550, e-mail: buchary@centrum.cz, www.buchary.cz

ZLÍNSKÝ KRAJ

Slavičín – Valašské křoví
8.–12. března 2017
Přihlášky: do 15. 1. 2017
Pořadatel: Divadlo SemTamFór Slavičín
Kontakt: Jan Julínek, Květná 424, 763 21 Slavičín,
tel.: 603 113 222, e-mail: produkce2@semтамfor.cz, www.semтамfor.cz

Vsetín – Divadelní Vsetín
16.–18. března 2017
Přihlášky: do 15. 1. 2017
Pořadatel: Divadlo v Lidovém domě Vsetín
Kontakt: Divadlo v Lidovém domě, Pavel Rejman, Mostecká 326, 755 01 Vsetín,
tel.: 732 765 463, e-mail: pavelrejman@centrum.cz, www.divadlovsetin.cz

Karlovarský paradox aneb Pár poznámek o spolupráci amatérů a profesionálů

Přemýšlet v Karlových Varech o tom, kterak funguje spolupráce amatérů a profesionálů, je poměrně zábavná záležitost. Jednak proto, že místní profesionální soubor byl tolikrát okleštěn, zbaven profesionálních podmínek či přímo zrušen, že lze velmi těžko mluvit o kontinuální práci. (Poslední Činohra Karlovarského městského divadla funguje od roku 2011, za těch pět let vyprodukovala dvanáct inscenací, jediným jejím představitelem a stálým pracovníkem, byť ne zaměstnancem, je režisér Jiří Seydler.) Oproti tomu dva soubory působící v Karlových Varech delší čas a průběžně, jsou amatérské Divadelní studio D3 (od roku 1961 dodnes) a poloprofesionální Divadlo Dagmar (od roku 1993 dodnes). Nejen proto je rozdíl mezi ochotnickým a profesionálním divadlem, provozně a personálně vzato, velmi malý a spolupráce mezi jednotlivými subjekty téměř nezná hranic.

Text: Petra Richter Kohoutová

Samozřejmě že se otázka, kdo je profesionál, eventuálně kdo je amatér či ochotník, nabízí. Je profesionál ten, kdo daný obor vystudoval? Ale co když vykonává jinou profesi? Nebo ten, koho divadlo živí? Ale co když amatéry režíruje, ale v profesionálním divadle pracuje v obchodním oddělení? A jak je to s proměnou funkcí? Co třeba se scénografem, který v amatérském souboru vykonává funkci dramaturga? Obráceně – odpověď „ochotník je ten, kdo se za něj považuje, ať je amatér či profesionál“ mě, byť jsem ji slyšela z povolaných úst, neuspokojuje. Časem docházím k tomu, že profesionál je ten, kdo se divadlem zabývá důsledně, nejlépe každodenně, získává takovou sumu znalostí a dovedností, které dokáže přetvořit v systém a následně ho uvádět v život. Ta systematická a důslednost mi připadá důležitá. Smysluplnost spolupráce ochotnických souborů s profesionály tak či tak ozřejmují až výsledné inscenace. Musím zmínit Divadlo Dagmar, vedené Hanou Frankovou (a zmíním se třeba jen o nadprůměrných inscenacích reflektujících novodobou českou historii, tedy *Pozdravuj všechny doma*, *Odjezd z konce světa*, *Těšim se, že mi brzy napíšeš*, *Osm statečných* či o nejnovější *Anně* – ve všech případech jde vlastně ve větší či menší míře o politické divadlo, tedy žánr, který u nás není příliš pěstován); úžasné věci vznikly ze spolupráce karlovarského souboru s autorem a režisérem Martinem Františkem (po *Maryše Doma a Nevěsta*); zajímavé je dlouholeté sepětí Divadelního spolku Kroměříž s hercem Městského divadla Brno Lárym Kolářem (po několikaletém tápání v Kroměříži režíroval respektuhodného *Boha masaku* nebo nejnovější hit *Verončin pokoj*); kratší a dosud spíše nadějná spolupráce horšovskotýneckého souboru s dramaturgem a režisujícím autorem Vladimírem Zajícem (*Šanghaj* či *Vlčpanna*); Ty-já-tr/HROBESO má ve svých řadách autora a dramaturga Ludka Horkého... Někdy se naopak nezařadí – ne navzdory spolupráci s profesionálem, ale právě kvůli ní. Před pár lety režíroval Dodo Gombár ve Vizovicích vlastní hru *Vízovický zážrak* – a zejména z provozních důvodů (Dodo odcházel ze Zlína a snažil se inscenaci dokončit za každou cenu a co nejrychleji) vznikl jen sled bizarních obrazů, které

nedržely pohromadě a kterým často nerozuměli ani herci. Novějším a pro mne naprosto odstrašujícím příkladem je *LaKoMec* souboru KoMa – objevil se na letošním POPADu a pod režii je podepsána herečka Eva Horká – neboť skrze herecké rozehrávání etud vystavěných bez ladu a skladu mimo situace, nad jednotlivými replikami vytrženými z kontextu, vznikla tříapůlhodinová do sebe zahledená příšernost, v níž se vršily fóry často na hranici vkusu. A pomohlo by tak málo – dramaturg nebo spolurežisér, ať už amatér nebo profesionál, který by hlídal „tah na téma“ a postaral se o nemilosrdné odstraňování všeho, co stojí osaměle a nesouvisí vůbec s ničím.

Apropos – profesionální spolupráci bych doporučila zejména těm, kdo dělají situační komedie. Byť tento žánr tvoří vysoké procento repertoáru amatérských divadel (z pocitu divadelníků, že „bude sranda“ na zkouškách i při produkci, aniž by si uvědomili, jak neúprosná pravidla komedie má a jak vysoké nároky klade na čistotu stylu), osobně jsem za poslední rok viděla pouze tři situační komedie hodné toho jména, zvládnuté režírně i herecky a nadmíru zábavné – *Dokonalou svatbu* v Hroběsu (režie: Milan Schejbal), plzeňskou *Vzpoureu nevěst* (režie: Kristýna Kohoutová) a *Drcla loktem vo kredenc* karvinského K.V.A.S. (režie: Lucie Ráczová).

Když se vrátím zpět do Karlových Varů – v současné době to vypadá, že amatérské divadlo je to, které se postará o trvání divadla profesionálního, alespoň z personálního hlediska. V prvních inscenacích novodobé historie (*Divadelní komedie*, 2011, režie Michal Przebinda; *Komedie potmě*, 2012, režie Jiří Seydler) hráli bývalí členové karlovarského souboru, Lucie Domesová, Karel Beseda, Dana Píchová, Petr Křiváček, doplnili je „hvězdy z Prahy“ (to je jediný požadavek, který musí být striktně dodržován – v hlavní roli vždy tvář známá z televize) Igor Bareš a Pavel Nový, mladší ročníky dobrány ze škol. Dlužno dodat, že ve všech případech obdrželi herci pouze smlouvu na roli, nikoliv angažmá, protože karlovarská radnice ani dnes vlastně tak úplně neví, jestli profesionální soubor chce či ne. Během těch pěti let se ale ustavil jakýsi stálý okruh spolupracovníků – Alexandra Ptáčková (členka souboru z Horních Počernic), Lenka Langová (z pražské Palmovky), Viktor Braunreiter (kterého putování po všech souborech ve Varech, od Klobouku přes Děčín až po vlastní Pouliční divadlo, vyneslo do role moderátora Nocí divadel a posléze do rolí v jednotlivých inscenacích – v nejnovější *Karlovi IV.* hraje Šaška a podle odborné kritiky je přesnější než Aleš Háma v titulní roli), Petr Richter (matador z Děčína, najímán na role) – ale hlavně dostudovali VOŠ hereckou Magdaléna Hniličková, Jiří Švec a Tereza Pachtová, původně z Divadla Dagmar. Solitérem je Martin Jurajda, který absolvoval opačnou cestu – nastoupil do ČKMD a nyní spolupracuje s Divadlem Dagmar (např. v *Osmi statečných*). Ti všichni představují naději, že v dalších inscenacích ve „zlatých portálech“ se spojí to nejlepší z divadla amatérského s tím nejlepším z divadla profesionálního. Ovšem pravdou je, že Karlovarské městské divadlo je neuzdraveno, takže většinou žijí a žijí se jinde. Taký paradox...

Výsledky krajské přehlídky POPAD 2016

POPAD 2016 se uskutečnil už tradičně v příjemném prostředí KS U Koruny v Radotíně. Tentokrát v termínu 19.–21. 2. 2016.

Cenu diváků získalo Divadlo Verva, které vystoupilo s inscenací **Pavilon nad řekou**.

Lektorský sbor konstatoval, že úroveň jednotlivých představení byla nižší než v minulých letech a proto nedoporučil žádné představení k postupu na národní přehlídky. I letošní ročník však nabídl množství zajímavých představení a individuálních výkonů a lektorský sbor tak udělil několik cen a čestných uznání.

Ceny udělené porotou ve složení Marek Frič, Jaroslav Kodeš, Miroslav Pokorný, František Zborník

Ceny

Andrea Jeřábková – za herecký výkon v roli Laury ve hře Hotel mezi dvěma světy.

Vlasta Pilařová – za herecký výkon v roli Metlice ve hře Hlavně nečaruj aneb Kniha kouzel fuč!

Monika Mládková – za herecký výkon v roli Zlobuchy ve hře Hlavně nečaruj aneb Kniha kouzel fuč!

DS Gaudium – za scénografii hry Hlavně nečaruj aneb Kniha kouzel fuč!

Hana Řehořová – za herecký výkon v roli Časomíry ve hře Hlavně nečaruj aneb Kniha kouzel fuč!

Kolektiv Divadla KoMa z. s. – za herecké výkony ve hře LaKoMec.

Ondřej Ťulpík – za herecký výkon v roli Petra Petruse ve hře Taková láska.

Jakub Baran – za kostýmy ke hře Taková láska.

Jana Preissová – za herecký výkon v roli Lídy Petrusové ve hře Taková láska.

Zuzana Černá – za herecký výkon v roli Lídy Matysové ve hře Taková láska.

Vladimír Vácha, Adam Petráček a Jiří Jelínek – za hudbu ke hře Hotel mezi dvěma světy.

DS Gaudium, Praha-Radotín: Hlavně nečaruj. Foto Michal Drtina

DS Divoch Praha 8 - Dolní Chabry: Vražda sexem. Foto Michal Drtina

Čestná uznání

Zuzana Breburdová – za herecký výkon v roli Krákorky ve hře Hlavně nečaruj aneb Kniha kouzel fuč!

Kolektiv DS Ty-já-tr/CO?! – za herecké výkony ve hře Taková láska.

Veronika Beštová – za herecký výkon v roli Doktorky S. ve hře Hotel mezi dvěma světy.

DS Kairos II - za inscenaci hry Hotel mezi dvěma světy.

DS Ty-já-tr/CO?! – za inscenaci hry Taková láska.

Tomáš Horáček – za režii hry Taková láska.

DS Verva – za zajímavý dramaturgický výběr hry Pavilon nad řekou.

Radek Vyvadil – za herecký výkon v roli Opičáka Papáje ve hře Ostrov divochů.

Divadlo Akorát Praha – za scénu hry Ostrov divochů.

Petra Pátková – za herecký výkon v roli Jany ve hře Ohrožené druhy.

Petr Mlch – za herecký výkon v roli Jeremyho ve hře Ohrožené druhy.

Vladimír Vácha – za herecký výkon v roli Mága ve hře Hotel mezi dvěma světy.

DS Gaudium – za inscenaci hry Hlavně nečaruj aneb Kniha kouzel fuč!

Amatérská divadelní asociace gratuluje všem oceněným a těm, kteří se nemohli Popadu zúčastnit ze zdravotních důvodů, či z důvodu nehody s dobrým koncem, přeje brzké uzdravení.

Wintrův Rakovník – Divadelní postřihy

Text: Petra Jirásková (psáno pro Zpravodaj WR 1)

„Je nová doba. Zkracování. Podívejte se ven. Zkrátil jsem hřebcovi ocas. A sobě jsem zkrátil knírek,“ praví doktor Maryšce po uzdravení jejího zranění. Ledacos podobného mi běží hlavou při pohledu na program letošních wintrovek. Ale zatímco Maryška v reakci na doktorova slova jen okouzleně vydechne: „To je krása!“, já těžko potírám vnitřní vzpouru.

To je krása. Švagrůvá, všechno to pokrátíme!

JENOM pět představení a, a to je snad ještě horší, JENOM dva dny! Jak to? Ptám se, ale odpověď již předem odmítám jako nedostatečnou. Neexistuje ospravedlnění. A i kdyby existovalo, prostě nechci slyšet žádný důvod, proč mi někdo krátí divadelní svátek, jehož každá minuta je vykoupena mnoha-měsíčním těšením se a je mi tedy velmi drahá. I když, každá...

Co pro vás můžu udělat? Nic, počkat, až mi dojde benzín.

Dobře, dobře. Uznávám. Jsou výjimky. Samozřejmě teď není řeč o bohužel probdělých minutách některých představení. Představení, která se táhnou až do tmy, bezmocně krouží na poli a nakonec zajedou do lesa, kde ulomí zrcátko. Člověk se ošívá v sedadle a lomcuje s ním soucit. Jenže zezdola z hlediště nejde dělat nic. Nic víc, než bezmocně čekat, až to přejde.

Ten Francin je nějaké chabrus na na nervy. Měl by si podle spisku páně

Batisty omévat přirození vládné vodó.

Výživnost takových přehlídkových minut je tak vydatná, že si člověk snažně přeje, aby jich zkonsumoval střídměji. Tyto lidské pocity se často nevyhýbají ani porotě. Není divu. Divák nezbeda se ještě může, byť mravně ilegálně, nenápadně ze sálu vytratit a zážitky tak přistříhnout v ten pravý okamžik. Ale porotce není v tomto sám sobě režisérem, pánem vlastního času. Ten je nucen to teplé pivo vypít až do dna. Není divu, že pak občas při rozboru jednomu povolí nervy...

Posílal jsem mu každý měsíc peníze, aby nepřišel. Aby mi tady nekřičel.

Přehlídky mají taky tu nepříjemnou vlastnost, že se na ně stahují nejrůznější elementy. A mezi nimi je vždycky TEN. Je všude. Nejde se ho zbavit, nelze jej potlačit, vytěsnit, natož přehlédnout. A v žádném případě ho nejde PŘESLECHNOUT. Často je vybaven nějakým přenosným hudebním nástrojem a vyluzuje zvuky. Každá přehlídka takového má. A ne jednoho. Jde o pozici v přírodě, která je zastupitelná a zastupovaná. Už byste si skoro oddechli, že letos bude pokoj, jelikož známá firma nedorazila. A co se nestane! Zastoupí ji firma neznámá a překvapivě ještě průraznější!

Co tady tak řvete, vy huláni? Nemůžete si hrát někde jinde? Pro mě za mě si vylezte třeba na komín.

Taková osobnost kolem sebe neklid shromažďuje a podobně založení jedinci či slabší osobnosti se k ní dříve či později připojí. Tím vzniká vícehlasý sbor, který vyluzuje zvuky společně, nejčastěji a nejraději v nočních hodinách. Z řad těch, kteří nevlastní spisky páně Batisty, se skupině časem nevyhnutelně dostane důrazného doporučení, aby se odebrala se svou prašivou zvukovostí třeba na komín, kam se, stejně nevyhnutelně, postupem noci skupina skutečně odebere. Z toho zákonitě kouká nepříjemnost. V lepším případě v podobě zásahu svědomí, v horším případě hasičů.

Nudíte se? Kupte si medvídku mývala!

Připouštím, že se divákovi nezřídká stane, že si komplikovanějších minut přehlídky užije za jeden ročník až až. Občas se neprozřetelně ráno vstane na první představení. Na druhém se nechá kamarádem přesvědčit, aby nechodil na balkón a místo toho si s ním sedl doprostřed šesté řady. Odpoledne vyslechne rozbor rozčilené poroty. Večer vyslechne rozbor, kde je porota věcná a intelektuální, čemuž divák nerozumí, což ho rozčílí. V noci se nedopatřením přimotá k hlučící skupině, vyleze na komín a snídá na policejní stanici. Po pěveckém nočním výkonu nemůže mluvit. Týden.

Vlasy paní sládkové a kašna na náměstí jsou ozdobou tohoto města.

Dobře, uznávám. Na kratší verzi wintrovek se dá najít několik drobných, zanedbatelných a zcela bezvýznamných kladů. To nic nemění na tom, že bychom je raději měli delší. Ať zkrácené či nezkrácené, o wintrovkách platí to, co o vlasech paní sládkové. Snad nás letos ukonejší kvalita. Snad bude zase příští rok více dní. A snad se za rok potká množství i kvalita představení.

Tak snad, za rok.

Divadelní soubor Jiřího Voskovce, Sázava: Dobýpatelé. Foto Ivo Mičkal

Divadelní Tříška 2016

aneb Kdo pochopí žánr a styl, může vyhrát

Během prvního dubnového víkendu se v Divadle Komedie uskutečnila tradiční Divadelní Tříška. Dvoudenní pražská postupová přehlídka pořádaná Divadlem (bez záruky) Praha nabídla osm představení souborů nejen z hlavního města, ale například z Brna či Jihlavy. Ať už byla úroveň jednotlivých představení různá, ať už byla délka jevištních zpracování rozdílná, ať už šlo o inscenaci dramatického textu, či adaptaci literární předlohy, něco přece jen spojovalo takřka všechna představení.

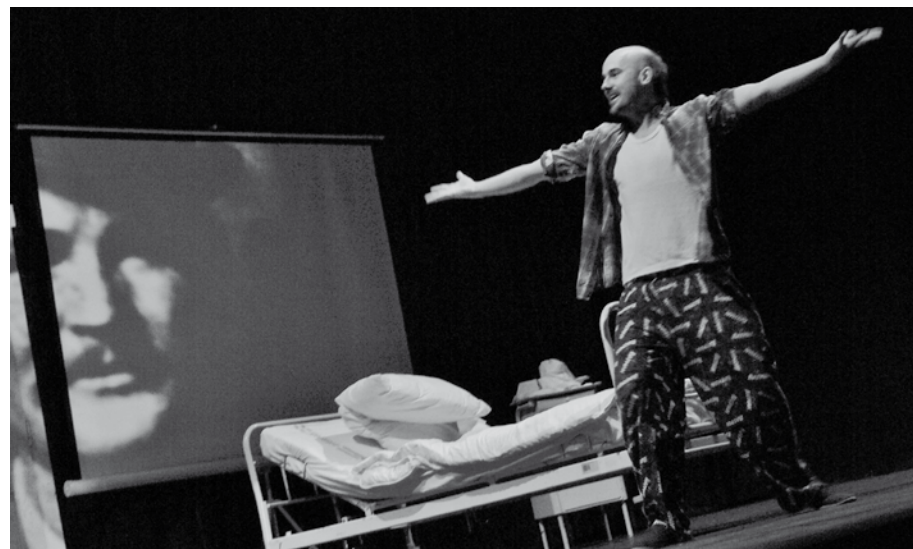
Text: Martin Rumler

Problematická schopnost inscenátorů přečíst text s pochopením nejen jeho smyslu, ale i jeho žánru či stylu. Nejde totiž jen o to, pochopit napsané, ale objevit v divadelní hře klíč k jejímu inscenování a podle toho zvolit inscenační prostředky a následně je důsledně uplatňovat při scénování. Kdo nezná pravidla, pak je těžko může dodržovat na jevišti.

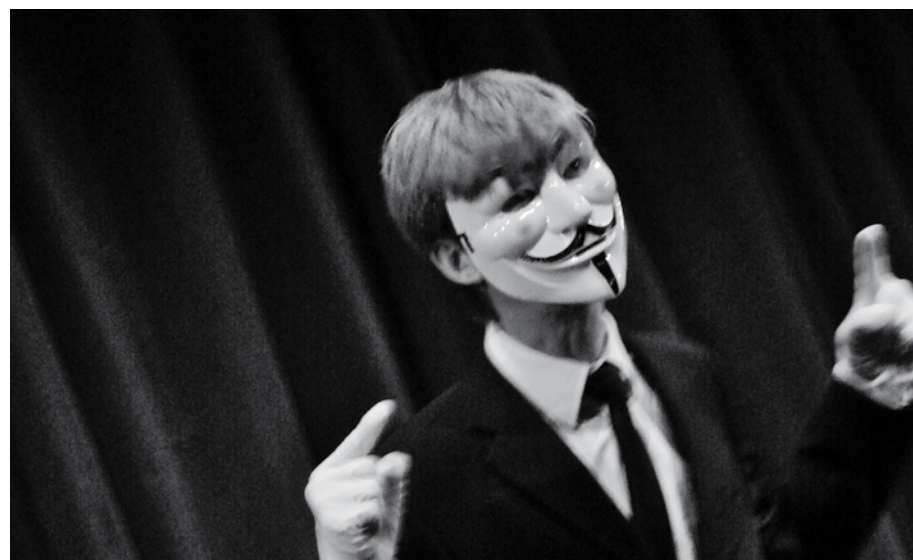
Toto inscenační nepochopení, jaký sport vlastně provozujeme a co je pro to nezbytné, pak může znamenat pouze jediné – neadekvátní herecké prostředky, nefunkční scénografické prostředky, nedostatečná práce se světlem či zvukem. A znamená i to, že se stále častěji ozývaly otázky, proč si režisér takový text vybral, jak svůj záměr dokázal předat hercům a co z toho a v jaké podobě doputovalo do hlediště k divákům. Prostě se nám objevovalo nějak moc fotbalistů na zimním stadionu a šachistů v boxerském ringu.

Zajímavé bylo, že inscenátoři (ne)přečetli v dramatickém textu vždy jakoby něco jiného. Jedni podcenili, že jasné odkazy na kulturní a sociální realie jedné země nebudou v druhé fungovat, ale bez tohoto pochopení zbude jak z textu, tak z inscenace jen banální příběh. Druzí zase vzali drama jako látku hodnou parodie, kde ovšem výsledkem byla parodie spíše jich samých, než příběhu klasika. Třetí naopak vzali nějaký text příliš vážně a zcela pominuli jeho hravost a mnohovrstevnatost a soustředili se jen na velké filozofické myšlenky a podcenili ironii, změny žánrů a divadelnost, která ze střetů vznešeného a nízkého vyvěrá. A pokud se prostě nepotká předloha se záměrem inscenátora, stane se, že ze situační komedie je vyprávěnka bez rytmu a v komedii řemeslné vidí divák jen nezvládnutí řemesla protagonistů.

Z tohoto nepochopení a nezvládnutí dramaturgicko-režijní práce se vymykala tři představení, která takřka bezezbytku využila správně a vhodně všechny scénické prostředky k naplnění smyslu předlohy. Adekvátní bylo herectví, vystavení situací, temporytmus, světla, zvuk, kostýmy... Ne vždy dokonale, ale pořád dostatečně a poučené.

De Facto Mimo, Jihlava: Butch Cassidy a Sundance Kid. Foto archiv přehlídky

Socky na prknech, Praha: Hadrián z Římsů. Foto archiv přehlídky

Jednou z inscenací, doporučených na Národní přehlídku činoherního a hudebního divadla Piknik Volyně byla **Já jsem Lucien** souboru *Reverzní dveře*. Inscenátoři zde ukázali, že dokázali přechít povídku Jeana Paula Sartra, dokázali v ní najít divadelnost a dramatické situace a ty pak umně ztvárnili na jevišti. A to s využitím všech dostupných prostředků – prací s rekvizitou, se světlem, prací s tělem i textem. Oslava divadelní magie. Povedlo se to dokonce až tak, že by inscenace mohla sloužit jako výukový materiál nějdemu amatérskému souboru.

Druhou z doporučených inscenací pak bylo **Torpédo pro tebe** souboru *OLDstars*. Absurdní komedie, která po většinu času přesně ctí zásady žánru a absurditu příběhu ztvárnila realistickým scénováním i realistickým, nijak zvlášť stylizovaným, herectvím. Nic víc a nic méně. Koření bylo tak akorát, aby se k divákovi absurdnost toho všeho dostala a dala mu prostor pro představivost a domýšlení.

Odborná porota Divadelní Třísky 2016 se rozhodla jednu inscenaci do programu Pikniku Volyně přímo nominovat. Byla to **Dokonalá svatba** v podání souboru *Ty-já-tr Hroboso*. Inscenátoři přesně naplnili definici situační komedie, která staví na, světe div se, precizně scénovaných situacích, herecké vyspělosti a souhře. Vše správně načasováno, vše včas a dobře řečeno. Toto představení mělo jasné dané dobře pochopené žánrové základy, na kterých zdi jevištního nastudování pevně stály a střecha herecké vyspělosti vše korunovala. Za speciální vyzdvížení pak dle autora této reflexe stojí skvělý herecký výkon Lucie Valenové v roli Julie.

Nezbývá, než si přát, aby amatérští divadelníci více a více chápali, jak důležitý je výběr textu, jeho vhodnost pro podmínky vlastního souboru, pochopení jeho smyslu i žánru a stylu. Prostě, že dramaturgie není sprosté slovo a neznamená jen sem tam něco škrtnout v textu. Bude pro ně pak jednodušší pořádně se naučit pravidla jevištní hry a uplatnit to, co daná látka nutně na scéně potřebuje a bez čehož se jim inscenace vzpírá v rukou od samého počátku.

Odborná porota ve složení Kateřina Baranowská, Petr Christov a Martin Rumler do programu národní přehlídky PIKNIK Volyně 2016:

- doporučila inscenaci **Já jsem Lucien** souboru *Reverzní dveře*
- doporučila inscenaci **Torpédo pro tebe** souboru *OLDstars*
- nominovala inscenaci **Dokonalá svatba** souboru *Ty-já-tr HROBESO*

Ty-já-tr Za oponou, Praha: Ondina. Foto archiv přehlídky

Reverzní dveře, Brno: Já jsem Lucien. Foto archiv přehlídky

Letošní Horažďovice (prý) přinesly více

Ke svému členství v porotě letošní horažďovické přehlídky jsem přišla shodou několika okolností a byla jsem zde poprvé, což částečně vysvětluje moje začátečnické nadšení, kterým bude tento článek prodchnut. Pevně doufám, že nikoli na úkor sdělení. Bylo mi ctí zasednout v porotě po boku předsedy Františka Zborníka, zásadní postavy českého amatérského divadla, režiséra Martina Vokouna, který má s přehlídkami zkušenost takřkajíc z obou stran a v neposlední řadě coby “záskok” za dramaturgyni Mášou Caltovou.

Text: Kristýna Čepková

Jak jsem postupně pochopila z kontextu a z vyprávění, letošní ročník se odehrával v celkem tradičním duchu, byl nicméně více nabitý než obvykle, a to jak po stránce kvantity, tak i kvality. Na programu soutěžní části bylo devět inscenací, jejichž tvůrci aspirovali na ceny a především usilovali o postup na národní přehlídku Piknik Volyně, která se uskuteční v květnu. Pro mě osobně bylo až překvapivé, jak přínosnými se staly některé horažďovické okamžiky (ať už během představení, seminářů nebo mezi nimi) pro mě coby profesionálního divadelníka. Došlo mi, že inspirace funguje oboustranně a že se člověk má pořád co učit.

Jednotlivé inscenace se pochopitelně lišily v celkové úrovni i v základním přístupu k textu. Mě samotnou coby dramaturga nejvíce zajímaly důvody, proč si režisér souboru daný text zvolil, jak svůj záměr dokázal předat hercům a vést je k jeho naplnění. K tomu se také často stočila diskuse na rozborových seminářích. Téměř beze zbytku se to v Horažďovicích podařilo třem souborům ve třech žánrově i stylisticky zcela odlišných případech.

Prvním soutěžním představením ve čtvrtek večer byla inscenace **Veselých paniček windsorských** v podání souboru *SušDioOch Sušice* a v režii Věry Holé Tůmové. Představení mělo všechny znaky ochotnického či tzv. sousedského divadla včetně až nakažlivého nadšení pro věc, které je nezbytnou okolností, a tedy podmínkou takového počínu. To je jistě třeba ocenit a uznat, že v mnoha momentech byla kolektivní radost z hraní vskutku nakažlivá. V takových okamžicích divák a možná i porotce zapomene na nedůslednosti v prostorovém řešení situací nebo poněkud unavující přestavby. Ty byly z mého pohledu nejslabším článkem inscenace, který ještě více zdůraznil její problematický temporytmus.

Na rozdíl od takřka opulentního scénického řešení “Paniček”, studentská inscenace **R+J** (kolektivní a poměrně radikální adaptace Romea a Julie) souboru *Mladá Sada (Osada) z Horní Břížy* byla divadlem přísně minimalistickým a založeným na znaku. To přineslo mnohé problémy, mimo jiné ten, že mladí herci byli ne vždy schopni naplnění a pointování situací na prázdném jevišti. Na druhou stranu oceňuji jejich odvahu a invenci, s níž dokázali parafrázovat slavnou Shakespearovu tragédii. Učinili tak po svém a prokázali souhru a partnerství v rámci souboru.

V případě páteční **Vzpoury nevěst** (současná konverzační komedie, kterou napsaly zkušené divadelní praktičky Michaela Doleželová a Janka Ryšánek Schmiedtová pro Městské divadlo ve Zlíně) se režisérce *DS Žumbera – skupiny Skoronarváno*, Kristině Kohoutové, podařilo situačně rozžít text, který z komediálního hlediska stojí spíše na slovním humoru. Velmi důsledné herecké vedení mělo za výsledek přirozené výkony, z nichž některé vycházely z autentického projevu konkrétních hereček, jiné byly posunem do větší hloubky, než jakou komediální žánr vyžaduje, jako tomu bylo v případě Veroniky Brankov, která byla za svůj výkon v roli Hany také právem oceněna.

Co bylo z hlediska srovnání, jemuž se porota prostě neubrání, pozoruhodné, byla žánrová souvislost mezi jednotlivými představeními. Bohužel, pro některé z nich toto srovnání nevyznělo vždy milosrdně. Jak známo, cílem poroty není za každou cenu hanit, ani “mazat med”, ale spíše podat reflexi, rozdat rady a doporučení. To se týkalo také nepříliš zdařilé inscenace nepříliš potenciálního textu Jiřího Justa **Záměna** (na motivy povídky Roalda Dahla) v podání *DS Jezírko Plzeň*. Pokud budeme obě zmíněné hry vnímat jako konverzační komedie o partnerských vztazích, ve srovnání se *Vzpourou nevěst* se nejednalo o pevné režijní uchopení, naopak dění na jevišti působilo místy velmi nahodile. Z pohledu poroty to bylo způsobeno především nedůsledností v budování dramatické situace, která je základem činoherního divadla, což bylo další časté téma našich rozborů.

Sobota, kdy se odehrála čtyři představení, byla bohatá na zážitky. Tím nejsilnějším, na čemž jsme se v rámci hodnocení jednohlasně shodli, bylo inscenované čtení či spíše scénická skica hry **Smíření**. Hořké dokumentární drama Tomáše Vůjtky zachycuje neblahé události po konci II. světové války a vyřizování účtů s obyvateli pohraničí a s německou menšinou v naší zemi. Naprosto suverénní režijní vedení Petry Kohutové a komorní scénické řešení (diváci seděli s herci na jevišti) přineslo napínavou a velmi silnou sérii dramatických výjevů, přesvědčivých výkonů a dokázalo diváky strhnout i přes to, že většinu času herci “jen seděli s texty v ruce”. Jednalo se zkrátka o sevřený, naplněný a tím pádem fungující dramatický tvar. Kromě mnoha jiných cen byla inscenaci udělena cena za dramaturgický počín, neboť v tomto případě se cenní samozřejmě také snaha o společenský přesah a potřeba promluvit na závažné a důležité téma. Vzhledem k výše uvedenému zřejmě nebylo překvapením, že *Smíření* v podání Divadelního studia *D3 z Karlových varů* se stalo absolutním vítězem horažďovické přehlídky a bylo nominováno do Volyně.

Třetí oceněnou inscenací, která stejně jako *Vzpoura nevěst* dostala do Volyně doporučení, byla detektivka etablovaného autora Roberta Thomase v podání plzeňského souboru *JakoHost* a v režii Jany Kubátové – **Past na osamělého muže**. S přehledem a přesností vystavěná inscenace s vynikajícími hereckými výkony chytře akcentovala komediální potenciál textu, ale zároveň

si po celou dobu udržela napětí příznačné pro detektivní žánr i naprostou přehlednost motivů a situací. Kromě mnoha ocenění byli herci odměněni také bouřlivým smíchem a dlouhým potleskem, což je, jak známo, asi ten nejlepší možný výsledek, jehož lze u divadla dosáhnout.

Jinak tomu ale bylo v případě posledního představení přehlídky – nedělní odpolední **Pasti na myši**. Nejúspěšnější divadelní hru všech dob kultovní spisovatelky Agathy Christie hrál soubor *Štace Kaznějov*. Režijně-dramaturgická koncepce založená na znaku, práci s imaginární rekvizitou a celkové anti-iluzivnosti režisérky Olgy Muñoz se neukázala šťastnou. Sledovat po celou dobu představení postavu spisovatelky, která čte scénické poznámky a předstírá, jako by psala knihu, zatímco herci její slova svým jednáním ilustrují, opravdu hraničí s diváckou únosností. Snaha o originalitu se jistě cení, nesmí tím ovšem utrpět žánr, což se v tomto případě bohužel stalo. Je ovšem důležité zmínit velké nasazení, s nímž se herci věnovali jednotlivým úkonům dotaženým téměř k dokonalosti (např. neustálé přemísťování “neviditelných” kufrů). Problém byl z mého pohledu v tom, že drtivě většině z nich už pak nezbyla energie na vyjádření postoje k vyhocené situaci v rámci charakteru své postavy. Jedinou výjimkou byla představitelka paní Boyleové – Alena Svobodová, která se za svou postavu vztahovala k ostatním a reagovala na ně, což se v jejím okolí ne vždy dělo.

Doufám, že mi čtenáři tohoto textu a divadelníci, kterých se přímo týká odpustí, že se tu nevěnuji každé inscenaci stejnou měrou, jako tomu bylo při rozborových seminářích. Protože je ale nemůžu a nechci odbýt, zmíním ještě jednu podstatnou věc. Předtím ale musím ocenit upřímnou snahu všech zúčastněných, jejich nadšení pro věc, touhu pobavit publikum a u některých především houževnatost s jakou hledají témata a texty, které by jim umožnily vyjádřit svůj postoj ke světu, v němž žijeme. A jsme zase u té dramaturgie. Z tohoto úhlu pohledu mě velmi zaujaly dvě inscenace. *Sokolovské Divadlo bez zákušísí* a jeho režisér Martin Volný se utkali s velmi nesnadným, protože ne zcela dotaženým textem **Neříkej mi lásko**. Autorkou současné hořké futuristické komedie je španělská autorka Marta Buchaca, která jako by se nemohla rozhodnout, o čem má její hra vlastně být. Ráda bych ale vyzdvihla odvahu sokolovské dramaturgie i nadšení, s nímž se režisér s tímto titulem utkal a dokázal k témuž strhnout svůj soubor. Druhým velmi zajímavým a obdivuhodným počinem byla autorská adaptace románu Chucky Palahniuka **Ukolébavka** od *Teátru Vaštar z Nezdic* pod vedením Michala Stona, který kromě dramatického textu, scény, celkové koncepce a režie ještě zvládl výborně zahrát vícero Everymana. Jeho zahlcení jednotlivými inscenačními úkoly a asi i vlastními nápady v kombinaci s postmoderní látkou způsobilo občasný chaos a nepřehlednost inscenace, což by dle názoru poroty ale bylo v rámci repríz řešitelné. Takové divadlo, jaké prezentuje *Teátr Vaštar* má podle mě smysl a jako kolegyně z profesionálních řad před jeho autory smekám.

Když jsme u těch poklon, dovolte ještě doušku na závěr. Chtěla bych poděkovat a vyslovit své sympatie domácímu souboru *Týjátr Horažďovice*, který celou přehlídku organizuje, ač třeba letos se jí v rámci soutěže neúčastnil, neb se všichni jeho členové po celý rok věnovali přípravám a zkoušení slavnostního programu k neuvěřitelným 170 letům nepřetržité divadelní činnosti, z čehož jsme měli možnost vidět vtipnou ukázkou v sobotu večer. Místní hostitelská péče, pozornost a vlídné přijetí bylo pro mě jedním z největších zážitků přehlídky a díky tomu také doufám, že jsem se jí neúčastnila naposled. Ať žijí Horažďovice 2017!

JakoHost, Plzeň: Past na osamělého muže. Foto Milan Váchal

SušDioOch, Sušice: Veselé paničky windorské. Foto Marek Novák

24. Děčínská brána – Memoriál Josefa Doležala

Na krajskou postupovou přehlídku s výběrem na Divadelní piknik Volyně, která proběhla v Děčíně od 18. do 20. 3. 2016, se přihlásilo šest českých inscenací, které měla doplnit jedna hostující zahraniční. Nakonec to dopadlo trochu jinak.

Text: Lenka Lázňovská

Broukocovo Kamdiadlo z České Kamenice se s autorským monodramatem Jaroslava Střelky **Zahraj ty Ejsíky** zúčastnilo již jiné postupové přehlídky a postoupilo, takže v Děčíně bylo hostem. Z inscenace Čechovova **Strýčka Váni** (*Hraničář Rumburk*) jsme viděli pouze úvodní obraz, neboť Josef Zach v roli profesora Serebjakova spadl tak nešťastně, že musel na šití do nemocnice a na nohu se nesmí čtrnáct dnů postavit. Díru v program vyplnil rumunský host *Teatrul Ludic Iasi*, který kromě plánované černé komedie **Norway today** (I. Bauersima) uvedl ještě aktovku A.P. Čechova **Labutí píseň**. Zejména v druhém případě jsme mohli vidět odlišný herecký styl (expresivní herectví se silným vnějším projevem).

Přehlídku zahájilo *Divadlo U Vánů, Praha*. Ladislav Langr jako hostující režisér upravil a nastudoval tragigrotesku G. Schwajdy **Svatá rodina**. Dopsal zcižovací promluvy matky, kterou podobně jako v *Ypsilonce* hraje muž (výtečný Václav Kopáček) a určil jako téma neschopnost komunikace mezi lidmi včetně nejbližších. Inscenace funguje zejména v řadě divadelně invenčně udělaných situací (např. ta, v níž se bráška snaží dostat matku zpět do postele, za níž by se nemusel stydět ani nový cirkus). Problémem je, že podobné zábavné komické situace nesměřují do grotesky.

Rádobydivadlo Klapý s několika hostujícími herci z *DS Jirásek Česká Lípa* si vybralo dramatizaci Rudolfa Felzmannova Vančurova **Rozmarného léta**. Režisér a dramaturg Jaroslav Kodeš ji upravil (zkrátit, dopsal některé situace, rozšířil role Muže a Ženy, které Felzmann napsal jako vypravěče). Oslovil Janu Stejskalovou z Děčína jako scénografku a Jiřího Strohnera, který složil hudbu. Vznikla kompaktní humorná inscenace zachovávající všechny ctnosti původní předlohy (archaizující jazyk, jímž se pojmenovávají banální stavy a emoce a lehce ironický příběh z maloměsta), opřená o dobré osobnostní herectví zkušených herců jako jsou Ladislav Valeš jako Důra, Eva Kodešová jako Důrová, Pavel Macák jako major Hugo a František Zborník jako kanovník Roch. Vymyslel zajímavý závěr, v němž se dohrávají všechny tematické roviny příběhu včetně dědečka, a my se díváme na odcházejícího Arnoštka a Annu, kteří táhnou maličkou maringotku s nápisem Duo Kaderavi. Revuální opona umožňuje rozčlenění scény na prospekt, který je plovárnou, maringotkou, hospodou, prostor před ním jako jezero, náves apod. Muž a žena vystupují spíše jako entertejneři a hrají řadu dopsaných epizodních postav. Jediným problémem je divadelně chudší a tím pocitově delší první polovina inscenace, která je expozicí k druhé části. Jako naprosto neuvěřitelná je skutečnost, že pro tři postavy má soubor alternaci (Roch, Anna, Žena). Inscenace byla doporučena do Volyně.

Třetí inscenaci připravil soubor *Li-Di z Litoměřic*. Aleš Pařízek se ujal úpravy a režie inscenace **Nebezpečné známosti**. V poměrně razantní úpravě hrají dominantní roli markýza (dobrá Tereza Rozmarová) a vikomt (Jakub Vitko), přičemž jejich souboj má formu šachové partie (stoleček se šachy na forbině), ostatní postavy jsou spíše epizodní. Tento souboj se však nedostatečně promítá do jednání postav (nejasné motivace) a do situací. Režisér se spolehl na to, že si divák něco domyslí a zejména v závěru některá dějová fakta vypustil.

Posledním soutěžním kusem byly tři autorské jednoaktovky Kateřiny Burgerové *Dveře číslo 8*, *Nedělní bábovka* a *Mravenci*, které soubor *The Spis Teplíce* hraje pod společným názvem **Procesně nepřijatelné**. Na malé ploše těchto tematicky moralit se odkrývají kritické obrazy z dnešní společnosti. Dvěma pánům a pěti dámám se daří postavit situace a vytvořit typy a zároveň odlišit jednotlivé aktovky. Zejména prostřední *Nedělní bábovka* čerpající z drobnokresby domácího prostředí a jeho stereotypů je velmi zábavná.

Přehlídka, byť rozsahem nebohatá, byla včetně zahraničního souboru, docela zajímavá. Na příští jubilejní Bránu by chtěli pořadatelé (SČDO, DS Karel Čapek, město Děčín a Městské divadlo Děčín) pozvat dva zahraniční soubory a přehlídku zahájit už ve čtvrtek.

Za porotu R. Grolmussová, J. Trnka a L. Lázňovská

Rádobydivadlo Klapý se spoustou ohodnocení v děčínském divadle. Foto: L. Panenková

Orlická maska podruhé

Teprve podruhé, ale už zcela dospěle – tak se souborům (převážně z pardubicka) jevila krajská postupová přehlídka, kterou v Ústí nad Orlicí pořádá nezávislá Malá scéna ve spolupráci s divadelním souborem Vicena a městským Klubcentrem. Letos pořadatelé navázali na úspěšnou loňskou premiéru opět o krůček perfektnější organizací a skvělým technickým servisem (stavělo se i svítlo i v noci), ale povedlo se i to, že se vždy hrálo před plnými nebo dobře zaplněnými sály, a to v dopoledních i odpoledních hodinách. Od čtvrtka 10. do neděle 13. března se na jevišti Malé scény a Roškotova divadla představilo dvanáct představení!

Text: Alexandr Gregar

Orlickoústecká přehlídka loni navazovala na několik ročníků českotřebovského „zlomvazu“, který se rozplynul mj. i pro nezáměrného publika. Ústečtí se chopili příležitosti: šéfka Malé scény Lenka Janyšová, čerstvá místopředsedkyně Volného sdružení východočeských divadelníků, nabídla místnímu publiku pestrý divadelní víkend, o němž jeden z porotců, zlínský dramaturg Vladimír Fekar, prohlásil, že je perfektně sestaveným a nápaditě podávaným menu, na němž si může pochutnat každý. Žánrově přepestrá nabídka zahrnovala detektivku, lechtivou konverzačku, hudební divadlo operetního i muzikálového stříhu i inscenace vážnější, např. aktovky existenciálních rozměrů polského autora Jaroslava Swiercsze písničáči pod pseudonymem Ingmar Villquist v podání královéhradecké souboru *Black out*, čili dospělých frekventantů Divadla Jesličky Josefa Tejkl. Jejich inscenace **Beskyslíkatí** byla z nabídnuté kolekce nejvážnější a významově nejsilnější (byť ne v každé své složce nejsrozumitelnější) a získala nakonec doporučení pro letošní národní přehlídku ve Volyni.

Orlická maska letos nabídla dokonce o jedno představení víc, než další východočeská přehlídka v Červeném Kostelci, na obou tedy dohromady dvacet tři inscenací reprezentujících východočeské amatérské divadlo. Obě přehlídky se doplňují, přisnost krajské příslušnosti se nedodržuje - v Kostelci vystupují soubory z pardubicka, v Ústí nad Orlicí zas z královéhradecka.

Loni tu ale hráli i pražští amatéři, letos kamarádi z Poděbrad, kteří, vedení Ladislavem Langrem, režisérem a dramatikem a taky starostou lázeňského města, přivezli vlastní dramatizaci detektivky Edgara Wallace s názvem **Žabí syndikát**. Téměř filmově detektivní spektakl na širokém plátně, výtvarně, zvukově i herecky zajímavě zvládnutý k potěše předsedy poroty prof. Jana Císaře, který se projevil i jako zasvěcený znalec „wallacovek“. Představení sic občas ztrácelo na tempu a srozumitelnosti, ale přesto bylo přijato velmi vřele, oceněn byl nejen režisér Ladislav Langr, ale i hudba Pavla Husy a několik hereckých výkonů.

Současné krajské postupové přehlídky naplňují svými inscenacemi vesměs všechny soubory, které mají chuť a odvahu se přihlásit. Neexistuje předběžný výběr a tak se tu setkávají soubory různé „umělecké“ úrovně, počínaje fundamentálním spolkovým, sousedským či měšťanským divadlem

až po týmy ambicióznější. Na porotě pak je, ale také na publiku, aby nabízené inscenace byly posuzovány v takovém kontextu. Obě strany se pak musejí s názorem na kvalitu, sdělnost či divadelní účín nějak poprat. Srovnávání bývá zavádějící, není snadné kvalitativně rozlišovat, cíle souborů jsou různé.

I na Orlické masce hrály soubory s osobitou poetikou tradičního ochotnického divadla, např. letohradský *DS Kolár* bohatě oblékl a vypravil **Noc na Karlštejně**, k níž si pořídil i vlastní hudební nahrávku ke Svobodovým písním, *DS Tyl Rychnov nad Kněžnou* se pokusil zvládnout náročnou strukturu oblíbeného **Limonádového Joe** a potěšil publikum několika hereckými výkony.

V drsnou lidovou taškařici (včetně nechtěných situací při výpadku textu) proměnil dobrušský soubor Venclíkovu komedii **A koukej vrátit to pyžamo**, *Divadlo Ve středu Lanškroun* svádělo nadšený, ale poněkud marný boj s žánrem prvního českého „muzikálu“ Nejkrásnější válka, nejmladší generace ústeckého souboru *Vicena* sehrála nad síly svých dovedností a úskalí životních zkušeností dnes už klasickou Churchillovu komedii **Natěrač**, starší generace Viceny se se ctí (a objevitelsky) vyrovnala s málo známou hrou Isabelle de Toledo **V rytmu tanga**, v níž se uplatnilo tradiční ochotnické herectví (Jan Štěpánský a Bedřich Ducháček), zkušený soubor *Zdobničan Vamberk* potěšil publikum komediálním podáním drobných detektivních příběhů v Thomasově **Turecké kavárně**. Ochotníci z Chlumce nad Cidlinou se utkali s žánrem současné frašky (Barbierova komedie **Moje dcera pracuje v Paříži**), která však kromě typů vyžaduje i přesné a osobité herecké výkony a vtipnější režii... Miletínský soubor předvedl „naučně komediální“ road movie podle Gulliverových cest Johnatana Swifta, která zůstala před branami divadla nejen neumělou dramatizací.

Nominací na letošní národní přehlídku činoherního divadla a Cenou za inscenaci ozdobila porota (kromě prof. Jana Císaře a Vladimíra Fekara ještě Eva Spoustová a Alexandr Gregar) *pardubický Exil* – za osobité zpracování hry Liz Lochhead **Perfect Days**. Mnozí ji znají jako film režisérky Alice Nellis. Minimalistická scéna, skvělá hudba (podílelo se na deset pardubických kapel, které vytvořily deset písňových předělů) a především přehledná a vtipná režie (Naďa Kubínková), šest výtečných hereckých výkonů, jimž dominovala Jana Tichá, Aleš Dvořák a Olga Vetešníková. První v roli ženy, již naléhavě tikají biologické hodiny, pro což je ochotna podstoupit leccos, což Jana disciplinovaně a nápaditě hraje, Aleš v zábavné roli roztržitého gaye, které neschází cit a láskyplné přátelství, Olina Vetešníková ve svých více než osmdesáti letech stále skvělá charakterní herečka – co více dodat k inscenaci, která se Exilu výsostně povedla.

Takový byl II. ročník Orlické masky. I na závěrečné hodnocení se do útulného divadelního sálu orlickoústecké Malé scény musely přidávat židle. A potlesky oceněným byly srdečné a přející...

12. ročník Lounského divadlení 2016

Vrchlického divadlo v Lounech hostilo ve dnech 4.–6. března 2016 dvanáctý ročník Lounského divadlení, oblastní přehlídky amatérského činoherního a hudebního divadla. Lounské divadlení je postupovou přehlídkou pro celostátní Divadelní Piknik Volyně. V roce 2016 mělo na programu pět soutěžních představení a hosta na závěr. Tím byl Sbor březanských kastrátů. O 12. ročníku lze hovořit jako o velmi zdařilém. Z pěti soutěžních inscenací náležely nejméně tři k tomu, co patří v amatérské divadelní tvorbě jako celku k nadprůměru. Z toho jedna snese bezpochyby srovnání s tím nejlepším, co vidáme na celostátní úrovni.

Text: Milan Strotzer

V programu se neobjevil žádný dramaturgický přehmat, soubory zvolily kvalitní textové předlohy a zdroje. Navíc byla dramaturgická skladba velice pestrá, jak z hlediska žánrového, tak pokud jde o rozmanitě provenience, z nichž čerpala. Žánrové spektrum začalo černou groteskou, pokračovalo konverzační komedií, autorskou předlohou ke scénickému ztvárnění poezie, psychothrillerem, a skončilo tvarem na pomezí kabaretu a naučně zábavného pořadu. Viděli jsme po jedné současné hře z dramatiky české, francouzské a americké, dále inscenaci těžící z francouzské a české poezie a také jevištní adaptaci české předválečné filmové komedie doplněnou dobovými reáliemi a písněmi.

U třech inscenací jsme zaznamenali podstatný autorský vklad členů souborů, svědčící o schopnosti amatérského divadla přistupovat k zvoleným výchozím předlohám tvořivě, byť se ve výsledku ne vždy podaří dojít k vpravdě kvalitativnímu posunu. Obligátně jsme se mohli těšit z celé plejády dobrých hereckých výkonů. Stejně tak obligátně je třeba konstatovat, že největší rezervy setrvávají v oblasti režie a scénografie. K jednotlivým soutěžním inscenacím se uskutečnily rozborové semináře vedené členy odborné poroty ve složení prof. PhDr. Jan Císař, CSc., Mgr. Jaroslav Kodeš, Mgr. Petra Kohutová, PhDr. Milan Strotzer a Mgr. Romana Tůmová.

Sled přehlídkových představení zahájil soubor *Klouzák z Postoloprte*. Jeho inscenace byla právě z těch, u nichž autorský vklad nepřinesl novou kvalitu, ba právě naopak. Soubor si jako předlohu zvolil černou grotesku Pavla Trtílka *Poslední večeře* (2003), která byla mj. oceněna 2. místem v dramatické soutěži Cena Alfréda Radoka. Soubor svou úpravou hry nejenže proměnil žánr – z grotesky na bezzubou komedii, ale především myšlenkové posláním původní Trtílkovy hry, aniž by došel k jinému rovnocennému sdělení. Inscenaci pod názvem **Tak zase za rok, dámy** režijně se souborem připravil Pavel Panenka. Čestné uznání za roli Majerové získala Eva Vinterová.

Divadelní soubor *Havlíček z Neratovic* nastudoval v režii Milana Šáry konverzační komedii francouzského dramatika, herce a scénaristy Jeana-Marie Chevreta **Odjezd nejistý** (Faux départ, 2004). Inscenace je příkladem poctivého přístupu k divadelní práci. Ten se odráží i v péči věnované výpravě, včetně její bohaté kostýmní složky (Miroslav Král j.h.). V romantické komedii o vztahu stárnoucích manželů a naplňování jejich tužeb se dařilo především dámské části souboru. Marie Živná si za zvrácení role Odile Marmionové odvezla z Loun cenu, její spoluhráčky Soňa Šlégrová (Diana) a Marie Fárová (Marie-Claire) byly oceněny čestnými uznáními.

Malé hravé divadlo ZUŠ Louny si jako výchozí látku ke své inscenaci vybralo verše francouzských básníků Paula Verlaina, Arthura Jeana Rimbauda, Charlese Baudelaira a Françoise Villona, navíc i našeho Františka Gellnera. Pavla Umhňová a členové souboru vytvořili s použitím veršů jmenovaných básníků textovou předlohu, příběh z rodu „žáků darebáků“ a uvedli jej na jevišti pod názvem **Když básník, tak prokletý**. Režisérka-debutantka Pavla Umhňová se snaží budovat inscenaci prostřednictvím již ve scénáři připravených situací. Jejich sled je lineární, ne však prostý dramatických zvratů a vyústění.

Navzdory skutečnosti, že ne vždy se v inscenaci daří barvitěji a živočišněji traktovat příběh a vztahy mezi jeho postavami, bylo představení publikem přijato mimořádně příznivě. Inscenace byla ověřena Cenou diváka. Pavla Umhňová obdržela cenu za scénář. Oceněny byly i herecké výkony Marka Hochmana, Petra Pidrmána a Lenky Svobodové Šťastné (čestná uznání).

Vrcholem přehlídky se stalo představení temného psychologického thrilleru **Veroniččin pokoj** z pera amerického spisovatele, autora divadelních her a písní Iry Levina (1929-2007). Ira Levin je u nás dobře znám, připomeňme si jeho romány, jako např. *Rosemary má děťátko* či *Stepfordské paničky*. Veroniččin pokoj je příbuzného rodu. Na divadelní jeviště v Lounech je přivedlo *Divadlo Navenek z Kadaně* v režii Terezy Gvozdíákové. Nutno podotknout, že jde o režijní debut, a hned připojit, že nadmíru zdařilý (cena). Režisérka inscenaci buduje v těsném prostoru, představující Veroniččin pokoj, v nejužším kontaktu s diváky. Až na minimalistickou scénografii, nevymýšlí žádné vnější prostředky a plně se spoléhá na práci s herci. Docílila tak sevřeného tvaru, postaveného na soustředěné práci herců. Inscenace má neutuchající tajemství a drží diváky v napětí od začátku do konce. Jediným polemickým faktem je v inscenaci občasná hra herců s diváky, která se zdá být zavádějící či málo zdůvodněná. Inscenaci zdobí herecké výkony všech aktérů hry: Markéty Peti v roli Ženy, Pavla Volfa v roli Muže, Sabiny Tumpachové v roli Dívky a Jiřího Nebeského v roli Mladíka (ceny). Odborná porota souboru přikla cenu za nejlepší inscenaci Lounského divadlení 2016 a doporučila jej k účasti na celostátní přehlídce ve Volyni.

Poslední soutěžní představení patřilo *Divadlu Exil z Pardubic*. Jeho inscenace nazvaná **Mravnost – marnost** byla jediná, která v přehlídkové skladbě měla atributy hudebního divadla, konkrétně desítku prvorepublikových dobových písní. Inscenace těžila ze třech zdrojů, základem byla filmová předloha, pod níž jsou jako autoři uvedeni S. Albanová, Hugo Haas, Martin Frič a Otakar Vávra. Zhutněné klíčové scény filmu Mravnost nade vše jsou páteří celé inscenace. Jsou průběžně doplňovány reáliemi týkajícími se životních osudů tvůrců filmu včetně herců, kterými byli Hugo Haas, Adina Mandlová, Věra Ferbasová a dal. To vše doplněno již zmíněnými písněmi. Příběh o tom, že lež má krátké nohy a úvaha nad tím, co je vlastně ta mravnost, jsou věčné, takže pro divadelní zpracování stále aktuální a vděčné. V inscenaci, pod níž jsou jako autorky vedle Alexandra Gregara uvedeny její režisérky Zuzana Nováková a Marie Kučerová, však jako by nebylo rozhodnuto o tom, co je pro jevištní sdělení hlavní, zda příběh oné filmové komedie či něco jiného, např. osudy umělců v proměnách politických režimů. Je zřejmé, že to hlavní nejsou pěvecká čísla, neboť jsou málokdy zvládnuta bez problémů. Akcent nelze vytušit ani z energie, která je vkládána do té které složky, neboť se energie z jeviště příliš neline. Výjimkou je v tomto ohledu Alexandr Gregar a jeho herectví (čestné uznání).

Lounské divadlení 2016, tak jako i všechny jeho předchozí ročníky, pořádalo Vrchlického divadlo Louny ve spolupráci s Rádobydivadlem Klapý a za finanční podpory generálního partnera, kterým byly Ekostavby Louny. Během dvanácti ročníků investovaly Ekostavby Louny do přehlídky 900 tis. Kč. Tradičně dobrá návštěva představení Lounského divadlení kulminovala v jeho 12. ročníku. Pro hrající soubory byly tak vytvořeny optimální podmínky pro realizaci soutěžních představení. Pořadatelům a místnímu publiku za to patří velké poděkování.

Divadlo Navenek, Kadaň: Veroničin pokoj. Foto: Michal Drtina

Malé hravé divadlo, ZUŠ Louny: Když básník, tak prokletý. Foto: Michal Drtina

Divadlu Exil, Pardubice: Mravnost – marnost. Foto: Michal Drtina

Za lomnickými suchary a poctivým divadlem

První březnový prodloužený víkend se někteří již tradičně a někteří úplně poprvé sjeli do Lomnice nad Popelkou na 19. ročník krajské přehlídky ochotnického divadla jizerské oblasti, který každoročně pořádá DS J. K. Tyl v tamním Tylově divadle. Autorka článku se zatím řadí do druhé skupiny, ale po letošní zkušenosti doufá, že za pár let se bude moct s radostí řadit do skupiny první.

Text: Sylva Rubenová

Během čtyř dnů strávených v Lomnici nad Popelkou jsme měli možnost zhlédnout devět soutěžních představení v podání souborů nejen z nejbližšího okolí, ale i ze vzdálenějších lokací, poprvé sem zavítal např. soubor *DIPONA z Louňovic u Prahy*. Není to ovšem počet kilometrů, na kterém záleží; podstatné je, že všechny soubory prokázaly obrovskou oddanost divadlu, upřímné nadšení nejen z vlastní tvorby, ale také z tvorby kolegů, a velikou chuť a odhodlání na sobě pracovat a posouvat se, nejen proto, aby se za rok mohli předvést ještě v lepším světle, ale především pro svůj vlastní pocit z dobře odvedené práce. Věřím, že právě to je ten hlavní důvod, proč byla atmosféra na lomnické přehlídce nebyvale příjemná a otevřená a v tomto směru neuvěřitelně osvěžující a povzbuzující (autorka opět opakuje, že nemá zkušenost s jinými přehlídkami, a tak rozhodně nesrovnává).

Programová skladba celé přehlídky byla poměrně pestrá – od historické hry **Mistr Jan aneb Naše kaše** a Tylova **Strakonického dudáka**, přes Havlíčkovy **Petrolejové lampy** až po současné situační komedie. Dramaturgickým překvapením přehlídky pak byla **Žena v písku** *DS Jelen za oponou z Jablonce nad Nisou*, jež byla volnou adaptací japonského románu Kóbó Abeho. Byť některé tituly nebyly zrovna nejšťastnější dramaturgickou volbou, za důležité považuji celkové dramaturgické smýšlení souborů vycházející z vlastních potřeb a často se odrážející přímo v autorském vkladu – ať už je to vlastní adaptace pohádky H. Ch. Andersena *DS E. F. Burian z Tanvaldu*, již zmíněná **Žena v písku**, adaptace Henryho povídek **Pět dolarů za lásku** *DS DIPONA z Louňovic*, nebo oslava husovského výročí jako u *DS Vojan z Libice nad Cidlinou* a v případě *Divadla v Roztocké z Jilemnice* se **Petrolejové lampy** staly vlastně „domácím příběhem“, čímž utčili stodvacáté výročí narození jejich jilemnického rodáka Jaroslava Havlíčka.

Zahájení přehlídky se ujal domácí soubor *J. K. Tyl* se **Strakonickým dudákem** ve spolurežii Petra Štěpána, který se také představil jako Vocilka, a Jaroslava Krčka, autora hudby. Díky univerzálnímu scénografickému řešení umožňujícímu značnou proměnlivost, jak pomocí světla, tak rychlých drobných přestaveb, a úctyhodně bohaté kostýmní výpravě se jim podařilo docílit jednoduché ale velmi funkční charakterizace jednotlivých prostředí a postav. Ceny si odnesli Bohuslav Vejnar za roli Kalafuny a Vladimíra Duštová za roli Korduly a již zmíněnou kostýmní výpravu.

DS Vojan z Libice nad Cidlinou se ve čtvrtek večer představil s historickou hrou **Mistr Jan aneb Naše kaše** Vladimíra Zajíce v režii Jaroslava Vondrušky. Byť volba hry nebyla pro soubor ideální (přílišná faktografie a literárnost, autor se zaměřuje na práci s loutkou spíš než na rozvíjení činoherní situace, v níž se postavy nacházejí), soubor prokázal, že jeho členové jsou nejen dobří herci, ale především jevištní partneři. Všichni byli neustále přítomni na jevišti, ale velmi dobře zvládali nejen si pozornost brát, kdy bylo potřeba, ale také ji věnovat svým kolegům, neb režisér Jaroslav Vondruška na scéně mnohdy rozehrával více plánů a několik situací zároveň, divákova pozornost však vždycky byla směřována právě tam, kam bylo potřeba. Za režii a kolektivní herectví si tak *DS Vojan* odnesl ocenění poroty.

Páteční den odstartoval *DS E. F. Burian z Tanvaldu* s **Pohádkou o mořské víle**, kterou podle H. Ch. Andersena zadaptoval a zrežiroval Vlastimil Hozda. Autorským přínosem byl nečekaně šťastný konec, který by si však zasloužil důkladněji vystavět. Inscenace sázela na obrazivost (světelné atmosféry, taneční projev víl, kostýmy), bohužel místy omezující pro herecké ztvárnění postav.

Následovala odpolední **Žena v písku** *DS Jelen za oponou z Jablonce nad Nisou*. Volnou divadelní adaptaci Václava Špirita japonského románu Kóbó Abeho se souborem nastudovala režisérka Markéta Schwarcová. Tísňivá, kafovsky bezvýchodná situace, mapuje příběh muže a ženy prostřednictvím leckdy až filosofických úvah a vnitřního dramatu hlavních postav, čemuž napomáhá postava vyprávěče. Cenu za herecký výkon v roli Muže si odnesl Pavel Saal.

Situační komedie Robina Hawdona **Úžasná svatba**, jež následovala v pátek večer, v podání *DS Vojan – Mladá Haluz z Desné* byla jedním ze dvou vrcholů letošní přehlídky. Režisérce Vladce Kodouskové se podařilo Hawdonův bravurně zkounsturovaný stroječek velmi dobře promazat, takže do sebe všechno zapadá a šlape jedna báseň. Nápadité scénografické řešení, kdy v „dveřové komedii“ dveře zastupují prázdné kovové rámy, je nejen praktické, ale rovněž tematizuje základní princip situační komedie – divák vidí a ví víc než postavy, a herci chybějící dveře zvládají velmi dobře dohrávat. Oživujícím nápadem jsou i družičky, jež před začátkem představení rozdávají divákům svatební koláčky a programy koncipované jako svatební pozvánka. Samozřejmě, že na prvním místě je vždy inscenace samotná, ale tento bonus jenom prokázal, že režisérka měla jasnou vizi a celistvou koncepci, v níž se všechny složky od herectví, přes výpravu a hudbu, až po zmíněné detaily výborně doplňovaly. Také proto si *DS Mladá Haluz* za jejich Úžasnou svatbu zcela po právu vysloužil nominaci na národní přehlídku Divadelní piknik Volyně a ocenění za inscenaci, Vladka Kodousková za režii, Lukáš Frydrych za herecký výkon v roli Toma, Jan Lála za herecký výkon v roli Billa a Lucie Václavá za roli Judy. Chce se mi říct, že obzvlášť pánové si zaslouží vyzdvihnout, ale k správné míře komediální nadsázky bez vyráběného humoru, dobře ubíhajícím temporytmu, logické výstavbě překvapivých a absurdně nelogických situací, přispěli bezesporu všichni zúčastnění.

V sobotu ráno následovala komedie českého autora Pavla Němce **Amant** v podání *Divadla Exil z Pardubic*. Oproti předešlému případu text režisérce Lucii Křivčíkové a jejímu souboru svou žánrovou neurčitostí kombinující situační komedii, konverzační komedii a rodinné drama připravil víc překážek než úrodné půdy. Klobouk dolů představitelce hlavní ženské role Veronice Křepinské, která představení odehrála i přes zdravotní indispozici, aby se Exil mohl přehlídky zúčastnit.

Odpoledne patřilo dvěma inscenacím v komornějším obsazení. První z nich, **Pět dolarů za lásku** souboru *DIPONA z Louňovic*, sestávala ze dvou aktovek, jež podle povídek O. Henryho zdramatizoval a zrežisoval Josef Pšenička. Společným tématem byl vztah zralých manželů, v němž se láska mísí s nenávistí, a jedno od druhého je v podstatě neoddělitelné. V první z nich manželé přijíždí za soudcem dát se rozvést, aby si pak byli blíží než kdy dřív, a druhá je obrazem stárnoucího páru. Za herecký výkon v obou aktovkách porota ocenila Evu Brůhovou.

Druhou inscenací sobotního odpoledne byla francouzská tragikomedie Samuela Benchetrita **O dva míň** *DS Vojan z Hrádku nad Nisou*. Příběh umírajících starců prožívajících své poslední dobrodružství režisér Jan Sladký koncentroval na ústřední dvojici, i proto zvolil prakticky prázdnou scénu se dvěma paravány a čtyřmi židlemi, jejichž pomocí se proměňovala prostředí, a všechny epizodní postavy byly sehrány jedním hercem a jedinou herečkou. Za herecké výkony v hlavních rolích si Jan Sladký a Lukáš Krupka odnesli ceny poroty.

Posledním soutěžním představením přehlídky a jejím již avizovaným druhým vrcholem byly **Petrolejové lampy** Jaroslava Havlíčka. *Divadlo v Roztocké z Jilemnice* zpracovalo nejslavnější román jejich rodáka v dramatinaci Ivana Rajmonta a Martina Velíška. Režisérka Lucie Václavá si vytyčila za cíl přenést na jeviště velké drama, k čemuž neváhala využít celou škálu režijních prostředků. Krom pečlivě stavěných situací buduje i působivé jevištní obrazy s využitím písní a scénické hudby vůbec, kterou přímo pro inscenaci složil Marek Kopecký, a jednoduchého, ale velmi efektivního a atmosférického svícení. Epizodních postav, i přes menší prostor, jenž je jim svěřen, mají na scéně vždy svoje jasné místo a postoj, a jednoznačnými tahouny jsou herečtí představitelé Štěpánky Kiliánové a Pavla Maliny. Představení občas lehce brzdlily scénické přestavby (kterých bylo zbytečně mnoho), ale jilemničtí rozhodně dokázali, že „svému Havlíčkovi“ skutečně rozumějí a sehráli na závěr přehlídky opravdové, velké dvě a půl hodiny trvající drama, za něž si vysloužili doporučení na národní přehlídku a také ocenění pro režisérku Lucii Václavou, skladatele hudby Marka Kopeckého, představitelku Štěpánku Magdalénu Jarošovou a představitele Pavla Tomáše Václa.

Nesoutěžní představení v neděli odpoledne jsem z časových důvodů již neměla možnost zhlédnout, ale myslím, že nejen za sebe mohu říct, že čtyři dny strávené v Lomnici na 19. krajské přehlídce byly opravdu vydatné, a to v nejlepší slova smyslu. Nabitě poctivým divadlem, prosycené přátelskou, nesoutěživou atmosférou a nadšenými lidmi, kteří sem přijeli sami sebe i sebe navzájem obohatit a povzbudit, a já upřímně doufám, že příští rok tomu bude jinak. Za nováčka v amatérském divadle totiž říkám, že v tomto směru se od vás profesionálové mají sakra co učit. Díky.

Radost z ocenění členů Divadla v Roztocké, Jilemnice. Foto: archiv souboru

DS Jelen za oponou z Jablonce nad Nisou.. Foto: archiv souboru

21. Modrý kocour ve znamení změn

21. ročník turnovského divadelního festivalu Modrý kocour přinesl velké změny. Dlouholetý hlavní organizátor přehlídky “starý kocour” Petr Haken předal pomyslnou ředitelskou štafetu “mladému kocourovi” Mário Kubašovi a novému týmu. Petr Haken se ale nadále stará o dramaturgii přehlídky.

Text: Jaroslav Stuchlík (psáno pro Divadelní hromadu)

Modrý kocour díky tomu získal čerstvou energii kombinovanou s dobrou tradicí. Zůstává stále přehlídkou “divadelně punkovou”, jak se opakovaně vyjádřil nový ředitel Mário Kubaš, ale festival se organizačně profesionalizoval. Jedním z příjemných výsledků práce nového týmu byla rekordní návštěvnost.

Symbolem změn se stalo divadelně opulentní a punkové zahájení festivalu, které mohlo směle konkurovat zahajovacím ceremoniálům nejmenovaného filmového festivalu, který se koná v jednom lázeňském městě. Páteční vystoupení Astmatic Philharmonic Orchestra, který předvedl skladbu Mrouskání na lepší časy a “moderátorské hlavy” Mária Kubaše porota ocenila zvláštní cenou a vyslovila politování, že se bohužel nejednalo o soutěžní představení, protože by to byl nesporný adept na doporučení na některou z přehlídek.

Vrcholem inspirativní části programu bylo pro většinu diváků sobotní představení **Antiwords** (*Spitfire Company*), které nepochybně patří k tomu nejzajímavějšímu, co lze v posledních letech vidět na českých jevištích. Nekorektně diváky potěšila již tradiční inspirativní účastnice **Anička Duchaňová** s představením **Sólo pro Bedřicha** a nechyběl ani osobitý polský loutkář **Adam Walny**.

Turnovský Modrý kocour je typická “open postupová přehlídka”, a proto jedenáct soutěžních představení představovalo mimořádně různorodý vzorek. Viděli jsme studentské divadlo v několika různých podobách: **Oslí vejce** (*Stopa Liberec*), **Za dveřmi** (*Černobílé pastelky Mladá Boleslav*) nebo **Jana a Jan** (*Oldstar Praha*). Nescházely ukázky tradiční dramatiky (*NOPOD – Přezívat nebo žít* a *DIPONA Louňovice – Pět dolarů za lásku*) a naopak experimentující až krajně provokativní divadlo, jakým bylo představení souboru *D.R.E.D Náchod – Astmatic Philharmonic Orchestra* **Dekalog/Balaba**. Inscenace **Poslední oheň**, opět od pražských *Oldstars*, se dramaturgickou volbou textové předlohy přihlásila k soudobému německému divadlu. Amatérskými soubory oblíbenou absurdní dramatikou zastoupila klasická loneskova **Plešatá zpěvačka** *Divadla Micky Myšákové z Jablonce nad Nisou*. Taneční divadlo mohli diváci zažít v provedení souboru *Magdalena Rychnov*, který si jako hudební východisko zvolil atonální kompozice J. Ježka kombinované s jeho populárními písněmi (**Někdy je třeba položit hvězdu na stůl**). *Ojebad Praha* formou kabaretní férie adaptoval knihu **Restaurant na konci vesmíru** kultovního autora D. Adamse, která patří do série navazující na slavného Stopařova průvodce

po Galaxii. Monodrama **Zahraj ty Ejsíky** přivezlo *Broukocovo Kamdivadlo* a J. Střelka, který se stal nepochybným překvapením přehlídky.

Divadelní rozmanitost turnovského Modrého kocoura nabízí divákům šanci setkat se v průběhu jednoho víkendu s mnoha podobami amatérského divadla. Kvalitou na letošní přehlídce přesvědčilo monodrama **Zahraj ty ejsíky** (*Broukocovo Kamdivadlo – J. Střelka*), které porota Petr Christov, Martin Pšenička, Jaroslav Stuchlík a Jan Hájek doporučila na Divadelní Piknik Volyně, pozoruhodnou inscenaci **Dekalog/ Balaba** (*D.R.E.D. Náchod*) na Šrámkův Písek a na Mladou scénu v Ústí nad Orlicí pak porota doporučila v tomto pořadí: **Jan a Jana** (*Oldstars Praha*), **Oslí vejce** (*Stopa Liberec*), **Plešatá zpěvačka** (*Divadlo Micky Myšákové Jablonec nad Nisou*).

OldStars, Praha: Jana a Jan. Foto: archiv souboru

Divadelní Kojetín má vítěze z Kroměříže

Letošní přehlídka divadelních souborů Divadelní Kojetín se konala ve dnech 16. až 20. března 2016 v sále místní Sokolovny. K radosti nás, pořadatelů, za vysoké divácké podpory. Divadelní Kojetín je krajskou postupovou přehlídkou amatérských divadelních souborů, kdy ti nejlepší jsou odbornou porotou nominováni na celorepublikovou přehlídku Divadelní Piknik Volyně.

Text: Hana Svačinová

Letošní program nabídl čtrnáct představení, včetně pěti, které byly zařazeny do programu mimo soutěž a zpříjemňovaly dopoledne místním dětem, školákům a studentům. Devět inscenací už bylo soutěžních a posuzovala je odborná porota ve složení Vladimír Fekar (dramaturg Městského divadla Zlín), Petra Kohutová (dramaturgyně Divadla D3 Karlovy Vary a Karlovarského městského divadla, lektor režijní školy SČDO) a Ladislav Vrchovský (český novinář, divadelní publicista a kritik z Ostravy).

Program festivalu nabízel převážně komediální žánr. Ale objevila se i díla dramatičtějšího rázu, jako thriller, absurdní drama nebo divadelní hra o mezilidských vztazích.

Festival byl velmi netradičně zahájen. Poprvé se na kojetínských prknech představila dětská divadelní skupina „Mimoni“ (Martin a Kristýna Ligačovi, Jana Dostálíková, Marie Medunová, Ela a Martin Noskovi, Klára Tejchmanová, Anna Hovorková, Pavla Košťálková, Lenka Kusáková) se scénkou **Šílení pubertáci**, která byla sondou do dnešních mezilidských vztahů. Děti si scénku samy vymyslely a režijně je vedli Jakub Šírek a Milan Zahradník z Městského kulturního střediska Kojetín. Mimoni sklidili velký aplaus u diváků, ohromili i odbornou porotu, která jim udělala zvláštní cenu za krutopřisnou grotesku a starosta Jiří Šírek na zahájení konstatoval, že do Divadelního Kojetína nepřichází pouze jaro, ale i mladá herecká krev.

Oživením letošní přehlídky byly kramářské písničky v podání Milana Zahradníka a Hany Svačinové, které zazněly před každým představením.

Nominaci na 5. Divadelní Piknik Volyně si odvezl *Divadelní spolek Kroměříž* za inscenaci **Veroničin pokoj**. Odborná porota také udělila ceny za herecké výkony všem čtyřem protagonistům. Kroměřížští také získali cenu za inscenaci a na plné čáře vyhráli i u diváků, kdy si odvezli i Cenu Divadelního Koječáka. Odborná porota Divadelního Kojetína ještě k postupu do Volyně doporučila dvě inscenace bez uvedení pořadí - **Drcla loktem vo kredenc K.V.A.S. Karoiná** a **Sluhu dvou pánů Divadla Haná Vyškov**. Také doporučila k výběru na Mladou scénu Ústí nad Orlicí inscenaci Dvanáct Divadelního sdružení Horních Počernic. Lektorský sbor také ocenil jednotlivce, kteří obdrželi čestná uznání a ceny.

Vestibul Sokolovny byl vyzdoben výstavou Hanáci z pohledu malířky Marie Gardavské kdysi a dnes a o pozdní páteční hudební rozptýlení se postaral Janek Tabara.

Vyšlo také šest čísel časopisu **Divadelní Koječák**, který se stal neodmyslitelnou součástí přehlídky. Jsou v něm shrnuty jednotlivé přehlídkové dny, pohlíží na festivalové dění s humorem a recesí typickým pro redakci časopisu, který tvoří mladí lidé okolo šéfredaktorky Hany Hášové. Ladislav Vrchovský ve svém závěrečném vystoupení dokonce prohlásil, že kojetínský festivalový časopis bude dávat příkladem ostatním pořadatelům přehlídek. Což od českého novináře je velká pochvala.

Divadelní Kojetín a jeho úspěšný 24. ročník uběhl velmi rychle, bezproblémově a ke spokojenosti všech. My, pořadatelé, se těšíme na další divadelní zážitky.

Divadelní spolek Kroměříž: Veroničin pokoj. Foto Jana Večeřová

Kostelec začasné autorský

Nebylo všechno divadlo v Červeném Kostelci úžasné, tak to ostatně není nikdy na žádné přehlídce. Bezpochyby obdivuhodnou vlastností většiny kosteleckého programu byl ale fakt, že se východočeskí divadelníci zpravidla nevydávají snadnými, osvědčenými cestami. K vidění tak byly inscenace ryze autorských textů, autorské adaptace a dramatizace či pokusy o inscenování tvarů a předloh krajně nesnadných.

Text: Michal Zahálka

V jistém smyslu (a nikoliv v hanlivém smyslu) nejobyčejnější tak byla tentokrát inscenace jindy experimentujícího Josefa Jana Kopeckého, který s herecky skvěle disponovanou čtveřicí z hradeckých Jeslíček nazkoušel známou konverzační komedii Yasmíny Rezy **Bůh masakru**. Je to inscenace zdatně postavená, velice dobře hraná, s půvabně minimalistickým výtvarným řešením s dominujícími lustry, které – zavěšené neprakticky nízko – brání v hovoru čtveřici postav sedících kolem konferenčního stolku. Výsledkem je zábavná podívaná, která výrazně staví na nesporném půvabu textu.

Inscenací, která „obyčejně“ interpretuje text, byla i Jiráskova **Vojnarka** v provedení hronovského souboru. Její režisér Miroslav Houštěk v programu píše o „službě autorovi“, ale pozor: to neznamená, že by se nutně držel každého autorova slova a přání (ostatně i kdyby režisér pečlivě realizoval každou autorovu scénickou poznámku, pořád ještě půjde o svébytnou interpretaci a svébytnou režii – podobu inscenace totiž do textových pokynů zapsat nelze). Důmyslně (jistě i za dramaturgické spolupráce fundované kritičky Radmily Hrdinové) jej upravuje a krátí tak, aby především zapůsobil klíčový konflikt hry – a ten, jak hronovská inscenace (i díky silným hereckým výkonům v čele s Lucií Peterkovou v titulní roli) dokázala, je stále živý. To je možná patrné i z toho, že na volyňské přehlídce se **Vojnarka** objevila hned ve dvou provedeních a aktuálně se zkouší ve Slovákém divadle v Uherském Hradišti. Zkrátka, Hronovským díky za zážitek i za předvedení, že Jirásek může mít co říct i k dnešku.

Odvalu a pružnost prokázal libošovický soubor vedený Jiřím Pošepným, který na poslední chvíli zaskočil se svou inscenací Peškovy **Babičky v trenýrkách**. Inscenace je to barvitá, sytá, s několika skvělými hereckými typy, ale vinou nešikovné předlohy, které se (v rozporu s žánrovými předpoklady převlekové frašky) nedaří tvořit humor z logického jednání postav jednajících pod tlakem, a tak si naopak pomáhá nelogičnostími, výstřednostmi a svádí k estrádnímu pitvoření. Je to škoda: jinak evidentně zdatný soubor si před sebe položil překážku už volbou titulu.

Jiný nesnadný úkol si vzala herečka Ludmila Honzová s režisérem Františkem Štiborem v podobě celovečerního monodramatu Mileny Štráfeldové **Osamělé večery Dory N.** Původně rozhlasový monolog dcery Boženy Němcové nestrhává dramatickem, spíše chce vyprávět o životě a komplikované duši. Ludmila Honzová je pro takové vyprávění zdatnou interpretkou, charismatickou vypravěčkou, která

umí držet výraz a poradí si i s nástrahami jen zdánlivě komorního jeviště, které vzniklo v kosteleckém kině.

Ani jaroměřský soubor nepřistoupil ke své zvolené látce – totiž ke Gogolově **Ženitbě** – tak, jak by to bylo neočekávatelnější a nejsnazší. K režii si přizval herce Klicperova divadla Jana Sklenáře, ten si povolal další výrazné spolupracovníky (mj. skvělého autora scénické hudby Davida Smečku) a společně vytvořili **Ženitbu** jako velké rozmáchlé plátno s mohutnou scénou, kabaretními vstupy padlých žen a řadou odboček a vymyšleností. Bezesporu obdivuhodný počín, jenže na jevišti působí tak nějak zvláště vykonstruovaně – a i přes zdatné obsazení hlavních rolí se někam vytrácí jakási základní komediálnost.

Ještě autorštěji zacházel se svou předlohou soubor z Nového Bydžova, který v režii Saši Gregara připravil adaptaci slavné Mam'zelle Nitouche pod názvem **Alleluja, svatá Nituš!** V programu se inscenace tituluje skromně jako „úsporná verze výpravné operety“, ale zrovna úsporně nepůsobí – jen na jevišti vidíme dobrou čtyřicítku účinkujících, a výpravných kostýmů (včetně vzorných uniforem) je tu dokonce ještě víc. Ty by samy o sobě ale nebyly nic platné, kdyby se k nim nepřidal důvtipný přepis (využívající i úpravu Oldřicha Nového a adaptaci Honzy Dvořáka), řada ohromně divadelních nápadů kouzlicích s náznakovou scénou a především několik vynikajících herecko-pěveckých výkonů. Výsledkem je skvostná pocta operetě a zároveň jeden z nejpříjemnějších zážitků přehlídky.

Principálka pardubického *Exilu* Kateřina Prouzová sáhla po Dürrenmattově proslulém **Play Strindberg**, ovšem dost významně do něj autorsky zasáhla. (Jen tak na okraj si dovolím podotknout, že z hlediska autorskoprávní praxe by měl v ideálním případě jakékoliv úpravy jdoucí nad obvyklou míru dramaturgických škrťů schválit autor či jeho agentura – koupě licence sama o sobě neopravňuje dělat s textem úplně cokoliv.) Do hry postavené na ne zcela realistických úsečných dialogích, umísťující psychologický souboj manželského páru do boxerského ringu, připsala režisérka zcizující rámec založený (pokud jsem to správně pochopil) na tezi, že celý život je hra, kterou hrajeme mnohdy zcela bezohledně s cílem vyhrát. Patrná je tu sympatická potřeba vyjádřit se k problémům života v moderním světě (včetně byznysu, internetu, globalizace atp.), ovšem mně osobně onen rámec přestal záhy říkat něco zřetelně nového – a místo toho ubíral plochu a sílu oné základní rovině. Vzhledem ke zkušeným hráčům Janě Tiché a Aleši Dvořákovi v rolích Alice a Edgara mi to přišlo skoro líto, byl bych si s obyčejným Dürrenmattem v jejich podání vystačil. Přesto se mi pardubický **Play Strindberg** jeví přinejmenším jako obrovsky cenný pokus.

S třebechovickým *Symposionem* připravila Jiřina Krtíčková vlastní dramatizaci známých Švandrlíkových hororových povídek pod názvem **Hodina duchů**. Některé povídky se podařilo zdívalnit slušně, některé tak nějak proplují bez skutečného napětí a pointy – a celek je příjemný, leč jaksí nevzrušivý.

Konec konců, s hrůzou – ba i s hrůzou komediální – bývá v divadle potíž přinejmenším od masového rozšíření filmu. Nic to ale nemění na tom, že energie a jevištní přítomnost Třebechovických je nesmírně přitažlivá.

Přesuneme-li se od dramatizací k ryze autorskému divadlu: Jindřich Bartoš coby autor a zároveň (ve spolupráci s Veronikou Půlpánovou) i jako režisér připravil s týnišťskou *Uníí ftiptných osobností* další svěží kousek generačního komediálního divadla nazvaný **Den blbec**. Oproti loňskému kabaretu na vztahová témata se tu potkáváme s pokusem vybudovat celistvější tvar – vypráví příběh jednoho dne, během kterého hlavní hrdina dojíždí na momentální indispozici svého anděla strážného. Text by si zasloužil pečlivější, provázanější kompozici, ale rozhodně mu nelze upřít vtip a schopnost postřehnout paradoxy života.

Vrchlabští s autorem a režisérem Ivem Farským sáhli po lokálním námětu a vracejí se ke skutečnému příběhu o tragické smrti Hanče a Vrbaty – vracejí se k němu s humorem, notnou dávkou mystifikace a sympatickou, jaksí nespoutanou energií. Kdyby se člověk na výsledek nazvaný **Synové velké metalice** chtěl dívat přísně, asi by našel nemálo much, ale možná je lepší se na něj přísně nedívat.

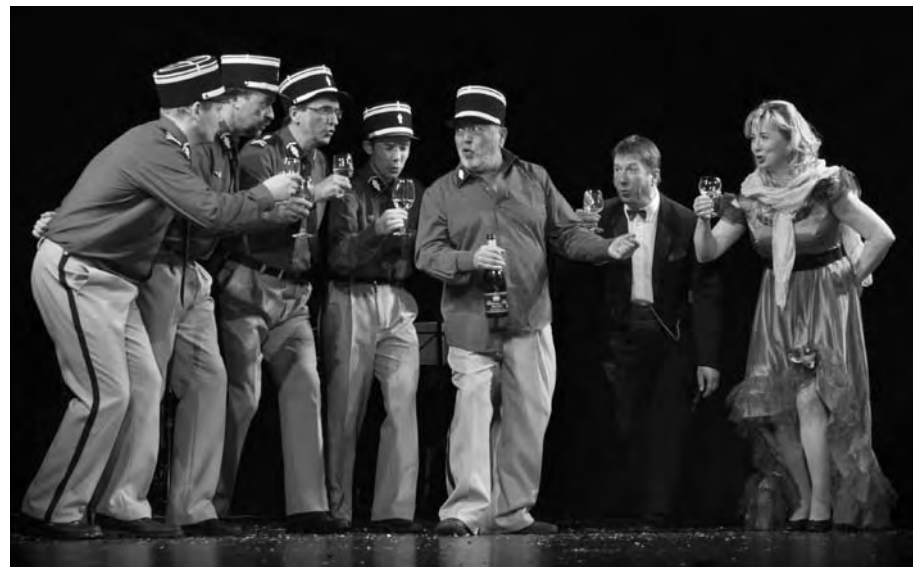
Ještě lokálnější téma si vzal autor Štěpán Hak s miletínskou *Pivovarskou zahrádkou*: samotného K. J. Erbeny. Vznik inscenace **Vázání kytice** byl sice podle všeho veden snahou vzdát slavnému rodákovi poctu, osobně jsem si ale nebyl tak docela jistý, co se vlastně chce touhle historkou o literátově zakázaném vztahu se ženou nejlepšího přítele a jeho neslavné roli v katastrofálním požáru města říct. Inscenace, která citlivě slouží textu, by si zasloužila dynamizovat, ovšem jako svébytný literárnědivadelní pokus si bezesporu zaslouží uznání. Mimo jiné i proto, že rozhodně nepostupuje nejsnazší možnou cestou.

DS Erben – Pivovarská zahrádka, Miletín: Vázání kytice. Foto Ivo Mička

Adiavadlo, Haulíčkovo Brod: Osamělé večery Dory N. Foto Ivo Mička

DS Jirásek, Nový Bydžov: Alleluja, soatá Nituš. Foto Ivo Mička

Divadelní Vsetín popáté

Ve dnech 17.–19. března 2016 se v Lidovém domě ve Vsetíně konal pátý ročník krajské postupové přehlídky amatérského divadla Divadelní Vsetín 2016. Uspořádalo ji domácí Divadlo v Lidovém domě. Předsedou lektorského sboru přehlídky byl režisér René Vápeník, dalšími členy dramaturgyně Městského divadla Zlín Kateřina Menclerová a divadelní kritik Marcel Sladkowski. Jejich rozborové semináře v orlovně Lidového domu se těšily patřičné pozornosti zúčastněných souborů i publika.

Text: Marcel Sladkowski

Přehlídka byla slavnostně zahájena 17. března a stejně jako vloni se o prvním večeru představil soubor *Chaos z Valašské Bystřice*, již zkušené divadelní uskupení soustředěné na bohatou zájezdovou činnost v oblasti Valašskomeziříčska. Vybírá si pro ni především angloamerické bulvární komedie, a nejínak tomu bylo i letos. Hra méně známého britského autora Simona Williamse **Nikdo není dokonalý aneb Polib tetičku** nabídla příběh nesmělého statistika Leonarda, který žije po rozvodu se svou pubertální dcerou a živelným otcem. Pro vylepšení rodinného rozpočtu se Leonard rozhodne psát, feministická nakladatelka, u níž jeho text uspěje, však trvá na tom, že zveřejňuje výhradně ženské autorky. Leonardovi nezbyvá nic jiného, než před ní a před rodinou sehrát ženskou roli. Převleková komedie je poněkud slabší, ne zcela promyšlenou variací populárního námětu dramatické literatury (Charleyova teta, Někdo to rád horké) přinášející i některé sentimentální a vážnější momenty. Porota ocenila, že oproti loňské, jen přibližně připravené komedii (Tři bratři v nesnázích) vtiskla tentokrát režisérka Bohumila Bítalová inscenaci sevřenější tvar podpořený relativně funkční scénou. Ku prospěchu bylo také výrazné krácení textu. Inscenace představuje v celkem monotónním repertoáru *Chaosu* nikterak sice výrazný, ale přece jen krok správným směrem.

Zcela specifický zážitek přinesla divákům inscenace **Louskáček** v podání *Základní školy, Mateřské školy a Praktické školy Vsetín*. Přivedla totiž na jeviště žáky různých věkových kategorií a s různým stupněm fyzického či mentálního postižení, nebo i sociálního vyloučení. Režisérka Kristýna Machalčová kongeniálně zvolila téma, jež prostřednictvím pohádkového snu umožňuje nahlédnout do světa čistých duší žáků školy, kteří se představili v plynulé plejádě výstupů sledujících víceméně libreto Čajkovského baletu. K výrazným kladům inscenace náležela skutečnost, že asistenti, kteří účinkující často doprovázeli, dokázali hladce splynout s jevištním děním, ba místy mu posloužili výsostně divadelními prostředky (princip černého divadla). **Louskáček** byl pro pozorné obecenstvo mimořádně emocionálním až očistně silným zážitkem, aniž by přitom slevoval ze své ryze divadelní působivosti.

Domácí Divadlo v Lidovém domě představilo na přehlídce svou novou inscenaci **Manželský poker**. Do jisté míry jím navazuje na Brouka v hlavě, Světáky a Limonádového Joa prezentované na minulých ročních přehlídkách. Zatímco se však tyto tituly mohly spolehnout na obecnou známost, v případě

hry Marca Camolettiho je to složitější: jeho komedie byly populární především v 70. a 80. letech, ale poslední dobou se na tuzemských jevištích objevují spíše sporadicky. Zkušený režisér Pavel Rejman opřel inscenaci o nevěře (či hře na ni) o přesné aranžé a důsledné vedení herců ke zkázněným, typově odpovídajícím výkonům. Nejlépe se vedlo Romanu Bláhovi v hlavní roli Bernarda a Miroslavě Kocůnové ve vedlejší postavě Jennifer. Ceny, které si (spolu s cenou za režii pro P. Rejmana) tyto představitelé odnesli, doplnila ještě cena za stylově čistou scénu a kostýmy.

Poprvé se přehlídce zúčastnil nově utvořený soubor *Haleny z Halenkovic*, který si pro svůj debut vhodně vybral v posledním čase dosti populární komedii z divadelního prostředí **Mátový nebo citron?** Její inscenace v režii Marcely Palúchové se nevyvarovala dětských bolestí, k nimž je třeba přičíst dramaturgicky nedomyšlenou a dosti nevkusnou scénu, nezřetelné pointování výstupů a ne vždy dostatečné herecké odlišení dvojrolí. Na druhou stranu se *Haleny* prezentovaly jako sehraný a vůči připomínkám zdravě vstřícný kolektiv, který má dobrou perspektivu progresu.

Přehlídku Divadelní Vsetín 2016 uzavřela inscenace **Do lesa aneb Tak trochu jiná pohádka Základní umělecké školy Vsetín**, která naplnila úsloví „to nejlepší nakonec“. Pravda, muzikál americké provenience (ve vlastním překladu!) podle filmové předlohy kladl zejména v pěvecké složce nároky, kterým ne všichni aktéři uměli adekvátně dostát, převládá však dojem z výtečně sehané, týmové, jednoduchou, přitom však funkční a esteticky účinnou scénografií vybavené inscenace, která přehlednou spleť známých pohádkových příběhů v muzikálovém balení dokázala okořenit vhodnou dávkou ironie, dvojsmyslů a černého humoru. Z energického ansámblového pojetí čnělo několik výrazných individualit, jež byly po zásluze porotou oceněny. Samotná inscenace pak byla doporučena k postupu na Národní přehlídku Divadelní piknik ve Volyni.

Chaos, Valašská Bystřice: Nikdo není dokonalý aneb Polib tetičku. Foto archiv souboru

Třeštské divadelní jaro 2016

Letošní ročník Třeštského divadelního jara, postupové přehlídky ochotnických divadel činoherního a hudebně-zábavného divadla, nabídl ve svém programu celkem třináct představení. Vedle inscenací určených dospělým divákům pak byly v programu i tři pohádkové tituly. DS Zmatkaři Dobronín ve hře Vzpomínky na vodě nabídli divákům ponor do vlastní duše. Výborné herecké výkony hereček v rolích tří sester vedle velmi dobré režie Ladislava Valeše byly důvodem k nominaci do programu národní přehlídky Divadelní piknik Volyně 2016.

Text: Ladislav Vrchovský

Jako ve všech předchozích ročnících za několik posledních let se objevily hry s různou kvalitou textových předloh. Vedle slabších a někdy doslova neumělých začátečnických pokusů o dramatický text – sem patří hry **We are Talents**, **Kouzlo přátelství**, **Madam Colombová zasahuje**, **Velká indiánská pohádka**, **Čertovská babka a Toutou aneb Když se ztratí pes**, byly letos v Třešti k vidění inscenace dobrých až vynikajících divadelních her: **Rozladěné dueto** Neila Simona, **Ať žijí husité** Kateřiny Pokorné, **Předváděčka** Martina Volfa, **Vzpomínky na vodě** Shelagh Stephensonové, **Podzim života je krásný** Miloslava Pikolona, **Jakub a jeho pán** Milana Kundery a **Osiřelý západ** Martina McDonagha.

Trvalou slabinou přehlídky jsou představení pro děti. Nedostatek kvalitních představení tohoto druhu divadla souvisí s nedoceněním významu divadla pro děti. Právě toto divadlo patří k těm nejdůležitějším, právě v představeních pro děti je budoucnost divadla jako uměleckého žánru. To by si měli uvědomit všichni, kteří divadlo dětem hrají, a měli by ke své práci přistupovat s maximální odpovědností. Ta začíná již u snahy vyhledávat vskutku kvalitní textové předlohy, ale také ctít zákonitosti práce s dětmi ve věkově smíšených souborech, kde hrají děti vedle dospělých. Existuje mnoho odborné literatury na tato témata, a všem, kteří se letos Třeštského divadelního jara zúčastnili s pohádkovým titulem, lze jen doporučit, aby po takové literatuře sáhli.

Z těch vydařených inscenací je nutno upozornit na autorský počín Kateřiny Pokorné se hrou **Ať žijí husité**. Politická satira sice nebyla cílem autorky textu i režisérky v jedné osobě, ale to, co nakonec spatřilo světlo světa v podobě inscenace, je výmluvnou diagnózou stavu společnosti shrnuté do věty Naše země nevzkvétá. Soubor *Kapota Tábor* v tomto představení nastínil několik příčin tohoto nežádoucího stavu dnešní společnosti v České republice. Inscenace byla odbornou porotou TDJ 2016 doporučena do programu národní přehlídky.

Hra **Předváděčka** Martina Volfa v provedení OS Včelínek Zhoř je v jádru prevencí před podvodnými praktikami tzv. „šmejdu“, podvodných prodejců okrádajících na prodejních akcích seniory. DS Zmatkaři Dobronín ve hře **Vzpomínky na vodě** nabídli divákům ponor do vlastní duše, a není divu, že mnozí diváci ještě dlouho po konci představení těžko nacházeli sílu ke zvednutí ze sedadel, neboť byli

zasazeni přímo ve vlastním svědomí. Výborné herecké výkony Martiny Nováčkové, Markéty Brodinové a Terezy Fialové v rolích tří sester, které pochovávají zemřelou matku a během příprav na pohřeb vyvrhují na denní světlo všechny bolesti jejich duší byly vedle velmi dobré režie Ladislava Valeše důvodem k nominaci tohoto titulu do programu národní přehlídky Divadelní piknik Volyně 2016.

Hra Miloslava Pikolona **Podzim života je krásný** v podání DS *PIKI Volyně* dala všem stárnoucím lidem naději, že i stáří může být plné životní pohody a osobního štěstí, pokud jim ovšem vykročíme naproti. Představení této hry ocenila porota pracující ve složení Alena Veliká, Jaromír Hruška a Ladislav Vrchovský doporučením k postupu do národní přehlídky.

DS Domino Pelhřimov si vybral jeden z nejkrásnějších dramatických textů, hru **Jakub a jeho pán** Milana Kundery. Oslava divadla, oslava života vtěleného do hravosti, oslava přátelství a lásky, co více můžeme chtít. A nakonec proslavený **Osiřelý západ** Martina McDonagha v podání *DS Bezchíbi Brtnice*, to byla vydařená tečka za letošním ročníkem TDJ. Také představení této hry, v němž herecky zazářila dvojice Martin Cejnek a Vlastimil Václavěk v rolích bratrů Valena a Colemana v režii Michala Lurieho patřilo k tomu nejlepšímu, co bylo letos v Třešti k vidění.

Většinu zúčastněných divadelních souborů (vyjma těch hrajících pro děti) je třeba pogratulovat k vzestupu úrovně. Organizátorům patří dík za péči o soubory, i za zázemí vytvořené pro práci odborné poroty. Městu Třešť, kraji Vysočina a Ministerstvu kultury ČR patří dík za podporu přehlídky, a zároveň za uznání, kterého se díky této podpoře neprofesionálním divadelníkům dostává.

DS Zničehonic při TRIVIS – SŠV a VOŠ Jihlava: We are the talents. Foto archiv přehlídky

Jaký byl Hobblík a Mumraj!?

Ve dnech 22.–26. února se uskutečnila v Hodoníně přehlídka amatérského divadla **Hobblík a Mumraj**. Na úvod je nutné podotknout, že letošní ročník nabídl zajímavé, avšak ne úplně zpracované inscenace. Důvodem může být posunutý termín o tři týdny dopředu. I přes to se letošní odborná porota rozhodla doporučit v rámci činoherního a hudebního divadla inscenaci **Tlustý prase souboru FOOR z Hustopečí**.

Text: Jana Žáčková

Oficiálně přehlídka začala až 23. února, protože divadlo *Prkno z Veverské Bítýšky* zrušilo své pondělní představení **Gedeonův uzel**. Studentská přehlídka **MUMRAJ** nabídla letos převážně autorské inscenace, výjimkou byla **Kytice** Jiřího Suchého divadla *Škrpálek z Velkých Pavlovic*.

Ilja, Rudý syn hodonínských *Harantů* pod vedením Matěje Mužíka zpracovává motiv mytického Ruska a akčních superhrdinů obhajujících na jedné straně kapitalismus, na straně druhé komunismus. Tato politická agitka však nebyla režijně dotažená.

Kytice byla nevyrovnanou inscenací, v první polovině jsme měli možnost sledovat dobře zpracovanou Polednici zejména díky výkonům obou představitelů. Druhá polovina už ztratila svoji režijní čistotu a používala zbytečné rekvizity a zapomněla na divadelní zkratku.

DS Štěkáček se představil se zpracováním filmové verze **Alenky v říši divů**, inscenace patřila k vizuálnímu vrcholu přehlídky. Zejména loutkové velkolepé zpracování Tlachapouda, které ohromilo diváky v sále. Avšak problematickou se inscenace stávala právě v používání loutek, ale inscenace byla uvedena prvně na festivalu a Daniel Kollman bude ještě na inscenaci pracovat.

Matěj Mužík se představil letos dvakrát, jeho druhé zpracování je nedodělaná studie, která vychází z archetypu a principů **Jak přežít v hororu**. Inscenace bohužel nefungovala ani v základních dramatických situacích.

Nejvíce rozlišných názorů obdržela inscenace **Sněhurka a trpajzlíci** *DS Štěk z Opavy*. Neotřelé zpracování tolik známé pohádky vychází z divadla na divadle. Avšak linie režiséra daného představení není propracovaná a nezaujímá žádný vztah ke zpracované předloze.

Příjemnou didaktickou předlohou bylo **Setkání s Gogolem**, avšak jevištní převedení postrádá dramatické situace a herecké jednání. Vzhledem k tomu, že jsem měla možnost se přehlídky účastnit potřetí, ráda bych vyzdvihla hereckou práci většiny souborů, která je rok od roku propracovanější a ucelenější.

Dramaturgie přehlídky činoherního a hudebního divadla Mumraj byla postavená na současných předlohách s výjimkou zpracování apokryfů Karla Čapka *Veselé divadelní společnosti*. Objevila se i původní předloha **O veselém královstvíčku Kunooských Komediantů**. Z dramaturgického hlediska zaujaly divadelní hry Kočíř hra Istvána Örkenyho a Sen Přemysla Ruta.

Kočíř hra *Divadelního spolku Rájci-Jestřábí* zaujme především propracovanými hereckými výkony hlavních představitelů a propracovanou dramaturgickou linkou, která hru úspěšně zbavuje politického motivu.

Sen Přemysla Ruta je velmi složitým jevištním tvarem, který si žádá režijně-dramaturgickou koncepci, takový výklad inscenace *Divadla Na stromě z Brna* postrádá.

K divácky vděčným patří všeobecně hry současného autora Neil LaButeho. *Divadlo FOOR z Hustopečí* předkládá příjemně a lehce zpracovaný příběh. Snad je herecké ztvárnění Cartera a Ginny mohlo být výraznější.

Hoffmanovo zpracování apokryfů Karla Čapka *Ale co je pravda s prokládáním písněmi od Suchého/Šlitra* postrádá dramaturgický výklad. Nahodilé vybrání jednotlivých apokryfů tak spolu nesouvisí ani v linii kabaretního žánru, o který se *Veselé divadelní společnost* snažila.

Dalším současným textem byla hra **5 za jednu** od Enrico Lutmanna divadla **Podiva při TJ Sokol z Podivína**. Tato situační tragikomedie vyžaduje přesné zpracování dramatických situací, což se souboru Podiva daří. Problematickým se zdál temporytmus představení, avšak oceňuji zejména upravený závěr, který hře dodá pointu.

Pražské divadlo Rozkoš se představilo s kabaretním zpracováním **Tragédie na Missipi**. Vzhledem k alternacím působila inscenace poněkud rozvekle, avšak pokud opomeneme především sociální funkci daného divadla, můžeme s klidným svědomím prohlásit, že Rozkoš se vydává cestou příjemného divadelního zážitku.

Je na místě, že se soubory nebojí přijet s rozpracovaným představením a mají zájem o konfrontaci, jak s divákem, tak odbornou porotou. Snad příští rok, kdy přehlídka bude v řádném termínu, bude vyrovnanější. Za celý festival je ještě na místě poděkovat Studentskému parlamentu, který každoročně vydává místní zpravodaje, u kterých si troufnu tvrdit, že patří k jedněm z nejlepších v republice.

Otevíráme dvouletý kurz dramatizace

Je důležité obhájit si legitimitu dramatizace

Rozhovor s lektorkou semináře Dvouletý kurz dramatizace Kateřinou Menclerovou

Předmětem kurzu je seznámení se způsoby, jakými lze v amatérském divadle dramatizovat prozaický text pro dospělé herce, a tvořivé rozvíjení těchto způsobů pod dohledem odborného lektora. Velký důraz je kladen především na praktickou část, tedy na dramatizování textů formou konzultace s konkrétním lektorem.

Kromě samostatné práce na dramatizaci zájemce čekají i společná setkání frekventantů a lektorů, na kterých se vzniklé dramatizace budou prezentovat a analyzovat. Celkem by každý frekventant měl během jednoho roku vytvořit dvě dramatizace a absolvovat jedno osmidenní soustředění během Jiráskova Hronova a maximálně dvě víkendová setkání. Počítá se i s ověřením divadelních kvalit jednotlivých dramatizací prostřednictvím jednoduchých inscenačních skic, vytvářených buď profesionálními, nebo amatérskými herci a režiséry za spolupráce lektorů. Kurz bude zakončen vytvořením absolventské dramatizace včetně její prezentace.

Podmínky účasti: Podmínkou přijetí do kurzu je úspěšné absolvování přijímacího řízení. To proběhne formou dramatizace zadaného textu a zasláním krátkého motivačního dopisu.

Cena: Cena kurzu je závislá na počtu zájemců. Předpokládá se, že práce na jedné dramatizaci s lektorem bude stát 2.500 Kč a soustředění v rámci Jiráskova Hronova 1.950 Kč. Cena za jeden rok by tak měla vyjít na 6.950 Kč.

Uzávěrka: Pokud máte zájem o kurz dramatizace, vyžádejte si prosím na níže uvedeném kontaktu zadání pro dramatizaci nutnou k absolvování přijímacího řízení a do 15. 11. 2016 ji prosím spolu s motivačním dopisem odevzdejte dle obdržených instrukcí.

Odborní lektori: Kateřina Menclerová (dramaturgyně Městského divadla Zlín), Luděk Horký (dramaturg a manažer vývoje ČT), Martina Schlegelová (pedagog DAMU Praha, umělecký šéf Divadla LETÍ), Jan Šotkovský (dramaturg Městského divadla Brno a BURANTEATRU Brno), Vladimír Fekar (dramaturg Městského divadla Zlín), František Zborník (dramatik)

Kontakt: Národní a informační poradenské středisko pro kulturu, Mgr. Simona Bezoušková, Fügnerovo náměstí 5, 120 00 Praha 2, tel.: +420 775 508 654, e-mail: bezouskova@nipos-mk.cz

Text: Petra Jirásková

Na JH začal dvouletý kurz dramatizace. Co vedlo k tomu, že je kurz dvouletý?

Především bych chtěla říct, že koncepce semináře není z mojí hlavy, a proto můžu říct, že je to koncepce dobrá. Umožňuje nahlédnout na dramatizaci ze spousty úhlů a hlavně dává seminaristům možnost, aby si prakticky zkusili vypracovat text a zpracovali jej do dramatického tvaru. Aby si proces vyzkoušeli na vlastní kůži, delší čas se textem zabývali a dotáhli dramatizaci do konce. To samozřejmě není možné podstoupit za týden tady na Hronově. Dvouletý kurz je proto výhodný. Nyní probereme se seminaristy základ, já se jim pokusím dát nějaká doporučení, nástroje, trochu je navést. Oni toho pak budou moci prakticky využít, navíc na látce, kterou si sami vyberou.

Co seminaristy čeká?

My se nyní společně podíváme na látku, kterou jsem vybrala já, což je Fuksův Spalovač mrtvol. Sice je rozbor ovlivněn mým čtením textu, ale snažím se seminaristy praktickými úkoly dovést k jejich vlastnímu poznání a závěrům. Dále by se mělo pracovat na předloze společné pro všechny seminaristy. Měli by je vést různí lektoři, jeden lektor povede přibližně dva studenty. Společná předloha umožní srovnat svůj výsledek s ostatními. Následně budou mít seminaristé možnost vybrat si látku sami, čímž seminář dojde do fáze, která je nejpřirozenější. Člověk má touhu se něčemu věnovat a někdo další mu dává zpětnou vazbu, což je super věc. Ve hře je možnost, že se podíváme na dramatizaci i ve fázi inscenování. Konkrétní úryvky z dramatizací, které seminaristé napíší, zpracujeme do konkrétních scénických črt, čímž prověříme dramatizaci ve fázi realizace. Po letošním Hronově se ustanoví skupina seminaristů a lektorů, kteří si vytvoří pracovní skupinky. Vybere se společná předloha a každý lektor se bude starat o své dva seminaristy. Seminaristé budou lektorům posílat svou práci a budou na ni dostávat připomínky. V zimě bude společné setkání, kde se společná práce položí na stůl, přečte, bude se reagovat, srovnávat.

Co je na procesu dramatizace nejtěžší?

Nejtěžší je asi obhájit si, a to i sám před sebou, proč se předlohou zabývám a proč vlastně látku, která je zpracovaná v nějakém znakovém systému, беру znova do ruky a předělávám ji. V čem je legitimita tohoto kroku. To je klíčová otázka, která bude nad dramatizací vždycky viset, ačkoli je dramatizace naprosto běžná věc. Dále je důležité přijít u každé další předlohy na klíč, jak to, co je ve slovech, překlomit na jeviště. Co nechat ve slovech, k čemu najít jiný jevištní prostředek. Najít si klíč tak, aby mě předloha neutahala, ale zároveň abych ji zároveň ctila. Kdybych ji nectila vůbec, asi nemá smysl, abych se jí věnovala, to je lepší si napsat svůj text nebo si najít jiný, který mi víc vyhovuje. Variovat mezi tím, aby mě předloha úplně neovládla a zároveň se neodpoutat natolik, že předloha už nebude k poznání.

Něco málo o amatérském divadle na západu Čech 2016

Divadelní studio D3 Karlovy Vary: Smíření. Foto archiv festivalu Divadelní Piknik Volyně

„Opíjejte se!“ chtělo by se říci s představitelem básníka v inscenaci **Když básník, tak prokletý**. Vínem, poezií, a nejlépe divadlem – v tomto případě divadlem západočeským v roce 2016. Následující řádky bych ráda věnovala inscenacím, které byly z mého hlediska – z hlediska ochotn(ick)ého dramaturga – v tomto roce zajímavé a vábivé. Pochopitelně těžko zachytím všechny – těch pět je jen nepatrný vzorek...

Text: Petra Richter Kohutová

Předloha inscenace *Divadla Navenek Kadaň Veroničin pokoj* autora Iry Levina sice vznikla již v roce 1973, ale k nám doputovala až v loňském roce; v brněnské Redutě ji režíroval Dodo Gombár a momentálně ji kromě Kadaně uvádí také DS Kroměříž. Psychothriller z rodu Shafferovy **Hry se smrtí**, Hamiltonových **Plynových lamp** či Fowlesova **Sběratele** je založen na přesném dávkování napětí, vyplývajícího z průběžného znejišťování diváka a zpochybňování všeho, čeho byl dosud svědkem prostřednictvím změn identity jednotlivých postav a úhlů pohledu na zjevovaná fakta, a velmi po-

zvolného odhalování „skutečné skutečnosti“. Vzniká tak výpověď o zlu, skrytém v každém z nás... Debutující režisérka Tereza Gvozdíáková, mimořádně zajímavá a všestranná osobnost, usadila publikum na jeviště; klaustrofobičnost prostoru zvýšila zatažením opony. Minimalistické scéně dominují dvojce dveře, postel a slepé zrcadlo; má černobílý ráz – od černého horizontu se odrážejí bílé povlaky na nábytku a obrazech; když jsou po startu jedné z „her“, na nichž je inscenace postavená, povlaky staženy, na jejich rubu je namalována další podoba užívaného nábytku a v rámech na stěně nejsou obrazy, ale jakési abstraktní vzory látek (jeden z drobných vtípků, jejichž smysl se ozřejmí později; z podobného ranku je pak třeba knihovnička, v níž jsou výhradně knihy Iry Levina, nebo kostým Susan). Inscenace v těchto dekoracích nabízí zřetelně převyprávěný příběh, čtyři vynikající herecké výkony a napínavou podívanou, formálně promyšlenou do nejmenšího detailu (např. kvůli kostýmům posunula režisérka děj dramatu o deset let dříve, do roku 1963, a rozhodně to není rozhodnutí samoúčelné). Takřka příkladná je inscenace zejména v oblasti budování napětí a v gradaci, také v kvalitě hereckých výkonů – a také v práci s publikem. Jako Ira Levin pracuje s odhalováním faktů, režisérka staví inscenaci záměrně tak, aby ne každý divák viděl vše – podle jejích slov „záleží na tom, kam si sednete, protože co místo, to jiný úhel pohledu“ – a v několika momentech publiku skutečně nedává nic zadarmo – „nechtěli jsme, aby se divák cítil úplně komfortně“.

Veroničin pokoj *Divadla Navenek Kadaň* je jednou z nejkompaktnějších a řemeslně nejzvládnutějších inscenací, které jsem viděla na Lounském divadelní 2016; byl doporučen na Divadelní Piknik Volyně a odtud i na Jiráskův Hronov – kam bohužel nedoputoval. Což je škoda – protože srovnání kadaňského pojetí **Veroničina pokoje** s pojetím téhož textu *DS Kroměříž* (která byla rovněž výborná, byť postavená na trochu jiných výrazových prostředcích) by, myslím, byl jak pro seminarity, tak pro kolegy z jiných souborů i běžné diváky inspirativní a zajímavé.

Montáž **Když básník, tak prokletý** lounského spolku *MHD ZUŠ* si zasloužila pozornost mimo jiné díky pozoruhodnému zdivadelňování poezie a jejímu důslednému převádění do situací a řetězení původně lyrických pasáží do dramatického příběhu. Scenáristka a režisérka Pavla Umhřová si ve spolupráci s devíti představiteli básníků a děvčat (plus hospodské) zvolila jako základ inscenace verše trojice francouzských prokletých básníků Charlese Baudelaira, Paula Verlaina a Arthura Rimbauda s lehkým únikem do tvorby dvou Františků, Gellnera a Villona. Inscenace původně vznikala „na zakázku“, jako školní představení – ale nakonec jí tvůrci věnovali více než tři roky. Postupovali od osobního výběru básní přes jejich zkoušení, vyřazování a skládání vybraných – režisérka mluvila o „skládání puzzlí“ – po hledání možností jejich hereckého uchopení a již zmíněného převádění do situací. Vznikl příběh o bohéme dneška, o básnících hledajících nejen své místo ve světě a ve společnosti, ale i sebe samé („*Jaký je člověk bloud, když je mu šestnáct let...*“); příběh začínající okouzlením láskou, mládím,

tělesností, tvorbou, přítomným okamžikem a životem vůbec („*Pojď, chci tě, drahá, políbiti, dlouze tě sevřít v náručí...*“), který se ve druhé polovině, dílem pronikáním reality, dílem osobním ustrnutím, mění v demonstraci přesytenosti, cynismu, nudy a zmaru („*Ze staré vany, jejíž smalt je zapuštěný, vyplouvá jako z rakve hnědá kakada...*“) a spěje k neveselému, byť nejednoznačnému závěru („*Nechcete-li být trýzněnými otroky Času, opíjejte se; opíjejte se bez ustání! Vínem, poezií nebo ctností, čím chcete.*“). Každá postava má svůj příběh, který naplňuje nejen skrze verše, ale hlavně skrze jednání a bytí v divadelním prostoru. Děje se na úsporné scéně, laděné do tlumených barev, mezi barem a stolem, básníci vystupují ve lněných kostýmech, které doplňují kabáty (civilním nebo vojenským), děvčata v různobarevných sukních a od pasu nahoru naplňující jeden z možných překladů zkratky „MHD“ v názvu souboru („*Máme Hluboké Dekolty*“). Z dalších komponentů inscenace nelze pominout autorskou hudbu a její přesné použití, v první radostné části Marka Mikuláška, ve druhé cyničtější Jana A. P. Kaczmarka. Fyzický přístup k veršům snad mohl být důslednější; je škoda, že v dilematu, jestli v konečné fázi upřednostnit slovo (v tomto případě verš) nebo příběh, lounští zvolili slovo, a tak se připravili o možnost výraznějších kontrastů a gradace. Nicméně klady inscenace – zejména výrazná tvořivost a nezpochybnitelný autorský vklad jak v režii, tak v herectví – plus umírněnost a kázeň v použitých prostředcích i hereckých výkonech a sevřenost tvaru tyto možné námitky spolehlivě zastínily. Mimochodem, derniéra inscenace se odehrála v rámci Karlovarského Harlekýna v září tohoto roku – a ozvláštnilo ji přeobsazení role jednoho z básníků: Jonáš Filip si ji zahrál poprvé – a také naposledy...

Do pekla se dostanete ne za to, co jste udělali, ale za to, co jste neudělali... Pardon, řekla jsem „dostanete se“? A nejste v něm už náhodou? Co když je peklem tahle cesta novináře Streatora, Helen, Mony a mladíka, co se mu říká Ústřice? (Už ta kombinace postav, sestavená podle vzoru „peklo jsou ti druzí“...) Tenhle čtyřlístek jede zničit všechny výtisky knihy, jež obsahuje řikanku, kterou nemusíte ani vyslovit – stačí na ni pomyslet – a zabijete... Nejpunkovější inscenace z těch, o nichž tady píší – nejúporněji hledající a nejosobnější, kterou jsem v loňském roce viděla – se jmenovala **Ukolébavka**, vznikla podle knihy Chucky Palahniuka a je uváděna *Teátrem Vaštar z Nezdic na Šumavě* s ironickým podtitulem „Drobný příspěvek k boji o záchranu světa“. Je to v nejlepší slova smyslu osobní projekt Michala Stona, který je autorem dramatizace, režijního konceptu, scény – a ještě hraje, mimochodem skvěle, s výrazovým minimalismem a přesnou mírou charakterizační stylizace víceroi Everymana. Není asi náhoda, že Chuck Palahniuk se u nás objevil na divadle pouze jednou; v roce 2008 uvedlo Činoherní studio Ústí nad Labem Klub rváčů, v dramatizaci Johany Součkové a v režii Filipa Nuckollse – ta inscenace se stala kultovní, stejně jako její předloha a film Davida Finchera z roku 1999. (Neodpustím si poznámku, že v těchto dnech vychází „dvojka“ – komiksová verze pokračování – třebaže bych měla respektovat, že „prvním pravidlem klubu rváčů je, že se nemluví o klubu rváčů“...) Zachytit Palahniukův svět, jehož temnota a bizarnost je líčena s velkou dávkou sarkasmu a černého humoru, není jednoduché; typická je pro něho, alespoň v případě **Ukolébavky**, neustálá proměnlivost pravidel a počet převtělení figur, dovedených ad absurdum; obojí vede ke ztrátě orientace a pocitu typickému pro procházku labyrintem, u něhož zdaleka není jisté, že má někde nějaký východ... Michal Ston disponuje výbornými herci – Pavlem Brenkusem (jeho Streator je podobně ambivalentní jako třeba „rapl“ Hynka Čermáka), Janou Wertigovou, Martinou Šimánkovou a Janem Hůzlem. Zrazuje ho paradoxně předloha, kterou se pokusil zachytit v její komplexnosti, možná také množství funkcí,

jež na sebe uvalil (např. bych se obešla bez větší části hudebních podkresů) – a v tomto smyslu i absence dramaturga jako korektora používaných prostředků. Inscenaci jsem viděla dvakrát, poprvé Na hraně v Plasích – kde jí sloužil „syrový“ kontext, pro tuto přehlídku typický, ale bylo nedlouho po premiéře, tedy ne všechno fungovalo, jak mělo – a podruhé na přehlídce v Horažďovicích, kde se nesešla s časem uvedení – nedělní dopoledne není pro divadlo nikdy ideální, ale pro produkci tohoto typu je doslova vražedné. Mrzí mě, že asi z těchto důvodů této inscenaci není věnována pozornost v té míře, v jaké si ji zaslouží.

V Horažďovicích se také objevila jedna ze tří komedií v pravém slova smyslu, se kterými jsem se na ochotnické scéně v tomto roce potkala (kromě **Dokonalé svatby pražského Hroběsa a Drcla loktem vo kredenc karovinského K.V.A.S.**). *Vzpouře nevěst* jedné poloviny zavedeného autorského tandemu Michaely Doleželové a režisérky Janky Ryšánek Schmiedtové, původně pořízenou pro Městské divadlo Zlín, si zvolila jako odrazový můstek své inscenace režisérka Kristina Kohoutová s plzeňským souborem Žumbera. Píší záměrně „odrazový můstek“ – protože v tomto případě byl text opravdu jen základem. Ta hra je jednoduchá – čerpá ze současné módy absolvovat kursy na cokoli s pocitem, že pak máme danou oblast, potažmo celý život, dokonale „zmáklou“; v tomto případě jde o kurs předsvatební, jenž vás učí, že „svatba není legrace, pro svatbu je třeba projít očistcem!“ a že „nesmíte zapomenout sladit kytici s kravatou ženicha, objednat koláčky – a hlavně získat duševní klid a vyrovnanost“. Kristina Kohoutová disponuje kromě analytických schopností a zajímavého obrazového vidění i velkou mírou hravosti (sama je výborná herečka) a nebojí se zacházet s předlohou téměř asociálně; podařilo se jí, prostřednictvím úpravy a výrazného zvěcnění, přetvořit komedii konverzační a na hranici sentimentu v komedii výstřední situací, s akcentem na téma nebezpečnosti manipulace – zejména manipulace pozitivní, ve smyslu „donutím vás být šťastnými, ať chcete, nebo nechcete“. Příkladem bylo její vedení (nebo fixované roz dovádění?) herců, šesti žen a jednoho muže – jak napsala v Amatérské scéně v článku *Letošní Horažďovice (prý) přinesly více kolegyně Kristýna Čepková: „Velmi důsledné herecké vedení mělo za výsledek přirozené výkony, z nichž některé vycházely z autentického projevu konkrétních hereček, jiné byly posunem do větší hloubky, než jakou komediální žánr vyžaduje, jako tomu bylo v případě Veroniky Brankov, která byla za svůj výkon v roli Hany také právem oceněna.“* Už dlouho jsem se tak nepobavila...

Divadlo Dagmar je karlovarské uskupení, které se sice skrze svou základní sestavu, vlastně klan Hnilíčků, pomalu, ale jistě přesouvá do Prahy – nicméně vynechat je prostě není možné. Pro mne ambiciózní a možná dramaturgicky nejdůsledněji vedený západočeský spolek uvádí, zjednodušeně řečeno, inscenace ze tří okruhů – divadlo pro děti a mládež (např. scénické čtení **Bratři Lví srdce**, 2013; keltská pohádka podle Magdy Hnilíčkové a Míši Váňové **Jak obři přišli do Irska**, 2014; **Hřbitovní pohádky** podle Milana Valenty, Magdy Hnilíčkové a Martina Jurajdy, 2015; **Bertík a čmuchaadlo** s nejmladšími členy Studia Divadla Dagmar, 2016 – mimochodem, Hana Franková jako „čmuchaadlo“ byla k sežráním), projekty studentů pedagogické školy a jiných spřízněných duší (např. **Spala jsem se svým andělem**, montáž z básní a textů z pozůstalosti básnířky Teodory Žurkové, 2014; chlapeckochlapecké scénické čtení trojlístku Hnilíčka – Mrázek – Šíp **My zvířata**, 2015; **K24 aneb Ke dnu tělo prosoište mi...**, montáž z českých básníků odpustivších tento svět ve čtyřlístku, interpretovaná členy Studia Divadla Dagmar a tzv. *Chochybandem*, 2016) a exkluzivní řadu inscenací, chtělo by

se řící scénických esejů o novodobé historii (z posledních let **Odjezd z konce světa** o odsunu chebských Němců na Vánoce 1945, 2012; **Těším se, že mi brzy napíšeš**, scénická kompozice na téma žen vězněných komunistickým režimem, 2015; **Osm statečných** o moskevské demonstraci proti okupaci ČSSR v osmašedesátém roce, 2016). Do třetí skupiny patří předposlední premiéra Divadla Dagmar, **Anna**, scénická kompozice z díla, korespondence a deníků ruské lágrové básnířky Anny Barkovové. Inscenace vznikala několik let z fascinace Hany Frankové a Magdy Hniličkové osobností básnířky, která byla poprvé zatčena v roce 1934 za protisovětskou agitaci a ve zbytku svého pětasedmdesátiletého života strávila ve vyhnanství a pracovních táborech 35 let, aby byla v roce 1965 propuštěna a plně rehabilitována (!). Původně část **Osmi hlav šílenstoj** (jak se jmenuje výbor z Barkovové) interpretky nabídly v rámci cyklu čtení neinscenovaného **A jinak vám nic nechybí?** v knihovně na Lidické (která se, mimochodem, nachází v těsném sousedství Divadla Dagmar) a soustředily se hlavně na slovo, zachycující proměnu básnířky, jejího myšlení a způsobu existování, v čase – zjednodušeně řečeno od bouřlivého mládí po smířené stáří. Protože však osud a tvorba Anny Barkovové nabízí mnoho dalších inspirací, vznikla později inscenace výsostně divadelní (premiéra proběhla na počátku listopadu 2016); koláž nejen slov, ale i obrazů stojí na pohybové stylizaci, zacházení se dvěma plechovými kbelíky a dvěma taškami hadrů a důslednou prací se světlem a hudbou či spíše zvukem (sepětí režiséra Jana Hniličky a hudebníka Jiřího Švece je více než šťastné) vede nepopisné diváka k úvahám o tom, co všechno je člověk ochoten a schopen obětovat pro možnost svobodného myšlení a vyjádření, o nezlomnosti vůle a životaschopnosti tvorby – a také o době, v níž je možné, aby se potřeba domova, soukromí nebo alespoň místa pro existování nikdy nenaplnila, aby jediným důvodem pro zničení člověka byla jakákoli jinakost, od sexuální orientace po politické názory (pamatuji dobu, kdy toto zdánlivé klišé bylo odporně aktuální – a obávám se, že se vrací).

Kdyby na to byl čas a prostor, možná bych se věnovala dalším počínům, které pro mne byly v tomto roce něčím výjimečné. Regionálně orientovaná dramaturgie, zvládnutá a dovedená do přesného tvaru v **Petrolejových lampách** jilemnického souboru a režisérky Lucie Václové. **Útěk** Ireny Konývkové, která ví, že dětské divadlo nerovná se pohádka. **Rozmarné léto** Rádobydivadla, které pro mne rehabilitovalo látku postavenou na slovu a které mi ukázalo, že se dá překonat filmová verze (díky, Jardo Kodeši). Hra **Otevři oči** mladičkého opavského autora Jakuba Plaskury, o kterém snad ještě uslyšíme – zatím jeho dílku nepomohla inscenace spolku Dramkrou, která ji nešťastně žánrově posunula. **Jídlna aneb Vařím, vaříš, vaříme** režisérky Ivany Sobkové a jejích svěřenců – tuto „kuchařskou variaci“ na Orwella jsem si na Hronově, zejména pro touhu sdělit a výraznou energii, dopřála dvakrát...

„Je hodina opájení. Nechcete-li být nevolníky a mučedníky času, opíjejte se, neustále se opíjejte! Vínem, poezií, ctností – čím vám je libo!“ Nejlépe divadlem. Někdy to stojí za to. A stálo to za to v západních Čechách i jinde v roce 2016...

DS Tý-já-tr / HROBESO, Praha: Dokonalá svatba. Foto archiv festivalu Divadelní Píkník Volyně

Rádobydivadlo, Klapý: Rozmarné léto. Foto archiv festivalu Divadelní Píkník Volyně

Režiséři, pokora a hádání z křišťálové koule

S Milanem Schejbalem a Luděk Horkým rozmlouvala Pavlína Schejbalová

Byli jste vybráni jako ti, kteří jsou schopni a mocni mluvit zasvěceně o stavu současného českého amatérského divadla.

Luděk Horký – To je strašná mejlka, protože já jsem zapikolovaný v jednom jediném souboru, kde pracuji a pak se dostanu na národní přehlídky, ale co je mezi tím, toho vidím jen velmi málo. Na regionální přehlídku jezdím jen do Slavičína.

Dobře, ale na národních přehlídkách přece vidíš vrchol toho, co se za rok na amatérských scénách urodilo. Navíc o tom dovedeš zasvěceně hovořit. Jde o tobě pověst, že se z tebe stává perfektní porotce, což s sebou nese riziko, že se musíš vyjádřit třeba i jinde, než v porotě.

Milan Schejbal – To jsou staré pověsti české...

Luděk Horký – Lépe bych to neřekl. Je vidět, že se mám od Milana pořád co učit...

Musíme nějak začít. Otázka zní, jak je na tom současné české amatérské divadlo teď. Ale od čeho se odrazit? Zda porovnat situaci s obdobím těsně po roce 1989 a připomenout tehdejší obavy o amatérské divadlo a podívat se na to, kam skutečně došlo za tu dobu. Nebo jestli se budeme zabývat právě jen situací tady a teď...je to těžká otázka!

Luděk Horký – Viděl jsem Valašské Křoví, Jiráskův Hronov, Krakonošův divadelní podzim, Popelku Rakovník, větší část Pikniku Volyně a malou část Mladé scény v Ústí nad Orlicí.

Čili máš opravdu přehled o tom, co je na vrcholu. Milan má o něco větší přehled o tom, co je „dole“ a může srovnávat s vrcholy (JH, KDP, Popelka, Volyně)

Luděk Horký – Myslím, že amatérské divadlo v Čechách je na tom celkově docela dobře, jen zkrátka letos nebyl ten nejsilnější ročník. Co můžeme vidět na národních přehlídkách, to má být dobře sebraná smetana. Letos jsem na národních přehlídkách viděl inscenace, které by se tam v silnějších ročnících třeba ani nedostaly. Zejména třeba na Popelce nebo ve Vysokém. Ve Volyni jsem neviděl všechno a navíc náš soubor tam hrál, takže se mi to těžko posuzuje a porovnává. Celkově si ale myslím, že amatérské divadlo v ČR na tom je poměrně dobře opravdu je.

Je mi čtyřicet dva let. Amatérské divadlo (AD) dělám od šestnácti. A už tehdy jsem zaregistroval velkou řadu katastrofických prognóz... Jakože se nebude možné na neprofesionální produkci sehnat peníze a že to nepůjde dělat z finančních důvodů. A já mám pocit, že projektů vzniká rok od roku víc. A že je pořád při dobré síle jak tradiční ochotnické divadlo, tak to tzv. alternativní, experimentující, hledající. A také se říkalo, že lidi budou mít úplně jiné zájmy, než aby tolik volného času obětovali divadlu z libosti. A že AD je časově strašně náročný koníček, o tom tady asi nikoho nemusím přesvědčovat... Ale ani tohle se nestalo, možná že AD zažilo v devadesátých letech krátkodobý odliv tvůrců, stejně jako divadlo profesionální, ale brzy se vše vrátilo do normálu. Na to jak malá země jsme,

máme aktivních zájemců o divadelní tvorbu hodně. Takže nemyslím, že by na tom bylo české AD v současnosti špatně. Horší je to se společenským uznáním amatérského divadla... Jediného takového uznání se dostane ochotníkům na přehlídkách. Proto jsou podle mě tak důležité a mimo jiné i proto je nesmírně cenný náš trojstupňový systém. Na venkově je to trochu lepší, protože domácí divadelní soubor bývá často ceněn jako správce místní kulturní budovy (někdy je i jejím vlastníkem) a jako nositel lokální kulturní tradice. Na venkově je prostě víc vidět jeho činnost a jeho význam. Ve velkých městech nebývá význam amatérského divadla doceněn, protože tam vstupuje do podstatně složitějšího kulturního kontextu. A přesto i ve městech pracuje řada amatérských divadel všeho druhu.

Máš tedy za to, že AD žije, ale máme za sebou slabší ročník.

Luděk Horký – Ano. A chtěl bych k tomu dodat jednu důležitou věc. Kolem Jiráskova Hronova (JH) se točí v posledních letech celá řada polemik – do nich se teď pouštět nechci – ale jedna se vede, co pamatuji. Určitě to vnímám posledních deset let. Stručně se dá shrnout do čtyř slov: „Kdo to sem poslal?“. Kdykoliv se objeví špatné představení, vždy se s ním jako příznak odkudsi vynoří i potřeba najít a zlynčovat viníka. A hronovská kavárna počne skandovat právě ta čtyři slova. Profesor Císař k tomuhle věčnému tématu jednou řekl něco, co bych okamžitě podepsal. A sice, že program JH prostě vypovídá o tom, jaký byl v té které oblasti amatérského divadla poslední ročník. Co se urodilo, co za inscenace vzniklo... A aby došlo k úplnému omylu u porot, že by vybraly v pomýlení smyslů to horší z letošní úrody, to že jsou naprosté výjimky. Jiná věc je, že porota může v případech neúrody postup úplně zablokovat, aby tam nešlo zkrátka nic. To je pak složitější koncepční otázka. Pokud pošlou ale to nejlepší ze své přehlídky, tak je to určitá výpověď o stavu galaxie. Myslím, že minulé ročníky národních přehlídek řekly, že byl spíš slabší ročník. Stejně jako se to někdy stane u vína.

Milan Schejbal – Máš na mysli tento rok, který končí.

Luděk Horký – Ano, završený posledním Hronovem a je to napříč všemi druhy a žánry.

Máme za sebou ale i KDP a Popelku....

Luděk Horký – Na těchto dvou národních přehlídkách je vidět, že ten trend asi ještě pokračuje. Ačkoliv Vysoké a Popelka ještě sklízí úrodu minulého roku.

Ale situace byla stejná i v oblasti experimentujícího divadla. Pokud jde např. o Šrámkův Písek. Kromě F. Racka, který byl na letošním Hronově opravdu výjimečný, až taková událost za tuto oblast k vidění nebyla. A loutkářské inscenace? Všechny mě na JH pobavily, ale že bych na některou ještě pár let vzpomínal, taková letos také nebyla. Čili myslím, že je společné všem druhovým přehlídkám, že to byl hodně obyčejný ročník.

Zní to ale přesto dost optimisticky, co říkáš. Nemyslíte si, že jde o tragický sestup kvality?

Milan Schejbal – Myslím, že si musíme říct základní věc: Co očekáváme od amatérského divadla? Jistá část divadelní veřejnosti očekává, že bude přinášet nové trendy, nové inspirace, nevyšlapané

cesty, že je to trochu politická tribuna, hovoří o současném světě. Dokonce to může být tak ultimativní, že to, co výše uvedené nepřináší, tak je jen „zaprděné, staré divadlo“. Nemělo by to co dělat na Hronově jako žatvě atd. A to je, myslím, základní střet, nebo jedna z příčin, proč jsme se dostali na určité scestí, už ne rozcestí JH. Co to vlastně je?

Jiná část říká: My chceme činoherní, tradiční divadlo opřené o výborné řemeslo a herecké výkony. To, co můžeme nazvat měšťanským divadlem. Tj. co dělají lidé ve volném čase a má to i určitou funkci osvětovou, kulturní v obci a městě, kam si nemůžou přivést profesionální představení, je to zároveň kulturní vyžití... Neznamená to ale, že musejí být v téhle oblasti špatné výsledky. Dokonce ani susedské divadlo nemusí mít špatné výsledky. A myslím, že pro JH jako pro žatvu je ideální kombinace těchto dvou proudů. Jestli to má být opravdu žatva, měly by tam být zastoupeny nejen všechny druhy a žánry, ale i trendy a inscenační principy, divadelní jazyky, kterými se současné amatérské divadlo vyjadřuje. V té nejlepší podobě, jaká zrovna je. Ale – s tím souhlasím – že každý JH zobrazuje stav, jaký je v té které oblasti. Myslím, že jakékoli preference určitého divadelního jazyka nemůžeme už nazývat žatvou. Jestli se bude preferovat jeden způsob divadelního vyjadřování, nemůžeme mluvit o žatvě jako určité symbióze všeho, co se v amatérském divadle urodilo. A to si myslím, že je základní kámen toho, proč se Jiráskův Hronov dostal na rozcestí až scestí. Nemluvíme teď o věcech finančních, organizačních atd.

Zase jsme se dostali k Hronovu.

Milan Schejbal – Protože to je výkladní skříň českého amatérského divadla.

Luděk Horký – Přinejmenším od chvíle, kdy získal podobu národní scénické žatvy.

Milan Schejbal – Chtěl jsem ještě říct, že proto jsme se dostali k JH, neboť všechny divadelní oblasti přinášejí ve svých vrcholech zajímavou – aspoň jednu inscenaci – která na Hronově být měla a byla. To je pro mě rozhodující. Ale otázka je, zda dát do programu pouze to nejlepší anebo i další inscenace z toho konkrétního oboru. Souhlasím s Luděkem, že inscenace F. Racek byla jeden z vrcholů JH. Postoupila z Písku. Ale nevím, proč tam bylo několik dalších podobného druhu, oboru... Činohra pořád dostává zprávu, že je trpěná. Ale, ať se nám to líbí nebo ne, to je oblast, kterou se zabývá naprostá většina souborů. Vezměte si síť přehlídek na Volyni a Vysoké – těch je kvantitativně nejvíc.

Luděk Horký – U oblasti experimentujícího divadla jsou to často projektové skupiny, neorganizují se tolik a proto je těžké je zmapovat. Ty poslední roky už nemám pocit, že by na JH byla činohra už tak nechtěné dítě, ale co si myslím, že se stalo: Došlo k určité generační výměně na poli amatérského divadla. Přibýly soubory – i na vrcholných přehlídkách, které tam dřív tolik nejezdily – například Ad Hoc. To je pro mě příklad stabilně dobrého a pozoruhodného souboru, udává styl celé jedné části amatérského divadla. Tahle generační výměna v oblasti činoherního a hudebního divadla podle mě pomáhá i upravit názor na moderní činoherní divadlo obecně. Písek to, myslím, teprve čeká. Nemluvě o tom, že inscenační přístupy se stále více mísí bez ohledu na škatulky... Inscenace, které přijdou rok co rok z Písku jsou k nerozeznání od progresivnějších inscenací z Volyně. Ono to souvisí právě s tím, že druhy a žánry se tak prostupují. Ortodoxní dělení se brzo vyčerpá. Pro nás, které zajímá divadlo pro děti, je to dělení na loutkové a činoherní, to je také věc téměř překonaná. Postupy se různě kombinují a inscenace jsou těžko zařaditelné. To je další téma pro Hronov. Ten, kdyby neřešil žabomyši spory organizátorů a svěřil se do rukou profesionálního managementu, tak může řešit daleko zajímavější témata. A bylo by co řešit. To je to, co mě rozčiluje.

Shodli jste se na tom, že amatérské divadlo na tom není špatně. Souborů přibývá, stále jezdí lidé na Hronov, ale i do seminářů jinam, chtějí se učit a vzdělávat a setkávat. To je dobré. Ale nemyslím si, že bychom přišli na to, proč to tak je, že jeden rok se inscenace urodí a jiný ne...

Milan Schejbal – Já si nemyslím, že ten propad je tak tragický. Myslím si, že je to přirozený vývoj, jak o tom mluví i Luděk. Není to trend několika let.

Luděk Horký – To určitě ne. Už jsem se zmínil o divadle Ad Hoc, jejich inscenace **Zmrazovač** a **S úsměvem nepilota** pro mě byly špičkové inscenace žánru hudebního amatérského divadla. Navíc divadla autorského a myslím, že inscenace **Vařím, vaříš, vaříme** za autorské studentské divadlo byla také velice slušná.

Milan Schejbal – Souhlasím. Ta inscenace utrpěla na JH prostorem. Přišla z Přemostění, kde měli prostor ideální. Ale o tom tady nemluvíme...

Luděk Horký – Myslím, že je dobře, že o tom mluvíš. Protože jsme se shodli na tom, že nejlepší inscenace v nejlepší formě by měly být viděny na JH. A vhodný prostor je velice důležitý. Na Hronově jsou divadelní prostory špatné. To je tabu, o kterém mluví potichu nebo vůbec... a jsme zase u Hronova.

Milan Schejbal – Jestliže pohlédneme na stav českého amatérského divadla, tak na něj musíme pohlížet pohledem programové skladby JH!

Luděk Horký – Já si myslím, že to je opravdu doslova tabu. Je mnoho problémů JH, o kterých se nikdo nebojí něco říct. Ale že tam ve skutečnosti není ani jeden dobrý divadelní prostor, o tom se mlčí. Vzpomínám si, jak se skandalizovala Volyně, když se tam přesunula národní přehlídka činoherního a hudebního divadla. Tedy divadla, které skutečně potřebuje solidní technické zázemí apod. A já chápu ty tehdejší řeči proti Volyni. Ale – pomenu-li fakt, že nikdo není schopen zastavit zábavu na malém sále tak, aby nebyla slyšet do hlediště – tak divadelní vlastnosti toho sálu jsou podle mě o 20% lepší než u nejlepšího hronovského prostoru. Tam je ve všech sálech špatná akustika, prostory nejsou dostatečně variabilní. Jediný skutečně divadelní prostor je Jiráskovo divadlo, ale to je prostor šitý na míru toliko realisticky ukotveným inscenacím činoherního interpretačního divadla a zdůrazňují, že realisticky ukotveného.

Milan Schejbal – Výhradně realisticky ukotveného. V tomto může fungovat domácí **Vojnarka** například... To nehodnotím kvalitu inscenace. Ale mluvíme o divadelním jazyku. Tam můžou dobře fungovat jediné inscenace, u kterých je předpoklad čtvrté stěny. Nepředpokládá se přímá komunikace s divákem.

Luděk Horký – Jakmile inscenace předpokládá přímou komunikaci s divákem, jste na Hronově ztraceni. A současné divadelní trendy vedou k tomu, že, podle mě, víc než 85% všech inscenací v ČR, amatérských i profesionálních, s divákem přímo komunikuje.

A nemyslíš tím tak, že oslovuje diváky a tahá je na jeviště.

Luděk Horký – Ne, je to způsob vedení herecké postavy, dramatické postavy ztvárněné hercem a režijním záměrem. Ten způsob jakým komunikuje s publikem. Civilní herectví, to, které najdete v klubových divadlech, je celá řada stylů, které se nevejdou do toho deklamačního divadla se čtvrtou stěnou.

Milan Schejbal – Jestliže je nějaká činohra na ústupu, tak je to tato. Ta velká deklamační. Když si vezmete inscenace postavené na realistickém půdorysu, které jsme viděli a fungovaly – **Gazdinu robu**, **Maryšu**, **Rok na vsi**... to překračuje rámec realistického stylu. Zůstává realistické herectví, ale

v inscenačním principu opouští rámec realistické inscenační tradice a jde k divadelnosti. Ke zdivadelnění prostředků. Určitě ve scénografii, v realizaci vztahů atd. V herectví zůstává realismus, ale ostatní složky jdou k modernímu divadlu. Moderní svícení, náznaková scéna....

Luděk Horký – Všechny tyto inscenace se ale v důstojných portálech Jiráskova divadla ztrácejí. Nic proti tomu divadlu, pro ty tradičně realistické inscenace tady JD stojí. Ovšem ty nové se v něm úspěšně hrát nedají. V Čapkově sále už vůbec ne. To je prostor možná vhodný pro hasičský bál, ale k divadlu je krajně nepřátelský, a to ve všech ohledech. Akustikou počínaje a celkovými proporcemi a dispozicemi jeviště konče. Sokolovna – o tu se soubory poslední dobou perou, ale vděčná věru není. Není tam žádné zázemí.

Milan Schejbal – Ano, ale soubory se o ni opravdu perou.

Luděk Horký – Další věc je, že velká část současných inscenací počítá s komornějším prostorem. Hronov nedokáže nabídnout skutečně vhodný komorní prostor. Byl tu pokus s Myšárnou, ale ta má taky velké problémy.

Milan Schejbal – Pokusy jsou, bylo tomu tak i v ZUŠ, ale nic není vyhovující. Myšárna je vhodná pro divadlo jednoho herce, ale inscenaci Vařím... naprosto ublížila. A já bych se rád ještě dostal k tomu, že po obsahové stránce – jak se zmínil Luděk – je, myslím, trendem posledních dvou let, že se činohra začíná vymaňovat z realistického až naturalisticko-kuchyňského rámce a ten výpad k divadelní imaginaci je podle mě zásadní.

Ted' určitě nemluvíš jen o Hronovu.

Milan Schejbal – Mluvim především o Volyni a nejen o ní. Dačice, Slavičín, Wintrův Rakovník a Přemostění, na těch přehlídkách jsem byl a viděl, že největší ohlas ve smyslu diváckého vnímání, mají inscenace, které jdou po divadelní imaginaci. Zachovávají činoherní půdorys předloh, zbytečně ho nedeformují, ale jdou po tématu. To téma ovšem nestačí. Tady se zase já odvolám na profesora Čiáře, který kolem roku 1989 napsal článek do AS, velmi fundovaný a zargumentovaný rozbor s titulem *Je téma všemocné?* Pokud by téma všemocné bylo, pak nemusíme hrát divadlo. Takže, abych se vrátil – činoherní inscenace zachovávají téma a jsou otevřené divadelní imaginaci. Ať už jde o inscenaci Poručík z Inishmoru (ne, proto, že tu Luděk sedí, oba Veroničiny pokoje...(Kadaň, Kroměříž))...

Ani jeden na Hronově nakonec bohužel nebyl.

Milan Schejbal – To mě velmi mrzí, že na JH nebyly. Čili Poručík, Veroničin pokoj, Mort, Rebelové ze Stodoly – ať ve výsledku dopadly tyhle činoherní inscenace různě, tak věřily tomu, že divadlo dokáže mnohé. V neposlední řadě českobudějovická Vojnarka, která se oprostila od hyperrealistického režijně-scénografického řešení a šla k symbolice. A nemůžu nezmínit Dlouhou cestu – Lesní jahody Vládi Valeše.

Luděk Horký – Dotýkáme-li se i toho, co letos bylo k vidění na KDP, tak musím zmínit i Útěk z Popelky Rakovník.

Milan Schejbal – I Oslí kůže pracující se symboly...tak vnímám, že jestli lze v činohře vystopovat nějaký trend, je to právě cesta k imaginaci při zachování řemesla a zachování adekvátního hereckého stylu.

Luděk Horký – Naprosto souhlasím. Dokonce i to, co nejvíce rezonuje v loutkářské oblasti, zase směřuje k tomu hrát si s divadlem a divadelností.

Milan Schejbal – Při zachování lineárního vyprávění příběhu. To vnímám v posledním roce dvou velmi silně. A třeba i u inscenací porotami třeba ne tak přijatých – Mort nebo Bylo nás pět z Mladé Boleslavi. Tam můžeme velmi dobře dokázat imaginativnost. Princip inscenace jde s tématem, že klukem můžeš být v padesáti. Dospělí starší hráli pět kluků a mladší členové souboru hráli rodiče. Byl to jasný divadelní princip, který jsme v Rakovníku viděli ve velmi dobré formě. Stejně tak ve Slavičíně jsme viděli inscenaci Divadla Point z Prostějova – E=mc², lásko moje...

Luděk Horký – Ta proměna stylu souvisí, myslím, s tou výměnou generační, o které jsem mluvil.

Milan Schejbal – Velké pozitivum pro mě je, že když chybí na některém ročníku stálý osvědčený soubor, od kterého očekáváme kvalitu, jako je třeba V.A.D. Kladno, tak najednou když není na přehlídce, úroveň neklesá. Najednou jsou tradiční soubory doplňované a na přehlídkách nahraditelné. To neznamená samozřejmě, že V.A.D. je horší, nebo že končí!

Po těch všech důležitých věcech, kterých jste se tu dotkli anebo se jim více věnovali se zeptám: Co si myslíte, že by teď amatérské divadlo nejvíc potřebovalo?

Luděk Horký – Ted' se nabízí odpověď jako: velkou a dobře formulovanou investici klidně i ze státního rozpočtu, například do nějaké reprezentativní divadelní budovy? O Hronově už jsem mluvil. Tam by si, pokud zůstane festival, určitě investici do divadelního prostoru zasloužili. Tvoje otázka ale asi směřuje jinak, ne?

Mířím dovnitř. Do vzdělávání.

Milan Schejbal – Samozřejmě. Myslím, že mainstream potřebuje režiséry. Tam vidím nebolavější patu už dlouhodobě a Luděk se mnou asi bude souhlasit. Ano, existuje Klub režisérů SČDO, existuje KPR (Kurz praktické režie). Víím, že se nikdo režírovat opravdu nenaučí, ale může se naučit základy řemesla, které je nutné jako odrazový můstek k tomu, aby se dala použít režijní fabulace, kreativita... Když vidím národní i regionální přehlídky, tak to tak vnímám. Něco jiného je to u autorského divadla, které je nejvíc poměřováno výpovědí.

Luděk Horký – Myslím, že potřebujeme také režiséry se schopností pedagogizovat – aby si uměli z kurzů nejen sami něco vzít, ale – a to je také umění – to dál předávat. Aby to uměli uchopit a naučit divadelnímu jazyku svoje soubory. Nejen zorganizovat inscenaci, ale dokázat vysvětlit svůj záměr a zákonitosti zvolených hereckých vyjadřovacích prostředků hercům.

Milan Schejbal – Jako třeba Vlastík Peška s Ořechovem. Nebo Vláda Valeš, který jde za svým stylem i přes neúspěchy. V tom s Luděkem naprosto souhlasím a myslím, že to souvisí velmi úzce ještě se dvěma věcmi. Jednou z nich je POKORA. Bohužel, u části amatérských divadelníků se vytratila pokora. To co my tlučeme do budoucích profesionálů ve škole (DAMU) – a někdy se to nepodaří – tak vnímám, že se u amatérů proměnilo po roce 1989. Před tím, a neříkám, že to bylo skvělé, tak ale pokora tu byla. Pokora proto, že Hronov, FEMAD, to byly přehlídky, na které jsme se všichni těšili, neexistovalo vynechat představení nebo diskusi o představení! Samozřejmě se tam pilo stejně jako všude, ale nebylo to hlavně. Nikdy nezapomenu na náš první rozbor od pana Boška. Bylo to skvělé a nevyšli jsme (s představením Anebdivadla) jako vítězové ani omylem! Hltali jsme lektory, inspirovali jsme se od ostatních. Vzpomínám na inscenace Vaška Klapky... byla to pro mě taková inspirace, kromě toho jsem měl inspirační zdroje v profesionálních souborech (ČS Ústí, Provázek...). Jezdili jsme na festivaly, bavili jsme se o divadle, tím se člověk strašně naučil. Profesor Vostrý mi pak na DAMU

říkal: „Chodí na blbý představení a říkej si, proč to bylo blbý!“ Dnes bohužel je trend takový, že soubor přijede, zahraje a odjede. Není to absolutní, ale drtivá většina tvůrců to tak dělá. Víím, že je to složité s uvolňováním, ale jsou víkendy. Šokuje mě, že tam nezůstane aspoň režisér. Není to u všech, ale je to velmi časté.

Luděk Horký – Já taky zděšeně sleduji, že soubory, které to mají blízko do profesionálního divadla, že vůbec nechodí. Taky mě to vždycky šokuje.

Milan Schejbal – Pak samozřejmě se velmi lehce podlehe tomu, že jsou lepší než profici. To s tou pokorou souvisí. Je to zhoubné. Divadlo je dobré nebo špatné. Čili podle mého názoru schází i učení se z reflexí, z představení druhých a ta pokora. Pokora k divadlu.

Luděk Horký – A nadhled.

Milan Schejbal – Já si myslím, že jo. Sebereflexe je součást vzdělávání. Na DAMU učím studenty, aby se vyjadřovali ke všem ukázkám, aby zkoumali, co funguje, co ne, proč to funguje... A ještě jedna věc je důležitá a Luděk už o tom mluvil. Vrcholné přehlídky by měly být jistým společenským uznáním. Za mých časů, když jsem dělal amatérské divadlo a dostali jsme se na FEMAD či Hronov, tak to byl vrchol. Žili jsme tím dva měsíce předem. Jak to, že dneska tím soubory dva měsíce předem nežijí?

Jak to?

Milan Schejbal – Jak to, že jim je to mnohdy jedno, jestli tam budou nebo ne?

A je to jen o těch souborech?

Milan Schejbal – To chci říct. Asi je to proto, že ta přehlídka si za poslední dobu ztratila jistou prestiž.

Já teď myslím například na některé soubory, které ještě pořád třeba Hronov jako metu vnímají a nadšeně jdou na vítání na schodech, ale ono je to už spíš úsměvné a trapné...

Luděk Horký – Protože se naprosto vyprázdnilo...

Milan Schejbal – Stalo se formalitou....

Luděk Horký – Dám srovnání. I když mě tam můžou některé věci rozčilovat... musím uznat, že souboru se dostane péče a uznání, když přijede na Krakonošův divadelní podzim.

Milan Schejbal – Teď jsem to chtěl říct.

Luděk Horký – Tam ho čeká řada rituálů, které určitě nejsou všechny tak spontánní, jak se zdají, ale pro soubor je to známka, že si ho hostitelé váží a chtějí mu vytvořit nejlepší podmínky pro hraní. Je za tím skutečná lidská snaha. Tohle já na Hronově, a to mám osobní zkušenost čerstvou za poslední dva roky, kdy jsme tam hráli... to já na Hronově vnímám od jediné složky organizace JH, a to od technických týmů ve všech divadelních prostorech. Před nimi smekám: Paní Dáša Kolínová, Jára Vondruška ml. a další... Ale jinak si soubor odváží jediný dojem, že je hronovským úplně ukradený. Začne to tím, že vám před akcí někdo zavolá a zeptá se, proč je vás tolik a jestli opravdu musíte brát všechny alternanty. My tam hráli dvakrát nebo třikrát a tak jsme alternanty vezli, protože je to pro nás pořád svátek, hrát na JH. Je to událost, že jsme se tam dostali, tak přece neřeknu polovině souboru, že se v roce alternovali, ale na JH hrát nebudou. Zavání to podezřením, že chceme někoho zadarmo propašovat na JH. To je první facka, kterou soubor před příjezdem na Hronov dostane. Další věc je, že například hrajete celkem šest představení se dvěma inscenacemi a nebylo možné ani

se odlišit a odejít si koupit na náměstí něco k jídlu. Zatímco třeba v Krupce nebo na Budějcké Thálii nebo v Libici, všude dostaneme guláš do šatny nebo i řízky. Tady nebyla možnost si dát ani v divadle chlebiček. Byla tam voda, to ano, i limonády. Mně fakt nejde o kus žvance, ale o to, aby někdo při sestavování programu myslel o krok dopředu. Jde mi o lepší organizaci a hlavně o osobní přístup. Na JH je to v poslední době profesionálně chladné, ale zároveň to není profesionálně připravené.

Milan Schejbal – Trochu to vypadá – Vy jste tady kvůli nám a ne naopak. A co dělá to společenské uznání, o kterém jsme mluvili? Luděk nakousl Vysoké, můžeme si o té tradiční přehlídce myslet cokoliv, ale souboru se tam dostane společenského uznání hned několikrát – vítání, servis, dvě vyprodaná představení, večírek, seminář, loučení... to vytvoření atmosféry, toho společenského uznání je tam skvělé. A nebudu připomínat, že když ti lidé dostanou ceny, tak jaké ty ceny jsou! To jinde není.

Luděk Horký – Na JH když odehraješ, jsi jim ukradený...

Milan Schejbal – Bydlíš přímo ve Vysokém a můžeš do noci pobýt v centru dění. Na Hronově?

Luděk Horký – Dostaneš příspěvek na dopravu. Je slušný, ale cestu tam a zpět nepokryje. Ubytují tě. Není ale zaručeno, že to bude v Hronově, což je na pytel.

Milan Schejbal – To nevytváří společenské uznání, když si nemůžeš večer sednout a povykládat ani o představení, ani o ničem jiném.

Luděk Horký – Když pořadatel zjistí, že nemáš vlastní dopravu, je to problém a další náklady pro ně. Dají ti to najevo. Hostesky úplně nevědí, co mají za úkol... jsou hodné a vlídné, ale je bezpečnější, že si to zařídíš sám. Se vstupenkami je to tak, že na to, co jsme chtěli, jsme je nedostali a na to, na co jsme dostali, jsme jít nemohli, protože jsme zrovna hráli... To je z letoška. Tak moc je nezajímá hrající soubor. Když by bylo vyprodáno, profesionální produkce by taky nedala lístky, ale vysvětlili by to tak, že bys měl pocit, že udělali maximum. A i další záhady tam jsou, ale to je na jinou diskusi. Například nechápu, proč v Sokolovně není bufet.

Milan Schejbal – To nechápe nikdo.

Luděk Horký – Letos tam byly vody, ale museli jste to vědět.

Bývaly tam koláče a chleby...

Luděk Horký – A je tam terasa. Totéž v divadle. To tam nejsou podnikatelé, kteří by ty prostory využili?

Milan Schejbal – Terasa na divadle zanikla, proč, to je mi záhadou...

A obrovský stan na náměstí má plno...

Luděk Horký – I divadla mají plno. Já jsem fakt optimista. Akorát si myslím, že Jiráskův Hronov nemusí být na věky totéž, co scénická žatva. V minulosti proměnil JH svůj obsah už mnohokrát. Možná je na čase, vrátit mu komornější podobu prestižního činoherního festivalu a žatvu přestěhovat jinač... Ale to je hádání z křišťálové koule.

Milan Schejbal – I já jsem optimista a přeji upřímně, ať si každý myslí co chce, Jiráskovu Hronovu, aby se pro něj našlo optimální řešení a amatérskému divadlu jako celku mnoho opravdu tvůrčích osobností, které jsou ochotny naslouchat, učit se od ostatních a jejichž cílem není pouhá exhibice, ale skutečná tvorba.

Soubor KUK, ZUŠ Štítného, Praha: Jídelna aneb Vařím, vaříš, vaříme. Foto Ivo Mičkal

Čtyři poznámky k Pikniku Volyně

Minimálně čtyřmi výraznými body se do paměti mé a možná i dalších diváků zapíše letošní Divadelní Piknik Volyně. Zatímco na pozoruhodné herecké výkony, na úžasnou atmosféru, péči volyňských, bloudění v nezvyklém divadelním prostoru, který podrazí nohy i velmi zkušeným divadelníkům, či na každoroční kuloárovou otázku - Kdo to sem poslal? jsme už zvyklí, pokusím se zde vypíchnout právě to, co pro mě vrcholnou přehlídku činoherního a hudebního divadla letos charakterizovalo. A pokud vás zajímají jen výsledky, jsou na konci textu.

1. 3x2 - 0 srovnání jde

Přehlídka nabídla jedinečnou příležitost srovnávat různé inscenační přístupy k stejnému dramatickému textu. A to hned třikrát. V programu se totiž vedle sebe srovnala vždy dvojice představení jedné předlohy. Takže diváci dostali dvojnásobnou porci Jiráskovy Vojnarky, Hawdonovy Dokonalé (Úžasně) svatby a Levinova Veroničina pokoje.

Začněme od konce, Veroničiny pokojem. Zde totiž obě inscenace nabídky nejen dramaturgické odlišnosti (dva rozdílné konce), ale i dva scénické přístupy. Zatímco představení Divadla Navenek Kadaň se odehrávalo v klasickém, byť zmenšeném, kukátku, DS Kroměříž zvolil arénu. Ta samozřejmě kladla na scénování i hereckou práci zcela jiné nároky. Až bude v červenci znám program Jiráskova Hronova, dozvíme se, zda příležitost porovnávat obě inscenace budou mít i diváci vrcholné přehlídky, neboť obě inscenace si vysloužily doporučení do programu.

Z pokoje hororového se přesuňme do pokoje hotelového. Zde se odehrává Dokonalá svatba Ty-já-tru Hrobso i Úžasná svatba DS Vojan Desná. Jde sice o dva překlady, ale o méně se od sebe liší, o to více mohl divák porovnávat to, co je na situační komedii zásadní - situace. Při srovnání se jednoznačně ukázalo, kde vítězila přesnost, takřka spartakiádní aranžmá, které ale pořad nabízelo hercům dostatek prostoru pro demonstraci vlastního umu. Kde se situace stala vítězem. Jak to dopadlo napoví jedna z nominací na Jiráskův Hronov. Do Jiráskova rodiště se podívá Ty-já-tru Hrobso.

A je tu čas na Jirásku. Vojnarka nepatří zrovna k jeho nejpovedenějším textům, přesto se našly hned dva soubory, které se toto drama rozhodly inscenovat. A o tom, že to není zrovna látka divadelníky isntiktivně a od srdce vyhledávaná svědčí to, proč si oba soubory Vojnarku k inscenování vybraly. DS J.K. Tyl České Budějovice proto, že to byla první inscenace při vzniku souboru v 19. století, Soubor Jiráskova divadla Hronov pak jako připomínku letošního půlkuletého výročí Jiráskova narození. Co utkvělo z obou inscenací nejvíce? Dobrá dramaturgická práce budějovických, kteří se nebáli sáhnout po moderní úpravě Petra Kracika a divákům tak nabídla jazykově vlídnější verzi.

2. Hrát je víc, než mluvit

Nemůžu se zbavit dojmu, že v mnoha divadelnících je jakýsi malý zlobivý skřítek, který nebohému inscenátorovi vnuke sebevražedné heslo Proč bychom to hráli, když se to dá říct. Pak místo divadelního představení sledujeme scénické čtení, které mluví, ale nehraje. Velká škoda a nuda, nuda, šed, šed, přátelé. O to víc si pak divák užije, když někdo dokáže, že heslo vlastní jevišti a práci na něm by mělo být opačné - Proč bychom to říkali, když to můžeme zahrát. Pojďme ho psát nad jeviště místo všech těch Národů sobě a U nás, co říkáte?

3. Nedramatizujte to tak

Od nepaměti divadelníky láká převést literární texty na jeviště. Dobrá literatura fascinuje, v duchu čtenářově vytváří dramatické obrazy, potud je tato tendence pochopitelná a naprosto legitimní. Jenže...je tu něco zvané umění dramatizace. A to je hodně náročná disciplína. Pokud se ne úplně zvládne, jsme na poli literárního pásma, scénického čtení a méně už na jevišti a v divadle. Dramatizace není pouhé přepsání přímých řečí do dialogů, dramatizace není ani svévolné škrtnutí toho či onoho motivu. Je to namáhavé a velmi racionální pinožení, kde vše do sebe musí nakonec zapadnout. Nebylo to na Pikniku tak apokalyptické, jak by z předchozích řádků mohlo plynout, ale... přece jen jsem si několikrát kladl otázku, proč se mám dívat na něco, co si můžu přečíst. A něco takového by diváka při opravdu skvělé dramatizaci nemělo napadnout. Čest patří výjimkám, jako třeba souboru Reverzní dveře, jejichž dramatizace Sartrovy povídky inscenované pod názvem Já jsem Lucien právem získala cenu lektorského sboru. Snad se blýská na lepší časy, letos by na Jiráskově Hronově měl začít víceletý seminář zabývající se právě uměním i řemeslem dramatizace.

4. Když čtyři jsou víc než pět

Lektorský sbor letos nevyužil své právo nominovat pět inscenací a přímo do Hronova poslal inscenace čtyři. Leckdo se divil, já ovšem tleskám tomuto rozhodnutí, protože pokud poroty dospějí k názoru, že přímý postup si pět inscenací nezaslouží, je zbytečně a škodlivé uměle dodržovat přidělenou kvótu. Je to sympatický vzkaz lektorů, že ne každý rok se urodí. Více odvahy lektorům i na krajských přehlídkách přeju, protože s přístupem, když tu nominaci máme, tak ji někomu dáme se amatérské divadlo posune maximálně k slevovým akcím typu, když zavoláte hned, přibalíme vám ještě něco, co nepotřebujete. A to se (ne)vyplatí.

Kdo očekával v textu výsledky, hurá, tady jsou

Doporučení do programu Jiráskova Hronova získaly inscenace:

- Smíření Divadelního studia D3 Karlovy Vary
- Veroničin pokoj Divadla Navenek Kadaň
- Veroničin pokoj Divadelního spolku Kroměříž
- Zahraj ty Ejsíky! Broukocova Kamdivadla Česká Kamenice

Nominaci získaly inscenace:

- Dokonalá svatba DS Ty-já-tr/HROBESO Praha
- Já jsem Lucien Divadla Reverzní dveře Brno
- Poručík z Inishmoru DS Ty-já-tr/HROBESO Praha
- Rozmarné léto Rádobydivadla Klapý

Podrobně je najdete zde: <http://divadelnikipiknik.cz/wp-content/uploads/2016/05/DPV-2016-zpravo-daj-09-web.pdf>

Pokud máte jiný názor nebo máte pocit, že jsem na něco zapomněl, napište mi e-mail na martin.rumler@gmail.com, případně si pojdme popovídat v Hronově

DS Ty-já-tr / HROBESO, Praha: Dokonalá svatba. Foto archiv festivalu Divadelní Píkník Volyně

Rádobydivadlo, Klapý: Rozmarné léto. Foto archiv festivalu Divadelní Píkník Volyně

Divadlo v mém životě naprosto dominuje

Když se řekne osobnost českého amatérského divadla, napadne v prvním okamžiku člověka jen několik osob, na které by se zmíněné označení hodilo. Žádný znalec českého ochotnického prostředí by ovšem v žádném případě nevynechal Jaroslava Vondrušku. Herec, režisér, vedoucí souboru, člen odborné rady ARTAMA pro amatérské divadlo, ale především Divadelník (to velké D není překlep) tělem i duší oslavil letos v březnu neuvěřitelných sedmdesát let. V den narozenin se vyskytoval na přehlídce Wintrův Rakovník. Zde jsme jej také potkali a požádali o rozhovor.

Byl jste první v rodině, kdo dělal divadlo?

Můj tatínek hrál i režíroval. V Činěvsi. Bohužel, z vyšší moci komunistické, musel přestat. Řekli jim, které hry mají hrát a které lidi nesmějí pustit na jeviště. A soubor se rozhodl skončit. Postavili se k celé záležitosti tak, že buď budou hrát všichni, nebo nikdo. Tak skončili.

A jak se to přihodilo, že jste se dostal k divadlu vy?

Úplně poprvé, kdy jsem se s jevištěm setkal a zůstalo mi to v paměti, to bylo ve čtvrté třídě základní školy. Hráli jsme pohádku Sůl nad zlato a já hrál výběřčího daní. Pokud vím, měl jsem na scéně velký úspěch, byl to jediný okamžik, kdy se diváci zasmáli. Možná to bylo tím, že místo, abych se bránil, když mě poutali, jsem dobrovolně strčil ruce do pout. Bylo to z neznalosti poměrů, které na jevišti panují. Věděl jsem, že mám být spoután a odveden a tak jsem jim to usnadnil.

Od té doby jste byl již pořád u divadla?

Bylo to jenom školní představení v Činěvsi, tuším, že se konalo v prosinci. V pololetí jsme se potom stěhovali z Činěvsi do Libice nad Cidlinou. Tam jsem potom v páté třídě hrál opět ve školním představení a tak jsem vlastně pokračoval v nakročení k divadlu. Pamatuji si, že tenkrát nás režíroval pan kantor Krpálek. Následovaly další ročníky a další pohádky.

A po základní škole?

Přešel jsem na gymnázium v Poděbradech, tenkrát se té škole říkalo všeobecně vzdělávací. Byl tam dramatický kroužek, do kterého jsem se samozřejmě okamžitě přihlásil. Právě v tomto kroužku jsem dostal největší, základní a perfektní hereckou průpravu, ze které čerpám dodnes. Kromě zmíněné skupiny jsem však hrál i v Libici. Se školními dětmi jsme dávali dokonce Strakonického dudáka. V úpravě pro mládežnický soubor a já si zahrál Kalafunu. Rád bych si opět přečetl scénář, knížka se bohužel nezachovala.

Nic jiného než divadlo pro vás tehdy neexistovalo?

Kdepak, dělal jsem i sportovní gymnastiku, doma v Libici nad Cidlinou jsem dokonce dělal i cvičitele. Tehdy došlo k celkem kuriózní záležitosti. Dorostenky přišly o svojí cvičitelku a nebyl, kdo by je vedl.

Jaroslav Vondruška na KDP o roce 2005. Foto Ivo Míchal

Tak přišly za mnou, jestli bych je na přechodnou dobu necvičil. Naučil jsem se kvůli tomu i cviky na kladině. Bylo to v sokolovně, kde se mimo jiné promítalo i kino. A někteří rodiče těch mladších dorostenek si půjčovali klíč od promítací kabiny a okénkem, které slouží k promítání, kontrolovali, co s nimi provádím.

Kolik vám tehdy bylo?

Ještě mi nebylo dvacet.

Měl jste někdy chuť odejít od divadla a dělat něco úplně jiného? Například ne tak náročného na čas.

Že bych měl chuť odejít od divadla, to se mi nikdy nestalo. V mém životě se však objevily jedna nebo dvě chvíle, kdy jsem si říkal, že se na divadlo vykašlu tady a půjdu někam jinam.

A odešel jste?

Neodešel.

Hrál jste tedy, již jako dospělý, i jinde než v Libici nad Cidlinou?

Hrál. Hostoval jsem v Poděbradech, ve Vrchlabí, režíroval v Sadské. Hrál jsem samozřejmě i na vojně.

Divadlo ve vašem životě tedy zaujímá naprosto zásadní prostor. Dalo by se percentuálně vyjádřit, jak velký?

Nedokážu to odhadnout, jisté je, že divadlo v mém životě naprosto dominuje. Jde o to, že každou práci, které jsem postupně dělal, jsem se vždy snažil využít i pro divadlo. Takže, když jsem byl v podniku, kde bylo možné sehnat nějaký materiál do divadla, získával jsem jej levněji. Když se například stavěl u nás v Libici kulturák, veškerá technologie i jevištní vybavení a jeviště samotné nesly stopy po mém úsilí.

Divadlo vám ovšem zasáhlo i do soukromého života. Oženil jste se s herečkou.

To se ovšem musím vrátit k již zmíněným dorostenkám.

Vaše budoucí žena byla jedna z nich?

Ne. Bylo to složitější. Jednou za mnou přišly, že vědí, jak mám rád divadlo, že hraji v Poděbradech a jestli bych s nimi nechtěl nacvičit nějakou hru. Začali jsme se tedy scházet a já s nimi dělal řeč, pohyb, etudy, prostě nutnou přípravu. V té době jsme se rozhodovali, jaké vybrat představení a nakonec se rozhodli pro Popelku. Chyběla nám herečka na roli Popelky a ony říkaly: „Nevadí, řekneme Heleně.“ Nevěděl jsem tehdy příliš, o koho se jedná. Tak ji přivedly. Nazkoušeli jsme to, odehráli a v užší partičce zůstali pohromadě. Scházeli jsme se například u soutoku Labe a Cidliny a podobně. A tam to nějak přeskočilo a začal náš vztah.

Bez divadla byste tedy manželku neměl.

Ne.

Nepřemýšlel jste o tom, že byste se divadlem živil?

Přemýšlel jsem o tom, jako všichni. Asi však nejsem tak průbojný a razantní. Pamatuji si na slova jednoho z našich sousedů. Už nevím, při jaké situaci či příležitosti prohlásil zajímavou věc: „Je lepší být jedničkou ve svém rodišti, než sto padesátým šestým člověkem ve velké Praze.“ Možná to neřekl přesně takhle, ale smysl byl jasný. Začal jsem potom velice uvažovat o tom, jestli vůbec mám uvažovat o profesionální dráze. Nakonec se to všechno tak nějak samo nasměrovalo tak, jak to běží dodnes.

Kdybyste měl svůj divadelní život vymezit milníky, které by to byly? První je ten ve čtvrté třídě základní školy?

Následovalo již zmíněné gymnázium. Pak po realizaci Popelky za mnou přišli lidé z Libice, že to bylo fajn a že by bylo dobré obnovit v Libici ochotnické divadlo. Již zhruba sedm let se tam tenkrát nehrálo. Řekl jsem jim, že beze všeho, že se po vojně rád přidám. Odezva byla taková, že počkali, až se vrátím. Pak jsem se stal tím, který to dával dohromady. Pochopitelně, že ne úplně sám. Zásad-

ní byla například paní Vlasta Burgrová. Na podzim roku 1968, když jsem se vrátil z vojny, se sešli lidé, kteří měli chuť dělat divadlo. Rozjeli jsme první pohádku a tím vlastně založili soubor. Dalším, pro nás, a speciálně pro mě, velice důležitým milníkem byla naše první účast na národní přehlídce ve Vysokém nad Jizerou s komedií Bumerang. Mezi dalšími podstatnými okamžiky mohu jmenovat i naši účast na mezinárodním festivalu v Belgii, kam nás poslala AITA/IATA. Čtyřikrát jsme také hráli na Jiráskově Hronově. Blázinec v prvním poschodí, Dva muži v šachu, Měla babka čtyři jabka a Prázdniny snů.

Vychoval jste si nějaké nástupce?

Od roku 1995 vedu u nás v Libici n. C. dramatický kroužek, do kterého se hlásí především děti ze základní školy. Odtud tedy přicházejí herci do našeho souboru. Problém je ovšem s hledáním nástupce ve vedení souboru. Zatím se mi nedaří najít někoho, kdo by soubor vedl dál. V průběhu let jsem dělal pokusy někoho najít, protože jsem nechtěl mít na hrbu vedení souboru i režii zároveň. Snažil jsem se někoho přemluvit, zda by nechtěl převzít organizační záležitosti. Vždy se to vrátilo zpět ke mně.

Takže je to na vás. Jaké má DS Vojan a jaké máte vy další plány do budoucna?

Nedávno jsme rozjeli novou komedii. Především mladí členové souboru se těší na zkoušení tak, až tomu nemohu uvěřit. Jakmile budeme mít představení postavené na jevišti, začnu s další partou pohádku. Budu tedy dodělavat komedii a rozjíždět pohádku zároveň.

Do dalších let přejeme hodně zdraví a vše dobré – i divadlo!

DS Vojan Libice nad Cidlinou: Půldruhé hodiny zpoždění. Foto Milan Strážer

Dušan Zakopal: Považuju se za žáka Petra Scherhaufera

Rozhovor s Dušanem Zakopalem - držitelem Ceny Ministerstva kultury za rok 2015, který kromě jiného říká: Nasrané jsem byl několikrát, ale praštit s tím mě ještě nenapadlo.

Dušan Zakopal pochází z rodiny ochotnických herců, zkoušel bez úspěchu přijetí na akademii, a protože hrdost mu nedovolila zkoušku o rok později opakovat, zvolil si technickou životní dráhu. Ovšem divadlo se stalo, jak sám říká, jeho druhým životem. Už za dob svých studií v Praze jej hrál a navíc se v Tatrovce zadrápl jako režisér. Potkal tu životní kamarády - Milana Kyšku, Jirku Beneše, Dalimila Klapku, Frantu Laurina. A když v Praze a Tatrovce skončil, nastoupil do Ostravy bohatší o kontakty z Hronova, jimiž byli Mirek Etzler st. nebo Jarda Černý.

Čím jsi raději – hercem nebo režisérem? Hraješ přeci ještě, že ano?

Ano, hraju, letos jsem vyhrál Pohárek SČDO, to je takový koníček v koníčku. Je těžké říct, co raději.

Letos jsem tu měl dvě šance hrát, v jednoaktovce Neděle nebo jako monologista v Defilé pohárku. Ani jedna nevyšla, což mě mrzí. Když režíruju, nerad hraju. Když hraju, nechávám se někým vést, ale je to pro mě vždycky složité. Nikdy nedržím jazyk za zuby. Jak vidím, že to někdo dělá blbě, nebo mám ten pocit, vstoupím do toho. A pak už jde všechno do prýč: režisér se rozčílí a ostatní si myslí, že jsem nějaký velký namyšlený chytrák. Říkají mi, že jsem perfekcionista.

A jsi?

Považuju se za žáka Petra Scherhaufera, který říkal: největší režiséři jsou největší buzeranti. Pořád buzerují všechny kolem sebe, aby to bylo tak, jak si to představují. A jako příklad uváděl Petera Brooka, který takto pracoval. Byl perfekcionista v přípravě i v provedení.

Takže ty jsi stejný?

Moje žena mi celý život opakuje - víš, co mi říkala o tobě tvoje maminka, když jsem ještě s tebou chodila? Říkala: de si pozor na Dušana, on rád poročí. A to v naší rodině platí stále.

A manželka poslouchá?

Ale neposlouchá (smích). Potkali jsme se v divadle, a to divadlo nás provází celý život. Prvně jsme spolu hráli v Trdohlavě ženě a zamilovaném školním mládenci, já hrál mládence, Rýbrcoula Mirek Etzler st., Terezku moje žena a já ju nosil na rukou. Později jsme hráli dvojici ve Veselohře na mostě a tam mě už lískala. Hráli jsme manžele a ona mě podezřívala, že brousím nějak za jinou. Můj přítel, režisér Alois Müller, jí řekl: víš co, dej mu facku. Ona mi to neřekla předem a ja ju dostal takovou, ještě že jsem hrál tehdy bez brýlí.

Máme tři děti a dneska se díváme, jak jsme to všechno mohli stíhat.

Děti taky hrají?

To je pro mě nejtragičtější moment mého koníčka. Mám velkou knihovnu a samozřejmě velké zkušenosti, které nikde nejsou napsané, ale jsou někde ve mně, a to všechno nemám komu předat. Nikdo z dětí divadlo nedělá. Druhá dcera měla asi největší talent. Když hrála, tak byl její manžel tak žárlivý, že vždycky přišla do jiného stavu. Nikdy nedodělala žádnou premiéru. Hrál jsem i se synem, režíroval jsem ho a ten se zařekl, že divadlo se mnou už dělat nebude. A nejstarší dcera s námi hrála v 15 letech, dělala i zkoušky na ostravskou konzervatoř. Nedostala se, naštěstí podědila technický talent po nás obou. Takže z dětí nehraje nikdo, ale co horšího – mám sedm vnoučat, z toho jednu vnučku, a ani z nich nikdo k divadlu nepřišel. Ten můj divadelní záprah přinesl opačný efekt. Sice jsem rodině dával, co se dalo, ale dneska syn mě vytýká: ty jsi s námi nejezdil na hory nebo jinam

– no jezdil, ale na divadelní soustředění. Toto je tragický výsledek mého koníčka, ze kterého se stala kredenciozní kobyla.

Tak něco z něj je přece, dnes dostaneš cenu Ministerstva kultury.

Za tu cenu, ale i za všechno ostatní musím v první řadě poděkovat ženě. Samozřejmě na prvním místě jsou ti ochotníci, kteří mě poslouchali, chodili za mnou do seminářů, ale ten podíl ženy je podstatný. Horníček jednou řekl, když se ho ptali, jaké je šťastné manželství: „To poznáte tak, když manžele zavřete na týden do hotelového pokoje a venku celý týden šíleně prší. Když za těch sedm dnů vyjdou a jsou živí, tak to je šťastné manželství.“ Tak nějak to vypadá u nás – ještě žijem. Já ji fakt vděčím za to všechno, nebyl bych tam, kde jsem dneska, kdybych neměl potřebné zázemí. To ministerské ocenění považuji za jakýsi vrchol mého snažení.

Když jsi přicházel k divadlu, měl jsi nějaké ideály, které postupem doby vzaly za své?

Myslel jsem si, že budu úspěšnější v herecké práci. Když jsem byl v ostravském souboru v Hrušově, stavěli tam na mě trochu repertoár. A právě s režisérem Lojzou Müllerem jsme měli v plánu dělat Cyrana. Ale on umřel a už jsme se k tomu nedostali. Tak to mi uteklo. Proto jsem si ze Cyrana udělal aspoň jeden monolog, abych si tak trochu své ego pohladil.

Naopak v režii se nám povedl Pasáček vepřů se souborem v Porubě a dva kluci, se kterými jsem tam dělal, pak přešli k profíkům. Hodně jsem jezdil po přehlídkách jako porotce, pak je příjemný, že se tam ke mně hlásí. Takže vlastně ani nevzaly.

Jak se podle tvého vyvíjí ochotnické divadlo?

Myslím, že ochotnické divadlo dělí sametová revoluce. Před ní tady byly závodní kluby a soubory měly jakési větší zázemí, v úvozovkách si žily jak v bavlnce. Byli profesionální metodici, byly peníze na spolupráci s profíky a divadlo vypadalo úplně jinak včetně repertoáru, kde se před budovatelskými tituly utíkalo ke klasice. Po sametové revoluci jsme fakt mysleli, že ochotnické divadlo skončí. Prvních pět let to vypadalo všelijak. Udržely se soubory, které si dneska na sebe umí vydělat. Soubory, co našli lidi, kteří podnikatelskou aktivitu byli schopni vložit do souboru. Jiný je i repertoár - podle mého by ochotničina neměla dublovat ten profesionálů, ale bohužel to tak dneska někde chodí.

O čem tedy podle tvého ochotnické divadlo je?

Dnes se hodně mluví o tom, že hrajeme pro svého diváka. Tím přiznávám, že jde o peníze, protože komerčně úspěšným titulem si vydělám třeba na reflektor nebo něco jiného do souboru. Nejvíce mě vždycky naštve, když soubor nepřijme hodnocení a odpoví: ale lidem se to líbí a my to hrajeme pro lidi a potlesk diváka je naše nejvyšší ocenění. To přece v té ochotničině nemá tak úplně smysl. Myslím, že by měla přinášet něco nového, zajímavého, buď v režijním postupu klasické předlohy, nebo takovou autorskou záležitost jako je Pavel Němec, který je schopen napsat i zrealizovat.

Měl jsi někdy chuť si říci – končím, nebaví mě to, odcházím, hledám si jiného koně?

Řeknu ti, jak to je. Nasrané jsem byl několikrát, ale že s tím praštím, to mě ještě nikdy nenapadlo.

Bolek Polířka: Nejsem souj pes, Dušan Zakopal. Foto Dalibor Bednář

Ke kořenům JID

Mám-li se dopracovat vrstvami času až ke kořenům vzniku Jidéčka, dostanu se ke vstupu do malé soukromé školy. Stojím před dveřmi do bývalé mateřské školy na Březinkách a čtu nápis Soukromé sportovní gymnázium. Ano, tady to všechno začalo, tady se zrodil nápad, aby se jednou do roka sešli nadšenci amatérského studentského divadla. Stačilo mít tu patřičnou chuť, pocit, že je potřeba, aby se něco dělo, aby se studentům středních a základních škol ukázalo, jak smysluplně a zábavně jde trávit volný čas.

Mapování amatérských spolků regionu byl první velký úkol. A pak vymyslet název festivalu. Hrajeme divadlo a v Jihlavě, tak co kdybychom zkusili z těchhle slov udělat zkratku? A tak vznikl JID. A k tomu ještě letopočet a máme pěknou automobilovou značku. A tak naše autíčko se značkou JID-19-9x vyjelo do světa. Jeho první cesta byla hledat prostor, kde by se tahle velkolepá akce mohla uskutečnit. Jedním z prvních symbolů festivalu byl most. Most znamenající přechod, přejezd, překlenutí dvou břehů, ale i symbol podaných rukou a nit pochopení lidí různé mentality. Ten reálný most pro nás byl Brněnský, po něm jsme přešli do Divadla Na Kopečku. A tam už jsme zůstali.

Text: Iva Fexová

Bylo to malé divadelní doupě, ale doupě se vším všudy. Tehdy ho spravovala přísně, ale s láskou paní Hana Červinková. Zde jsme mohli hrát divadlo se zázemím, o kterém se nám nesnilo, v přísálí jsme dělali výstavy a rauty, chodba se proměňovala v místo různých dílen. Na pultu šatny jste si mohli zakoupit upomínkové předměty, které vyráběli studenti, ale i pacienti psychiatrické léčebny, na jejímž území se divadlo nacházelo. Kavárnička sloužila všem, kdo po bitvě na jevišti i v hledišti pocítili velký hlad nebo velkou chuť, před vchodem stál vojenský stan sloužící jako čajovna, odpočinkovna, místo pro klábosení i pro předvedení toho, co se už nevešlo na pódium. V kamrlíku u pokladny se scházel organizační tým studentů, kteří věnovali svůj čas tomu, aby se ostatní mohli bavit, aby vše klapalo jak na drátku – byla to jejich velká zábavná škola. Mnozí z ní dodneška těží. Byly to dny maximálních výkonů i obrovské spokojenosti ze vzájemné spolupráce, ale i dny, na jejichž konci jsme padali únavou, nevyspáním a stresem.

Soubory v Jihlavě přespávaly a všichni se dívali na všechny, všichni se zapojovali do debat s porotou. V té souvislosti mi nedá nezmínit se o dvou lidech: o panu Junáškově, tehdejšímu uměleckému šéfovi Horáckého divadla, dobrosrdečném muži, který dokázal s láskou sdělovat slova kritiky, a o panu Christovovi, který vnášel do debat světový průvan a francouzský šarm. Mimochodem, Jihlavě je věrný dodnes.

Po čase se festival rozdělil. Nebylo už možné a únosné organizovat akci pro střední i základní školy dohromady. A tak vznikl Docela malý festival, jehož organizaci převzala ZŠ Havlíčkova, a festival JID, který po uzavření sportovního gymnázia začalo pořádat státní Gymnázium Jihlava.

Akce se rozrůstala a každým rokem přinášela něco nového: předfestivalové akce v kavárně Etage, kde každý měsíc vystupovala řada zajímavých lidí při autorských čteních nebo koncertech, malých divadelních vystoupeních atd. Průvody městem, které ve spolupráci se školou pořádal divadelní nadšenec, herec Horáckého divadla a kamarád Jakub Škrdla. Na festivalových večerech jsme mohli vidět řadu pražských i brněnských hereckých osobností a divadelních souborů, za všechny zmíním divadlo Disk, Vosto5, hostovala zde Taťána Medvecká, Bára Hrzánová, Bořivoj Navrátil, Ondřej Vetchý, mimochodem patron celého festivalu, laskavý člověk, ochotný – když mu to jeho pracovní povinnosti dovolily – diskutovat se zájemci celý večer o životě, herecké práci a morálce.

V roce 2000 se JID stal oficiální regionální přehlídkou s možností postupu na národní divadelní festivaly.

Po dalších deseti letech změnil organizátory i prostor, v němž se několikadenní setkávání uskutečňuje. Dál však symbolizuje touhu člověka vyjádřit se ke světu, stále je místem setkávání mladých lidí, stále má za cíl ukázat jim, že divadlo není mrtvá forma – že divadlo je naopak život a učí nás se na život dívat z různých úhlů pohledu. A tak je to dobře.

Škeble: Averoš aneb Soáteční den. Foto Míša a Míša Kružíkovi.

Svitavský Fanda 2016

Postupové kolo celostátní přehlídky experimentujícího divadla Šrámkův Písek, přehlídky studentských divadelních souborů Mladá scéna Ústí nad Orlicí a divadel poezie Wolkrův Prostějov, které pořádá Středisko kulturních služeb města Svítavy za finančního přispění Pardubického kraje a Ministerstva kultury ČR.

Text: Martin Mohr (psáno pro Divadelní hromadu)

Již posedmé se soubory z různých koutů republiky sjely do Svítavy, aby změřily své síly s ostatními na krajské postupové přehlídce studentského, experimentujícího divadla a divadla poezie. Tentokrát přijelo jen šest soutěžních souborů a jeden jako host. Porota pracovala ve složení: Jakub Hulák, Karel Šefrna a Adam Krátký. Hrál se jako vždy ve Fabrice a v Trámu.

Přehlídka byla zahájena ve čtvrtek 7. dubna představením **Já jsem Lucien** brněnského souboru *Reverzní Dveře* pod vedením a v režii Kamily Konývkové Kostřicové. Na přehlídce vystoupil soubor jako host.

Páteční program otevřela **Hostina Dravců** souboru *GT Hlinsko* (režie Lada Leszkowová a Tomáš Pšorn), kteří se s předlohou V. Katcha a J. Sibře dle mého názoru nepopasovali příliš dobře asi i proto, že předloha nebyla pro tak mladé herce vhodná.

Dalším v pořadí bylo pozoruhodné představení olomouckého souboru *NaBalkoně* s názvem **Koexistence**. Hru režírovali Markéta Zborníková, Karel Vaněk (autor hry) a Michal Nagy. Oproti Hostině to byl naprostý divadelní protiklad. Hrál se více s metaforou a náznaky. Soubor si odnesl doporučení na Mladou scénu a Šrámkův Písek.

Následovala pohybová performance **Jen zvyk** divadelního spolku *Nepřítomni*, která svou taneční formou zcela vybočila z přehlídky (Cena za představení, které dalo divákům svojí abstraktností mnoho příležitostí k pozoruhodným vlastním asociacím.) Režie: Vít Zborník.

Den zakončila **Krvavá svatba** souboru *Ředkvičky o lásce* v režii Markéty Zborníkové. Předloha od Frederica Garcia Lorcy byla souborem aktualizovaná a zasazená do moderní doby. Celé představení působilo jako sled obrazů s pár dialogy, které nesly děj až do konce. A naštěstí ho donesly...

Sobotní program se odehrával v divadle Trám. Hned první představení *DS Čistírny Jen Jestli* z Pardubic působilo jako malý zázrak přehlídky. Citlivá práce s projevem na jevišti a básnickým textem vynesla souboru zasloužené doporučení na Mladou Scénu a Wolkrův Prostějov. Představení režírovala Klára Litterová.

Přehlídku uzavřelo představení brněnského *Herodova divadla Desatero*, aneb poslední štače v režii Čenka Vaculíka. Šlo o jakousi generační výpověď, která vlastně žádnou výpověď nenesla. Celé to působilo nedodělaně.

Doufám, že se příští rok přehlídka povede stejně jako letos. Snad jen, že souborů by mohlo přijet trochu víc. Nebojte se!

DS NaBalkoně, Olomouc: Koexistence. Foto archiv souboru.

DS Čistírny, Pardubice: Jen Jestli. Foto Vladislav Steinbauer.

Nad AUDIMAFOREM

Říkat něco zobecnujícího o Audimaforu, který je rozkročený mezi tři celostátní přehlídky a tedy i tři směry divadelní tvorby, které se potkat mohou, ale nemusí, se někdy zdá skoro nemožné: proto si dovolím jen přičinit pár slov k inscenacím chronologicky tak, jak nám je přehlídkový program nabídl.

Text: Michal Zahálka (psáno pro Divadelní hromadu)

Soubor *HAWADRAMA z pardubické ZUŠ Havlíčkova* nám v režii Petry Zahradníkové představil své kolektivně autorské dílo **Vaše mýdlo, pane aneb Mírně skandální story** – lehce muzikálovou frašku, která předestírá tajemné a zběsilé dění na jakémsi horském hotýlku. Kus je nejpůsobivější v mimořádně slibném začátku, který je velkolepou parodií na muzikálové číslo klasicky broadwayského stříhu, co do konstrukce následné zápletky ale začíná poněkud pokulhávat a ve výsledku je sice nedlouhou a sympatickou, ale jaksi nevzrušivou montáží několika dějových pásem (včetně lehce satirické lobbistické linky).

Tereza Brandejsová a Karel Pešek z *hradeckých Jeslíček* představili krátké poetické pásmo textů Jindřicha Tošnera zvané **Láskolamy**, které s nimi režiovala Jiřina Krtíčková. Je to veskrze slušně udělaná, kultivovaná poetická chvílka, jen se (přinejmenším mně, přinejmenším při poslechu z jeviště) nezdálo, že by texty samy o sobě byly výrazněji nosné či objevné. Ale nic proti ničemu.

O velkolepém **Putování s Janem Amosem** píše jinde Alena Zemančíková, jistě nesmírně poutavě a podrobně. Proto si dovolím jen konstatovat svůj velký obdiv k tomuto výpravnému, rozsáhlému počínu – mám z něj jeden z nejsilnějších zážitků za dlouhou, dlouhou dobu, za což patří Hance Voříškové i ostatním hluboká poklona.

Sobotní program zahájil *náchodský DREJG* způsobem, který už se od Štěpána Macury a jeho spolupracovníků/studentů tak nějak očekává: velkým literárním mýtem nahlíženým v až nepřehledném množství úhlů, zpracovaným podle všeho velice demokraticky. Mýtem/tématem se stal Faust a název je **FA.U.S.T.U.D.Y.**. Chtělo by se podotknout, že i výsledek byl (i) tentokrát takový, jak se tak nějak očekává: v poněkud nepřehledném tvaru se porůznu zjevují skvěle provedené, nápadité divadelní obrazy, zní mnoho různých textů a hudeb, čas od času lze vyuitit jasný názor, ale celek je zahlušený, trochu se topí. Nic to ale nemění na tom, že jde o tvar sympatický a poučný nejen pro diváka, ale jistě (ba možná ještě víc) i dovnitř souboru.

Lada Blažejová a mladý soubor *Studia Šrámkova domu v Sobotce* se chopili látky poněkud nečekané: Milneho klasické dětské knihy o Medvídkovi Pú. Zpracovali ji ovšem dost po svém (pod titulem **Náš Pú**), s ohromnou lehkostí a hravostí, jaksi barevně. Jednotliví herci se jednoduchými kostýmními

názky ujímají rolí hrdinů, ale i neživých předmětů (příčemž v názku až erotická scéna, v níž Pú vylíže sklenici medu, kterou nese jako dárek k narozeninám, patří nesporně k mým audimaforským diváckým vrcholům), a pracují s nesmírnou zdatností a schopností divadelní zkratky.

Jaroměřské *Děvočátka a slečny ze ZUŠ F. A. Šporka* s Jarkou Holasovou zpracovaly klasický příběh **O dvanácti měsíčkách** dle Boženy Němcové – na Audimaforu se vzhledem k obvyklým kvalitám souboru inscenaci zrovna dvakrát nevedlo, mohutná scénografie s bílým horizontem, na který vrhlo stín roztáčené kolo, slibovala víc, než se ve výsledku dostavilo. Na kusu se ale prý potom ještě pracovalo – a doufám, že budu mít ještě možnost ho někde vidět.

Pokud jde o *D.R.E.D.* Ondřeje Pumra a jejich **Jako bych snědl oči**, domnívám se skoro, že o tomto cyklistickometafyzickém čemsi nejde moc smyslně psát. Smyslově je to místy podívaná fascinující, svou nesmyslností místy vysloveně ubíjející. Představení je seník, čtu v programu. Tak třeba.

Ústecké gymnaziální *Veselé zrcadlo* v režii Lenky Janyšové a kolektivu připravilo **Werniscház** – hrou montáž básnických miniatur Ivana Wernische spojených do volného rámce vernisáže. Mladí herci mají charisma, dovedou na jevišti dobře působit a, což je v tomto případě nejdůležitější, také poutavě mluvit. Stává se tu občas, že poetika či nápad, na kterém stojí ten který Wernischův text, se nějak zamlží či ztratí – kouzlo provedení je ale důstojnou náhradou.

Druhý festivalový příspěvek od *Děvočátka a slečen*, tentokrát ve složení Prášilová–Němečková, se jmenoval **Ušubraná**. Nejpůsobivější na téhle inscenaci veršů sebraných Erbenem a Obrátem je, jak dovedně klame tělem: začíná jako okrojované folklórní pásmo, od kterého člověk nečeká moc, a postupně se převrací ve (verbálně) silně eroticky laděnou jízdu, která se šikovně stupňuje. Obě protagonistky si přitom počínají s ohromnou lehkostí, šarmem a jakousi přívětivou nehorázností. Zázitek.

Zázitkem byl ostatně i třetí zásek dua Prášilová–Holasová, které tentokrát režiovaly činoherní monodrama Josefa Horáčka z jaroměřského *DS Vrchlický*. Tedy: zázitek to byl především z intenzivního herectví, k inscenaci jako celku bych měl jednu zásadní výhradu. **Příběh Boxera**, jak jej vypráví Rike Reiningerová, není kdovíjak veselý, ale má svoje vzlety a světlá místa. Tato inscenace, jak je postavená (i zasazená do bezvýhodného, prašného prostředí a pološera), vytrvale a intenzivně brnká na ty nejnegativnější, nejchmurnější tóny – až už to přinejmenším mě jako diváka paradoxně přestane zajímat.

Pardubicko-pražský soubor *Ted, nádech a leť* připravil mimořádně silnou inscenaci **Slepice není pták, Ukrajina není cizina** – silně politické divadlo o situaci na Ukrajině, které vychází z autentických příběhů posbíraných souborem přímo na místě a výjimečné v kontextu celého českého divadla tím, jak citlivě a naléhavě zároveň dovede předestřít problém, aniž by sugerovalo předem daný názor. Je to divadlo palčivé, bolavé, naléhavé – a zcela mimořádně poctivé.

Třebovský *TRIARIUS* (a zejména Josef Jan Kopecký s Lucií Haškovou jako tvůrci a představitelé a DJ Leo jako zdroj hudebního doprovodu) se představil s projektem **Dialogue**. Těžko o něm říct něco ur-

čitého jen z jednoho zhlédnutí: podle všeho jde o tvar, který se reprízu od reprízy hodně proměňuje, na Audimaforu působil jako vcelku hotová, solidní, ale ničím neomračující partnerská pantomima. Před šíří záběru tvůrců je ovšem nutno smeknout.

Patříčně veselou tečkou na závěr obstaralo *Divadlo Tří* s autorskou hrou Tomáše Novotného **Queensland**, která mě coby ctitele klasických detektivek, humoru britského střihu a koneckonců i Novotného tvorby potěšila vrchovatě. Na inscenaci by se dalo skoro vyučovat, jak se dá i ve zdánlivě prostém, „neambiciózním“ tvaru stavět zápletku, gag, jak v komedii prodávat humor bez pitvoření.

A na festivalovém baru v podání souboru Q10 by se zase dalo vyučovat, jak se vede festivalový bar – velký, velký dík

DS Vrchlický, Jaroměř: Příběh boxera. Foto archiv souboru.

Divadlo Tří, Pardubice: Queensland, Foto archiv souboru.

Triarius, Česká Třebová: Dialogue, Foto Jan Slaviček.

Mladá scéna nám začíná být malá

Rozhovor s organizátorkou festivalu Lenkou Janyšovou a v příloze přímo z redakce zpravodaje až k vám míří čerstvé zprávy z Ústí ve zpravodaji Mladá na malý.

Text: Petra Jirásková

Jak hodnotíš letošní ročník?

Myslím, že přehlídka byla letos v takovém standardu, který jsme za poslední roky nastolili. Nevidím tu nic výjimečného a nic zásadně negativního. Myslím, že se letos velmi podařil výlet, který si opravdu všichni užívali. Až jsem litovala, že se páteční závěrečná beseda nekonala přímo na kopci.

Jsou semináře na MS přístupné i souborům, které tu nevystupují?

Ano, dokonce letos jsou tu tři celé soubory, které nevystupovaly a přijely přímo do seminářů. V tom je letošní ročník možná trošku jiný. Běžně takto jezdí jedinci.

Jak je na tom Mladá scéna s kapacitou? Je ještě kam růst?

Kapacita pro hraní je v Ústí myslím si dostačující. Není tu jen Malá scéna, ale máme i kulturní dům. Prostor, kde by se dalo hrát, je dostatek. Složitější je to ve chvíli, kdy by mělo být více diváků, pak nám Malá scéna začíná být malá. V tu chvíli by se nabízel alternativa jet dvě představení proti sobě. Kapacita ubytování, kdy téměř všichni spíme ve škole, na gymnáziu, je myslím zatím dostačující. Hotely a ubytovny rovněž zatím stačí.

Paralelní představení jsou kurs, kam bys chtěla Mladou scénu směřovat?

To je hodně na diskusi s Artamou a s Jakubem Hulákem. Není to nemožné a já osobně to jako možnou budoucnost vidím.

Mladá scéna působí jako bezproblémová přehlídka. Trápí ji nějaké organizační potíže, jak jsme tomu zvyklí na jiných přehlídkách?

Myslím, že patříme k přehlídkám, kde se snažíme vyjít maximálně vstříc souborům. V tom vnímám obrovskou podporu našich techniků. Většina festivalů, kam jezdím, má milé a vstřícné organizátory, tak snad je to u nás nastejno.

Spolupráce s gymnáziem je dnes nastolená na dobré úrovni, všichni pochopili, že je dobré přivážet do Ústí i na gymnázium mladé lidi. I naši studenti mají možnost nahlédnout do přípravy přehlídky. Přehlídka totiž není jen záležitostí souboru, který na gymplu působí, ale zapojují se i třídy. Vedení školy nám zase poskytuje za rozumný peníz učebny pro semináře a na spaní, což je velká podpora. Navíc mi vychází vstříc, že si můžu kdykoli přijít něco naskenovat, vytisknout, když chybí magnetofon, kolegyně mi ho půjčí.

Jsou to drobnosti, které normálně nikdo nevnímá, ale když jsi organizátorem a zjistíš, že tohle někdo potřebuje, právě okamžitá pomoc z těchto míst zapůsobí pro dobro přehlídky.

Co orlickoústecká veřejnost, jaký ta má vztah k Mladé scéně?

Jsem ráda, že se veřejnost o přehlídku zajímá. Mám pocit, že se občas veřejnost i vyskytuje v sále, ale jelikož je kapacita menší, moc lidí se sem nevejde. Vlastně s letošním ročníkem Mladé scény mám jeden problém, a tím je inspirativní představení. Letos se nám nepodařilo sem dovést představení pro širší veřejnost, a to by nemělo být.

Jak jsi spokojená s programem přehlídky?

To je těžké. V každém roce se objeví představení, která zaujmou více a představení, o kterých mnozí pochybují, zda tu vůbec měla být. Letos mám pocit, že tu byla představení, která byla na hraně celostátní přehlídky. Často mi připadala oproti minulým přehlídkám jako drobníčky. Nesouvisí to s délkou, ale jde o divadelní dodělanost, od světla a muziky až po téma, které tam soubory chtějí předat. Letos v tomto nejsme na takové úrovni jako v minulých letech. Myslím si, že programová rada by pro další roky měla ještě zvážit, jakou formou vybírat představení na celostátní přehlídku. Pomohlo by, kdybychom na programové radě měli z doporučených představení ukázky, záznamy. Stane se, že porotce napíše hodnocení, a my nemáme ani fotky, ani video. Pak je rada zcela odkázaná na to, co je napsáno od porotce na papíře, případně co řekne porotce, který na přehlídce byl. Kdyby se rada alespoň na část inscenace podívala, bylo by možné si lépe udělat názor na hru, o které se hlasuje, zda se má dostat na celostátní přehlídku. To mi letos chybělo.

DIPAČAPI, Praha 5: Veronika. Foto David Slížek

Škeble, Lanškroun: Averoš aneb Soáteční den. Foto archiv souboru.

Večer fyzického básnictví s Petrem Vášou. Foto David Slížek

Mladá scéna 2017 – postupové přehlídky

KRAJSKÉ POSTUPOVÉ PŘEHLÍDKY STŘEDOŠKOLSKÉHO A MLADÉHO DIVADLA 2017

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

Praha – Stodůlecký Píseček (ŠP, MS)
3.–5. března – Klub Mlejn
Kontakt: Johana Jurášová, KlubKO, Musílkova
302/1, 150 00 Praha 5, tel.: 777 088 924,
e-mail: klubko.johan@seznam.cz

STŘEDOČESKÝ KRAJ

Nové Strašecí – Setkání ve Strašecí (ŠP, MS)
24.–26. března – Novostrašecké kulturní centrum a ZUŠ
Kontakt: Iva Vachková, Žižkovo nám. 974, Nové
Strašecí,
tel.: 737 149 291,
e-mail: vachkova@nostradivadlo.cz,
www.nostradivadlo.cz

JIHOČESKÝ KRAJ

Český Krumlov – Mladá scéna (ŠP, MS)
6.–7. dubna
Kontakt: Eliška Rolníková, DDM, Linecká 67,
381 01 Český Krumlov,
tel.: 380 711 601,
e-mail: jazyky@ddmck.cz, www.ddmck.cz

PLZEŇSKÝ A KARLOVARSKÝ KRAJ

Plzeň – Na hraně (ŠP, MS)
14.–16. dubna – Moving Station
Kontakt: Roman Černík, Johan z. ú., Havříská
933/11, 301 00 Plzeň – Jižní předměstí,
tel.: 775 131900,
e-mail: info@johancentrum.cz,
www.johancentrum.cz

ÚSTECKÝ KRAJ

Most – Přemostění (ŠP, MS, DPV)
29. března – 2. dubna
Kontakt: Pavel Skála, Školní 21, Most, 434 01,
tel.: 774 162 298,
e-mail: pavel.skala@premosteni.eu,
www.premosteni.eu

LIBERECKÝ KRAJ

Turnov – Modrý kocour (ŠP, MS, DPV)
21.–26. února
Kontakt: Mário Kubaš, tel.: 777 221 725,
e-mail: knizemyskin@centrum.cz
www.turnov.cz/cs/kultura-a-volny-cas/vyznamne-akce-v-turnove/modry-kocour.html

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ

Hradec Králové – Audimafor (ŠP, MS, WP)
24.–26. března – Divadlo DRAK
Kontakt: Kateřina Prouzová, IMPULS, Tomkova
139, 500 03 Hradec Králové,
tel.: 605 251 596, divadlo@impulshk.cz

PARDUBICKÝ KRAJ

Svitavy – Svitavský Fanda (ŠP, MS, WP)
7.–9. dubna
Kontakt: Lucie Crhová, SKS, Wolkerova alej
92/18, 568 02 Svítava
tel.: 604 226 348,
e-mail: lucie.crhova@kultura-svitavy.cz

KRAJ VYSOČINA

Jihlava – JID 20–17 (ŠP, MS)
16.–18. března
Kontakt: Jan Bušta, Spolek na podporu mezinárodního přátelství Slunce, Tkalcovská 11,
586 01 Jihlava,
tel.: 777 753 234,
e-mail: jid@slunceweb.cz, http://jid.slunceweb.cz

JIHOMORAVSKÝ KRAJ

Brno – ŠPIL-BERG 2017 (ŠP, MS, WP)
6.–9. dubna
Kontakt: Petr David, SVČ Lužánky – pracoviště
Lidická, Lidická 50, 625 00 Brno,
tel.: 776 033 473, e-mail: spilberg.bmo@gmail.com,
petrdavid@luzanky.cz, www.spilberg.jamu.cz

ZLÍNSKÝ KRAJ

Valašské Meziříčí – Setkání divadel – Malé jevištní formy 2017 (ŠP, MS)

17.–18. března

Kontakt: Magda Sieklíková, Kulturní zařízení města Valašského Meziříčí,
Komenského 1, 757 01 Valašské Meziříčí,
tel.: 739 281 416, 571 684 577,
e-mail: sieklíkova@kzvalmez.cz

Hodonín – HOBBLÍK & MUMRAJ! 2016 (MS, DPV)

22.–26. března
Kontakt: Marcel Římák, Dům kultury, Horní Valy
3747/6, 695 01 Hodonín,
tel.: 724 880 060,
e-mail: rimak@dkhodonin.cz,
www.dkhodonin.eu

OLOMOUCKÝ KRAJ

Prostějov – Přehlídka studentského divadla a divadel poezie (MS, WP)
25. března
Kontakt: Martina Drmolová, DUHA – Kulturní klub u hradeb, nám. T. G. M. 130/14, 796 01 Prostějov,
tel.: 777 116 142,
e-mail: martina.drmolova@prostejov.eu

Slavičín – Valašské Křoví 2016 (DPV, MS)

8.–12. března
Kontakt: Jan Julínek, SemTamFór, Květná 424,
763 21 Slavičín,
tel.: 603 113 222,
e-mail: produkce2@semtamfor.cz,
www.semtamfor.cz

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ (ŠP, MS)

Ostrava – ex peri, s
7.–9. dubna
Kontakt: Jiří Sekáč, artRóza z. s., Třebovická ulice 5080/41, 722 00 Ostrava-Třebovice,
tel.: 731 449 751,
e-mail: jiri.sekac@senapservis.cz

Jak je důležité mít svého dramaturga

Divadlo je týmová práce. Platí to všude. Ve studentském generačním divadle o to víc. Jak je důležitá souhra mezi dramaturgem a režisérem jsem si popovídala s Marcelou Magdovou a Tomášem Staňkem, kteří vedou studentskou uměleckou skupinu OLDstars a stojí za uvedením titulů současné ruské dramatiky v české premiéře ve sklepním prostoru H2O na pražském Žižkově.

Text: Nicol Hrabovská

Kam sahají počátky vaší společné práce?

Tomáš: Poprvé jsme se potkali na festivalu studentského divadla Modrý kocour v Turnově. Marcela byla okouzlena hereckými výkony „mých chlapců“ v inscenaci Slyšet hlasy (Matyáš Řezníček, Jeník Tyl a Tomáš Žatečka) - skrze ně si našla cestu ke mně... Se svou kamarádkou - skvělou šansonierkou - Markétou Burešovou projevíly zájem rozšířit řady OLDstars. Nastudovali jsme společně v mém režijním vedení prapodivnou hru lvy Klestilové Minach.

Marcela: Pokud budeme mluvit o spolupráci režijně-dramaturgické, tak se psal podzim roku 2011. V mailové schránce jsem objevila nabídku s názvem předmětu Hamlet. Zvědavě jsem ji rozklikla a musím přiznat, že mě dojala. Mé sebekritické podvědomí ovšem ihned spolehlivě nastartovalo a vyslalo další emoce – nejistotu a obavy. Není to trochu troufalé? Jestli kývnu, musím zákonitě přijít s novým „neotřelým“ výkladem, ale dokážu to? Proč zrovna já a dá se vůbec dělat Hamlet jako generační divadlo? Miluju výzvy, takže jsem nakonec všechny pochybnosti hodila za hlavu a rozhodla se důvěřovat Tomášově volbě a pochopitelně i Shakespearově Hamletovi s tím, že mi text sám odpoví. O měsíc později Tomáš zareagoval na můj první návrh inscenační úpravy slovy: „Jsi škrtač mých snů.“ Šlo pochopitelně o nadsázku, ale zpětně myslím, že právě tehdy někde mezi neviditelnými elektronickými spoji v mracích jsme si definitivně plácli. Škrtili jsme a zase vraceli určité úseky textu, malovali si časovou osu a hledali paralely mezi postavami a lidmi v našich životech. Byly to chvíle, kdy se divadlo povážlivě proměňovalo v realitu a naopak. Kdy se hra dekonstruovala na prvočinitele a pak zase skládala do neuvěřitelně svůdných spojení. Jedna z mých velkých škol.

Tomáš: Hamleta jsme následně odehráli v limitované edici na dvou ročnících našeho openairového benefičního festivalu na hradě Helfenburk u Bavorova. Na reprízu, kdy nepetržitě celou dobu přšelo, a diváci uchvázeni odhodláním herců zabalení v pláštěnkách vydrželi, nezapomenu do konce svého života.

Marcelo, věnuješ se hlavně překladům a dramaturgii, lákalo tě někdy herectví?

Marcela: Herectví, nebo jestli se tomu tak dá vůbec říkat, bylo prvním „oborem“, který jsem v divadle poznala. Bylo mi asi deset, když jsem začala navštěvovat literárně dramatický obor v ZUŠ. Už tehdy

mi moje paní učitelka Helena Kostečková, bývalá členka Městského divadla Brno, říkala, že moc přemýšlím a zbytečně se zabývám ostatními postavami. Přišlo mi to v pořádku, byla jsem vždy o krok před svými spoluhráči, alespoň pokud šlo o rámec situace. Představa mé budoucnosti na jevišti mě nepustila do maturity, dnes už vím, že divadlo není jen synonymem herectví a taky že jsem měla možná víc štěstí než rozumu. Nechtěla bych být průměrnou herečkou.

Tomáši, ty jsi jedním z těch, které lze s určitou nadsázkou označit za „dětskou hereckou hvězdu“, proč jsi nakonec přisedlal spíše k režii a divadelní produkci a původní hraní tak nějak pověsil na hřebík?

Tomáš: Mé dětské herecké pokusy mne z Dismanova rozhlasového dětského souboru nasměrovaly na studium herectví na Pražské konzervatoři. Při studiu na DAMU už jsem změnil obor a z „řízeného“ jsem se stal „říditelem“, což je pozice, která mi vzhledem ke zrození ve znamení Lva vyhovuje více.

Vaše spolupráce v umělecké skupině OLDstars se ukázala jako velice plodná. Výběr titulů a jejich následné zpracování se velice vydařil. Marcela funguje jako dramaturg/překladatel, Tomáš se ujímá režijního vedení. Tak nějak si jdete do noty. Měli jste zpočátku obavy do něčeho podobného jít?

Tomáš: Koluje nám v žilách stejná krev. Některé věci nemusíme vyslovovat nahlas a víme. Je příjemné pracovat v takovém tandemu.

Marcela: Pomínu-li Hamleta, další spolupráce se rodila v takovém tempu, že na obavy už nebyl čas.

Vaše inscenace „To všechno ona“ zaznamenala jak u diváků, tak u divadelních recenzentů nebývalý úspěch. Na českou premiéru dorazil i autor. Čekali jste něco takového nebo to byl jen experiment? H2O je jenom přece komornější divadlo a o nějaké velké komerci nemůže být řeč.

Marcela: Myslím, že stejně jako máme daleko ke komerci, máme daleko i k experimentu. Naší ambicí není nic víc než silný příběh, s nímž se může divák identifikovat a výrazné herecké příležitosti, které nabízí. Komorní prostor H2O je totiž k herci nekompromisní, každou sebemenší faleš hned odhalí, herec je tu na centimetry vzdálen od svého diváka. A pokud se vrátím k otázce, inscenátoři by měli raději dělat pořádně svou práci a nespekulovat o možném úspěchu.

Tomáš: Touto inscenací jsme trochu překročili „dosavadní hranice“ studentského generačního divadla. Hostující Ljuba Krbová nám byla velkým stimulem, profesním vzorem a vzácnou učitelkou.

Bylo těžké získat Ljubu Krbovou k hostování? Nevadí jí prostředí studentského divadla?

Marcela: Za všechno může zase jenom text. Ljuba Krbová mě původně oslovila s prosbou o pomoc

při výběru nějakého vhodného scénáře, který chtěla inscenovat se svými hereckými kolegy a přáteli v nejmenovaném pražském divadle. Během hovoru jsem se zmínila o existenci jedné ruské současné hry, kterou jsem slyšela ve scénickém čtení na festivalu v Moskvě a kterou mám od té doby v počítači. Slovo dalo slovo a za měsíc si její překlad Ljuba četla v telefonu na Islandu a odepisovala, že tuhle hru chce nazkoušet, kdekoli. Zpětně viděno nejde o to, kdo je student a kdo už letitý profesionál. Jde o dobré divadlo.

Tomáš: Baví mě, jak Ljuba automaticky přistoupila na naši „bezrozpočtovost“. S odzbrojující samozřejmostí se zapojuje do plánování zájezdů, propagace, přípravy scény a například i úklidu – před každou reprízou osobně vytře jeviště i foyer pro diváky... Vážíme si toho.

Letos v březnu měl premiéru Natašin sen, který by se dal charakterizovat jako „sólo pro herečku s barovou židlí“. Byla Elizaveta Shvachko jasnou volbou? Její výkon je mimochodem velice impozantní, ne náhodou ještě za studií hostuje v Národním divadle.

Marcela: Zpočátku jsem neměla jasnou představu o herečce, která by mohla postavu Nataši ztvárnit, respektive jsem žádnou takovou neznala. Nešlo jen o dovednost, talent, charisma, ale o jakési nedefinovatelné souznění, které by mělo mezi ní a textem vzniknout. Pak jsem poznala Liz a tohle zadání mělo jasné řešení. Všechna jmenovaná pozitiva totiž v jejím případě ještě korunuje ohromná a neutuchající energie a pokora, s níž přistupuje k postavě Nataši a ke každé replice, kterou ji autorka obdařila.

Tomáš: Když jsem dostal od Marcely první verzi překladu, bylo mi jasné, že můžeme obsadit jediné Liz.

Marcelo, v čem tkví tvoje záliba v ruské dramatice? OLDstars v tvém překladu ve sklepním divadle H2O uvedli například v české premiéře také hru Olji Muchinové „Olympia“. Předpokládám, že pouhou znalostí jazyka, která ti dovoluje ujmát se překladů, to nebude.

Marcela: Jazyk je ale vždy základem, bez něho by člověk těžko obstál. Máš ovšem pravdu, že kromě jazyka existují určitá národní specifika, zlovyky a libůstky, které si buď zamiluješ, nebo ti zůstanou protivné. A mně jsou ta ruská asi i s jistou „perverzí“ blízká. Pravdou taky je, že v posledních patnácti letech nastal v současné ruské dramatice neuvěřitelný boom. Existuje mnoho skvělých autorů píšících velmi kvalitní hry. Ruskojazyčný prostor je pochopitelně s naším českým nesrovnatelný. Z tisíce lidí píšících pro divadlo se snadněji vybírá stovka velmi dobrých dramatiků. Dalším důvodem je tradice. Ruské divadlo bylo vždy divadlem slova, nebo mělo přinejmenším v tomto uměleckém odvětví elitní postavení. Snad i proto se mezi současnými ruskými dramatiky najde tolik schopných dobře rozepsat téma do dramatické formy.

Takže můžeme nějaké české premiéry očekávat i do budoucna?

Marcela: Ruská současná dramatika je na českých jevištích trochu jako Popelka. Všichni ji někde v koutě tuší, ale nikdo s ní nechce mít nic společného. Může za to pochopitelně politická situace a historická zkušenost, která, jak se zdá, zůstává hluboce zakořeněná v české mentalitě. Už proto

musí někdo ukázat, že politika a divadlo nejsou jedno a totéž. České premiéry budou, brzy.

Na závěr byste nám mohli prozradit, na čem momentálně společně pracujete. Máte v plánu opět nějakou českou/světovou premiéru?

Marcela: Plány se nemají prozrazovat. Navíc máme před sebou divadelní prázdniny. Snad jen, že během léta bych chtěla uspořádat scénické čtení jedné původně ruskojazyčné dramatické hříčky na Nákladovém nádraží Žižkov.

Tomáš: S Marcelou a Ljubou Krbovou si intenzivně vyměňujeme divadelní hry. Věřím, že si nás brzy nějaká získá.

To všechno ona, premiéra s autorem. Foto: Jakub Fulín

Žižkovské H2O znovu přináší nové tituly

Ještě koncem května se herecké studio představí s úpravou rozhlasové hry Miloslava Stehlíka **Linka důvěry**, zde uváděné pod názvem Noční „jste ty sebevraždy?“. Dialogy po telefonu. 15 rozhovorů, 14 příběhů, 1 noční služba.

#Google generace je autorskou koláží několika příběhů a charakterů, které vám budou patrně někoho připomínat, tedy pokud se v některém z nich přímo nenajdete. Je všude kolem, prostupuje nás a naší každodennost ať chceme nebo ne. Ano, je to internet. Po **Norway.today**, napínavém milostném příběhu dvou mladých lidí, kteří jsou přesvědčeni, že už je v životě nemůže potkat nic opravdovějšího než jejich vlastní smrt, je to během krátké doby již druhý režijní počín Daniely von Vorst v rámci OLDstars.

V režii Tomáše Staňky bude uvedena inscenace Nezbyl ani jeden, která je adaptací nejprodávanějšího románu Agathy Christie, jenž vyšel pod názvem **Deset malých černoušků**. Na počátku jich bylo deset a každý z nich za sebou táhne své vlastní břemeno minulosti, vinu, po které následuje trest. Satirickou komedii **Revizor** snad není nutné představovat. Gogolova hra nastavuje zrcadlo všem těm, jejichž charakter je pokřiven úplatkářstvím, čímž získala nadčasovou platnost. Dalším známým titulem je dramatická prvotina Milana Kundery **Majitelé klíčů**.

Psychologické drama pak najde zastoupení v Strindbergově **Pelikánovi**. Také žijete v životní lži, z níž nechcete být probuzeni? Proč se všichni tak moc bojíme podívat pravdě do očí? A co když je skutečnost tak děsivá, že je lepší ji nechat spát? K odstranění slepoty je třeba otevřít oči.

Vrcholí také přípravy na letní benefiční divadelní festival OLDstars on the Roud v Roudnici nad Labem. U příležitosti čtyřsetletého výročí úmrtí alžbětinského velikána letošní ročník festivalu vyvrcholí unikátním jediným uvedením openair inscenace Shakespearovy hry **MACBETH**.

OLDstars z.s. je nezávislá umělecká skupina, tvořena studenty pražských středních a vysokých uměleckých škol. Již více než deset let ve svých klubových sklepních prostorech HarOLD a H2O inscenuje nejružnější texty české i světové dramatiky, pořádá scénická čtení, divadelní happenings a koncerty, organizuje divadelní festival v Divadle v Celetné. Na Vltavě v roce 2014 provozovala kulturní plavidlo BarOnLod.

Christopher Hampton: Úplné zatmění. Foto: Jakub Fulín

Eugene Labiche: Vražda v Klášterní ulici. Foto: Jakub Fulín

Putování s Janem Amosem

Na přehlídce amatérského divadla v Hradci Králové se přihodila podivuhodná věc. Do programu na pátek večer byla zařazena inscenace, která se celkem školometsky jmenovala Putování s Janem Amosem, s anotací, že je inspirovaná životem, dílem a dobou Jana Amose Komenského. Od osmi do půlnoci, kdo to vydrží, když předtím musel do práce, pak odjet do Hradce, zhlédnout a zhodnotit dvě průměrná představení a jednu vernisáž?

Text: Alena Zemančíková,

A pak to začalo. Na hromadě písku nám loutkáři s pomocí plošných figurek na špejli rozprostřeli Evropu rozdělenou mezi katolíky a protestanty a nenápadně rozpoutali třicetiletou válku...

V popředí stála zlatá plechová krabička od čaje, do níž za každého vojáka, zapíchnutého do pole, padla dvacka (zlatka). Ale ještě předtím, než toto nastalo, narodil se v Nivnici 28. března 1592 v bratrské měšťanské rodině Jan Komenský.

Jsme v loutkovém divadle, takže Jan se narodí rovnou jako knížka, která roste, je velmi neposedná, stále se dožaduje nových obsahů a vědomostí. Je vychováván Jednotou bratrskou, poslán do převorského bratrského gymnázia, stává se Amosem a odchází na evangelickou univerzitu do Německa. Vrací se s originálem Koperníkova rukopisu a je poslán do Fulneku jako rektor bratrského sboru a učitel místní školy.

Ve Fulneku ho vidíme (stále plošná loutka výtvarně pojednané ve stylu dřevorytů z vydání Komenského spisů) jak hledá shodu a srozumění se všemi obyvateli města včetně převora augustiniánského kláštera. Zde k němu dolehne zpráva o prohře na Bílé hoře, kvapně Fulnek opouští a na jevišti vidíme, jak katolický převor přešoupne Komenského knihovnu do vlastní budovy a pak už císařské vojsko město jen pustoší.

Vidíme ale také výjevy z vyučování, jak jdou žáci na zahradu a do přírody (plošná loutka spojených čtyř kluků) a malou holčičku, která za nimi neustále „doležá“: „Co tu má co dělat katolická holka?“ říká se ve hře a Jan Amos večer sepisuje pojednání o tom, že vzdělání má být pro všechny, pro chlapce i dívky, bez rozdílu víry a v rodném jazyce.

Mezitím se stále objevují vojáci a zlatky padají do plechové krabičky. Knihovna ve Fulneku je veřejně spálena, Komenský se skrývá různě v kraji, zemře mu na mor manželka Magdaléna i děti, zakotví na panství Karla Staršího ze Žerotína, kde je pověřen politickými úkoly ve prospěch Jednoty bratrské. Vojáci přibývají, zlatky cinkají, Valdštejn vítězí, Komenský se podruhé žení s Dorotou Cyrillovou, posedle píše, píše a píše Labyrint světa.

Vojáci přicválají, zlatky cinkají. Informatorium školy mateřské, Brána jazyků otevřená. Slyšíme Komenským zapsanou říkanku, která nás bude provázet až do konce hry: Cundy, cundy, cundičky, dal nám Pán Bůh ručičky, aby nožičky běhaly, a ručičky dělaly.

Obnovené zřízení zemské (cuius regio, eius religio) znamená, že v habsburské monarchii Jednotě bratrské žít nelze. Komenský odchází do exilu. Silueta Krkonoš, žádný Růžový palouček, žádný sentiment. Lešno poprvé.

Přestávka...

Druhá polovina inscenace už není tak životopisně lineární. Začíná se v Londýně, kde jediný herec s pomocí mnoha svíček sehraje Komenského londýnský pokus o založení učeného bratrstva a obsah spisu Via lucis – tato část se ostatně jmenuje SVĚT.LO.NDÝN. Komenský je oslavován svými přívrženci, reformuje školu o sto šest (cundy cundy cundičky - jak to říci anglicky?).

Cromwellova revoluce velí ke spěšnému opuštění Anglie, tam i zpět bouře na moři. Ještě předtím však dopis od ženy Doroty „kde jsi, už tak dlouho jsme tě neviděli, špatně se nám žije, uvidíme se ještě někdy?“ a potom smrt nemocné manželky Doroty (znázorněná jen zapíchnutím křížku ze špejlí do písku).

Následuje Kšeft Jednoty bratrské, hraný rovněž jediným hercem, tentokrát s pomocí papírových vystřižených figurek a přístroje zvaného meotar (herec sám ovšem v kostýmu Komenského). Setkání s Descartesem, Oxenstjernou, Komenský přistupuje na to, že zreformuje švédské školství doufaje, že z toho budou nějaké výhody pro Jednotu bratrskou.

Válka trvá, zlatky cinkají v krabičce. Komenský píše švédský slabikář, početnici, čítanku – znovu cundy, cundy, cundičky. Král Gustav Adolf mrtev, nastupuje královna Kristýna, Komenskému zvláště nakloněná.

Okouzující ironický výjev, kdy Komenský navštíví královnu v jejím paláci a vidí na stěně všechny ty obrazy, které Švédové uloupili jako válečnou kořist v Praze. „Pěkně jste si tu tu zařídila“, říká.

Vestfálský mír, který českým bratřím nepřinese nic. Strašné zklamání, z kšeftu se švédskou královnou je Kšaft umírající matky jednoty bratrské.

Touto dobou už jsme svědky Komenského posedlosti napsat Obecnou nápravu věcí lidských, vedlelo, od něhož je neustále vyrušován dalšími angažmá coby reformátora školství. Jsme v Sárospataku

v Uhrách, Komenský ve službách sedmihradských knížat Rákócziů, svědky pokusu o zřízení první pansofické školy.

Vypálení Lešna, zpočátku komická klauniáda s přítomným hasičem, končí tak, že celá knihovna i s městem Lešnem shoří před našima očima (pochopíme, proč se hraje na písku). Dříve, než k tomu dojde, slyšíme spolu s hasičem některá hesla ze slovníku Orbis pictus...

Vnější a vnitřní smysly

Vnější smysly je pět. Oko vidí barvy, co je bílé nebo černé, zelené nebo modré, červené nebo žluté.

Ucho slyší zvuky, jak přirozené (hlas, řeč a slova), tak umělé (hudební zvuky).

Nos cítí vůně a pachy.

Jazyk s patrem ochutnává, co je sladké nebo hořké, pepřné, nebo kyselé, trpké či ostré.

Ruka rozlišuje dotekem velikost a jakost věcí, teplé a studené, vlhké a suché, tvrdé a měkké, hladké a drsné, těžké a lehké.

Vnitřní smysly jsou tři. Smysl pospolný (pod přední částí hlavy) chápe věci vnímané vnějšími smysly.

Myšlení (pod temenem hlavy) posuzuje věci, přemýšlí a mívá sny.

Paměť (pod týlem hlavy) každou věc uchovává a znovu vydává, něco zapomíná. Spánek je odpočinek smyslů.

V Lešně shoří roku 1656 všechno. Poslední výjev je z Amsterdamu, kde Komenský tráví v domě svého příznivce de Geera poslední čtyři roky života, posedlý myšlenkou dopsat všechno, co dosud nestačil, dokončit svoji Všenápravu. Loutka dlí v místnosti, podobné akváriu, stále víc a víc zavalované zmačkanými papíry.

Poslední žena Jana Gajusová a jediný přeživší syn projevují starost, ve městě se mluví o Komenského bláznivosti, o revelacích, vidinách bývalého spolužáka Mikuláše Drábíka, ale také o proroctvích Kryštofa Kottera a Kristiny Poniatowské.

Zavalen zmuchlaným papírem Komenský umírá, aniž dílo dokončil, kromě nedokončené Pansofie po něm zbývá nekonečný, mnohametrový pás papíru se seznamem úkolů, kde se periodicky opakuje mezi úkoly pro Jednotu, rodinu, Evropu i vlastní učené dílo i neustálé „vysypat koš“.

K Putování s Janem Amosem se spojilo sedm loutkářských souborů z východních Čech i hudební dvojice Karla a Terezy Šefrnových ze Svitav. Ti stvořili hudbu pro dva kontrabasy, housle a lidský hlas, prvek, který provází divadelní dílo, vytvořené jinak na různých místech a spojené v celek až na generální zkoušce.

Dětské soubory ze základních uměleckých škol hrají své pasáže víc pro děti (narození, Sárospatak), Tomáš Hájek z Poniklé se svým meotarem se dopouští intelektuálního humoru a nadsázky, vysoko-

školák Matěj Kubina z Jaroměře (studium v Brně) lehce aktualizuje Cestu světla. Divadlo DNO z Hradce Králové sehraje etudu s hasičem a se zápallem sobě vlastním vypálí Lešno.

V témže divadle Drak jsem vloni touto dobou viděla profesionálně udělaný Komenského Labyrint, při kterém jsme, každý poutníkem sám za sebe, procházeli labyrintem Draku a zažívali Komenského myšlenky i podobenství na vlastní oči a kůži.

Ale ani tento silný zážitek se nevyrovnal Putování s Janem Amosem co do vystižení komplexní Komenského osobnosti v náboženském, pedagogickém, filozofickém, literárním i politickém rozměru. Ještě nikdy jsem nezaznamenala v jeho díle tolik humoru a poezie.

Oblouk jeho života se vine od snahy po všeobecné porozumění ve Fulneku až po pošetilé stařecké bláznění v Amsterdamu, vidíme ho jako velkého učence a učitele, ale i jako sebestředného intelektuála, politického intrikána, o domov a rodnou řeč připraveného Čecha (Labyrint je napsán česky, pozdější díla už jen latinsky).

Slyšíme citace jeho snů o vzdělanosti, spojené Evropě, o školách, které se musí změnit z „robotáren a duševních rasoven“ na „pravé dílny moudrosti a lidskosti“, o válce, která je „cosi zvířecího“. Mluví se pochopitelně i o tom, jak to máme s Turkem, s nímž se máme podílet na „obecné nápravě věci lidských“.

Můžeme nahlédnout, i jak vypadá bratrská rodina, co to znamená být exulant, který rodinu zanechal doma – zejména co to znamená pro tu rodinu. Jak se taky ve chvíli, kdy je vše připraveno k tomu, abychom se znovu shledali, může stát, že přijde mor či válečná katastrofa a naši blízcí zemřou, aniž bychom se kdy dostali k jejich hrobu.

V té fascinující inscenaci, která spojením osmi divadelních souborů je sama o sobě metaforou spojeného úsilí (Evropy, chceme-li), jež výtvarným řešením dokládá Komenského tezi o názornosti, která postavami herců, jejichž věk zahrnuje tři generace (od desetiletých dětí po sedmasedmásetiletého Karla Šefrnu, který hraje na basu a housle a zpívá) zobrazuje spění od narození k smrti, v tom díle, vytvořeném s ohromným podílem hravosti, která je nezbytná na cestě k poznání, vidíme vše, co hýbe světem i dnes.

Ve škole inkluzi („katolická holka“), v Evropě vnitřní konflikt (boj evangelíků proti Habsburkům), v církvi nesnášenlivost, v politice hrabivost (té válečné kořisti!), a otázku „co s tím Turkem?“, ve válce uprchlíky. V denním životě drahotu i hlad oproti spouště zlata, které spolýká armáda. Promíchání národů a jazyků. Strmý let vědeckého poznání. Bezdomovectví.

Poslední dobou se hodně operuje slovem „národ“, často v takových situacích a výkladech pojmu, s jakými člověk nechce mít nic společného. A přitom cítí, že pojem nelze přenechat fašizujícím nacionalistům, že to snad přece něco znamená.

Inscenace Putování s Janem Amosem je kromě své neobyčejné umělecké i pedagogické hodnoty fascinující i tím, že ukazuje nejen velkou osobnost národní minulosti, ale i ohromnou schopnost současnosti, spočívající v kreativitě a spolupráci českého amatérského divadla.

Na konec sluší ještě říci, že iniciátorkou této (a podobných) věci je výtvarnice a loutkářka Hana Voříšková z Chocně, kterou se ostýchám sama charakterizovat, ačkoliv ji už léta znám. Proto kopíruji část hesla z Databáze českého amatérského divadla: Autorka, režisérka, výtvarnice, herečka, učitelka a organizátorka, vychutnávající si krásy loutkového, silně výtvarně zaměřeného (zejména papírového) divadla jednoho herce, jež sama nazývá obrázkovým. Učitelka výtvarného oboru ZUŠ v Chocni.

Od stvoření a rozdělení až po Podzim v Amsterdamu

Život a dílo Jana Amose Komenského je v současnosti poměrně častým uměleckým inspiračním zdrojem. Je s podivem, že jsou jeho odkazem přitahováni tvůrci v době zmiňované absencí velkých myšlenek, studem vyjadřovat se otevřeně a přímočaře k něčemu podstatnému, jen aby člověk nepůsobil pateticky a jeho postoje nebyly okamžitě strhány jako černobílé a nepravdivé. Ale třeba k myšlenkám Komenského tihneme právě pro jejich průzračnost, možná nás přibližují k tomu, co bychom rádi, ale čeho se nějak obáváme. V případě Komenského nás před obviňováním z moralizování chrání skutečnost, že je to odkaz dávné minulosti, a tudíž máme pro používání jasně zformulovaných myšlenek alibi.

Text: Zuzana Vojtíšková

Výtvarnice a loutkářka Hana Voříšková je jednou z těch, kteří se ani v současnosti nebojí předstoupit před diváky s poeticky zpracovanou látkou, s tématy, která mají potenciál zasáhnout naši podstatu a probouzet v nás věčně se opakující otázky. Snad proto se právě ona obrátila ke Komenskému a k pohrávání si s tímto fenoménem přizvala spřízněné divadelníky. A tak vzniklo spojení lidí, myšlenek a divadelních přístupů – projekt s obrovskou vnitřní energií, ukaz, který přesahuje hranice nejen amatérského divadelního činění: **Putování s Janem Amosem aneb Divadelní přehlídka inspirovaná životem, dílem a dobou Jana Amose Komenského.**

Snaha spojit v jednom projektu více skupin lidí ve své podstatě není nijak výjimečná, děje se tak často při různých grantových a mezinárodních projektech, z nichž často ve výsledku bohužel číší jen účelovost takového spojení, samotná podstata a smysl však zcela chybí. V tomto ohledu je Putování s Janem Amosem neotřelým počinem, který si zasluhuje hlubší reflexi. Při práci na projektu se spojili poměrně zkušený loutkářští tvůrci, kteří za léta svého působení už prokázali, že jejich nadšení pro divadlo nezůstává jen u entuziasmu, ale přetavuje se v analytické a kritické myšlení a snahu cosi reflektovat, pojmenovávat, zasazovat do souvislostí, konfrontovat, metaforicky opisovat, stavět obrazy a divadelní tvary, které sice mohou mít své problémy, přesto však je zřejmé, že se v nich jejich tvůrci pokoušeli o vyjádření něčeho, čím se zabývají, co je oslovuje. Jsou to *Hana Voříšková a Dana Kaňková působící na ZUŠ Choceň, Panca Lanca Dramatická školička Svítavy vedená Janou Mandlovou, JAKKdo ZUŠ F. A. Šporka Jaroměř*, uskupení vzniklé speciálně pro tento projekt vedené zkušenou loutkářkou Jarkou Holasovou, která v ZUŠce vchovala už řadu zajímavých tvůrců – mezi nimi i členy souboru *Míkrle z Brna u Jaroměře, Matěje Kubinu, Moníku Němečkovou a Kateřinu Prášilovou*, kteří se do projektu také zapojili. S Janem Amosem putovala i Bažantova loutkářská družina DS J. J. Kolára při TJ Sokol Poniklá, která v loutkářských projektech čítá všeho všudy Tomáše Hájka, a dále

se zapojilo *Divadlo Dno z Hradce Králové* a jeho blízkého i dalekého okolí, v tomto případě reprezentované *Mirkou Bělohávkovou, Markétou Stránskou, Martinem Škeříkem a Matějem Pospíšilem*, a v neposlední řadě *Divadlo jednoho Edy Jeřmanice* (sólově opět Mirka Bělohávková). Hudebně celý projekt propojují taktéž zkušený tvůrci a loutkáři – *Paola a Karel Šefrnovi ze Svítavy*.

Iniciátorka celého projektu rozdělila mezi jednotlivé tvůrce Komenského život a dílo po sedmi etapách a zadala jako hlavní výchozí pracovní materiál papír. Na zúčastněných pak záleželo, jak k danému období a vybranému dílu přistoupí. Výsledkem je tři a půl hodinová divadelní mozaika s půlhodinovou přestávkou. Jednotlivé segmenty propojuje hudební produkce Pavly a Karla Šefrnových, kteří hrají na housle a kontrabas a zpívají. Všechny scénografické objekty a rekvizity jsou připraveny na jevišti už před samotným začátkem představení, v jeho průběhu se pouze přesouvají, aby byl momentálně používaný prvek v centru pozornosti. Přestavby scény působí organicky, divák vlastně na nic nečeká, protože samotné přeskupování objektů má jakoby svou choreografii a doprovází ho hudba. Navíc někdo z herců pokaždé ukazuje publiku ceduli s názvem nadcházející pasáže. A názvy samotné jsou často zážitkem svého druhu, podnětem k pobavení nebo k přemýšlení. Zvláště pro ty, kterým není Komenského dílo neznámé.

Prolog s názvem Stvoření a rozdělení obstarala sama iniciátorka projektu Hana Voříšková spolu s Danou Kaňkovou v jevišátku vytvořeném z velké, pískem naplněné krabice ležící na stole. Divák sleduje plošné loutky vystřižené z bílého papíru a zvýrazněné černými obrysy různých detailů. Na písečné poušti se odehrává symbolické ukřižování Krista a poměrně dost vypočítavý růst duchovního – od kněze až k papežské stolici. Prostředky, jak vystoupat ke slávě a k vlivnému úřadu, byly asi vždycky všelijaké a často posléze posloužily jako zárodek konfliktu. Tady se konkrétně hraje o konflikt mezi katolíky a protestanty. Atmosféra Evropy přelomu 16. a 17. století je tak jasně popsána a můžeme sledovat zrození velikána.

První tři etapy z Komenského života jsou v projektu Putování s Janem Amosem hodně zatížené encyklopedickým přístupem. Tvůrci spíše popisují, co Komenský prožíval, snaží se s určitou lehkostí o výtvarný opis vybraných klíčových momentů a událostí, nemají však ambice zasadit životopisné informace do širších souvislostí, dát jim nějakou myšlenkovou nadstavbu, posunout faktografii někam dál a vytvořit cosi svébytného, přesahujícího pouhý popis. První polovina projektu je proto spíše tak trochu ilustrovanou přednáškou nebo pohyblivým životopisným komiksem, než čímkoli jiným. Všechny tři skupiny (Panca Lanca Dramatická školička Svítavy, Hana Voříšková a Dana Kaňková ZUŠ Choceň a JAKKdo ZUŠ F. A. Šporka Jaroměř) využívají – byť v různých podobách – papírové plošné

loutky. V první části Z pacholíčka Amosem diváci sledují ve scéně ve tvaru členěného okna polepeného novinovými výstřižky Komenského zrození jako malé knihy, která s nabývajícími znalostmi postupně roste. Jsou také svědky humorné geografické přednášky u „dobové“ mapy o tom, kde se vlastně Komenský narodil, ukončené plácnutím dlaní, že to bylo prostě „tady“, někde na jihovýchodní Moravě. Vtipné je i přehazování si Komenského v podobě knihy mezi jednotlivými příbuznými, kteří se ho postupně ujali poté, co mor zahubil jeho rodiče i dvě sestry. Vše je prodchnuté citáty z jeho raného díla.

V podobném duchu, třebaže opět v krabici s pískem, se odehrává pasáž Kam dál z Fulneku?, v níž se hodně rozehrává tematika náboženské (ne)tolerance, zdůrazněná podlézáním určitých lidí Komenskému v začátcích jeho působení ve Fulneku a postupným zatracováním nejen jeho osoby, ale i učení. Jistým symbolem této části je obraz, jak Komenský vyučuje kluky (hromadnou plošnou loutku) ve Fulneku za klášterní zdí. Přes ni do zahrady nakukuje loutka dívky, která z touhy po vzdělání zeď nakonec přeskochí. „Co tu dělá ta katolická holka?“ ozývá se klučíci protest, který je víc než symbolem náboženské nenávisti. Odráží se v něm i genderová problematika. Smířlivý Komenský dívku přijme mezi své studenty a vysvětlí jim, že vzdělání má být přeci pro každého. Myšlenka spojování nejrůznějších skupin je však vzápětí zpochybněna, když kluci po skončení vyučování odejdou branou klášterní zahrady a katolická holka musí zpátky zase přes zeď...

Prohraná bitva na Bílé hoře jasně rozdala historické karty a určila osud všem protestantům, tedy i Komenskému. Počet plošných vojáků po stranách pískového jeviště narůstá, zuří třicetiletá válka a Komenský prchá na panství Karla staršího ze Žerotína. Hana Voříšková v této své části kromě historických událostí akcentuje také jistou Komenského umanutost a upjatost k vlastnímu dílu, k psaní a zachycování myšlenek, které mu místy nahrazuje skutečné žití, společné prožívání okamžiků se svými blízkými. Teprve, když je dopsáno, je čas na život. Ale někdy může být pozdě, zvláště řádlí-li v kraji mor, který vezme Komenskému všechny blízké, tedy i jeho děti a ženu Magdalénu.

Třetí etapu s názvem Zlatá brána otevřena scénograficky ilustruje papírová kulisa brány a opět papírové plošné loutky, tentokrát tvořené fotografickými portréty skutečných lidí. Rytmus zde udává stylizace tiskárny v polském Lešně, kde došlo k prvnímu vydání Labyrintu světa a ráje srdce. Bohužel i tato část je předkládána zejména encyklopedicky a diváci se nedozvídají nic moc podstatného o tom, co Komenský asi vnitřně prožíval, cítil, o co usiloval a co si o tom myslí samotní tvůrci.

Když už by se divákovi zdálo, že prohlédl princip tohoto Putování s Janem Amosem a nemůže být ničím překvapen, otevře se mu k jeho potěšení po půlhodinové přestávce prostor, který nabídne zcela jiný přístup k inscenování a reflektování Komenského života a díla. Papír se ve čtvrté části nazvané SVĚT-LO-NDÝN nepoužívá jako materiál pro loutky, ale jako scénografický prvek. Vysokoškolaři ze souboru Mikrle hnědým balicím papírem pokryli stůl jako ubrusem a vznikl jim tak prostor pro stínohru, od níž je jen krůček ke hře se světlem. A tu využili mimořádně dobře a naplno. Loutkami se zde staly svíčky – mohou hořet a svítit, ale také zhasínat. „Šílený“ herec, možná i bůh, v podání Matěje Kubiny sedí za stolem a prezentuje divákům téma migrace a společenské tolerance. Hraje si

se zažeháváním skutečného plamene, přeneseně plamene poznání a touhy vzdělávat se. Publikum se místy až chvěje obavou, aby nevzplanulo něco kolem. Matěj má však – zdá se – vše dobře připravené a promyšlené a je i zdatným improvizátorem, takže duchaplně reaguje na nečekané, momentálně vzniklé situace, kdy knot nehoří nebo neplánovaně zhasíná. Komentuje je s humorem a nadhledem a uvozuje humanisticko-estetickou zásadou „rozmanitost potěší“. Rozehrává tak mimo jiné aktuální téma migrace; jemně, přesto zřetelně, prezentuje svůj názor na současné vášnivé a nenávislné debaty a zdůrazňuje při tom Komenského premisu, že „základem politiky je sebeovládání“.

Po Matějově světelné show přichází show meotarová nazvaná Kšeft Jednoty bratrské – scénografie i loutky jsou omezeny na onen malý čtverec skla na meotaru, který umožňuje promítat na plátno, zakrývat a odhalovat různé skutečnosti, vrstvit symboly a hýbat s nimi. Je to jakýsi zjednodušený animovaný film „tady a teď“, který se skládá a rozpadá během chvíle. Ostřílený loutkář a meotarový hráč Tomáš Hájek před diváky představuje v kostýmu duchovního jako sám Komenský a volně, avšak velmi přesně, navazuje na Matějovo téma tolerance k jiným názorům. Komenský je zde prezentován vlastně jako politik, třebaže jeho úkolem ve Švédsku je reforma tamního školství. Hájek však dává důraz na vyjednávání s královnou Kristýnou, které Komenský nabízí obchod – vylepšení švédského školství za ovlivnění vývoje v Čechách, jenž by mohl uvést ve skutečnost naděje exulantů na návrat do vlasti. Nejsilnější je zde asi obraz vyjednávání vestfálského míru, kdy ke stolu postupně přibývají hlavy velkých politiků, kteří prosazují své cíle. Meotarová metoda Hájkovi umožňuje jednotlivé postavy přidávat a nechávat mezi nimi „poletovat“ malou loutku Komenského coby duchovního, který se snaží svým našeptáváním jednotlivým aktérům zvrátit vývoj jednání. Scénu však ukončí jedno máchnutí plácačkou na mouchy a divákům ve vteřině dojde, jak otravná musela být pro Evropu tahle „malá česká moucha“. Tomáš Hájek v roli Komenského nakonec konstatuje: „Tak se nám, Čechům, nevyvedl ten švédský kšeft,“ a usedá ke stolu, aby zdeptaný a odsouzený k dalšímu životu v exilu napsal Kšaft umírající matky Jednoty bratrské.

Výraznou změnu poetiky vnáší do projektu Divadlo Dno ve své části Schola ludus v Šarišském Potoku. Opět se tu hraje se zápalem. Dokonce tak velkým, že je potřeba, aby do představení vstupoval požárnický technik, který bez ohledu na to, že se tu hraje divadlo, dává divákům školení, co dělat, nastane-li evakuace při požáru. Je to hasič, který si půjčí knihu Orbis pictus a předčítá z ní pasáže o divadle. Hlavním scénografickým objektem je zde zešíkmené papírové jeviště – amfiteátr z knih, jehož převrácením vzniká jednoduchá stránka v knížce, v klasickém dětském leporelu, kde je možné rozpo-
hybovat obrázky. Tvůrci tento princip využili pro ilustraci situace v Šarišském Potoku, kam se Komenský vydal uspořádat výuku a výchovu dětí. Uherské školství pak nazvali „polem neoraným“. Diváci v rozevřeném leporelu koukají na trsy trávy, na zelené nadzemní části řepy a mrkve. Komenský začíná se svou praktickou výukou a před zraky publika se povytažením trávy objevují rozžářená dětská obličejí s vlasy „řepy“ a „mrkve“, které vyrůstají ze země vlivem Komenského pedagogického pěstění. Divákům se i tady připomíná postava divadelního hasiče, jehož přítomnost na jevišti se opodstatňuje a vysvětluje ve chvíli, kdy v důsledku švédsko-polských svárů vyhoří Lešno a je zničena velká část Komenského díla. Uzavírá se tak oblouk pasáže s tematizovaným požárem, kterou si pro projekt Putování s Janem Amosem připravilo Divadlo Dno.

Jeho protagonistka Mirka Bělohávková pak plynule odehraje Podzim v Amsterdamu, závěrečný úsek Komenského života. Zasadila ho do akvária a rozhodla se ho zdobit klasickými marionetami. Snad jako obraz toho, jak byl učitel národů ve svých posledních letech veden (vláčen) nejen touhou sepsat své životní dílo, sedm svazků Pansofie, ale také, jak se ho snažili manipulovat svými představami a úmysly ti, kteří jeho pobyt v Amsterdamu financovali. Mirka svou pasáž rytmičuje metronomem, aby v divácích vzbudila a posléze umocnila pocit z lidské konečnosti. Čas se nejdřív odpočítává poměrně pomalu, postupně však, jak se Komenského život krátí a přibývá počet ještě nenapsaných stránek a množství zmuchlaných papírů s nepřesně vyjádřenými větami, odpočítává metronom sice neustále přesně, ale ve stále rychlejším tempu. A nejenže nenastává vytoužený mír mezi národy, ani mír mezi náboženstvími, ale nenastává dokonce ani mír ve vztahu Komenského k donátorům, ani ve vlastní rodině. Žena i jediný žijící syn Daniel jsou Komenskému sice nakloněni, ale čím dál zoufaleji pozorují jeho vývoj, zdánlivý neúspěch, nesplněné sliby a předsevzetí. Smrt nastává ve chvíli, kdy je loutka v akváriu zcela zasypána zmuchlanými papíry, že už není ani vidět. Zato však diváci vidí, jak loutkářova ruka píše na sklo akvária datum 15. 11. 1670 a začínají se ozývat první tóny závěrečné hudby a zpěv Karla Šefrny. K němu se náhle přidává všech 25 účinkujících, kteří teď sedí roztroušeni v publiku. Vzniká tak zvláštní pocit dokonalé sounáležitosti a jistého vítězství. Bylo-li v průběhu těch čtyř hodin Putování s Janem Amosem něco, co by člověka nudilo nebo ho zcela neuspokojilo, je to náhle pohlčeno závěrečnou silou, která proudí z jeviště do publika a opačně.

Tvůrcům se podařilo postihnout všechny důležité momenty Komenského života a zmínit se pravděpodobně o všech spisech, které tento český myslitel napsal. Některé byly uchopeny jen popisně, encyklopedicky, jiné s nadhledem a rozměrem přesahujícím k současnosti. Povedlo se cosi, co se dnes v divadle tak často nestává.

Putování s Janem Amosem

Účinkují: Hana Voříšková, Dana Kaňková (ZUŠ Choceň), Panca Lanca Dramatická školička Svitavy, JAKKdo ZUŠ F. A. Šporka Jaroměř, Mikrle z Brna u Jaroměře, Bažantova loutkářská družina DS J. J. Kolára při TJ Sokol Poniklá, Divadlo Dno Hradec Králové a Divadlo jednoho Edy Jeřmanice

Hudba: Pavla a Karel Šefrnovi

Psáno z reprízy 1. dubna 2016 uvedené na studiové scéně Labyrint Divadla DRAK Hradec Králové.

Hradecká loutkářská divadelní přehlídka 2016

Tohle spojení se stává už tradicí, protože v Královéhradeckém kraji je řada dětských loutkářských souborů, které usilují jak o postup na Loutkářskou Chrudim, tak i Dětskou scénu. A skvělé zázemí našla tato přehlídka před několika lety v Divadle Drak, kde jsou k dispozici výborní a vstřícní technici a kde může být pro děti připraven program v Labyrintu v době, kdy si jejich vedoucí povídají s lektorským sborem. Ten zůstal v téměř stejném složení jako vloni, protože se velmi osvědčil: Nina Malíková, Anna Hrnečková, Jakub Hulák, Tomáš Jarkovský a Kamil Bělohávek (chyběl jen Petr Hašek, který měl povinnosti jinde). Letos jsme viděli celkem 17 představení, z toho 5 se snažilo o postup na LCH, 4 na obě přehlídky a 8 jen na DS.

Text: Alena Exnarová (redakčně kráceno)

Začnu inscenacemi, které se snažily jen o postup na LCH. Představení **Pulcinella? Pulcinella!** souboru Barunááá, ZUŠ F. A. Šporka, Jaroměř bylo autorským (spolu s Jarkou Holasovou a v její režii) sólovým vystoupením Barbory Maxymovové, kdy jde o snahu pracovat s tradiční maňáskovou figurou a reálnými rekvizitami a se zvukem tvořeným piščíkem (který je hlasem kuřete, které Pulcinella spolkně). Některé situace se zdařily lépe (například hraní si na schovávanou se smrtkou), jinde trochu vázl temporytmus a celku by jistě prospěl pomocník, který by Barboře pomohl podávat věci či pomohl se zvukem. V každém případě ale jde o úctyhodný herecký výkon.

Soubor Děvčátko a slečny, ZUŠ F. A. Šporka, Jaroměř nastudoval pohádku Boženy Němcové **O dvanácti měsíčkách** (dramatizace, úprava a režie Jarka Holasová a soubor). Na scéně vidíme vlevo domeček, v pozadí širokou zasněženou krajinu (látka s průchody vespod), vpravo kolo a pultík, u něhož sedí mladý muž, který obstarává zvuk a světla a současně hraje všechny měsíčky. V domečku se hraje maňásky, ale výrazněji nás zaujaly hlavy dívek, které s nimi hrály a komunikovaly mezi sebou. A když vyhodí Marušu z domečku, tak vyhodí dívku i s loutkou. Líbila se práce s kolem, s nímž se točilo při změnách měsíců a stalo se vlastně svým způsobem kolem osudu. Ale jinak převládla spíš stereotypnost a opulentnost, která přebila hravost a smysluplný výklad příběhu.

Soubor JAKKdo, ZUŠ F. A. Šporka Jaroměř připravil společně s Jarkou Holasovou podle různých inspiračních zdrojů inscenaci **Kdes holubičko, lítala? A** byl to rozhodně silný zážitek. Sedíme v hledišti a za námi se ozve hudba na klarinet a také slyšíme dívku, která se modlí. Po chvíli ji přinesou dopředu na plošinu z neopracovaných prken osoby zahalené v černých kápích a na prknech spolu s dívkou jsou i jednoduché loutky na drátě, rovněž z neopracovaných špalků, které jsou později využity mimo jiné v podstatě také jako mučící nástroje. Začíná se poezií a je od začátku jasné, že půjde o obrazy šikany a mučení žen a vnímáme, jak se vše v podstatě vyvíjelo od historických čarodějnických procesů až po problémy dnešní doby. Vše v podstatě začne svlečením obviněné ženy do naha a pak jen oblečením tenké košile, což je v daném kontextu silným obrazem. Metaforou dívky je ta holubička, o které

se průběžně hovoří a jejíž obraz je posílen drobnou loutkou holubičky. Nátlak a mučení se stupňuje, až dívku donutí podepsat přiznání toho, co neprovedla. To pak ona (bez ohledu jak dopadne) v závěru odvolá s tím, že vše podepsala v bolesti. Inscenace řeší silná témata, která by mohla sklouznout do patosu, ale to se tady nestává. Představení, které jsme viděli, mělo silnou atmosféru, k níž přispívají i dobře zvolené scénické a výtvarné prostředky a také kontrast jemných písní s hrubým jednáním. A rozhodně má význam, že hrají jen samé dívky, protože pak je to v podstatě metafora nejen o soudních praktikách (a zde je vazba na některé moderní procesy a současnost velmi zřetelná), ale navíc i o tom, že vědí, co všechno se může dívkám a ženám stát a co jim mohou provádět muži.

Násilí řešil také soubor ZUŠ Česká Lípa, který přivezl autorskou inscenaci Lenky Adamcové (a v její režii) nazvanou **V zajetí strachu**. A rozhodně je sympatické, že se snaží zabývat problémy současné doby, ale protože používají všechno možné, od znakových principů až po realismus, tak sdělení pro nás bylo nečitelné. A také mezi jednotlivými epizodami se vždy na scéně objevil zametač, ale málokdo si všiml hned od začátku, že má vždy na zádech rok, kdy se určitý příběh děje.

Tradičně dorazil také soubor Maminy Jaroměř, opět s autorskou hrou Jany Dvořáčkové (s použitím motivů z místních českých pověstí a v její režii) Jak **Rózička štěstí našla**. Využili pro ně tradičních prostředků, hráli malými marionetami na stole a na dvou malých stolečcích po stranách. Ale moc jsme se v příběhu neorientovali, bylo v něm v podstatě několik pohádek dohromady a zřetelně nic hlavního a víc se mluvilo, než hrálo (loutkami spíš jen ilustrovalo).

A už se dostávám k inscenacím, které se snažily o postup na LCH i DS. Soubor Convivium, ZUŠ F. A. Šporka, Jaroměř nastudoval v úpravě a režii Jarky Holasové pohádku K. J. Erbena **Dlouhý, Široký a Bystrozraký**. Pro tuto klasickou pohádku si soubor sám vyrobil loutky a ty jsou opravdu působné i funkční. Hraje se částečně marionetami na drátě (krásný je například král, který se pohybuje současně s křeslem, v kterém sedí) a částečně manekýny (D+Š+B) a je například krásné, jak se Dlouhý natáhne, až přesahuje portál marionetového jeviště a vůbec vidíme řadu funkčních výtvarných vtipů, například když při putování prince sledujeme jen pohyb vahadla loutky. Putování je pěkné, ale pak trochu chybí gradace při hlídání zakleté princezny, protože nalezení princezny se neodehrává většínou před námi, sledovat můžeme jen vypití moře Širokým. Temporytmus retarduje také časté spouštění opony (například při přivedení a odvedení princezny čarodějem). Z dramaturgického hlediska jsme také postrádali v úvodu obvyklý motiv, kdy král upozorní prince, když ho pošle prohlédnout obrazy princezen, že na zakrytý obraz se nesmí podívat, takže nebylo jasné, jak princ ví, že jde o zakletou princeznu a rozhodne se ji vysvobodit. A figura čaroděje se nám jevila poněkud nedohraná. V inscenaci jsou i písničky, k nimž si soubor napsal texty (hudba Miloš Dvořáček) a zpívá je za doprovodu tahací harmoniky a kytary. I přes uvedené připomínky jde rozhodně o inscenaci zajímavou a hodnotnou (a jak soubor známe, bude na ní určitě podle připomínek ještě dále pracovat).

Soubor Blechy Jaroměř zahrál Čapkovo **Povídání o pejskovi a kočičce** (dramatizace, režie, scénografie a loutky Jana Dvořáková). Hráli v obvyklé scéně (uprostřed na stole, dva postranní „domečky“ využity v podstatě nebyly) hadrovými loutkami kočičky a pejska. Nejvíc byla dodělaná první pohádka o mytí podlahy, i když tam některé konkrétní věci chyběly (špinavá podlaha, pěna u huby pejska když sežere mýdlo...), a určitě by celku prospělo, kdyby se soustředili především na tuto jednu pohádku, protože pak už nebyly další pohádky moc udělané. V představení, které jsme viděli, nejlépe zafungovalo, když se něco pokazilo: například když kočičce upadl košíček s myši a pesek jí ho nepodal, ale přeskočil.

Čtyřlístek, ZUŠ Chlumeck n. C. se představil s kolektivní inscenací podle známých pohádek **Jak princ hledal princeznu** (režie Romana Hlubučková). Děti v tomto souboru jsou začínající a vystupují spolu prvně, ale to na výsledné inscenaci není vůbec znát. Je vidět, že to děti baví, působí uvolněně, spolupracují a na svůj věk mluví dobře i za postavy, které představují. Dozvěděli jsme se, že všechno vzniklo tak, že si děti hrály a že si také předtím hrály s vařečkami a to je inspirovalo k tomu, že si samy vyrobily vařečkové loutky, s nimiž hrají. A stejně hraním si vznikla na motivy známých pohádek i tato inscenace. Děti si na scénu kromě loutek přinesou také barevné polštářky a s nimi, stejně jako pomocí svých těl a uskupení vytvářejí terén cesty (skály i moře) pro putování prince za princeznami. A polštářky se v závěru zúročí i tím, že princ konečně nachází opravdovou princeznu, která se nemůže vyspat na hrášku. Použité motivy se tak účelně spojí. V inscenaci také výborně pracují se zkratkou a celek má odpovídající temporytmus.

Zip, ZUŠ Chlumeck nad Cidlinou nastudoval pověst v úpravě V. Horyny **Jan za chrta dán**. K této pověsti se Romana Hlubučková po delší době vrátila v práci s dětmi už potřetí (vždy s jinou skupinou), což je pochopitelné vzhledem k tomu, že jde o pověst týkající se místa, kde žijí a to jistě děti zajímá. Hrají marionetami (autor Štěpán Vávra) ve scéně, kterou si soubor vyrobil z papírových lísek a krabic a malováním a je rozhodně nápaditá a práce s touto scénou funguje výborně. Také loutky ovládají dovedně a hezkým, byť nechtěným zpestřením bylo zvláštní pokulhávání loutky Ondřeje, které vzniklo jejím špatným navázáním. A zdařilá byla například hned úvodní scéna, kdy chrt odtahuje Jana od dívky, protože nechce, aby se měli rádi. Nebo také scéna honu na jelena. Působivá a loutkářsky dobře vyhraná byla scéna (či spíše etuda) zdolávání terénu dívkou a Ondřejem před Moreninou slují, ve které vězní Jana. Příběh předávají děti srozumitelně a s chutí, i když ne vždy je každá akce přesně čitelná a ne vždy dotažené motivace postav a vztahů (například vztah otce a dcery). Ale i přes všechny připomínky jsme rozhodně viděli příjemné a zábavné představení.

Tak jsme i letos velmi nabitou přehlídku přežili a bylo to tradičně velmi příjemné a inspirativní setkání. A rozhodně se sluší poděkovat také Studiu Q 10, které působí při divadle Drak a které se v Klubu Divadla Drak staralo o bar, abychom hladem ani žízni nezhynuli. A nezhynuli jsme!

Soubor Barunááá, ZUŠ F. A. Šporka, Jaroměř: Pulcinella? Pulcinella!. Foto: Jan Slaviček

ZUŠ Česká Lípa: V zajetí strachu. Foto: Jan Slaviček

Poznámky z 41. festivalu pražských a středočeských amatérských loutkářů

Třetí březnový víkend se v kobylickém divadle Karla Hackera rozdávaly perníčky a limonáda, opakovaně se četl dlouhý seznam organizátorů v čele s Městskou částí Praha 8 a Divadlem Jiskra, v neposlední řadě se ale také hrálo divadlo. Konal se totiž **41. festival pražských a středočeských amatérských loutkářů**. A diváci si mohli zažít všechny ty roztomilé zvláštnosti amatérského divadla – jako třeba vůni čerstvě upečené pizzy, kterou rozmýšlela v hledišti dáma procházející do záku- lisí nepřehlédnutelnými předními dveřmi hned vedle jeviště, kouzlem nechtěného, zrovna ve chvíli, kdy hladový vlk vyhrožoval třem čuníkům. Nicméně, třeba rozdávání květin tvůrcům netradičně už před začátkem představení se ukázalo jako projev chronického optimismu.

Text: Adéla Vondráková

Už dlouho je pryč doba, kdy činoherní a loutkový repertoár splýval, na druhou stranu je ale nenávratně pryč i doba, kdy se literárních textů pro loutkové divadlo nedostávalo. Ačkoli je světovým divadelním trendem napříč všemi druhy a žánry divadelní zpracovávání i zcela nedivadelních textů, dramatizace beletristických děl nebo třeba převod filmových scénářů na jeviště, účastníci kobylického festivalu vsadili většinou na vlastní tvorbu. Co by ale mělo být pozitivem, může se ale snadno zvrtnout.

Snad ještě snadněji než jindy je totiž možné zcela propadnout představě, že loutkové divadlo existuje pouze za účelem poučovat a blahosklonně šířit osvětu. Například díky představení **Jarní úklid** se diváci dozvěděli, že si mají po sobě uklízet, pravidelně po ránu cvičit, žít svorně a nezabírat veřejný prostor. V představení **O princezně Márince** tvůrci považovali za nutné na závěr upřesnit, že *máme mít rádi své rodiče a blízké*, což beztak vyplývalo ze samotné zápletky. Kašpárek z představení **Dušička z vodníka hrnečka** upozornil na nutnost naučit se plavat a celá inscenace **Tanec pro Karla IV.** souboru *Baribal* (vítězná inscenace) byla vlastně jen zástěrkou k přednesení pozoruhodných faktů o manželkách velikána.

Ale velká životní moudra, která není třeba deklamovat frontálně do publika už proto, že je všichni znají, ani zdaleka nejsou znakem jen vlastních dramatických počinů jednotlivých souborů. Byla jakousi červenou nití, která se táhla napříč celým festivalem. Vždyť i soubor Javajka v představení **Tři přání a Červené klubičko** (soubor byl porotou oceněn za výběr z tradiční loutkové dramatiky) zařadil intermezzo s bábou kořenářkou nudně poučující děti o druzích bylinek.

Je zcela evidentní, že jednotlivé soubory chápou loutkové divadlo primárně jako výchovný nástroj – a takové jednostranné vnímání nemůže být cestou jinam než do divadelních pekel. Oproti divadlu

hranému pro děti bylo ale možné postavit i divadlo hrané dětmi. Soubor *Dětského studia Říše loutek* na festival přivezl inscenaci **Stvoření světa**, kterou tvořilo pět krátkých scének na dané téma, které si děti samy napsaly, režírovaly a zahrály. Inscenace **Stvoření světa** sice v mnoha ohledech pokulhávala (například co se loutkářských dovedností týká), ukázala však jiné kvality – předně podala autentický vhled do světa mladých tvůrců a vlastně splnila i tolik žádané nároky na jakousi výchovnost – už třeba obligátní podporou kreativity, ale i tím, že si děti musely téma nejdříve nastudovat, uvažovat nad ním a samy zpracovat. **Stvoření světa** bylo mnohem více interní záležitostí než divadelní inscenací hranou pro diváky, což mu ale paradoxně dodávalo na autenticitě a tím pádem i divácké atraktivitě. Pravým opakem **Stvoření světa** byla inscenace **Kabaret** souboru *Jitřenka*. Šlo o devět hudebních čísel černého divadla, kterému se Jitřenka věnuje dlouhodobě. Jenže od dob vynálezu černého divadla ještě nikdo nedokázal vymyslet, jakým způsobem tyto techniky využít smysluplně. Možná, že je tedy logické, že se o to nepokoušela ani Jitřenka – nicméně smířit se s takovým klišé, jako je točení fosforeskujícími deštníky za zvuků Kornovy verze písně *Singing in the Rain* (Zpívat jako déšť), to je prostě příliš. Když se pak v závěru rozsvítí, děti se semknou do půlkruhu, chytí se za ruce a za hou- pavých pohybů zpívají společně s nahrávkou, že jsou *blázni z povolání, banda kašparů* a také něco o *fórech k popukání*, lze to přirovnat snad jen k jakémusi normalizačnímu skanzenu. **Kabaret** je jen forma pro formu, není na něm nic kreativního, nic autentického. Jde jen o striktně režijně vedenou skupinu, ve které není sebemenšího místa pro individualitu, invenci nebo dokonce fantazii. A to je přinejmenším alarmující.

Kabaret byl pro mě jedním z nejnepříjemnějších divadelních zážitků vůbec, navzdory dětem z Jitřenky ovládajícími techniky černého divadla takřka dokonale. Projeví se totiž jen jako zruční *řemeslníci*, nikoli loutkáři, což se na plno projeví třeba při srovnání s inscenací **Zmrzlíkův sněhulák** *Ilegumovy divadelní společnosti*. *Jakub Hojka*, autor, režisér, herec i výtvarník v jednom, vytvořil inscenaci pro jednoho herce, jednoho hudebníka a jeden stůl s jednoduchou rozkládací scénografií. Jako jediný také nehrál s popisnými loutkami, ale hlavním hrdinou jednoduchého vánočního příběhu o místě u štědrovečerní večeře navíc a opuštěné ježibabě se stal nanuk Zmrzlík. Jakubu Hojkovi se podařilo vytvořit smysluplnou inscenaci pro děti bez pitvoření, roztomilosti, a výzvy sedícím dětem, *aby se usadily a poslouchaly pohádku*. Do inscenace zahrnul i povinný edukativní prvek (přiblížení vánočních tradic a jakýsi koledový džubox). Současně se mu dařilo hrát s vtípem, sympatickým sebevědomím a suverenitou a ukázat také své nepopíratelné loutkářské kvality.

Zní to možná trochu legračně, ale v kontextu festivalu bylo skutečně osvěžující vidět někoho, kdo umí zacházet s loutkou, kdo ji *animuje* a ne jen vystrkuje mezi kulisy, kdo je schopen dodržovat ta nejzákladnější *pravidla*, jako že loutka která mluví se také hýbe. Hojkovo loutkoherectví kromě jiného

odpovídá současným trendům - hraje partnersky s loutkou, je schopen vytvářet vztah vodič-loutka (i pomocí zcižování) a využít jej při komunikaci s publikem. Hojka se na jevišti cítí natolik pohodlně, že si dovoluje zařadit do příběhu zcela zbytné scény pro radost, jako je třeba několik výstupů s veverkou (možná trochu po vzoru *Doby ledové*), a umě pomocí nich pracovat s pozorností menších dětí. **Zmrzlíkův sněhulák** ale nakonec z mně neznámých důvodů zůstal až na druhém místě a do Chrudimi se alespoň v hlavním programu nedostane. Musím se přiznat, že je mi rozdělení cen 41. festivalu celkově naprostou záhadou. Nerozumím tomu, proč má být na celostátní přehlídce vyslána inscenace souboru *Baribál*, která je po všech stránkách naprosto průměrná (až na to, že se týká letošního ožehavého tématu – Karla IV.). **Tanec pro Karla IV.** sice patřil k tomu nejlepšímu, co festival ukázal, přesto mám pocit, že se na Loutkářskou Chrudim nehodí. Inscenace, které má smysl přivést na celostátní přehlídku by měly nést něco podnětného a to možná i za tu cenu toho, že by třeba v určitých směrech pokulhávaly. Má být skutečně nadřazována inscenace, která se drží při zemi, a nebo raději inscenace se zajímavým konceptem, který tak úplně nevyšel? Je jistě pozitivní, když soubory dokáží odhadnout své schopnosti a podle nich si dát adekvátní zadání, na druhou stranu – jak se pak může amatérská loutková scéna vyvíjet? Třeba soubor *DIVOCH* si zcela zřejmě naložil víc, než dokázal unést – ale jeho loutkářské ambice byly nesrovnatelně vyšší. *DIVOCH* si napsal vlastní text (autorkou je Martina Mrňavá), rozhodl se hrát s živým hudebním doprovodem, hrát bez zástěny a kombinovat maňásky s činohrou. Výsledek sice nebyl zcela přesvědčivý, ale konkrétně *DIVOCHOVI* vlastně chybělo poměrně málo. (A podobně by šlo uvažovat i o velmi tradičně pojaté a velkolepě výtvarně zpracované **Dušičky z vodníkovy hmečka**, nebo o **Jak vznikl svět**.) Možná, že právě taková inscenace by na celostátní přehlídce amatérských loutkářů přinesla více a získala více, než tak neinspirativní produkce jako je **Tanec pro Karla IV.** A proč si **Zmrzlíkův sněhulák** místo nominace na Chrudim odnesl z festivalu jen pamětní minci Prahy 8, to už je úplně ve hvězdách.

Vždycky je trochu problém *hodnotit* amatérské divadlo nebo o něm psát. Často se setkávám s tvrzením: “Nemůžeš být tak kritická, vždyť to dělají ve svém volném čase.” Ale s tím já zásadně nesouhlasím. Předpokládám totiž, že ani amatéři nechtějí mrhat svým volným časem, chtějí se zlepšovat a chtějí hrát pro diváka. A nejsem si jistá, jestli cesta blahosklonného plácání po ramenou a rozdávání cen a diplomů úplně všem účastníkům, náhodou není mnohem urážlivější, než cokoli jiného. Amatérští loutkáři byli a jsou zásadní součástí české loutkové scény, a proto je třeba začít k nim přistupovat seriózně. Přestat s nimi jednat jak s malými dětmi, přestat se na ně koukat jako na muzejní exponát, jako na svět neprodyšně oddělený od okolí. Pro začátek by možná bylo dobré zbavit se soucitného úsměvu, vpustit dovnitř akvária svěží vzduch, trochu se odvázat a přestat podporovat mrtvolně konzervativní, šedý průměr.

Divoch – divadelní ochotníci chabersťi, Martina Mrňavá: O princezně Marince
loutky: Marie Richterová; hudba: Tereza Balonová; hrají: Martina Mrňavá, Alžběta Kalendová, Jakub Hojka

Loutkářský soubor Javajka Neratovice, Otylie Dohnalová: Tři přání; Věra Mezerová: Červené klubíčko
režie: Jiří Marek; scénografie: Vít Šára, Marek Anton; hudba: Zuzana Vrbová

Ilegumova divadelní společnost, Chabry, Jakub Hojka: Zmrzlíkův sněhulák
režie: Jakub Hojka; hudba: Lucie Jankolová; hraje Jakub Hojka

Kopretina Vlašim, Eva Hudková: Jarní úklid
režie: Eva Hudková hraje: Eva Hudková, Nesoutěžní představení

Loutkové divadlo Sokola pražského, Dagmar Evaldová: Dušička z vodníkovy hmečka
režie: Dagmar Evaldová; scénografie: Jarmila Šikolová; hudba: Blažena Brandová

Amatérské loutkové divadlo Braibál, Eva Černá: Tanec pro Karla IV.
dramaturgie: Pavel Heřmánek; loutky: František Pytlík; hrají: Libuše Gottwaldová, Kateřina Gerbenzon, Eva Černá, Marika Čepková, Vojtěch Otčenášek, Pavel Heřmánek

Loutkové divadlo Jiskra Praha, Petr Slunečko: O mluvícím psu
režie: Petr Slunečko; hudba: Zdeněk Němeček; loutky: Miroslav Koubek, Jan Müller, Čestmír Hamza; scéna: Jindřich Slunečka

Divadelní studio Říše Loutek Praha, Kolektiv: Jak vznikl svět
režie: Eva Ovečková, Vladimír Hruška; hudba: Max Hruška

Loutkářský spolek Před branou Rakovník, Zdeněk Turek: O třech čunících
režie: Zdeněk Turek; scénografie: Tomáš Kapsa, Jiří Bretšnajder, Jan Pém; hudba: Jan Polan, Zdeněk Turek
Nesoutěžní představení

Loutkářský soubor Jitřenka Mladá Boleslav, Jaroslav Vidlař: Kabaret
režie: Jaroslav Vidlař; loutky: Miroslava Šindelářová, Jaroslav Vidlař

Ilegumova divadelní společnost, Chabry, Jakub Hojka: Zmrzlíkův sněhulák. Foto archiv souboru.

Přehlídka amatérských loutkářů Louny

Spolek loutkářů v Lounech pořádá XXX. krajskou přehlídku amatérských loutkářů Louny 2016, stálo v hlavičce plakátu s Kašpárkem. No, pořádá... málem nepořádal, je moje okamžitá asociace. Proč by neměl? O tom bych ráda napsala v následujících řádcích.

Text: Eva Suková

Když jsem byla oslovená, abych přibyla do poroty zasloužilých loutkářských bardů – Honzy Péma a Mirka Ryšavého, netušila jsem, jak napínavý, emocemi nabitý příběh bude letošní kolo loutkářské krajské přehlídky skýtat. Kromě čtyř představení, o nichž ještě bude řeč, byl pro mě nejsilnější vjem při návštěvě Loun pocit, který cíhal na skoro každém místě lounského loutkového divadla. Volal z holých, jednoduše vymalovaných stěn, připomínal se při pohledu na plastové kelímky, do nichž se naléval čaj, káva i guláš, připravený v provizorním baru, agresivně se leskl na laku nových židlí, skříní a stolů, a nostalgicky uklidňoval při pohledu na stovky historických nahrávek představení na páscích ve sklepních prostorách, kterým se naštěstí nic nestalo. Bystrý čtenář již tuší. Lounským se vytopilo divadlo. V červnu minulého roku prasklo topení a horká voda, kterou kotel neustále vyráběl až do té chvíle, než na průšvih loutkáři přišli, zničila vše, co se dalo. Škoda byla obrovská. Atmosféra „přežili jsme, ale co bude dál“ byla cítit ve vzduchu a hovor loutkářů se k ní stočil v různých obměnách téměř

při každé diskusi. Ačkoli jsem v Lounech v loutkovém divadle byla poprvé v životě, tato „okolnost“ se i mě velice dotkla. O to víc byl ze všech zúčastněných poznat pocit sounáležitosti, pochopení a hlavně fandění lounským, aby se nevzdávali a přes nepřízeň osudu pokračovali ve své divadelní činnosti. Celé setkání se neslo v přátelském duchu a ve stejném stylu jsme přistupovali i k představením, která nebyla dokonalá, ale každý věděl, že o to tady v tuto chvíli nejde.

Přehlídku otevřela pohádka *Spolku loutkářů v Lounech* **Kašpárek v pekle**, kterou napsal Jiří Hampl. Dějem byl jednoduchý příběh o čertech, pekle, Luciperovi, který dává vykutálené hádanky a zejména o Kašpárkovi, kterého jeden z čertů přinese do pekla (čert neuhodl Luciperovu hádanku, a tak musel získat pro peklo duši). Popletený čert si ale od Kašpárka nenechal podepsat úpis peklu, a tak ho musí zase vrátit na zem. Dotyčný čert se umí proměňovat v draka (co mě překvapilo bylo, že v draka papírového, jaké děti na podzim pouští na polích) a Kašpárka unese v této podobě. V ději je ještě zajímavá peripetie, čert nejprve Kašpárka odnese na severní pól, ne přímo do pekla. Kašpárkovi je zde ale zima a přeje si někde do tepla. A tak mu čert nabídne, že mu přání splní. A už je jasné, kde se Kašpárek ocitne. Představení se neslo ve veselém duchu, bylo prolnuté písničkami (živou hudbou dvou muzikantů na okraji jeviště), nicméně v mnoha oblastech by na něm bylo potřeba dále zapracovat. Problematická se jeví zejména technická stránka práce s loutkou, představení spíše připomínalo rozhlasovou hru, protože (pěkným) marionetám často chyběl výraznější pohyb a působily na jevišti staticky. Sporná je také dramaturgická stavba, s níž souvisí i některé nelogičnosti příběhu (např. Kašpárek nejprve na severním pólu naříká, že mu tam je zima, že potřebuje, aby ho někdo zachránil a odnesl do tepla. Když ho čert později z pekla vrátí – opět na severní pól – Kašpárek najednou situaci ohodnotí jinak, že mu vlastně zima nevádí, protože je dřevěný. A tak se v klidu vrátí po svých zpátky domů.) Vzhledem k tomu, že lounští loutkáři mají v současné době „po potopě“ skutečně jiné starosti, jsou tyto nedostatky představení pochopitelné a porota ocenila zejména fakt, že soubor dále v činnosti pokračuje a opět začíná divadelně pracovat.

Po Kašpárkovi jsme viděli **Diamantovou sekeru** – představení na motivy pohádky baltských národů, kterou upravila Ivana Kallusová a hrál *Maňáskový soubor Želvička Teplice*. Vzhledem ke komorní, téměř rodinné atmosféře přehlídky jsme i o tomto představení věděli několik zákulisních, adrenalिनových informací – zejména fakt, že představitelka zásadní role „skřítky“ představení odehrála nemocná a v horečce, aby ostatní kolegy nenechala „ve stychu“. Porota však musela k Sekeře přistupovat objektivně, a proto se i zde objevuje několik doporučení, jak dále na představení zapracovat. Dějem provázejí diváka dvě živé herečky – Vánice a Meluzína, které příběh uvádějí a glosují. Samotná pohádka je realizována formou maňáskového divadla. Jednoduchý, téměř anekdotický příběh je o čestnosti chudého chalupníka, který si vybere železnou sekeru, ačkoli mu kouzelný skřítek nabízí zlatou a stříbrnou, a o chamtivosti bohatého kupce, který sice zahodí sekeru železnou, ale jen proto, aby mohl skřítkovi tvrdit, že ztratil diamantovou. Lakomec je pak za svoji lež po zásluze potrestán (skřítek

mu sice diamantovou sekeru slíbí, ale už se neukáže a lakomec čeká tak dlouho, až v lese umrzne). V další loutkářsko-divadelní práci bylo souboru doporučeno zaměřit se zejména na práci s temporytmem inscenace (což v sobě zahrnuje i urychlení přestaveb atd.), poměrně výrazný je také kvalitativní rozdíl mezi hereckým/hlasovým projevem jednotlivých členů souboru, který by bylo potřeba sladit. Naopak, nejen porota, ale i dětská diváci s nadšeným ohlasem přivítali práci s „opravdovou vodou“, která se objevuje při každém skřítkově ponoření do jezera (a dostíkáne až do prvních řad).

Odpolední blok přehlídky zahájila vodnická pohádka **O vodníku Pivodovi**. Tu na motivy Františka Langera upravil Miroslav Zachariáš a hrál *LS Klubíčko Coikoo*. Zde jsme mohli vidět téměř ukázkovou práci s marionetou, loutky byly energické, živé, na jevišti skutečně jednaly „tělem“ a byla radost je pozorovat. O to větším problémem se, bohužel, ukázala volba předlohy. Text, který si soubor vybral, je i přes důkladné seškrtání stále velmi upovídaný, rozvleklý, neumožňuje vystavět divácky zajímavou divadelní situaci, konflikt. Podstatnou část představení pozorujeme idylický život vodnické rodiny, posloucháme jejich diskusím o krásách Prahy a Karlova mostu, rozhovory se sousedem vodníkem, písničkové vstupy (s živou hudbou). Na vše se příjemně dívá, ale po chvíli už divákova pozornost klesá. Situaci, která v sobě skrývá zřejmě největší dramatický potenciál z celého příběhu, není věnovaný dostatečný prostor a díky způsobu, jakým je na jevišti ztvárněna, jí (nejen) dětský divák nevěnuje takovou pozornost, jakou by si zasloužila. (Pivoda touží po dušičkách, ale když zjistí, že by je získal nemorální cestou – podmínováním lodě - rozhodne se, že mu za to duše nestojí a naopak zlu „plýtvání lidských životů“ zabrání tím, že vlastním tělem výbuch miny zastaví.) Bylo by dobré, aby se soubor zamyslel nad tím, jaké téma chce ve svém představení akcentovat, o čem a pro koho vlastně hraje. Otázkou zůstává, jestli by jednodušší cesta nebyla sáhnout po jiné, aktuálnější předloze, než původně rozhlasové hře z 50. let. Vzhledem k velmi dobré loutkářsko-herecké práci všech členů souboru se domnívám, že takto si zbytečně házeli „klacky pod nohy“.

Loutkářské setkání uzavřela pohádka **O zakletém hadovi**, kterou na motivy Boženy Němcové upravil Rudolf Krause a hraje *LS Spojáček Liberec*. Představení mělo na přehlídce v podstatě premiéru, působilo ještě syrově, nedotažené, ale přesto v sobě nese velmi dobrý divadelní potenciál, a proto se jej porota rozhodla doporučit do užšího výběru na národní přehlídku v Chrudimi. Při další práci na představení doporučujeme zejména zapracovat na temporytmu, hlasové složce projevu (více projevit emoce, vztahy k jiným postavám a situacím, výraz), vyladit technické problémy (dlouhé přestavby, oblečení vodičů, zvukový plán) a pozměnit jevištní realizaci některých situací, které ve stávajícím provedení působí kontraproduktivně a představení ubírají na výpovědní hodnotě (konec zlé královny, setkávání milenců).

Co závěrem? Je dobře, že se loutkářská přehlídka v Lounech uskutečnila. Myslím si, že zde více než kde jindy platilo, že přehlídky nejsou nějaké bojování o ceny, ale spíš společné setkávání a přátelení lidí podobně (divadelně) naladěných. Přeji lounským, aby se jim v jejich divadelní činnosti dařilo a aby měli hodně sil a elánu do uspořádání dalších přehlídek.

LS Spojáček Liberec: O zakletém hadovi. Foto archiv souboru.

Spolek loutkářů v Lounech: Kašpárek v pekle. Foto archiv souboru.

Opavská rolnička 2016

Letošní krajská přehlídka byla skromná. Program vytvořilo šest souborů:

Štěkátka Opava: **Třipohádky**,

Štěkadlo Opava: **Kohoutek a slepička**,

Galimortovo divadlo marionet Orlová: **Pekelné zlatáky**,

Štěkáček Opava: **Alenka** (obdržel ocenění za tvořivý přístup k nesnadné Carollově předloze),

Opal Opava: **Křesadlo**,

Broučci Opava: **Krakonošův les**.

Text: Luděk Richter

Společným, stále opakovaným problémem všech inscenací bylo umění najít, upravit či si napsat předlohu, která by byla o něčem, loutky by v ní měly co hrát, a poté v předloze rozpoznat, co jsou klíčové body řetízku událostí, jež tvoří její příběh a téma a jevištně je vyzdvihnout v běhu děje na úkor nespojitých „nápadů“ a legrácek.

Nejdál došel domácí *Opal* s **Křesadlem** (na motivy H. Ch. Andersena upravila a režírovala M. Halámková).

Opal má Andersenovu pohádku zjevně rád: pokud vím, inscenuje ji přinejmenším potřetí. Je to předloha pro loutkové divadlo zajímavá - má přiměřeně nosný děj, pohádkovou magii a možnosti pro uplatnění loutek. Jen je třeba si pojmenovat, oč v ní jde, což úzce souvisí s tím, jaká je která postava, jaké jsou její motivace a jaký je význam jednotlivých motivů a situací v ní.

Jaká je čarodějnice, jaký voják, jaká princezna a jaký král? Nevíme-li k čemu potřebovala čarodějnice křesadlo, je jeho krádež vojákem a svržení čarodějnice do propasti obyčejným kriminálním činem. Nevíme-li proč si voják poroučí přinést princeznu, může to být pouhý naschvál či erotické voyerství; ono se však v jeho komůrce neděje absolutně nic, takže ani to nehrozí – jen zůstává záhadou, proč to dělá. Není-li patrná láska mezi ním a princeznou, není o čem hrát, a je těžké pochopit, proč se za něj princezna bere a mluví o zamilovanosti. Vojákovi pak jde zřejmě jen o bohatství a moc, získané spolu s princeznou; oč je pak lepší než hostinský, který za úplatu běží pro křesadlo ve chvíli, kdy by měl děj rychle spět k vyvrcholení?

S nevysvětlenými motivacemi a neurčitými postavami uniká i to hlavní: emotivní účinek, plynoucí z toho, že se s některou z postav mohou ztotožnit, fandit jí a jiné naopak. A chybí-li napětí, magie i sympatie a dojetí, ztrácí inscenace účinnost.

Otázkou je též volba marionet na nitích pro takto zpracovanou předlohu a jejich využití: třičtvrtěmetrové marionety tu totiž mohou jen popocházet, mluvit a občas si sednout nebo lehnout. Ani jeden z nejakčnejších momentů, kdy se voják spouští po laně do propasti a hledá v tajemných slujích křesadlo, není reálně a loutkoherecky naplněn, a kombinace marionety vedené jako manekýn s vahadlem

třicíím nad hlavou a vyvěšené marionety čarodějnice působí poněkud podivně. Oproti tomu hlavové masky psů jsou funkční, byť působí spíš hravě než hrozivě.

Scéna, tvořená otáčivým polygonem, ilustrujícím pozadí jednotlivých míst, funguje tehdy, kdy vytváří skutečný prostor jednání - například když za závěsem se ukáže být skryto lůžko vojákovy světničky. Nejpůsobivější je však zmenšená krajina s řadou městských domečků, zámek na kopci nad nimi a klikatou cestou, po níž tam a zpět běhá pes s princeznou. Potíž je v tom, že tento nejzajímavější a nejpůsobivější prvek je jen přechodovou, pomocnou fází, zatímco dějové a tématicky nejdůležitější setkání vojáka a princezny nejsou nijak vypracovány.

Křesadlo má k dokonalosti daleko. V zájmu toho, aby soubory Moravskoslezského a Olomouckého kraje i pořadatel přehlídky neztráceli motivaci přehlídku pořádat a účastnit se jí, a vzhledem k tomu, že šlo o nejucelenější inscenaci přehlídky, navrhuje ji porota do nabídky širšího výběru pro 65. LCH.

Opal Opava: Křesadlo. Foto: archiv přehlídky.

Pražský Tajtrlík byl především pro děti

Soutěžní program letos již dvanáctého Pražského Tajtrlíka byl svou skladbou programu orientovaný takřka výhradně na dětského diváka, který dorazil v hojném počtu. Jediným uskupením, které v první řadě nemyslelo na děti, byl soubor *Bazilis*, Ten převyprávěl příběh *outsidera*, *bezdomovce*, *alkoholika* a *zloděje*, který je na Štědrý den pozván továrníkem a jeho krásnou dcerou k nim domů.

Text: Jakub Maksymov

Program Pražského Tajtrlíka v hostivařské tělocvičné jednotě se do poslední chvíle měnil. Nakonec se ustálil na pěti soutěžních představeních, ke kterým přibýly ještě dvě inspirativní souboru *Tate Iymni*. Ten organizátoři požádali o vyplnění vzniklé mezery v programu, aby se publikum nemohlo cítit o nic ošizené. Jednalo se o jejich dvě starší inscenace – pohádkový divadelní automat **Hluboko v lese** a **Neverending**, výtvarně minimalistickou koláž mikrosituací o lásce. Obě tyto hříčky lze považovat za dostatečně prověřené, odborně posouzené a popsání, neboť obě byly v minulosti zařazeny do programu Loutkářské Chrudimi. Proto k nim řeknu jen to, že jsem je rád opět viděl, a dále se jimi už nebudu zabývat.

Soutěžní program letos již dvanáctého Pražského Tajtrlíka byl svou skladbou programu orientovaný takřka výhradně na dětského diváka, který dorazil v hojném počtu. Odhaduji, že většinu publika tvořili členové a přátelé sokola se svými ratolestmi. Ten zbytek se pak skládal z odborné poroty, jmenovitě: Ireny Marečkové, Vladimíra Tausingera a Miroslava Ryšavého, dále organizátorů, Ludka Richtera a mě.

Jediným uskupením, které v první řadě nemyslelo na děti, byl soubor *Bazilis*. Představení této party mladých lidí ve věku okolo sedmnácti let **Past na myši** je jejich autorskou adaptací stejnojmenné povídky Selmy Lagerlöfové. Soubor nám převyprávěl příběh *outsidera*, *bezdomovce*, *alkoholika* a *zloděje*, který je na Štědrý den pozván továrníkem a jeho krásnou dcerou k nim domů. Tím, že se dívka k tulákovi chová jako k rovnocenné lidské bytosti, mu umožní, aby si prošel katarzí a znovu získal sebeúctu. Nejenže svému hostiteli nic neukradne, ale dokonce vrátí peníze, které odcizil dříve. Kromě závažného tématu, které je soubor schopný autenticky artikulovat, je další silnou stránkou inscenace její propracovaná zvuková složka – nejenže vhodně zvolená a pro dvoje housle a jeden trombón souborem upravená hudba od Plastic People of the Universe rezonuje s tématem, utváří poetiku inscenace a určuje její temporytmus, soubor umí nástroje originálně využít i ke zvучení jednotlivých akcí. Nesourodost ztvárnění jednotlivých postav se může jevit jako lehce problematická. Postavu tuláka po většinu času představuje neiluzivně animovaný manekýn z rozervaných látek, ostatní postavy jsou oproti tomu tvořeny čistě hereckými prostředky a v inscenaci není zdůvodněno, proč tomu tak je. Není ani zcela zřejmá funkce myši, které se tulákovi zjevují – jsou to jeho delirické vidiny či hryzáni

jeho špatného svědomí? Nepřesností ve výstavbě je nedostatečné exponování tulákova alkoholismu – to, že pije, se divák jen dovídá z toho, že se o tom tulák zmíní, prakticky se to však neděje. To ale nemění nic na tom, že inscenace *Past na myši* je velmi zajímavý počín, který má stále kam růst.

Divadelní soubor *Akafuňky* přinesl vydařenou stylově čistou maňáskovou hříčku **Sedm jednou ranou**. S citem pro temporytmus a pro zkratku zahráli známou pohádku o krejčím, který jednou ranou zabil sedm much. Po celou dobu se bavíme důmyslnými loutkářskými nápady – krejčího chalupa se například rozpadne tak, že postupně spadne malované pozadí představující její interiér. Velmi zdařile jsou realizováni i obři. Hrají je herci s celohlavovými maskami a uplatňují na sebe loutkové principy: například spánek realizují tak, že oči masky zakryjí dlaněmi. Scéna souboje obrů se stromy a palicemi je potom do lidských rozměrů zvětšená rakvičkárna. Snad jen poněkud scénograficky nevýhodné je to, že plán obrů se nachází pod paravánem a krejčí se k nim tak trochu nelogicky musí sklánět, když s nimi mluví. Krejčíkův leitmotiv Sedí muška na stěně hraný na kazu během přestaveb a putovacích scén potom celou inscenaci rytmitizuje.

Další dvě kukátkové marionetová představení měla společné problémy většiny těchto divadel. Divadlo hrané s playbackem osobně považuji za velmi nevýhodný model, protože popírá divadelnost. Divadlu jako médium odebrá jeho specifikum, které ho činí jedinečným mezi ostatními uměleckými druhy – totiž schopnost navázat nezprostředkovanou komunikaci člověka s člověkem v reálném čase. Na diskusích s odbornou porotou se tato problematika stala zevrubně probíraným tématem. I s playbackem se totiž dá pracovat lépe a hůře. Pokud si totiž soubor předem připraví zvukovou stopu a té pak podřizuje hru s loutkou, bývá to na výsledku bohužel znát.

Sobotní dopoledne patřilo souboru *Zvoneček* a jejich loutkové pohádce **Bajaja**. Inscenaci nelze upřít její zdařilou výtvarnou složku. Podařeným momentem je souboj prince s drakem. Drak je technologicky dotažený – má tři hlavy, které mu postupně odpadávají. Až mi je líto, že souboj netrvá o trochu déle, abych si ho pořádně užil. Po zbytek inscenace se toho bohužel mnoho neděje. Loutky chodí po scéně, mluví, vysvětlují si, případně si vyprávějí, ale prakticky nejednají – dialogy jim to ani neumožňují. Všechno je explicitně řečeno a ještě jednou zopakováno a loutky se hýbou podle toho, která zrovna mluví. A to je škoda, protože soubor je řemeslně zdatný a s loutkami hrát umí.

S podobnými problémy se potýkalo i loutkové divadlo *Kašpárek Sokola Pražského*, které na festival dorazilo už pojedeanácté či dokonce možná podvanácté, tentokrát s inscenací **Dušička z vodníkovy hrněčka**. Děj celé hříčky je jednoduchý. Chůva přináší bezvládné tělo malé princezny, jejíž dušičku ukradl vodík. Vše sděluje králi. Tu se nachomýtně Kašpárek, který se sám od sebe rozhodne princezninu dušičku získat zpět. Při cestě do vodníkovy říše potká žabku, kterou kdysi zachránil před čápem. Spolu sestoupí pod hladinu a tam dušičku vysvobodí, spolu se vrátí na zámek. Princezna ožije a vše

je jak má být. I v této inscenaci se toho bohužel více řekne, než stane. Král je podivuhodně klidný, když se dozví, že se princezna utopila – trochu si postěžuje, ale nezačne jednat. Kašpárek se tu zjeví víceméně náhodou. Osvobodit princeznu duši se mu podaří bez vyvinutí nejmenšího úsilí. Zlý vodník neklade odpor. Scéna koncertu žabí kapely je sice vděčná, s tématem samotným však vůbec nesouvisí. V závěru se celá hříčka zvrtné v tělovýchovnou agitku (to je však u sokolského divadla pochopitelné), o tom že by se děti měly naučit plavat, aby se jim někdy nestalo to, co malé princezně, do jejíhož zdravého těla musel Kašpárek vracet zdravého ducha. Během diskuse po představení odhalujeme, jak je komplikované udělat byt' malou změnu ve struktuře, která je fixovaná na playback. Porota ocenila umělecký růst souboru.

Dalším souborem bylo *Divadélko Máma a Táta*, které na přehlídku přivezlo **Detektivní příběh**. Pro hru s marionetami si dvoučlenný zvolil jinou cestu, než dva výše uvedené soubory. Hráli odkrytě a loutky mluvili naživo. Rozvětvená fabule se točí okolo chytrého detektiva s kouzelnou lupou, který řeší případ, „kam se ztratil velikonoční zajíček“. Během svého pátrání se setkává s mnoha kouzelnými bytostmi a zvířátky, například černokněžníkem, hejkalem, slepicemi, beránkem, skřítkem Zášupníčkem, a stačí vyřešit řadu podružných případů, třeba „kam se ztratil beránkův balík“, či „kdo ukradl slepičino vejce“. Jednotlivé výstupy jsou spíše záminkami pro přímé oslovování dětského publika, kterému herci propůjčí funkci pomocníků detektiva. Příjemný herecký projev obou členů souboru si spolehlivě získá publikum. Bohužel vlastní interakce jsou samoúčelného rázu a děj nikam neposouvají. Děti jsou pak manipulovány k tomu, aby ukazovali tam, kam ukáže detektiv, místo toho, aby skutečně se skřítkem Zášupníčkem hráli hru „samá voda, přehořívá“. Rekonstrukce případu „kdo ukradl slepičino vejce“ se nedrží nastolené logiky a někdejší asistenti jsou v zápětí považováni za podezřelé, přestože podle jasné indicie děti i detektiv (který nám to vzápětí i sám potvrdí) od začátku vědí, kdo je pravý viník – tím se opět vytrácí smysl celé rozsáhlé interakce.

I přes některé mé výhrady k zhlédnutým představením nesmím opominout jednu zásadní věc – ze všech bez výjimky bylo cítit, že za nimi stojí upřímná snaha a poctivá práce. A to je kvalita, kterou děti vždy bezpečně rozpoznaly, a proto odcházely ze všech představení spokojené. Na festivalu Pražský Tajtrlík je sympatické to, že tu jde v první řadě o dialog mezi dětmi a generací jejich rodičů a prarodičů. Ceny a postupy na Chrudim jsou druhotné. Vždy však stojí za to hledat cestu, jak dětského diváka nejen uspokojit, ale i nadchnout.

Odborná porota nakonec na každé inscenaci našla něco, za co ji ocenit. Tajtrlíka – putovní cenu festivalu – získal soubor *Kašpárek Sokola Pražského* za věrný svazek s festivalem.

Do hlavního programu na Loutkářskou Chrudim byl nominován soubor *Bazilisk* s inscenací **Past na myši** a doporučení získal soubor *Akafuňky* s inscenací **Sedm jednou ranou**.

Akafuňky, Praha: Sedm jednou ranou. Foto Jakub Maksymov

Bazilisk, Praha. Foto Jakub Maksymov

Padesáté Třebíčské loutkářské jaro

Tak tedy padesát přehlídek tří krajů prošlo a to je důvod k ohlédnutí, k rekapitulaci, i když všichni samozřejmě doufají, že vše půjde dál jak má i v příštích letech. To ohlédnutí za všemi ročníky zde představovalo promluvu paní ředitelky MKS Třebíč, vzpomínání Jaroslava Dejla, ředitele přehlídky, setkání členů už neexistujícího souboru Zdravíčko, který kdysi pod vedením chirurga Mudr Miloše Blahy tento festival založil. A pro nás ostatní vyšla brožura, výborně zpracovaná paní Mirkou Čermákovou, posledních osm let dobrým andělem této přehlídky. Víte, líbí se mi, jak v Třebíči všichni co se divadlem zabývají, udržují povědomí o tom, co bylo a kdo byl. Váží si místních lidí, mluví o nich kdykoliv se to hodí, často před dětmi. Je to milé a chytré. Všichni víme, jaký význam má udržet tradici v místním společenství.

Text: Blanka Šefrnová

Všechny letošní inscenace nesly spoustu práce a nadšení. Viděli jsme různé typy loutek, složité scénografie i činoherní výkony. Prostě pracovití Moraváci. Sobotní i nedělní dopoledne hrály děti.

Na zkušenou přijelo *Maňáskové divadlo Třešť*, vedené Ludkem Kovářem. Přivezli pohádky **O Budulín-kovi** a **O zlé koze**. Po vzoru marionetářů se rozhodl sympatický vedoucí souboru rozdělit interpretaci a mluvené slovo se nahrálo. Nedovolilo to příliš dětem se divadelně projevit. Přesto celek nepůsobil strojeně, ale mile a radostně. Asi proto, že děti s loutkami pracují rády a mají důvěru ke svému vedoucímu.

Tři sněhuláci, Hana Kratochvílová a *Blučina*. To už je za ta léta v loutkářství známá značka. Spíš velký odznak zlatý, ten by si paní Hana za svou práci s dětmi zasloužila. Letošní malé děti si v pěkné hříčce M. Pavlíka zkusily své první loutkářské kroky. Hrály zaujatě a živě, i když někdy trochu nemotorně. Přesto dokázaly svůj příběh dobře vyjádřit.

Dobrodružství pavouka Čendy, *Loutkino Brno*, které vedla a autorkou scény a loutek byla Kamila Prokopová. *Loutkino Brno* je známý, hledající soubor dětí ze Soukromé základní školy, který byl už čtyřikrát nominován na LCH. No a letos to bude popáté. Sáhli po předloze Pavla Čecha a byla to dobrá volba. Přinesl ve svém příběhu téma přátelství, v případě nutnosti až oběti. Soubor zpracoval příběh harmonicky a vytvořil působivý rámec inscenace poetickou animací. Jejich loutkářsky zpracované situace byly drobné, ale přesné. Vynalézavý hudební doprovod určitě dotvořil ducha této inscenace. Doufejme, že jim bude v Chrudimi dařit.

Děti také hrály v inscenaci známých Karafiátových **Broučků**, v podání *Divadla Brod z Uherského Brodu*. Dokonce celé rodiny se podílely na představení, které dramatisoval a režíroval Roman Švehlík. Tento výrazný herec a pilný člověk udělal velký kus práce. Dramatizace se podařila, bylo přidáno

připomenutí střídajících se ročních dob a část scén byla odehrána stínohrou. Což také nebyl špatný nápad, víme, že v Broučcích je nejsilnější slovo a to spojení se stínohrou, střídající marionety, mělo dobrý důvod. Inscenovat Broučky není lehké, právě kvůli tomu nejdůležitějšímu a nepominutelnému. Což jsou klidné a dobře zaměřené promluvy. Dramatického je méně. Inscenace *Divadla Brod* se spíše vrátila do minulosti, a to rozdvojenou interpretací, scénografií, akcentací poetických chvil. Na druhou stranu, tuto inscenaci je nutno brát jako službu etice, krásnu (z pohledu dětí) a oceníme určitě čisté, procítěné mluvené slovo. Na nahrávce taky slyšíme původní, lehce romantickou hudbu Tomáše Lekeše. Soubor by rád tuto nahrávku vydal. Jestli se to podaří, určitě tak udělá další dobrý krok ke svému dětskému divákovi.

Příběh Jiřího Kahouna **U všech čertů** si letos dramatisovala brněnská *Bedruška* (Alena Valášková) pod režijním vedením Radomíra Prokopa. Tito šikovní divadelníci tady, myslím co se týče předlohy, sáhli vedle. Asi je okouzila zdánlivá akčnost postav, která ale není opravdová. Je samoúčelná, nezaťkovaná v ničem podstatném. A tak situace působí banálně. Začátek představení vás okouzlí, uvidíte nádherný vydlabaný kmen, otevírá se krásně nasvícený. Je to originální scéna a má své možnosti, které jsou využity. Odhalíte tedy přemýšlivé loutkáře. O to víc je líto, že vlastně nemají co hrát. Zachycují se nutně na vtípcích, které ale malým dětem, kterým je to určeno, nic neříkají. Představení má tradičně pěknou, promyšlenou hudbu, hranou živě na kytaru. Tento spolek ovšem neřekl své poslední slovo, je plný energie a dobrých úmyslů.

A byla tu i další pekelná pohádka **Kašpárek v pekle**, divadlo *Povidlo z Otrokovic*. Podle starší předlohy přepsal soubor sám a hru režíroval Robert Bázika. Vzhledem k tomu, co jsem už viděla od tohoto souboru v minulosti, myslím, že tvorba pro děti není úplně jejich parketa. Ačkoliv si ten dětáckový kabát přišťe stejně oblečou. Je to jejich tradice, odjakživa hrají dětem. Jejich humor, herecká razance ale směřují hlavně dovnitř souboru. No aspoň děti vidí, jak se umí tatínkové pěkně odvázat. Dámy se tu spíš drží stranou. Kašpárek v pekle má pěknou, ve více úrovních postavenou scénu, využívá i skluzavku a trampolínu. Problémem jsou loutky přivázané k jedné noze vodiče. Je to originální, ale omezující, špatně ovladatelné a svítelné. Září spíš hlavy herců, než loutky pod nimi, jsou vzdáleny ve stínu, vedeny dlouhými čempurity. Aby se hra dětem více zapsala, potřebovala by víc upřímnosti a jasněji vybudované jednání hlavních postav. Divadlo *Povidlo*, to je opět zajímavý a pilný spolek, který určitě jednou překročí svůj stín.

Uherský Brod má ještě další talentované osobnosti, třeba Lenku Sasínovou. Kromě toho, že hrála tři role ve zmíněných Broučcích, spoluvytvořila inscenaci **Pohádka z plakátů**. Byla u úplného začátku, je to její autorský pokus. Zdramatisoval ho Roman Švehlík, se kterým se dělila o režii a spolu také příběh odehráli. Oba jsou dobří herci, Roman zde výborný! Zvládli spolu spoustu situací. Bohužel inscenace tahá za příliš mnoho nitek (malý loutkářský bonmot). Rozehrává problém starého kra-

chujícího krámku, vztah Jakuba a Adélky, vztah muže a ženy, vánoční tematiku, je toho na nás moc. Někdy ne zcela logicky zřetězené příhody postav a (ne)navázání příběhů nás může unavit. Kdyby se vše pročistilo, neboť oč tu nejvíc jde, co se má završit, měla by inscenace větší šanci. Má totiž své charisma.

Již pár let vede Dominika Suchánková skupinu *Happy Theater Brno*. Sídlí v Salesiánském středisku, stejně jako Bedruňka, jejíž jsou odnoží. Jde o šikovné dívky a jednoho chlapce, kteří užívají supervize Ladislava Miky z *Bedruňky*. Letos se jim v Třebíči dařilo. Michaela Hemková napsala předlohu, pohádku, **Nevěřící Janek**. Musí to být pohádka, protože zde jde o zázrak. A taký malý divadelní zázrak se tu přihodil: mladá autorka napsala text s etickým záměrem, smysluplně. A tak, aby se dal hrát marionetami, se kterými skupina právě pracuje. Marionety mají svou výtvarnou kvalitu. Snad jen až příliš (protože zbytečně) insitní scéna nebyla úplně sladěna s ostatními prvky inscenace. Happy Theater mě velmi potěšilo. Nejvíce svým jednoduše zacíleným záměrem, pro téma se zde hraje vše! Tak hodně štěstí. Inscenace **Nevěřící Janek** byla doporučena do programu LCH.

Písňe pohnutlivé i veselé, to je titul kramářských a staropražských písní, v podání loutkového divadla *Starost Prostějov*. Vede je Ivan Čech, scénografii vytvořila Jitka Tláskalová, oba již dávno zkušené divadelníci. Tady, vzhledem k námětu, soubor opustil své tradiční marionety a vsadil na výpravu, která je velmi šumná a na úrovni. Oko se opravdu potěší. Také páni herci a dámy herečky jsou nebojácní a radostní. Jak jinak, představení nese muzika, která je výborně zahraná a zazpívána. Jen škoda, že zůstalo u prostého řazení písní-výstupů a nenašly se vnitřní souvislosti, které by celou záležitost zdivadelnily. Už proto, že soubor po plnokrevném divadle touží. Ale opravdové potěšení by nastalo ve větším rozehrání loutek, které často v písních jen statují. Možná by nezaškodila i změna, překvapení, ve stále stejném štengrování dvou skupin herců, vyhazující se navzájem z jeviště. Leč nevádí, doufejme, že toto svižné představení obohatí open program letošní LCH a že nebude zrovna pršet. Kramářských písní bylo devět, stejně jako počet představení na tomto jubilejním festivalu. Jak jsem ho za poslední roky poznala, je to festival, který dýchá poctivostí a přesvědčením, že hrát loutkové divadlo dětem je správné a zdravé.

„Třebíčskému loutkářskému jaru přeji další roky krásných setkávání těch nádherných bláznů, kteří jsou ochotni ve svém volném čase oživovat loutky a přibližovat dětským divákům (a nejen jim) kouzelný svět pohádkových příběhů. Svět, který rozvíjí fantazii a je naplněn osobním setkáním herců a diváků.“ Toto napsal do sváteční brožury Jarda Dejl (krásné, že?) a já a můj muž Karel se s radostí připojujeme. A přejeme všem mnoho divadelního štěstí.

Loutkina, Brno: Dobrodružství pavouka Čendy. Foto archiv přehlídky.

Happy Theater, Brno: Nevěřící Janek. Foto archiv přehlídky.

Turnovský drahokam zachovává své rituály

V letošním roce se Turnovský drahokam, regionální loutkářská přehlídka pro Liberecký kraj a Český ráj, konala už po dvacáté šesté. A stále si zachovává své rituály. Už když procházíte městem, vidíte ve výlohách některých obchodů loutkářskou výzdobu, která je pozvánkou na přehlídku. Nádherné turnovské divadlo je také vyzdobeno loutkami. A před každým představením informuje Kašpárek (letos holčička v kostýmu Kašpárka) o tom, že se pořádá soutěž o nejvilnějšího dětského diváka přehlídky a že se kromě toho po každém představení losuje z dětských a rodinných vstupenek o několik drobných cen. A děti také po každém představení vhažují žetony do úst třech různých Kašpárků (líbilo, nevím, nelíbilo) a ten soubor, který získá největší procento chvály, stává se držitelem putovní ceny přehlídky Turnovský drahokam. Hlasuje se i o nesoutěžních představeních, ale mimo zůstávají inscenace pro mládež a dospělé. Přehlídka probíhala 18.–20. března s tím, že v první den tradičně hraje nesoutěžní představení domácí soubor Na židli, který celou přehlídku organizuje.

Text: Alena Exnarová

Během soboty a neděle jsme viděli celkem 11 představení soutěžících o postup na Loutkářskou Chrudim a 3 představení nesoutěžní. Nejdříve jsme viděli soubor *Šíro Lázně Běláhrad* s představením **Balíme, vlak nečeká**. Na scéně vidíme spící lidi ve spacáku a další trampské potřeby (kotlík na trojnožce, batohy, polštář, kytara...) a věci dokreslující přírodní prostředí lesa (stromy, šišky...). Jeden tramp se probouzí a postupně i ostatní a začínají trampskými a přírodními prostředky dokreslovat nejprve básničky až se dostávají k pohádce o Budulínkovi. Ale není úplně jasné, pro koho vlastně hrají, protože není zcela uvěřitelné, že by tím bavili jen sami sebe. A také jsou spíš vypravěči příběhu, zatímco pokud jde o loutky (předměty), jsou spíš ve fázi objevování. Ale odborná porota (pracovala ve složení Blanka Šefrnová, Michal Drtina, Alena Exnarová) je ocenila za kultivovanost projevu.

Členka stejného souboru *Radka Grohová* se představila s autorským individuálním výstupem **Proč šel smeták k holiči**. Hrála s reálnými předměty o lásce škaredého smetáku (ale ta škaredost nebyla vidět) ke krásné lopatě, která si ho začala všimnout, až když se smeták zachoval statečně a zachránil kadeřnici před zlodějem. Kadeřnici hrála Radka živě tím, že si oblékla zástěru. To bylo jasné, ale i předtím občas mluvila za někoho mimo smeták a lopatu a občas se za ně schovávala a občas ne, takže nebylo zcela jasné, kým právě je. A jistě by sympatickému celku ještě prospělo dopracování vztahu smetáku a lopaty a větší rozfázování jejich vzájemného sblížení.

Divadlo na klíku Liberec přivezlo inscenaci **Vánoční pohazení**. Nejvíce nás oslovila vizuální stránka inscenace (Matěj Beckerei obdržel ocenění za scénografii). Hrálo se loutkami převážně na stole s plošnými dekoracemi a nad nimi byly na šňůrách přikolíčkovány mráčky, pod nimiž se posléze objevili andílci s křídélky, a z těch andílku byly posléze vytahovány směrem k zemi zlaté šňůrky, což bylo krásné, ale ne zcela využitě. Hodně se hovořilo před paravánem, kdy oba herci v čepicích hráli děti,

ale s logikou příběhu jsme měli trochu problém. Ani vánoční atmosféru nám to příliš neevokovalo a také jsme měli trochu problém s tím, že to bylo na hraně sentimentu a poněkud nostalgické.

O Jirkovi Polehňovi víme, že má vztah k tradičnímu loutkovému divadlu a hrám, které se tehdy hrály. Se souborem *STEMIL, ZUŠ Jesličky Hradec Králové* nastudoval tradiční hru **Don Šajn**. Hráli marionetami na drátě, které vyrobil Jirka (porota mu za ně udělila ocenění) a také nám říkal, že chtěl, aby si tento soubor tradiční divadlo zkusil. Když jsme hovořili o tom, že jsme v představení nenašli současné téma, dozvěděli jsme se, že o tom nepřemýšleli a že spíš hledali pohled na tehdejší divadlo z hlediska jeho historie a že je zajímavý netradiční sled textu. Ale vše se odehrávalo poněkud v jednom rytmu, z něhož se občas svým jednáním a stylizací vymanil Kašpar.

Překvapení štrůdl, ZUŠ Chlumec nad Cidlinou vedený Romanou Hlubučkovou se představil s představením nazvaným **Papír, papír, papír**. Všechno bylo založeno na práci s papírem. Začíná se přednáškou o papíru a pak se z něj vytvářejí různé věci a děti v hledišti hádaly, co který výtvar znamená. Nejinspirativnější ze všeho byla část, kdy se s papírem muzicírovalo. A také pak aktéři kreslili a vše bylo završeno pohádkou o červené Karkulce zahrnou s papírem. Při všech těchto aktivitách se ale také odehrávaly vzájemné vztahy mezi aktéry, občas si dělali naschvály, ale nepochopili jsme, co vlastně řeší a proč. Na závěr byly dětem v hledišti rozdány papíry, ať si s nimi samy něco zkusí. Tvořivě založené děti produkce zaujala, ale netvořiví jedinci se nudili. A rozhodně této produkci ublížil přenos na klasické jeviště, protože kdyby se odehrávala v prostoru mezi dětmi, rozhodně by to působilo lépe. Při diskusi jsme se dozvěděli, že hrají především pro mateřské školy a 1. stupeň základních škol a pak pokračují tvůrčí dílnou pro děti, což je rozhodně chvályhodné. Porota soubor ocenila za rozvíjení fantazie při práci s papírem.

Soubor *Za dveřmi, ZUŠ Chlumec nad Cidlinou* vedený rovněž Romanou Hlubučkovou zahrál **Nevhodnou pohádku** na motivy Sakiho, s nímž se již v loňském roce zúčastnil regionální přehlídky v Hradci Králové. Jde v podstatě o vztahy dvou různých dospělých k dětem, a jak si s nimi poradí (což se nehraje snadno, když všechny postavy hrají děti). Cestují vlakem: uprostřed stojí paraván, který představuje okno ve vlaku a po každé straně jsou tři židle, tedy kupé, v němž cestuje babička s dětmi, (s nimiž si trochu neví rady, protože je její pohádky nudí) a cizí pán (který je dokáže „nevhodnou pohádkou“ zaujmout). Pokud vypráví babička, odehrává se to stínovou, když začne pán, paraván se otočí a jsou využity různé prostředky. A protože se situace hraje realisticky, tak je poněkud problematické, že představitelé postav v kupé občas odbíhají pomoci s hraním pohádky, protože správně by tyto postavy měly celé vyprávění sledovat a reagovat na ně.

Soubor Vozichet Jablonec nad Nisou, konkrétně v osobě Rudolfa Hancvencla (někteří účastníci Turnovského drahokamu a následně Loutkářské Chrudimi si možná pamatují jeho za zajímavé inscena-

ce Hvězdné dálky a Carmen), který se letos nechal inspirovat klasickými pohádkami (Budulínek, Smolíček, Karkulka, Jeníček a Mařenka), které si pochopitelně upravil pro svou výpověď o stinných stránkách rodičovství, a to pak ještě přitvrzuje v textech písní mezi pohádkami, protože u těch se předpokládá, že je vnímají rodiče, zatímco děti (určeno dětem od 8 let) vnímají spíš jen melodii a pohádky sledují s pochopením, protože jsou zábavné. Hraje se na stole většinou loutkami na drátě, někdy se „samopohyblivýma“ rukama (Ivana Hancvenclová dostala za loutky ocenění), Rudovo herectví je přesné, postavy dobře odlišuje hlasem, cítí temporytmus, umí se zastavit a nechat doznít situace. Porota mu udělila ocenění za psychologicko-sociologický přístup k pohádkovým tématům a inscenaci nominovala na Loutkářskou Chrudim.

Sobotní program uzavřela *Bažantova loutkářská družina Divadelního spolku Josefa Jiřího Kolára při Tělocvičné jednotě Sokol Poniklá*, tedy konkrétně Tomáš Hájek, který propadl kouzlu meotaru a pro svou inscenaci jej využil už počtvrté. Zatímco u těch předešlých se vždycky objevilo něco nového, co předtím nevyužil a tak docházelo k určité gradaci, letos tomu tak bohužel nebylo. V představení nazvaném **Pomluvy Dr. Watsona** jsme trochu měli problém se orientovat, především začátek nám nebyl zcela jasný. A také jsme si kladli otázku, proč se inscenace jmenuje Pomluvy Dr. Watsona, protože o tom to pro nás nebylo, ale spíš to bylo vyprávění uvězněného inspektora. Také některé drobnokresby nebyly dobře čitelné. Ale protože to pro Tomáše byla v podstatě „předgenerálka“, neměl zatím scénář a trochu improvizoval, tak se třeba ještě příležitostně dočkáme dotvoření a nějakého posunu.

Nedělní program byl netradičně zahájen činoherním představením pro děti **Pohádka z Lucerny**, kterou na motivy A.Jirásky připravil s *Turnovským divadelním studiem* Petr Haken. Soutěžní program pak zahájily MISS Blechy Jaroměř autorským představením Káti Pavlistové a Majdy Horákové pod vedením Jany Dvořákové Šly žížaly k moři. Představení jsme viděli už v roce 2013 na regionální přehlídce v Hradci Králové (akorát dívky poněkud vyrostly) a dozvěděli jsme se, že od té doby tu inscenaci stále hrají. Loutky jsou různé – žížaly návéky na ruce a na pláži u moře se proměňují v drobné loutky na lehátku, pak se hraje manekýny a tak podobně. Příběh o putování žížal za vodou je stále trošku jen sledem nápadů a scének, ale stejně jako před třemi lety, postrádali jsme i letos výraznou závěrečnou pointu.

Také představení inscenace hry M. Frimla **Tři prasátka a vlk** jsme v podání souboru *Blechy Jaroměř* viděli už loni na regionální přehlídce v Hradci Králové a myslím, že se inscenace moc nezměnila. Na scéně je stůl a před ním na zemi leží polštářky, z nichž se postupně stávají prasátka. Nejdříve hezké zavazání rohů polštářků jako uší prasátek nastaví princip, že všechno bude vznikat před námi. Ale pak se polštářky otočí a vidíme, že to tak nebude, protože mají našité oči a jsou připravené. A také budování domečků neodpovídá základní myšlence pohádky, že čím víc práce se na stavbu domečku vynaloží, tím je bytelnější a ochrání prasátka před vlkem. Protože do domečků se prasátka ani nevejdou a jen se schovají za stolem, na němž se hraje. A také materiál, z něhož se staví, nepůsobí odlišně. Vlk hraje živě kluk a docela razantně, ale vlastně se nic nestane, protože o všem se hlavně mluví, prasátka nedostanou od vlka „na frak“ a je to všechno takové uhlazené. Takže se v podstatě nehraje o ničem.

Pak následovalo nesoutěžní představení slovinského souboru *Smolíčky Slovenija*, s nímž spolupracuje Jirka Polehňa a který je už pár let pravidelným hostem Turnovského drahokamu. Tentokrát jsme viděli **Tři pohádky se zvířátky**, z nichž jsme v minulých letech viděli vždy jenom jednu. Hrají maňásky a v půvabné češtině, a tak i když šlo o představení nesoutěžní, udělila jim porota ocenění za půvabné ztvárnění českých pohádek.

Poslední soutěžní inscenaci s názvem **A pak se to stalo** zahrál soubor *Čmukaři Turnov*. V úvodu Dáda Weisssová a Jarda Ipser žertují se způsobem pozdravu a navazují komunikaci s dětmi. Ptají se jich, kdo má v pohádce vystupovat a vzájemně se o tom baví a děti reagují výborně. Na scéně stojí praktická ve výši stolu překrytá látkou a na něm na tyčích opona, kterou pak otevřou a začínají hrát malými marionetami na drátě příběh o princezně, která se chce vdávat a tatínka ruší při provádění inventury natolik, že ji pošle k čertu a ona je odnesena do pekla. A pak už se objevuje Honza, a protože se hraje loutkami „co dům dal“, tak je představován loutkou vojáka, což se na jeho charakterizaci v podstatě neprojevuje a je proti ostatním postavám, především proti princezně, poněkud neurčitý a přitom by měl být jako „vysvoboditel“ princezny z pekla hlavní postavou. Oba herci ale výborně zvládají hlasově odlišení a charakteristiku jednotlivých postav i jejich vedení (a není jich rozhodně málo). Viděli jsme v každém případě zajímavé představení, během kterého děti hercům spontánně radily. Při diskusi se souborem jsme se dozvěděli, že jde vlastně o improvizaci na téma, že si řekli jen příběh (odkud a kam ho dovedou). A že tohle hrají od minulého léta a že původně hráli v rodinném divadle, ale to jim začalo být pro rozehrání situací malé. Soubor obdržel ocenění za osobité herectví v inscenaci a byl doporučen na Loutkářskou Chrudim.

Inszenaci **Copak čápy asi trápí?** bylo nesoutěžní a zahrálo je *Divadélko Matýsek Nový Bor*, ale to naše porota nemohla vidět, protože jsme si museli pro slavnostní zakončení přehlídky připravit její výsledky. Ale právě tahle inscenace letos zvítězila v dětském hlasování a získala putovní cenu Turnovský drahokam.

Blechy Jaroměř: Tři prasátka a vlk. Foto: Michal Drtina

Tradiční Skupovy Strakonice

Skupovy Strakonice vstoupily do 51. ročníku a jako každý rok, začaly už ve čtvrtek. Letos přijeli pro školy a školky zahrát Divadlo Studna Hosín, Divadelní společnost Koňmo, Dřevěné divadlo a Divadlo Elf. V pátek odpoledne začíná vlastní přehlídka s postupem na LCH. Letos se z šesti souborů na postupovou přehlídku přihlásilo pět. Nicméně, jak už je ve Strakonících dobrým zvykem, hovořilo se o všech představeních a za účasti ostatních souborů.

Text: Daniela Weisová

Prvním představením byla **Třetí sudička** – *Strakonická loutková scéna Radost*.

Strakoničáci sáhli opět po Křešničkově textu. Režie se ujal Jakub Jílek, v současné době student „Lidové konzervatoře“. Toto představení jsme před pár lety viděli na LCH a Jakub se pokusil o nové uchopení. Sice kombinuje herce a (původní) loutky, které jsou něco mezi marionetou a manekýnem, ale hlavní úprava byla v textu a inscenování. Snažil se vytvořit komické, až groteskní kaluniády herců v kontrastu k poetice loutek. To se částečně zdařilo, nicméně by hře prospělo méně slov a více akcí.

Druhé představení *Rodiče a přátelé MŠ Lidická* – **Sedmero krkavců**

Režie se ujal opět Václav Novák a i tentokrát sáhl po klasické pohádce a bylo to zajímavé. Představení kombinuje herce, marionety a stínohru. Na začátku přichází (asi) maminka s dcerkou – obě v lidovém kroji a s knížkou a začínají číst pohádku. Ta se pak následně rozehrává na samotném jevišti (iluzivně). Velmi zajímavě, působivě a přitom funkčně působí použití stínohry, jinde se však zcela zbytečně například pokouší, ručka za ručkou, nožka za nožkou, neohrabaná marioneta vylézt po žebříku. Inscenaci také strašně zpomaluje vrácení se k „dvorečku“ maminky a dítěte s knížkou, ze které se stále čte. Představení po celou dobu hudebně doprovází živá kapela, která sedí mimo jeviště. Používá se jen pár motivů a hudba je velice dobře a citlivě zvolená. Rozhodně je plnohodnotnou složkou představení. Inscenace je to rozhodně zajímavá.

Třetím soutěžním představením bylo **O kohoutkovi a slepičce LS Nitka Písek**

Představení začíná „dvorečkem“ a je složené z několika drobných příběhů o kohoutkovi a slepičce, kde ústřední roli hraje „prkýnko“. To různě překáží a také se používá na různé způsoby, aby se pro něj našlo to nejlepší využití – zakrýt rozbitou střechu kurníku. Soubor má krásnou a opravdu velmi funkční scénu, ale ani zdaleka ji nevyužívá. Loutky jsou vlastně jakési rukavice, se kterými se zase tak moc hrát nedá. Ale samo představení je vkusné a ke chvále hereček – „neumrněně.“

Jako čtvrté, ale nesoutěžní představení jsme viděli **Kašpárek, švec a čert Jiskra Borovany**.

Představení známe, Borovanští ho mají na stálém repertoáru a ve Strakonících ho už hráli před lety. Klasické kukátko, marionety na nitích a rozdělená interpretace. Oproti představení, které jsme viděli minule, letos chyběl Borovanským větší odpich. Tak, i vyložené komické situace, vycházely trochu naplácato.

Pátým představením byla pohádka **O princezně a čarodějnici Malá scéna MKC Hořovice**.

Poněkud zmatená pohádka o čarodějnici, která se chce stát královnou a škodí princezně i království. Naštěstí mají v království místo skřítky hospodářčička malého čertíka a samozřejmě hrdinu zahradníka (maskovaný princ), takže všechno dobře dopadne. Soubor má pár nových dětských členů a ti přinášejí do hry nefalšovanou radost a chuť všechno si vyzkoušet. Přesto, že se i tady jedná o rozdělenou interpretaci, představení šlape. S loztkami se opravdu hraje a scénograf navíc vymyslel moc hezký výtvarný moment, skálu. V té má síldo čarodějnice a tam také zavírá princeznu a je to opravdu podívaná. Textu by slušela škrtání, ale dobře našlápnuto.

Šesté představení přivezl *Spolek třeboňského loutkového divadla* a byla jím **Neposlušná kůzlátka**.

Maňáskové divadlo na klasickém paravánu, který se různě natáčí, podle toho, kde se právě v ději nacházíme. To byl trochu problém, protože v některých okamžicích viděli z boku jen diváci na jedné straně hlediště. Představení hraje nejmladší dívčí část souboru a docela se v něm vyřádí. Ovšem ukazuje se, že ještě nemají za svou techniku vedení loutek. Většina akcí se jen tak „odšmidlá“, ale zase přichází s různými nápady, které děj vtipně ozvláštňují nebo posouvají.

Posledním představením, byla drobníčka **O ztraceném meči aneb Opičí dobrodružství**

Autor a herec: *Matěj Machek* Jedná se o drobníčku, vlastně spíš individuální výstup, který však nepostrádá nic z „opravdového“ divadla. Představení začíná vlastně už tím, jak si malý herec připravuje scénu, byť on sám to jako součást představní nevnímá. Na scéně je jen židle a za boční šálou (ale podle poroty by bylo lepší, kdyby byla vidět) sedí hercova sestra, která pro představení dělá ruchy a zvuky. Představení začíná. Na židli se postupně dává ručně nakreslená dekorace - cesta, která se, přibližováním k místu děje proměňuje na vlastní scénu. Kamínky jsou skály, hračky, figurky zvířátek, jsou přírodou. V jednoduchém příběhu o ztraceném a posléze nalezeném meči, který je vyprávěn Matějem a animován figurkami a pohybem věcí po scéně, zažíváme jeho vymyšlené dobrodružství, které nás strhává svou energií, spontaneitou, humorem i půvabem. Na konci stejně jako na začátku se sklízí scéna, od hraček až po nakreslené obrázky, do dětského kufříku a už je konec. Herec je soustředěný a přistupuje ke svému dílu s veškerou vážností, a když si pak s ním a jeho sestrou po představení povídáme a on s naprostou bezelstností odpovídá na naše otázky, máme za to, že i toto by vlastně mohla být součástí představení. V představení nejde o žádný kalkul založený na dětské roztomilosti. Je to skutečně strhující příběh. Představení jsme doporučili na LCH.

Jako každý rok je potřeba poděkovat a pochválit domácí soubor za vytvoření skvělého zázemí, atmosféry a pochoptelně i báječného večírku. Porota pracovala ve složení Daniela Weissová, Jaroslav Ipser, Kateřina Zemenová.

Bábkové divadlo ako rodinné striebro

Loutkářská Chrudim 2016 bola pre slovenskú prvonávštevničku jedno nekončiace prekvapenie. Aj na pozadí toho, že na Slovensku osobitná prehliadka neprofesionálneho bábkového divadla neexistuje, je tak rozsiahle podujatie príjemným šokom. Týždeň naplnený workshopmi, prednáškami, diskusiami, ale predovšetkým divadlom. Takým divadlom, ktoré využíva bábkú, jej špecifiká a možnosti.

Text: Lenka Džadíková

Okrem hlavného programu, ktorý tvorili súťažné inscenácie, sme mali možnosť vidieť predstavenia inšpiratívneho a sprievodného programu – premyslene vybranú tvorbu profesionálnych i nezávislých českých divadiel. Účastníci sa mohli prihlásiť do niektorého z pätnástich seminárov s rozmanitým zameraním. Do Chrudimu kvôli bábkovému divadlu pricestovalo štyristo ľudí z celej republiky. Často celé rodiny, pretože podujatie je výrazne „babyfriendly“. Ľudia, ktorí na festivale vyrastali, sem dnes prichádzajú so svojimi deťmi. A tak sa dedí vzťah k bábkovému divadlu a starostlivosť o rodinné striebro.

65. ročník prehliadky otvorila inscenácia, na ktorej sa podieľalo sedem bábkarských súborov z východných Čiech. Na základe iniciatívy Hany Voříškové vznikol plastický a divadelne zaujímavý obraz života Jána Amosa Komenského **Putování s Janem Amosem**. Projekt výnimočný nie len svojou formou – spojenie viacerých súborov i prístupov k bábkovému divadlu, ale aj obsahom – nepatetickým a komplexným spracovaním života zásadnej postavy európskych dejín.

Medzi štrnástimi súťažnými inscenáciami boli práce zo základných umeleckých škôl i inscenácie súborov, ktoré tvoria už desaťročia. Medzi tie najzaujímavejšie patrila rozprávka **Sedm jednou ranou** súboru *Akafuňky z Prahy*. Zaujímavá bola nielen svojou dynamikou, výborným vodením maňušiek a vtipnou variáciou rozprávky O statočnom krajčírovi, ale i svojimi nedivadelnými presahmi. Inscenáciu naštudovali deti dlhoročného organizátora a neodmysliteľnej súčasť tohto podujatia Luďka Richtera. Ako neznalá týchto pomerov som sa ich opýtala, kde sa tak dobre naučili vodiť maňušky. Niekoľko desiatok diskutujúcich (na každovečernú rozpravu o predstaveniach daného dňa ich chodilo vždy minimálne šesťdesiat) sa z mojej otázky úprimne rozosmialo. Členovia tohto súboru chodili so svojimi rodičmi na Loutkářskou Chrudim tridsať rokov, posledných desať aj so svojim manželom a manželkou, s ktorými inscenáciu naštudovali. Tohto ročníka sa zúčastnili so svojimi malými deťmi. Jeden z celotýždenných seminárov bol určený rodičom s deťmi do ôsmich rokov. Výchova ďalšej generácie neprofesionálnych bábkarov tak nenásilne pokračuje.

Myšlienku o bábkarstve ako rodinnom striebre podporuje aj fakt, že Akafuňky nebol jediný súbor zložený z rodinných príslušníkov. K takým patrili aj Rámus a Krtek z Plzne, NANOdívaldo zo Svitav či Loutkové divadlo V Boudě z Plzne.

Vozichet, Jablonec nad Nisou: V jednom lese, v jednom domku. Foto: Michal Drtina

Pohľad do hlavného programu

Menšie zastúpenie (počtom i presvedčivosťou) mali detské súbory zo základných umeleckých škôl či materskej a základnej školy. Spracovali bájkú **To víte, Afrika, EsTeNaToMaj Žamberk**, známu rozprávku podanú K. J. Erbenom **Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Convoivium Jaroměř**, miestnu povesť **Jan za chrta dán, ZIP Chlumeck nad Cidlinou** či súčasnú knihu ilustrácií **Dobrodružství pavouka Čendy, Spolek loutek Loutkino, Brno**.

Cenu a postup na Jiráskův Hronov 2016 získali tri inscenácie spomedzi súborov, v ktorých účinkovali mládež a dospelí. Každá z nich bola iná, každá predstavuje iný prístup k možnostiam bábkového divadla a spracúva inú tému.

Súbor *Rámus a Krtek z Plzne* v inscenácii **Antikrys** spracoval motívy z novely Viktora Dyka Krysar. Autorka textu a režisérka Zdenka Vašíčková však našla veľmi trefné paralely so súčasným politickým životom. Inscenácia zobrazuje predvolebné obdobie v malej obci a ľudí, ktorí sa navzájom z rôznych dôvodov (nevera, dedičské spory, politická opozícia) nenávidia. A to až tak, že si u Krysari, ktorý už

vyviedol z mesta krysy, objedajú, aby zlikvidoval aj nevyhovujúcich ľudí. Vo výsledku si objednali likvidáciu seba navzájom. V meste tak ostávajú len tri deti a ich skrotená krysa. Ako bábkly slúžili hračky predstavujúce obyvateľov mesta a krysy znázornili ponožkami natiahnutými na rukách. Inscenácie je mimoriadne aktuálnou spoločenskou-kritickou adaptáciou známej predlohy.

Medzi zaujímavé inscenácie nepochybne patrila **Kdes holubičko líta-la?** súboru *JAKKdo pri ZUŠ F.A. Šporka v Jaroměři*. Mladé herečky sa spolu s vedúcou súboru Jarkou Holasovou venovali stále fascinujúcej a udivujúcej téme čarodejníč – žien, ktoré sa pod vplyvom mučenia priznali k tomu, že škodili iným ľuďom. Obviňovali ich za slabú dojivosť kráv, za obdobie sucha, za to, že niekoho pomocou bylín vyliečili aj za to, že nevyliečili, pripisovali im nadprirodzené schopnosti aj pomer s diablom. Je to mimoriadne zaujímavá téma – z historického a etnologickeho hľadiska i z hľadiska rodových štúdií (feminizmu). Autorky pracovali s rôznymi zdrojmi, spracovali ľudové riekanky a porekadlá aj faktografiu. Príbeh poňali ako proces, retrospektívne sa dozvedáme o dievčati, ktorej matka zomrela pri pôrode, otec je neznámy a jej výchovy sa ujme bylinkárka. Už od svojho narodenia malo tak dievčatko predpoklady na to, aby na ňu societa, v ktorej žila, ukázala prstom. Inscenácia pracuje s prostriedkami bábkového divadla a mohla by sa prezentovať aj medzi divadlami poézie.

Z úplne inej oblasti bola inscenácia súboru *Vozichet z Jablonca nad Nisou* **V jednom lese, v jednom domku**. Rudolf Hancvencl veľmi od-vážne prepracoval tradičné rozprávky o Budulínčekovi, Smolíčkovi pacholíčkovi, Červenej čiapočke a Perníkovej chalúpkke. O jeho prístupe napovedá aj podtitul inscenácie „Pásmo klasických pohádek pro potencionální rodiče a jejich eventuální děti.“ Vo svojom poňatí ne-váhal ísť až k sarkazmu a morbidnosti, keď napríklad mama posielala Červenú čiapočku za babičkou najmä preto, aby ju mohol v prázdnom dome bez dieťaťa navštíviť jej milenc – poľovník. Oneman show čer-pá z Hancvenclovej bezprostrednosti bez potreby štylizovania sa. Jed-noduché a na možnosti animácie skromné totemové bábkly na drôte vodí s vtípom a prirodzeným talentom.

Loutkářská Chrudim 2016 potvrdila silnú pozíciu českého neprofesi-onálneho bábkarstva i to, že bábkové divadlo je svetom fascinujúcich možností.

Loutkářská Chrudim 2017 – postupové přehlídky

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA A STŘEDOČESKÝ KRAJ Praha – 42. festival pražských amatérských loutkářů

24.–26. března 2017 – Divadlo Karla Hackera
Kontakt: Jiří Krása, Bukolská 774, 181 00 Praha 8,
tel.: 724 326 061,
e-mail: jirikrasa@centrum.cz

Praha – 13. pražský Tajtrlík

25.–26. března 2017 – Divadlo Frydolín
Kontakt: Petra Šikýřová, Švehlova sokolovna,
U branek 674/7, 102 00 Praha 15,
tel.: 602 974 854,
e-mail: petardab@seznam.cz

JIHOČESKÝ KRAJ

Strakonice – 52. Skupovy Strakonice

23.–25. března 2017 – Kulturní zařízení
U mravenčí skály
Kontakt: Městské kulturní středisko, Mírová
831, 386 01 Strakonice,
tel.: 383 311 530, Dana Skoupilová,
tel.: 602 106 130,
e-mail: meks@strakonice.cz

PLZEŇSKÝ A KARLOVARSKÝ KRAJ

Plzeň – 13. Pimprlení

31. března – 2. dubna 2017 – Loutkové diva-dlo v Boudě, Plzeň
Kontakt: Roman Černík, JOHAN, z. s., Havířská
11, 301 00 Plzeň,
e-mail: info@johancentrum.cz

ÚSTECKÝ KRAJ

Louny – regionální loutkářská přehlídka

25.–26. března 2017 – Loutkové divadlo
Kontakt: Jiří Dragoun, Spolek loutkářů v Lou-nech, Pod Cukrovarem 832, 440 01 Louny,
tel.: 602 743 649,
e-mail: louny@loutkove-divadlo.cz

LIBERECKÝ KRAJ

Turnov – XXVII. turnovský drahokam

17.–19. března 2017 – Městské divadlo
Kontakt: Petr Záruba, Jana Patočky 1670,
511 01 Turnov,
tel.: 481 325 306 (byt), 732 617 134,
e-mail: zaruba.turnov@seznam.cz

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ

Hradec Králové – Postupová přehlídka loutkářských souborů a dětských loutkářských souborů

7.–9. dubna 2017 – Divadlo DRÁK
Kontakt: Naďa Gregarová, IMPULS, Brněnská
375/2, 500 12 Hradec Králové
tel.: 773 133 743,
e-mail: divadlo@impulshk.cz

PARDUBICKÝ KRAJ

Svitavy – Svitavský dýchánek

21.–23. dubna 2017 – Fabrika
Kontakt: Lucie Chřová, Středisko kulturních služeb – Fabrika, Wolkerova alej 92/18,
568 02 Svítavy,
e-mail: lucie.chrova@kultura-svitavy.cz,

KRAJ VYSOČINA A ZLÍNSKÝ KRAJ

Třebíč – 51. třebíčské loutkářské jaro

25.–26. března 2017 – Městské kult. středisko
Kontakt: Aneta Dohnalová, Městské kulturní středisko, Karlovo nám. 53, 674 01 Třebíč,
tel.: 605 234 708,
e-mail: a.dohnalova@mkstrebic.cz

JIHOMORAVSKÝ KRAJ

Brno – Postupová přehlídka loutkářských souborů

25.–26. března 2017 – SVČ Lužánky, pracoviš-tě Labyrint
Kontakt: Tomáš Doležal, SVČ Lužánky, praco-viště Labyrint, Švermova 19, 625 00 Brno
tel.: 604 919 120, 547 354 383,
e-mail: tom@luzanky.cz, www.luzanky.cz

MORAVSKOSLEZSKÝ A OLOMOUCKÝ KRAJ

Opava – Opavská rolnička

8.–9. dubna 2017 – Středisko volného času, Opava
Kontakt: Jana Vondálová, Středisko volného času Opava, Jaselská 4, 746 01 Opava,
tel.: 553 615 609, 604 558 428,
e-mail: loutkovedivadlo@svcopava.cz

Tři pohledy na postupové přehlídky

Rasmus a Krtek, Plzeň: Antikrys. Foto Ivo Mička

Každým rokem se zhruba sedmdesát až sto loutkářských souborů z celé České republiky setkává na krajských postupových přehlídkách, aby divákům i odborným porotám ukázaly své inscenace a především to, jak o loutkovém divadle v posledním roce uvažovaly, jak ho vnímaly a jaká témata je zajímala. O ohlédnutí za letošními přehlídkami jsme požádali tři osobnosti, kteří amatérské loutkové divadlo dlouhodobě sledují – (v abecedním pořadí) Michala Drtina, Luděk Richtera a Blanku Šefrnovou.

Text: Kateřina Lešková Dolenská (psáno pro časopis Loutkář)

Jaká podle vás byla úroveň letošních přehlídek?

Blanka Šefrnová: Letos jsem viděla tři přehlídky: Turnov, Třebíč a Svitavy a jejich úroveň byla podle mého názoru průměrná nebo lehce nadprůměrná.

Luděk Richter: Samozřejmě se to liší a jsou dvě kritéria, jak na tuhle otázku nahlížet: jednak ve srovnání s jinými ročníky téže přehlídky, jednak v absolutním srovnání všech přehlídek všech věků. Obojí těžko dosažitelné. S velkou mírou nepřesnosti a nezodpovědnosti tedy: spíše průměr.

Michal Drtina: Letos bylo do systému zařazeno jedenáct postupových přehlídek. Nakonec se jich uskutečnilo pouze deset, protože v Bystřici u Benešova na poslední chvíli odřekly účast dva soubory, takže se uskutečnila pouze dílna. Konal se tak Turnovský drahokam, Skupovy Strakonice, Festival pražských amatérských loutkářů, Pražský tajtrlík, Třebíčské loutkářské jaro, Opavská rolnička, Svitavský dýchánek, Pimprlení v Plzni a přehlídky v Lounech a Hradci Králové. Bohužel se všechny uskutečnily v rámci jednoho víkendu v březnu a dvou víkendů v dubnu, takže jeden člověk mohl vidět maximálně tři přehlídky. V mém případě to byly ty v Turnově, Třebíči a ve Svitavách. Z ostatních přehlídek jsem měl pouze zprostředkované zprávy. Podle všeho šlo o běžný rok, který bych nazval standardní, třebaže jsem viděl několik velmi zajímavých inscenací. Kdybych měl hodnotit známkou, tak v průměru by to byla lepší trojka.

Došlo na nějaká příjemná nebo i nepříjemná překvapení?

Blanka Šefrnová: Nemůžu říct, že by mě něco jakkoliv výrazně překvapilo.

Luděk Richter: Vždy je příjemným překvapením dobrá inscenace. Nepříjemným rutina.

Michal Drtina: Se všemi problémy byla pro mne příjemným překvapením inscenace Koštní Jošta, kterou jsem viděl ve Svitavách. Inscenace sice nedostala doporučení do hlavního programu Loutkářské Chrudimi, ale v doplňkovém k vidění bude. Nepříjemné překvapení jsem nezažil, když nebudu počítat, že mě ještě stále překvapuje, když od pořadatelů přehlídek slýchávám, že soubor „XY“ nechtěl na přehlídku přijet, protože ho před několika lety výrok poroty naštal a oni to přece nemají zapotřebí, protože hrají pro své diváky a pro radost. A také mě stále překvapuje, jak se některých souborů žádné dobře míněné rady lektorů ani zlehka nedotknou. A úzko je mi, jak se mnoho souborů v diskusích stále obhajuje mantrou „naším divákům se to ale líbí“ nebo „my ale máme stále plné divadlo“. Jsou to stále stejné a dokola se opakující obhajoby, které na jedné straně chápu, na druhé straně jim nerozumím, protože všem se před jakoukoliv debatou říká, že jde pouze o názor lektorů, kteří nemusí mít ve všem pravdu, nicméně mají jakousi zkušenost, kterou do diskusí se souborem promítají. Dávají pouze reflexi toho, co viděli, a hledají čím je to zajímavé, případně proč ne. Jde o princip debat, který v rámci postupových přehlídek funguje mnoho let, ale smysl se musí připomínat stále dokola.

Ona mantra, která schovává autory za publikum, se netýká jenom loutkového divadla. Například Jan

Pinkava, mimo jiné držitel Oscara za krátký animovaný film, který byl hostem letošního Anifilmu, v jednom rozhovoru uvedl: „Kdybychom dělali jen to, co publikum požaduje, byla by to cesta do pekla“. A to platí pro umění obecně.

Jaké inscenace přehlídkám dominovaly? Tradičněji pojaté nebo experimentální?

Luděk Richter: Od přehlídky k přehlídce jinak – a ještě to neznamená, že experimentálnost je klad; kladem je pro mne živost, autentičnost, opravdovost, naplněnost. Opava – tradiční, Pražský tajtrlík – mix, Svitavy – netradiční (o experimentu bych ale nemluvil).

Blanka Šefrnová: Neviděla jsem jediný experiment (naposledy před lety inscenaci Hugo Honzy Moka). Ovšem nedá se říct, že by vládla tradice, ve smyslu tradičně pojatého divadla. Spíš snaha o současný inscenační výraz, ale mnohdy nepromyšlená, nebo špatně vedená.

Michal Drtina: Řekl bych, že experimentování se v současném loutkovém divadle nedaří. K vidění jsou na jedné straně tradičně inscenované hry, a to i s oddělenou interpretací (jako uvádí například Loutkové divadlo Jiskra), nebo ty, které se snaží o současnou podobu tradičního marionetového divadla (například Loutkové divadlo v Boudě) a na druhé straně soubory, které se snaží o moderní podobu inscenování, například Nanodivadlo Matěje Šefrny nebo Rámus Plzeň.

ZUŠ Petra Ebena, Žamberk: To víte Afrika. Foto Ivo Mička

Objevilo se nějaké téma, které v loutkářské komunitě rezonuje a objevilo se víckrát?

Luděk Richter: Nevšiml jsem si.

Blanka Šefrnová: Podle mě témata, která by měla obecnější platnost, se v dílech amatérských loutkářů sotva vyskytují. Myslím, že když už, tak se jedná o osobní prožitky a problémy.

Michal Drtina: V amatérském divadle se současná společenská témata neřeší, ale domnívám se, že je to problém obecnější, že se společenská témata v českém loutkovém divadle objevují velmi málo.

Jak hodnotíte dramaturgickou práci souborů? Uchylují se k osvědčeným adaptacím populárních předloh nebo raději pracují autorsky na vlastních tématech?

Luděk Richter: Dramaturgická práce je chabá. Především si ve většině případů členové souborů ani neuvědomují o čem to, co si vybrali, je a co je pro to stěžejní, nevypustitelné či „nemarginalizovatelné“ – to považuji z hlediska dramaturgie za hlavní. Až na druhém místě je východisko a způsob práce s ním: převažují autorské adaptace, nevím, jestli zrovna populárních, leč existujících literárních předloh, v menšině je interpretace hotových her, zcela původní hra žádná.

Blanka Šefrnová: Letos jsem viděla jen dvě představení vycházející z vlastní předlohy, se kterou by byl soubor spjatý – v Třebíči Nevěřící Janek (Happy Theater, Salesiáni v Brně) a ve Svitavách Soumrak světů (Nanodivadlo, spíš rodinné divadlo kolem Matěje Šefrny). Ostatní pracovali podle předloh, možná tak polovina si zpracovala vlastními silami literární text.

Michal Drtina: Dramaturgickou práci souborů vidím jako velmi nedostatečnou. Ale to není problém pouze amatérů, řekl bych, že jde o obecný jev. Divadla mnohdy sázejí v dramaturgických výběrech na obecnou líbivost, což je pochopitelné, potřebují mít plné sály a svým zřizovatelům dokázat svou potřebnost. Bohužel se velmi těžko hledá vyváženost mezi uměleckou hodnotou a většinovým vkusem, který plní sály publikem zhýčkaným televizí a pitomoučkými filmovými „dojáky“. Víím, že je to velmi zjednodušený pohled, ale to by bylo na jinou diskusi. Chci tím pouze připomenout, že toto amatéři mnohdy řešit nemusí, a přesto se v dramaturgii chovají úplně stejně. Ale abych nekřivdil všem. Jsou soubory, které hledají svou vlastní výpověď, například soubory Jarky Holasové z Jaroměře, nebo soubory z Dramatické školičky při SKS Svitavy.

Po hotových textech sahá mnoho souborů, většinou v menších městech a vesnicích, kde hrají pravidelně od podzimu do jara o víkendech pro veřejnost. Takový soubor hledá většinou hotový text některé z klasických pohádek, nebo příběh s Kašpárkem.

Zpravidla jim učaruje text šedesátých, sedmdesátých let minulého století. Pracují s ním tak, jak je napsaný, občas ho trochu proškrtají, protože potřebují redukovat počet postav. Nazkouší a hrají. V repertoáru mají několik osvědčených kusů a ty v průběhu sezóny uvádějí. Mnohde je uvádějí v nastudování, které se vytvořilo v průběhu minulého století, pouze se mění a zaučují noví loutkovodci a mluviči (například loutkářský soubor Javajka Neratovice, Loutkové divadlo Sokola pražského,

Divadlo Brod, Divadlo Povidlo Otrokovice a mnoho dalších, většinou sokolských souborů). U těchto divadel je však třeba brát v úvahu, že mnohdy plní důležitou společensko-kulturní funkci v místech, kde působí. A ta je důležitější než ta umělecká. Na postupové přehlídky se z těchto souborů hlásí jen velmi malý počet a většinou jsou to ty, které mají snahu opustit zavedené konvence a hledat novou cestu. Vidět je můžete na přehlídkách v Kobylicích, Lounech, Třebíči nebo ve Strakoniciích. Skvělé je, že na přehlídky jezdí, protože občas se mezi jejich členy najdou tací, kteří mají chuť zkusit hrát jinak. Většina ostatních souborů pracuje s nějakou formou vlastní adaptace známých předloh. Ať jsou to předlohy pohádek nebo literárních děl. Například v Turnově byla z patnácti inscenací jedna založena na textu starých loutkářů (Stemil Hradec Králové, Don Šajn), tři vycházely z vlastních námětů (R. Grohová Lázně Bělohrad: Proč šel smeták k holiči, MISS Blechy Jaroměř: Šly žížaly k moři, Čmukaři Turnov: A pak se to stalo...), ostatní byly autorské úpravy předloh.

V Třebíči jsme viděli jedno představení vycházející z vlastní předlohy (Happy Theater, Salesiáni v Brně: Nevěřící Janek), zbylých osm bylo autorskými adaptacemi.

Ve Svitavách byl k vidění jeden zcela autorský text (Nanodivadlo Matěje Šefrny: Soumrak světů) ostatní tři byly autorské adaptace.

A ještě musím pro pořádek uvést, že vlastní autorský text bylo možné zhlédnout i na přehlídce v Kobylicích (Ilegumova divadelní společnost: Zmrzlíkův sněhulák). Bude k vidění v doplňkovém programu Loutkářské Chrudimi.

Objevilo se u amatérů to, co české profesionální divadlo až bolestně postrádá – tedy aktuální témata a potřebu komentovat celospolečenské dění na scéně?

Luděk Richter: Při všech svých problémech je takovým pokusem svitavský Soumrak světů – to v užším pojetí, v podstatě politickém. Za – s prominutím – angažované považuji ale každé téma, jež je opravdové a o něčem, čím žijeme. Takovými jsem shledal ještě asi dvě.

Blanka Šefrnová: Nevím, co se přesně myslí tím aktuálním tématem, ale z mých zážitků něco takového přineslo Nanodivadlo. A pokud vím, vždy něco pozoruhodně upřímného, reflektujícího můžeme vidět u souboru Rámus rodiny Vašíčků.

Michal Drtina: Neřekl bych asi více, než uvedla Blanka Šefrnová. Litoval jsem pouze, že se lepším směrem nevydala inscenace Koštní Jošta. Její vznik totiž ovlivnilo dění kolem bronzové sochy markraběte Jošta Moravského, synovce „otce vlasti“, císaře Karla IV., kterou pro Brno vytvořil Jaroslav Róna. Jinak jsem se této otázky dotkl v předcházející odpovědi. Napadá mě však, že to, proč se tak děje, vystihl Ivan Martin Jirous v jednom svém rozhovoru: „Pokud jde o ten minulej režim, tak s ním bych řek, že jsem vyhrál. Pokud jde o ten současnej režim, tak narozdíl od toho minulýho nemám nejmenší tušení, jak by se proti tomu dalo bojovat. Myslím, že ten pseudokapitalismus, ta globální nadvláda peněz a blbosti, ta pseudokultura těch takzvaných celebrit a tý obecný zhovadilosti útočí na všechny smysly kohokoliv. Nemůžu říct, že bych s tímto režimem prohrál, protože já s ním nebojuju, ale myslím, že on vyhrál nad náma všema.“ Co víc dodat.

Jaké nejpozoruhodnější inscenace nebo individuální počiny se objevily?

Luděk Richter: To bych nerad „předhodnocoval“.

Blanka Šefrnová: Velice zajímavý byl Soumrak světů a Afrika ze ZUŠ Žamberk. Obojí bude k vidění na letošní Loutkářské Chrudimi.

Michal Drtina: Pro mne nejpozoruhodnější, co letos vzniklo ve spojení amatérských a profesionálních loutkářů, je Putování s Janem Amosem. Tříhodinová inscenace, respektive přehlídka inscenací, které jsou inspirovány životem a dílem Jana Amose Komenského. Tohle dílo nemá mezi amatérskými ani profesionálními loutkáři obdoby. Vzniklo na popud výtvarnice a loutkářky Hanky Voříškové a myslím, že stojí za vidění – možnost bude na Loutkářské Chrudimi. (Reflexi tohoto počínu si přečtěte na straně XX, pozn. red.) Pak se přidávám k Blance Šefrnové – Soumrak věků, byl i pro mne velkým zážitkem. A na mnohé inscenace, které jsem nestihl vidět, se těším – Bazilisk, DDM Praha 9 – M. Bláhová podle povídky S. Lagerlöfové: Past na myši; Rámus, Plzeň a Krtek, Plzeň – Z. Vašíčková: Antikrys; JAKKdo, ZUŠ F. A. Šporka, Jaroměř – J. Holasová: Kdes holubičko lítala nebo Akafuňky, Praha – bratři Grimmové: Sedm jednou ranou.

Které typy loutek se objevily nejčastěji? Převažovaly figurativní loutky nebo se amatérské divadlo také posouvá k dominanci předmětů na scéně?

Blanka Šefrnová: Trend předmětného divadla vymizel, viděla jsem jen jedno takové představení. Děti ze ZUŠ Chlumec nad Cidlinou si pohrávaly s papírem. V naprosté většině šlo o loutky všeho druhu.

Luděk Richter: Nepočítám-li mezi předměty módní postmodernistické užití všelikých plyšáků, gumáků a „umělohmaťáků“, šlo všude o figurativní loutky – zhruba půl na půl manekýni a marionety, výjimečně maňásci.

Michal Drtina: Přejde mi, že předměty na scéně jsou spíše na ústupu a vidět jsou nejvíce figurativní loutky, ale bohužel žádné výtvarně pojaté divadlo.

Objevily se nové soubory, nebo šlo o přehlídku už zavedených divadel?

Luděk Richter: Spíše těch „zavedených“. Nový soubor byl jeden (Akafuňky), možná dva (studentský Maffin), započítám-li sem i dělení se, pak tři (z Kampak vzešlý mládežnický Bazilisk).

Blanka Šefrnová: Nové soubory se vždy nějak objeví, tak i letos, není to masivní, spíš se setkáváme se starými kamarády. Vždy je to o osobnosti, která v místě loutkové divadlo drží.

Michal Drtina: Většinou jde o zavedené soubory, případně nově nazvaná uskupení stejných lidí, zejména v základních uměleckých školách vznikají ve velkém počtu. K již jmenovaným bych přidal

Ilegumovu divadelní společnost z Chaber, která je pro mne novicem, ale podle jejich stránek funguje soubor již třetí sezónu.

V poslední době žádný výrazný soubor, jako bylo svého času například Dno, nevznikl. Vlastně se v amatérském hnutí v poslední době nenachází žádné výrazné osobnosti, jakými byli například Jirka Jelínek, Jakub Vašíček, Johana Vaňousová, Jakub Masymov, Tomáš Jarkovský. Většina z nich odešla na profesionální dráhu, druzí, jako třeba Šimon Stiburek, se dali jinou cestou.

Od loňského roku se snažíme na poli amatérského divadla tento negativní stav zvrátit. Byl otevřen první ročník Loutkářské konzervatoře, kde se nejenom prakticky směřuje ke klauzurám, ale především se konzervatoristé setkávají se zajímavými osobnostmi současného loutkového divadla, jezdí se dívat na festivaly, chodí na historické přednášky, vlastně jdeme po osvědčeném modelu, který dlouho praktikoval Jan V. Dvořák v královéhradeckém DRAKu, a následně vzniklo mnoho podobných center po celé České republice. A z tohoto soustavného ovlivňování vzniklo hodně zajímavých souborů.

Vlastně bych řekl, že z tohoto pohledu jde nyní o stav, kdy se sinusoida vzniku amatérských souborů ocitla v nejnižším možném bodě, ale z matematického pohledu máme před sebou perspektivní vyhlídku růstu.

Dá se z vámi zhlédnutého vzorku práce nějak sumarizovat, kam se v současné době amatérské loutkářství ubírá?

Luděk Richter: Neodvážuji se, jak známo všechny krajské přehlídky se konají v nemnoha termínech března a dubna, takže se jich řada překrývá a nikdo jich nemůže vidět moc – já osobně jsem viděl jen tři. Výsledkem je dosti chabý vzorek na velké zobecňující závěry. Nicméně – v celém českém loutkářství – od statutárních přes nezávislé či studentské až po amatérské soubory se mi žel nejvíc vybavuje pohodlnost, nedostatek ambice o něco poctivě, nepovrchně usilovat, být něčím opravdu naplněn, mít pevný názor, třeba i program a chtít něčeho krom povrchního úspěchu a plytké zábavnosti opravdu dosahovat: je to otázka osobní angažovanosti, názoru na svět i na divadlo, obsahu i forem.

Blanka Šefrnová: Loutkové divadlo má velkou setrvačnost. Často s nějakým novým pohledem přicházejí talentovaní lidé, kteří vzápětí jdou do profese, a jejich cesta mizí do amatérského ztracena. Ale takový je běh věcí. Myslím, že loutkové divadlo zůstává přitažlivé jako zvláštní pitoreskní možnost.

Michal Drtina: Netroufám si vyslovit žádný závěr, s tím si budou lámat hlavu divadelní vědci. Pokud se ovšem nějaký pro loutkové divadlo najde.

Zdá se mi, že je v současné době tendence prolínání divadelních druhů a žánrů, a především prolínání hranice, kterou uměle dělíme loutkové divadlo na amatérské, nezávislé nebo profesionální. Úplně tuto hranici zbořit nelze, protože každý ze jmenovaných směrů má svá specifika, své klady a zápory, své příznivce a odpůrce. Z mého pohledu všechno toto prolínání vede k větší otevřenosti. K tomu, že se jednotlivé skupiny neuzavírají, ale naopak jdou vstříc novým podnětům, snaží se naslouchat, vidět, sbírat podněty doma i ve světě a ty pak využívat pro vznik dobrého divadla. A o to by mělo jít všem stejně. Těm, kterým divadlo slouží jako živobytí, i těm, kteří na něm víc oceňují smysl setkávání se.

NANO divadlo, Soutaoy: Soumrak světa. Foto Ivo Míchal

Sněženky a machři na Šrámkově Písku

Ačkoliv někdo považuje pídění se po experimentátorství za obligátní píseckou problematiku, jiní už tuto posedlost uhájením žánrové příslušnosti vidí spíše jako zbytečný přežitek v beztak interdisciplinárním světě amatérských přehlídek. Já se postavím zbaběle doprostřed: nepříkládám tomu sice velkou důležitost, ale začal bych toto zhodnocení tvrzením, že letošní ročník nabídl experimentu více, než ten loňský, zčásti ryze činoherní.

Text: Lukáš Černý (za přispění kolegů písecké redakce)

To i přesto, že některé tyto experimenty, a to zvláště v podání mladších souborů, představovaly experiment spíše v rámci vlastní souborové práce, nově objeveným místem na postupně oraném poli vlastního tvůrčího rozvoje; spíš, než že by ukázaly nové formy i divákovi. A možná právě v tom, nakolik soubor experimentuje pouze s vlastní dramaturgií a nakolik už je schopen vytvářet komplexní nové formy a inspirovat jimi nejen sebe, ale i diváka, lze možná nalézt i dělení Vladimíra Hulce, který v letošním programu našel podle vlastních slov dvě linie: „divadlo na začátku, které ohledává svou pozici, a na druhé straně hotové soubory, které mají velice rafinovanou, komplexní metodu práce.“

Nemohu samozřejmě vědět, kde koho vidí Vladimír Hulec, ovšem pravděpodobně lze tušit korelaci se soubory nominovanými na Jiráskův Hronov: těmi byli letos stejně jako vloni *Ted*, nádech a leť a dále i na scénu se navrátilí *Relikty Hmyzu*, kteří z Písku postupují poprvé. A *Kámen*, samozřejmě; zde se ze strany poroty žádný experiment nekonal. Doporučení pak získal *Teatr Vaštar*, *Antonín Puchmajer D.S.* a *Děvočátko a slečny*, brněnský to relikt jaroměřského *Mikrle*.

Minimálně tři z těchto „hotových souborů“ spojuje společné téma/metoda autenticity a naopak je rozděluje naprostá rozdílná práce s ní. Autobiografická inscenace teatrologického *Puchmajeru JAKO (škorperetka)* diváka o své pravosti neustále znejšťuje a sebe sama jakožto dokumentární divadlo neustále paroduje. Naopak *Ted*, nádech a leť bere tuto svoji dokumentaristickou úlohu s naprostou vážností. Obraz válečné ukrajiny podávají přesvědčivě živý, bez jakéhokoli romantizujícího folklóru, na základě jistě autentických sebraných příběhů i jistě autentických vlastních zážitků z této oblasti. Nicméně zatímco část ansamblu svým záměrně civilním neherectvím přiznává, že nejde o jejich vlastní příběhy, jejich ukrajinsky mluvící kolegyně může u diváka lehce vzbudit dojemovou iluzi autenticity, klamné zdání, že je skutečnou pamětnicí popisovaného (když navíc právě „její“ příběh je ten nejsilnější).

Relikty Hmyzu pak propašovali do své čechovovsko-čapkovsko-autorské inscenace autenticitu bez povšimnutí většiny diváků: jejich **F. Racek /život a dílo/**, kabaretní esej o vztahu života a umění, o umělém životě a živoucím umění, představuje herce skrze umělecké aktivity, kterým se sami v životě věnují (hudba, herectví a architektura). To vše navíc v rámci dalšího umění, v rámci další reflexe,

další reprodukce, kterou je samozřejmě inscenace sama. Obsah se tu tak v nejlepší slova smyslu propojuje s použitými prostředky, respektive s použitými lidmi, jak to má být.

Kromě obligátního *Kamene* tak do tzv. hotových souborů patrně spadá ještě *Teatr Vaštar*, který představil svoji loutkovou parafrázi Lorkovy **Krvavé svatby**, pojatou jako velmi příjemné a vlídné setkání herců a diváků, kde jednoduchý Lorkův příběh hraje vedlejší roli, a jaroměřsko-brněnské *Děvočátko a slečny*, tedy rovněž loutkářský soubor. Zde ovšem, ač nerad, chci polemizovat nad hotovostí souboru: ačkoliv samotné dvě protagonistky jsou co do úrovně řemeslných kvalit (vedení loutky i přednes) dost možná největšími machry přehlídky, jejich kompilace (s)prostonárodních textů **Ušubraná** je přeci jenom inscenací sněženkovskou, možná spíše ohledávající nové cesty, kudy by se mladé a talentované tvůrkyňe mohly dále rozvíjet, než že by nabízela rafinovaný scénický tvar či snad působivou výpověď, osobní či interpretační.

Soubor, který se mezi nominované a doporučené již tradičně nedostal (k úteše hronovských funkcionářů), který by však přesto měl naprosto jistě spadat do souborů hotových, tj. který již pouze rozvíjí vlastní specifickou poetiku, je mezigenerační spolek divadelních rouhačů **D.R.E.D.** Byť tentokrát s notně menší dávkou rouhačství: tentokrát je jejich nahota nezpochybnitelně konstruktivním prvkem přímo vycházejícím ze zvoleného tématu, organickou součástí metafyzické eseje na biblické a balabánovské motivy. A i zde se opět setkáváme s onou autenticitou: tentokrát herci obnažují vlastní, ale i universálně lidskou tělesnost, a to slovy i činy.

Z těch, na koho se nedostalo s Hronovem, se divákovi obnažilo i **Buddeto**: v inscenaci „**Přemnáhá dobrodružství, jakož i hrdinské skutky rytířů nízkého stolu – útržky eposu**“ konfrontuje domnělou velikost rytířských příběhů s prostými příběhy z dětství a vzpomínkami plzeňských herců. Na dětství, respektive dospívání, pak vzpomínají i dvě dívky ze souboru *Děs*, byť tentokrát za pomoci literární předlohy. Ty však určitou chudost scénického řešení nejsou schopny kompenzovat zapáleným šoumenstvím nebo upřímnou lidskou přítomností tak dobře, jak to dělají Plzeňští.

Se sofistikovaným autorským textem přišel Jihlavský *Šubrd*, který vytvořil vlastní hru na motivy absurdního divadla, především pak asi Havlovy Zahradní slavnosti. Inscenace **Štempl** těží především z výborně napsaného textu, kolektivního díla mladého souboru, i z mnoha zajímavých režijních nápadů, avšak trochu trpí na místy nevyrovnaná nebo nevyjasněná herecká pojetí jednotlivých postav.

Moravskou sekci zastupovaly (pomineme-li ne zcela brněnské *Děvočátko a slečny*) soubory *Vašaš v pohybu* a *NJ. feat Uhlík*. V případě druhého ze jmenovaných dokonce moravský původ hrál svoji roli: mírně dadaistická skica **Tricetom dva** má svoji silnější stránku v první půli, kterou tvoří jakási stand-up show úsměvně nemotorného a mimo jiné i svým přízvukem bavického herce neherce (nebo

lépe lie-down show, jak vzhledem k tělesné poloze aktéra i vzhledem k jeho záměrné práci s trapností napsal Michal Zahálka).

Publikum částečně pobavili i Valaši v pohybu se svojí pseudoimprovizovanou introspektivní sondou do života lehce přestárlé rockové hvězdy prožívající krizi středního věku. Zapojení náhodně vybraných vět, které měli diváci za úkol napsat na papírek před vstupem do sálu, bylo možná zábavné, ale rozhodně nijak nesouviselo s tématem ani s jinými použitými inscenačními prostředky (živý hudební doprovod, živá projekce vznikajícího obrazu), které by jinak mohly fungovat poměrně dobře, nebýt zastíněny samoučelným bavením diváků.

Ačkoliv inscenace nížeji jmenovaných souborů divákovi možná nové dimenze divadla neobjevila, v jistém ohledu může jít leckdy o troufalejší experimenty, než jaké tvoří divadlo Kámen i všechny další „hotové“ soubory, kteří svoji poetiku sice stále rozvíjí a posouvají vždy o krok dál, ale přeci jenom se bezpečně drží jimi už nalezené, osvědčené cesty. Letošní „druhá linie“ vlastní rukopis možná ještě hledá, ale právě autorské hledání je v amatérském divadle, místy vždy strnulém a neosobním, pokaždé tak cenné.

Děvočátka a slečny, Jaroměř: Ušubraná. Foto Michal Drtina.

Relíky Hmyzu: FRacek / Život a dílo. Foto Michal Drtina.

Relíky Hmyzu: FRacek / Život a dílo. Foto Michal Drtina.

Písek budiž pochválen

Samozřejmě, že Písek Šrámkův, jenž jest přehlídkou experimentujícího divadla. Šlo by jistě vztáhnout toto laudatio na celé město Písek, neboť je to místo lahodící oku i duši. Koneckonců: vrátím-li se do roku 1973, kdy jsem Písek poprvé uviděl, tak musím přiznat, že dojem, jenž na mne udělal, byl velice silný. Když dnes píšu po 43 letech tyto řádky, jsem schopen vybavit si zážitek, který jsem z toho prvního setkání s Pískem měl. To jsem však netušil, že budu mít čas užívat si Písek více.

Text: Jan Císař

Vstoupil jsem do Písku v souvislosti s divadelní přehlídkou, jež nese jméno básníka, jehož tvorba je s Pískem tak spjata, že jsem se při zkouškách z dějin českého divadla od studentů často dovídal, že se Šrámek v Písku narodil. I pro mne je Písek nerozlučně spojen se Šrámkem. Při svých prvních pobytech v lektorském sboru Šrámkova Písku (od této chvíle zkratkou ŠP) jsem občas bádával s pány Ivanem Vyskočilem a Pavlem Boškem, který že to mohl být komín, o němž se mluví v Měsíci nad řekou. Tím jsem u důvodu, proč jsem se v těch sedmdesátých letech minulého století ocitl na Písku a proč jsem měl příležitost řešit po nocích totožnost onoho „literárního“ komína. Ivan Vyskočil s Pavlem Boškem mne totiž tehdy, kdy se už naplno rozběhla tzv. „normalizace“, přesvědčili, že Písek a jeho divadelní festival ŠP patří k těm akcím, na něž stojí za to jezdit. V tomto čase a v tomto městě začínají mé vážné kontakty s amatérským divadlem. Přesto, že jsem své první zkušenosti s divadlem nabíral ještě jako gymnazista na půdě amatérského divadla, nebyl jsem s ním od studií na divadelní fakultě v kontaktu a rozhodně jsem nebyl ani jeho přítelem, spíše naopak. A najednou mne oba svrchu zmínění přátelé tvrdili, že bych měl svou pozornost přesunout na amatérské pole a jet s nimi do Písku. Protože jsem jim věřil, tak jsem tak učinil a zůstanu jim za to do smrti vděčen.

Tak tedy: Za co vděčím jen a jen ŠP. Vešel jsem do jeho dění v okamžiku, kdy začala intenzivně probíhat jeho proměna spojená s „malými jevištními formami“. Mne tenhle druh divadla velmi zajímal. Od chvíle, co jsem zhlédl Semafor – zvláště Jonáše a tingl tangl – jsem věděl, že tato podoba divadla znamená zlom, převrat, obrat – prostě něco nového a důležitého. Nebyl jsem samozřejmě sám; my, kteří jsme se nějak účastnili událostí v českém divadle 60. let minulého století, jsme se museli s těmi „malými jevištními formami“ vyrovnat. Byl to proud, jenž s jinými divadelními projevy odplavoval šedivou únavnost a nudnou agitačnost předešlých let. Když jsem slyšel, že na Šrámkově Písku – sice s amatéry, v něž jsem tehdy neměl moc velkou důvěru – tento druh divadla pokračuje, tak jsem na jih Čech jel.

A nelitoval jsem. Moc dlouho jsem ovšem na ŠP nepůsobil. V roce 1975 totiž do jeho podoby začali příliš zasahovat funkcionáři Svazu mládeže (SSM), aby bděli nad jeho ideovostí, a tak jsem využil příležitosti a zkusil štěstí s amatérskou činohrou. Ale ŠP se trvale vepsal do mého vztahu k amatérům, amatérskému divadlu, neboť díky divadlu, které jsem v jedné řadě jeho představení potkal, jsem pochopil jednak určité obecné vývojové souvislosti, kterým se české divadlo prostě nemohlo vyhnout

jako alternativě k tradičním druhům divadla, jednak možnosti a příležitosti, které nabízí amatérské divadlo. Myslím, že nás je víc, kdo jsou ŠP za cenné zkušenosti v době, kdy se stával „přehlídkou malých jevištních forem“, za mnohé vděční.

Pak jsem se přestal Písku věnovat; asi dvakrát jsem se jenom přijel podívat, jak se na něm prezentuje amatérské divadlo. Vždycky jsem zjistil, že se této přehlídce v poloze, u jejíhož zrodu jsem byl, daří dobře; od osmdesátých let minulého století čím dál tím lépe. Ostatně potkával jsem dost často soubory, jež mířily a byly přijaty na ŠP při jiných příležitostech, tak jsem kontakt s touto sférou amatérského divadla neztratil a sledoval jsem, jak od „malých jevištních forem“ scénickými tvary svých předních souborů spěje k rovině, jíž se v profesionálním divadle dostalo názvu „studiová divadla“. Zpracoval jsem tuhle etapu „šrámkovsko-píseckého“ divadla ve studii Od malých jevištních forem k jinému divadlu – ale jakému?, jež vyšla v „historicko-teoretickéilogii“ nazvané Divadla svítící do tmy, kterou vydala Artama. V názvu té studie je – myslím – poměrně zřetelně naznačeno, že „malé jevištní formy“, jež ŠP proměnily, směřovaly dále k rozvinutější a především jiné dimenzi, která opouštěla podobu kabaretů a improvizace dramatické hry a usilovala být alternativou tradičních druhů divadla, zejména činohry.

Pojem alternativa nebylo možné používat v dobách předlistopadových, protože tehdy žádná alternativa nebyla povolena, neboť existovalo jen socialistické divadlo. Dnes si ovšem myslím, že ŠP navazuje na předchozí vývoj, jež popsala a analyzovala Divadla svítící do tmy, a je skutečně klasickou alternativou – to jest jinou možností, jak dělat amatérské divadlo. Alespoň tak se mně to jeví od přelomu 20. a 21. století, kdy jsem se vrátil do lektorského sboru ŠP a jezdím tam opět pravidelně. Mám ŠP jako přehlídku velice rád, ostatně stejně tak se mně líbí na přehlídce východočeského „alternativního“ divadla jménem Audimafor, jež je kromě jiného – a především – výběrem na ŠP. Neboť jde o přehlídky téhož rodu – což ani nemůže být jinak.

V pozadí obou těchto přehlídek je totiž kardinální – možná bych měl napsat zcela nejdůležitější – otázka co s českým amatérským divadlem dnes a zítra. Marná sláva: Šrámkovu Písku jsou dnes svým způsobem vymezeny dost pevné hranice dvěma principiálními fakty. Především experimentujícího divadla se v přítomnosti ujali profesionálové, kteří před listopadem na tuto půdu nemohli vstupovat. Dnes na půdě profesionálního divadla najdete výboje, na něž amatéři nemají. Tím neříkám, že občas se některý amatérský soubor nepustí tímto směrem a nezkusí něco, čeho se před ním doposud nikdo neodvážil. Ale je to výjimka, zatímco profesionálním divadlem dnes protéká proud, jenž opouští prostor divadla a hledá si zcela nová řečiště. O alternativu k divadlu už nejde, jde o podobu scénického předvádění – tedy s nezbytnou účastí diváků, v tom je tento proud trvale svázán s divadlem – jež je průnikem různých materiálů, komunikačních prostředků a druhů umění. Alternativa vystupující na ŠP – jak už jsem napsal – takové průniky konceptuálního charakteru činí jen výjimečně. Ale snaží

Šrámkův Písek 2017 – postupové přehlídky

se základní součástí divadelního tvaru jinak uspořádat v jinou strukturu, případně ji proměnit a nabídnout tak jiný pohled nejen na určitá témata a jevy skutečnosti, ale i na divadlo. A to je to, čeho si na této alternativě vážím.

Nepochybně i v amatérském divadle, jež neopouští pole osvědčených a vyzkoušených principů a postupů – opět zejména činohry – se objevují snahy najít takové možnosti scénování, které promění běžné zvyklosti, a dojít třeba i na známém textu k překvapivě novým výsledkům. Ale „písecká“ alternativa je v tomto směru radikálnější, pokouší se o podstatnější, razantnější průlom, jež by neměnily jenom běžné a známé postupy. Například velmi volně – skoro by se hodilo říci libovolně – zachází s literárními předlohami, s textem a hodně tíhne k takzvanému autorskému divadlu, udržujíc tak tradici, jež sahá až k malým jevištím formám. Zvláště silně se to projevuje v těch scénických tvarech, jež chápu jako „výpovědní“, to jest jako snahu jejich tvůrců vypovídat o sobě; bývají to drtivou většinou soubory mladých lidí, které velice často prozrazují jako své východisko dramatickou výchovu, která je pro takové alternativní divadlo už ze své podstaty připravuje.

Jsem přesvědčen, že každá divadelní přehlídka si vytváří své vlastní souvislosti, zařazuje předvedená představení do speciálních kontextů a dává jim význam, jež nikde jinde nemají. Většinou se tak děje až dodatečně; teprve tehdy, když se zahrají všechna představení. Na ŠP je tohle jasné od samého počátku. Jde o hledání možností amatérského divadla, jak se účinně a dobře vyslovit, vyjádřit scénickým tvarem k problémům, které tvůrce zajímají, vzrušují. A pro něž nenacházejí v konvenčních postupech a principech divadelního scénování patřičnou možnost, jak je dostat před diváky. Tak tedy musí zkoumat alternativy, které by to dovolily.

Jsem přesvědčen, že pro tohle je ŠP naprosto nenahraditelnou, nezastupitelnou a svrchovaně potřebnou přehlídkou. Jakmile si kterýkoliv účastník uvědomí tuto její osobitost a začne odtud nahlížet její repertoár, pak má šanci pronikat k otázkám možností smyslu a funkce dnešního českého amatérského divadla.

A proto budiž Šrámkův Písek pochválen...

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

Praha – Stodůlecký Píseček (ŠP, MS)
3.–5. března – Klub Mlejnský
Kontakt: Johana Jurášová, KlubKO,
Musílkova 302/1, 150 00 Praha 5,
tel.: 777 088 924,
e-mail: klubko.johan@seznam.cz

STŘEDOČESKÝ KRAJ

Nové Strašecí – Setkání ve Strašecí (ŠP, MS)
24.–26. března – NKC a ZUŠ
Kontakt: Iva Vachková, Žižkovo nám. 974,
Nové Strašecí,
tel.: 737 149 291,
e-mail: vachkova@nostradivadlo.cz,

JIHOČESKÝ KRAJ

Český Krumlov – Mladá scéna (ŠP, MS)
6.–7. dubna
Kontakt: Eliška Rolníková, DDM, Linecká 67,
381 01 Český Krumlov,
tel.: 380 711 601, e-mail: jazyky@ddmck.cz,
www.ddmck.cz

PLZEŇSKÝ A KARLOVARSKÝ KRAJ

Plzeň – Na hraně (ŠP, MS)
14.–16. dubna – Moving Station
Kontakt: Roman Černík, Johan z. ú., Havířská
933/11, 301 00 Plzeň – Jižní předměstí,
tel.: 775 131900,
e-mail: info@johancentrum.cz

ÚSTECKÝ KRAJ

Most – Přemostění (ŠP, MS, DPV)
29. března – 2. dubna
Kontakt: Pavel Skála, Školní 21, Most, 434 01,
tel.: 774 162 298,
e-mail: pavel.skala@premosteni.eu,

LIBERECKÝ KRAJ

Turnov – Modrý kocour (ŠP, MS, DPV)
21.–26. února
Kontakt: Mário Kubaš, tel.: 777 221 725,
e-mail: knizemyskin@centrum.cz,
www.turnov.cz/cs/kultura-a-volny-cas/vy-
znamne-akce-v-turnove/modry-kocour.html

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ

Hradec Králové – Audimafor (ŠP, MS, WP)
24.–26. března – Divadlo DRAC
Kontakt: Kateřina Prouzová, IMPULS, Tom-
kova 139, 500 02 Hradec Králové,
tel.: 605 251 596,
e-mail: divadlo@impulshk.cz,

PARDUBICKÝ KRAJ

Svitavy – Svitavský Fanda (ŠP, MS, WP)
7.–9. dubna
Kontakt: Lucie Chrová, SKS, Wolkerova alej
92/18, 568 02 Svítava,
tel.: 604 226 348,
e-mail: lucie.chrova@kultura-svitavy.cz

KRAJ VYSOČINA

Jihlava – JID 20-17 (ŠP, MS)
16.–18. března
Kontakt: Jan Bušta, Spolek na podporu me-
zinárodního přátelství Slunce, Tkalcovská

11, 586 01 Jihlava,
tel.: 777 753 234,
e-mail: jid@slunceweb.cz,
http://jid.slunceweb.cz

JIHOMORAVSKÝ KRAJ

Brno – ŠPIL-BERG 2017 (ŠP, MS, WP)
6.–9. dubna – Labyrint
Kontakt: Petr David, SVČ Lužánky – praco-
viště Lidická, Lidická 50, 625 00 Brno,
tel.: 776 033 473,
e-mail: spilberg.brno@gmail.com,
www.spil-berg.jamu.cz

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ (ŠP, MS)

Ostrava – ex peri, s
7.–9. dubna
Kontakt: Jiří Sekáč, artRóza z. s., Třebovická
ulice 5080/41, 722 00 Ostrava-Třebovice,
tel.: 731 449 751,
e-mail: jiri.sekac@senapservis.cz

ZLÍNSKÝ KRAJ

Valašské Meziříčí – Setkání divadel – Malé
jevištní formy 2017 (ŠP, MS)
17.–18. března
Kontakt: Magda Siekliková, Kulturní zařízení
města Valašského Meziříčí, Komenského 1,
757 01 Valašské Meziříčí,
tel.: 739 281 416, 571 684 577,
e-mail: sieklikova@kzvalmez.cz

Zpráva o Wolkrově Prostějovu

Letošní padesátý devátý Wolkřův Prostějov osobně považuji zejména co do kvality hlavního programu za nadprůměrný. V jeho rámci ve dnech 14.–18. června zahrál každý z devíti souborů jedno své divadlo poezie a více než osmdesát recitátorů vystoupilo se svým uměleckým přednesem. Kromě bohatého inspirativního programu, mohli účastníci festivalu navštěvovat pravidelnou ranní hlasovou rozcvičku nebo jeden ze čtyř seminářů.

Text: Jakub Maksymov

Velmi dobré ohlasy získal seminář *Překlad poezie aneb Utatá hlava básníková*. Ačkoli byl jako jediný sedavého charakteru, pasivitou účastníků rozhodně netrpěl. Stanislavu Rubášovi a seminaristům se nad texty podařil navázat živý dialog. Na konci semináře jeho účastníci zveřejnili ve zpravodaji Wolkrova Prostějova několik svých překladů Silversteinovy básně *Carrots*. Na festivalech amatérského divadla takřka neznámá *hlasovkářka Paula Sovová*, někdejší spolupracovnice Ivana Vyskočila, se ve svém semináři věnovala hravému přístupu k práci s hlasem. Dokázala naprosto přirozeně propojovat rozdílné zkušenosti seminaristů a nechat je učit se nejen od ní, ale i od sebe navzájem. Dominika Šindelková navázala na seminář *storytellingu*, který loni vedla její kolegyně Barbora Schneiderová, svým vlastním. A konečně Hana Franková, lektorský evergreen přehlídek amatérského divadla, vedla seminář *Herec nejen o divadle poezie*, který se zabýval především aktivizací těla herce na jevišti. Semináře se bohužel často potýkaly s problémy organizačního rázu – seminaristé z nich neutíkali jen na přípravu svých představení, ale i na rozborů svých přednesů, které se s časy seminářů kryly. To je ovšem bohužel na takovém festivalu, jakým je Wolkřův Prostějov, těžko řešitelná situace.

V již zmíněném silném hlavním programu se objevilo několik vskutku osobitých inscenačních počínů, které byly po zásluze odměněny cenami poroty. Pro mě největším překvapením byl plzeňský soubor *Buddeto!* s představením *Přemnohá dobrodružství, jakož i hrdinské skutky rytířů nízkého stolu – útržky eposu*. Tuto inscenaci považuji za koncepčně nejdotaženější art brut, který jsem kdy na jevišti viděl. Celá poměrně volná struktura je vystavěna okolo Michala, člena souboru s Downovým syndromem. Inscenace pracuje se dvěma paralelními rovinami – herci střídají evokaci vlastních frustrujících zážitků z mateřské školy s hrou dobrodružného rytířského příběhu. Michal v kostýmu rytíře, na kterého si hraje s naprostou vážností, působí, jako by se svou rolí splynul. Soubor během zhmotňování vzpomínek na mateřskou školu se úmyslně vyhýbá stylizování se do dětí. Jejich výpovědi to dodává na autenticitě. Celé představení uzavírá iniciační rituál, kdy Michal ostatní členy souboru pasuje do dospělosti. Soubor za svůj počín dostal cenu za inscenaci a nominaci na Jiráskův Hronov.

Mezi dalšími dvěma inscenacemi, které byly na vrcholnou přehlídku amatérského divadla doporučeny, patří *Jelizaveta Bam* ostrovské skupiny *Na poslední chvíli*. Charms je nejen mezi amatérskými divadelníky jedním z nejoblíbenějších autorů. Možná, že jím je i proto, že jeho texty jsou otevřené a na-

bízí celou škálou výkladů. Ostrovští se rozhodli neakcentovat existencionální rovinu textu, jako to bývá obvyklé, ale pokusili se ho vyložit politicky a apelativně propojit se současností. Dlužno podotknout, že se jim to opravdu zdařilo. Text inscenovali jako grotesku – nápaditou a řemeslně (po herecké a režijní stránce) zručnou – kterou obohatili o reprodukovanou hudební složku odkazující k dobovému i současnému Rusku (Kaťuša, ruská hymna, Alexandrovci, popová píseň oslavující Putina...). Vědomou prací s klišé se jim podařilo manipulovat prostějovským publikem, podobně jako propaganda manipuluje ruskými občany. Ačkoli mně osobně se v představení nepodařilo najít konkrétnější téma než obecnou kritiku tamější politické situace, považuji ho za velmi zdařilý počín. O svém hovoří i to, že soubor získal cenu diváka.

Druhou doporučenou inscenací se stala *Ušubraná* jaroměřského souboru *Děvočátka a slečny*. Dvě dívky v kroji na jevišti recitují verše K. J. Erbena a K. J. Obrátily či jimi jednájí. Básně, které sesbíral K. J. Obrátil a vydal ve sbírce *Kryptadia: příspěvky ke studiu pohlavního života našeho lidu*, se velmi expresivně vyjadřují k sexualitě člověka. Něžná poloha osobnostního herectví obou aktérek však vulgarismy eufemizuje. V jejich podání i slovo „mrdat“ zní jako pohlazení. Občas dívky nastolí dramatickou situaci a představení potom začne inklinovat k naraci, jindy převládá prostá radost z hrubozrné lidové poezie. Od premiéry, kterou jsem viděl na krajské přehlídce v Hradci Králové, pozoruji vývoj inscenace směrem k příběhovosti, což považuji za šťastné rozhodnutí.

Poslední oceněnou inscenací, tentokrát však již bez postupu, je **(Zj 1:3)** podle skutečné události pražského souboru *Vdova po kapitánovi pražské paraplavební společnosti*, která pracuje jak s biblickými texty, tak s autentickým odposlechnutým materiálem z jednoho nádražního non-stopu. Na inscenaci je v kontextu festivalu zejména cenná práce s hospodskými kecy jako s poezií, což mimo jiné umožňuje i solidní vybavenost hereckého souboru.

Výše zmíněná představení ovšem rozhodně nebyla jediná, která letos na Wolkrově Prostějově stála za vidění. Za zmínku stojí dvě pásma poezie, Na třetí pokus břevlavského souboru *Regina a Když se poválí 8, vypadá asi takhle* ∞ liberecké skupiny *Hrůza a ty doě*. Obě pracovala s poezií E. Jandla (to druhé nejen) a hravým způsobem ji převáděla na jeviště.

O recitátorech se zdráhám mluvit zevrubněji, protože jsem viděl jen menší část z nich. Program přehlídky je každoročně natolik bohatý, že jednoduše není možné vidět všechno. Doufám, že se toho místo mě ujme někdo jiný. Případně mohu čtenáře odkázat na festivalový zpravodaj.

Rád bych na tomto místě ještě pochválil večírkovou kulturu festivalu. U jednoho stolu v jednom podniku se nehledí na to, kdo je recitátor, divadelník, pedagog či porotce. Diskuse je tu otevřená a často probíhá až do ranních hodin.

Letošní dramaturgie inspirativního divadelního programu byla při nejmenším kuriózní. Jak může umělecky posunout účastníky festivalu průměrná zájezdovka *Divadla v Rytířské*, která očividně sází na své hvězdné obsazení? Vždyť většina počínů amatérských souborů převyšuje tuto produkci co do objektivnosti a osobitosti o dvě hlavy. Podobně nerozumím uvedení hosta *LiStOVÁNÍ.cz:KAFE A CIGÁRKO*, která se veze se na vlně popularity blogu Marie Doležalové. Jedná se o ilustrativní rozehrání jejích humorných textů, které se ani nepokouší zakrývat, že je něčím jiným než líbivou chlebovkou (typ divadelní produkce, jejímž primárním cílem je zalíbit se, respektive vydělat na chleba, umělecké ambice jsou pro ni druhotné). Od inspirativního programu přeci očekáváme něco víc, než bezpečný střední proud.

Wolkrův Prostějov se letos stejně jako už dlouhou řadu let potýkal s prostorovým problémem. K dispozici tu soubory a recitátoři mají na výběr pouze ze dvou možností. Jednou je sterilní sál DUHA vhodný snad pro pořádání konference, pro divadlo už však méně. Druhou a lepší variantou je improvizovaný prostor v městském divadle za oponou na jevišti s diváky. Má však jeden zásadní nedostatek – divák ze třetí řady vůbec nic nevidí. Víím, že není snadné vytvořit strmomu elevaci hlediště, ovšem recitátoři na národní přehlídce by si podle mě přeci jenom zasloužili, aby na ně bylo vidět. V divadle Point se letos vůbec nehrálo, ačkoli je ze všech prostorů nejdivadelnější. Problémem je totiž jeho malá kapacita.

Celkově z organizačního hlediska trpí Wolkrův Prostějov jistou mírou zkonstnatělosti, která se pak promítá i do celkové atmosféry festivalu. Výmluvným příkladem může být to, že Kateřině Prášilové, ačkoli za svůj recitační výkon byla oceněna, bylo upřeno jej znovu přednést během závěrečného slavnostního večera spolu s ostatními oceněnými. Stalo se tomu tak z důvodu, že její text obsahuje určité množství vulgárních výrazů, které ovšem v rámci jejího přednesu nefungují samoúčelně. Organizátoři jí zakázali zopakovat výstup ze strachu, aby se představitelé města a kraje nad ním nepohoršili. Jednání typu „ocenit a separovat“ mi v dnešní době připadá jako naprosto nepřipustné.

Tohle všechno je velká škoda, protože letošní ročník ukázal, že o Wolkrův Prostějov má zájem spousta mladých a talentovaných lidí, kteří se chtějí umělecky vyvíjet. Díky jejich přítomnosti na festivalu a díky krásnému prostředí, které město Prostějov nabízí, nebude jistě ani ten příští, jubilejní šedesátý ročník, méně inspirativní. Nebylo by ale určitě od věci, kdyby se organizace festivalu nakazila tou touhou učit se, objeovat a tvořit.

Wolkrův Prostějov 2017 – postupové přehlídky

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

Praha – Pražský kalich

1. a 2. dubna 2017 – Společnost Franze Kafky, Ši-
roká 14 (solisté)

2. dubna 2017 – DDM Praha 8 – Spirála (divadla)
Kontakt: Karolína Stehlíková, DDM Praha 8 – Spirála,
Přemyslská 1102, 180 00 Praha 8, Jana Ma-
chalíková, PŘESA, z. s.
tel.: 284 681 050, 733 535 495,
e-mail: stehlikova@ddmp Praha 8.cz,
www.spiralapraha8.cz

STŘEDOČESKÝ KRAJ

Kutná Hora – Ten verš si tiše říkám...

17.–18. března 2017 – GASK (Galerie Středočeského
kraje Kutná Hora – Jezuitská kolej)

Kontakt: Gabriela Jarkulišová a Lenka Frankovicová,
Městská knihovna Kutná Hora, Husova 145, 284 01
Kutná Hora,
tel.: 737 243 826, 737 243 827, 327 523 193,
e-mail: reditel@knihovna-kh.cz

JIHOČESKÝ KRAJ

Třeboň – Třeboň poetická

18.–19. března 2017 – Divadlo J. K. Tyla
Kontakt: Miloslava Jelonková, Palackého nám. 46/
II, 379 01 Třeboň,
tel.: 384 342 205, e-mail: miloslava.jelonkova@mes-
to-trebon.cz, www.mesto-trebon.cz, www.itrebon.cz

PLZEŇSKÝ A KARLOVARSKÝ KRAJ

Klatovy – Poezie na rynku

24.–26. března 2017 – Divadlo Klatovy
Kontakt: Johan, Havířská 11, 301 00 Plzeň – Jižní
předměstí, info@johancentrum.cz,
tel.: 775 131 309, e-mail: roman.cernik@johancen-
trum.cz, www.johancentrum.cz

ÚSTECKÝ KRAJ

Louny – Louny, Poeticky!

11.–12. března 2017 – Městská knihovna

Kontakt: Dagmar Kučerová, Městská knihovna Lou-
ny, Mírové náměstí 1, 440 01, Louny,
tel.: 736 645 912, e-mail: kucerova@mkl.cz

LIBERECKÝ KRAJ

Liberec – Na(ne)čisto Liberec

9.–10. března 2017

Pořadatel: Divadelní spolek Odevšad, Pavel Skála
Kontakt: Pavel Skála, tel.: 774 162 298
e-mail: pavel.skala@nanecisto.eu
Uzávěrka přihlášek: 31. prosince 2016

JIHOMORAVSKÝ KRAJ

Brno – ŠPIL-BERG

6.–9. dubna 2017

Kontakt: Petr David, SVČ Lužánky – centrum divadel-
ních a tanečních aktivit, Lidická 50, 658 12 Brno,
tel.: 776 033 473, email: spilberg.brno@gmail.com,
www.spil-berg.jamu.cz

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ

Hradec Králové

17. března 2017 – Divadlo Jesličky (solisté)

24.–26. dubna 2017 – Audimafor – Divadlo DRÁK
(soubory)
Kontakt: Kateřina Prouzová, IMPULS, Tomkova 139,
500 03 Hradec Králové,
tel.: 605 251 596, e-mail: divadlo@impulshk.cz,
www.impulshk.cz

PARDUBICKÝ KRAJ

Pardubice (solisté)

15. března 2017 – Divadlo 29

Kontakt: Hana Cihlová, Krajská knihovna – odd. regi-
onálních kulturních služeb,
Sukova tř. 1260, 530 02 Pardubice,
tel.: 466 513 131, 466 500 754, e-mail: cihlova.okp-
ce@volny.cz, www.knihovna-pardubice.cz

Svitavy – Svitavský Fanda

7.–9. dubna 2017 (soubory)

Kontakt: Lucie Grhová, SKS Svitavy, Wolkerova alej
92/18 568 02 Svitavy,
tel.: 604 226 348, e-mail: lucie.grhova@kultura-svi-
tavy.cz, www.fabrikasvitavy.eu

VYSOČINA

Pelhřimov

23. března 2017

Kontakt: Lenka Čurdová, Křeč 71, 394 95,
tel.: 775 055 484,
e-mail: dramatak_zuspe@centrum.cz

OLOMOUCKÝ KRAJ

Prostějov

23.–25. března 2017 – DUHA – Kulturní klub u hradeb
Kontakt: Martina Drmolová, odbor školství, kultury
a sportu, oddělení DUHA – Kulturní klub u hradeb,
nám. T. G. Masaryka 130/14, 796 00 Prostějov,
tel.: 777 116 142, 582 329 623,
e-mail: martina.drmolova@prostejov.eu,
www.prostejov.eu/duha

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

Karviná

25.–26. března 2017 – Městský kulturní dům
Kontakt: Lucie Semančíková, Boženy Němcové 720,
735 81 Bohumín,
tel.: 595 532 950, mobil: 777 273 114,
e-mail: l@jedl.cz, www.semancikova.cz

ZLÍNSKÝ KRAJ

Uherské Hradiště

31. března 2017 – ZUŠ

Kontakt: Stanislav Nemrava, Mariánské náměstí
125, 686 01 Uherské Hradiště,
tel.: 572 551 489, fax: 572 555 261,
mobil: 603 573 495,
e-mail: stanislav.nemrava@zusuh.cz,
http://zusuh.cz

47. Krakonošův divadelní podzim

V tradičním termínu (7.–15.října) hostilo Vysoké nad Jizerou národní přehlídku venkovských divadelních souborů Krakonošův divadelní podzim. Krakonoš převzetím klíče od města od paní starostky stvrdil vládu nad Vysokým a každý den ve tři hodiny odpoledne vítal ten den vystupující soubor. V letošním ročníku jich bylo devět v hlavním programu a jedna dopolední pohádka pro děti (ZUŠ Jablonec nad Jizerou) a noční kabaretní program korupčního spolku Vobskočák. Na závěr přehlídky sehrál DS Jirásek Nový Bydžov svou Nitušku (Alleluja, Svatá Nituši!). To znamená, že se s výjimkou pondělí každý den hrála jedna inscenace, šest z nich uvedlo dvě představení (většinou odpolední a večerní). Nad hlavním programem bděla porota ve složení Milan Schejbal, (předseda), Luděk Horký, Zdeněk Janál (dramaturg), Petr Kolínský a Lenka Lázňovská. Tato porota byla protagonistou každodopoledních rozborových seminářů. Porotě jako vždy sekundovali půdičkáři, kteří se pod vedením Rudy Felzmanna zabývali inscenacemi jako materiálem a mladí gymnazisté ze Semil.

Text: Lenka Lázňovská

Co ještě Vysoké letos nabídlo. Nedělně sváteční besedu s umělcem (letos to byl herec Jaromír Nosek, někdejší absolvent semilského gymnázia) a především dvě vzdělávací akce: Klub režisérů SČDO se společně se Svatoplukem Vašutem a Miroslavem Kejzlarem věnoval Maeterlinckovu Modrému ptákovu a již zmínění mladí ze semilského gymnázia se tentokrát celý týden učili s Kateřinou Baranowskou porozumět kouzlu divadla. Cenu MK za celoživotní přínos k rozvoji amatérského divadla obdržel při závěrečném ceremonálu přehlídky Dušan Zakopal.

K vysoké přehlídce neodmyslitelně patří rituály. Tolik jich nemá žádná jiná česká divadelní přehlídka. Dějství první: vítání. Soubor je nejprve uvítán na radnici představiteli města a přehlídky. Poté se přesune k budově divadla Krakonoš, kde už vyhrává dechová hudba Větrovanka a své umění předvádějí malé mažoretky z nedaleké Rokytnice. Soubor a četné přihlížející pozdraví sám vládce hor z balkonu divadla a od mikrofonu zástupce přípravného výboru přehlídky. Odpovídá většinou šéf souboru. Některé soubory dovezou na vítání nějaký mok, či chleba s uzeným, koláčky nebo ovoce. Občas je vítání ozvláštněno nějakou scénkou. Asi nejvtipnější přivezli letos hronovští. V převleku za duchodce se přišli ujistit, že je v divadle nečekají nějakí šmejdi a také popřát ředitelce přehlídky Svatce Hejralové k nastávajícímu duchodu. Ta se do penze těší; bude mít času na divadlo. Dějství druhé: loučení. Koná se v malém sále divadla a patří k němu krkonošské poudačky, písničky a neoficiální hymna festivalu Tam na horách. Soubor se svěří se svými dojmy. Je tu srdečno a veselo. Nováčkům se nepamene připomenout, že návrat na přehlídku zaručí jedině, když třikrát obejdou nebo objedou kostel. Asi to funguje, neboť všichni tak činí.

Než se pustím do charakteristiky letošní přehlídky, musím uvést základní údaje o ní. Jejím vyhlášovatelem je SČDO (spoluvyhlašovatelem MěÚ Vysoké n.J.), pořadatelem občanské sdružení Větrov

(spolupořadatelé DS Krakonoš a Městská knihovna). Záštitu nad letošním ročníkem převzali pan Přemysl Sobotka (1.místopředseda Senátu Parlamentu ČR) a hejtman Libereckého kraje pan Martin Půta. Přehlídku finančně podpořili MK ČR (170 tis.), kraj a město dali shodně po 47 tisících (spolek Větrov má dohodu s městem, že výše dotace bude kopírovat ročník přehlídky), 138 tis. dali sponzoři (hlavním partnerem je firma UNICONTROLS), 258 tis. si přehlídka vydělala (vstupné a reklamy). Rozpočet přesáhl šest set tisíc. Nejvíce přehlídka utratila za ubytování.

Národní přehlídce jako každý rok předcházely postupové přehlídky. Licencováno jich bylo devět, avšak hned na první z nich Třeštském divadelním jaru se o účast na národní přehlídce neucházel žádný soubor. Zbývajících osm mělo následující bilanci: Miletínské divadelní jaro (18.–26. března – účast 8 souborů, 1 nominace a 2 doporučení), Klicperovy divadelní dny v Sadské (6.–10.dubna – účast 10 souborů, 1 nominace a 1 doporučení), Sněhový Brněnec (6 souborů, 1 nominace), Trhové Sviny (16.–17.dubna – účast 8 souborů, 1 nominace, 1 doporučení, avšak pro soubor z Bechyně, který má více než 5 tis. obyvatel), Štívaldo ve Štítině (21.–25. dubna a 28.dubna až 2.května, účast 7 souborů, 1 nominace, 1 doporučení), Hanácký divadelní máj (30. dubna–7. května, účast 9 souborů, 1 nominace, 2 doporučení), Josefodolské divadelní jaro (6.–8. května, účast 10 souborů, 1 nominace, 1 doporučení), Žlutické divadelní léto (5 souborů, žádné nominace, ani doporučení) Celkem se tedy na stole programové rady, která se skládá ze zástupců pořadatele a vyhlášovatele a každá postupová přehlídka má rovněž jednoho zástupce, sešlo 7 nominací a 7 doporučení, z nichž byly vybrány dvě inscenace. O účast na KDP se letos ucházelo celkem 62 inscenací, což je víc než v posledních třech letech. Na to, zda jde o pozitivní trend, si budeme muset počkat tak další dva, tři roky. Zajímavé je rovněž, jaké tituly přehlídky nabídly. Nejvíce inscenací bylo z oblasti moderní české dramatiky, celkem 19. Nejhranějšími autory bylo oblíbené duo Michaela Doležalová a Roman Vencel **Královny a Game over**, objevily se rovněž hra Arnošta Goldflama **Dámská šatna**, Zdeňka Podskalského **Žena v trysku století**, ale také Smetana **The greatest Hits** nebo hra z autorské dílny kladenského VAD **Upokojenkyně**, která loni prošla i Jiráskovým Hronovem. Dvě inscenace pracovaly s texty Vladimíra Zajíce **Mistr Jan aneb naše kaše** a **Tuché a Vlčpanna**. Druhým nejvíce zastoupeným druhem byly pohádky pro děti (12 titulů). Následovala současná světová dramatika (11 titulů), dominovaly zápletkové komedie a frašky (**Mátový nebo citron**, **Kachna pomerančích**, **Rodina je základ státu**, **Habaďůra**, **Ani o hodinu dýl** a další). Hrál se také Sigarev. Světová klasika byla zastoupena devíti tituly (**Ženitba**, **Revizor**, **Plešatá zpěvačka**, **Treperendy**, **Zdravý nemocný** a další). Z české klasiky se objevily pouze tři tituly (upravená **Maryša**, **Na letním bytě** Josefa Štolby (fraška z konce 19.století), **Naši furianti**). Zaujaly vlastní scénáře či vlastní hry vzniklé přímo v souboru. Objevilo se pouhých pět kousků. Třešnickou v tomto směru je soubor Banda z Bystřice u Benešova, jejímž šéfem, režisérem i hercem je dramatický autor Pavel Němec. Také další dvě inscenace se dostaly až na KDP. **Dlouhá cesta** vznikla na základě Bergmanovy filmové povídky **Lesní jahody** a **...dokud Vás smrt nerozdělí**, která pracuje především s úpravou scénáře Ondřeje Sokola Válka Roseových. Takže, když si to shrneme, převažují

komedie všech žánrů (frašky, zápletkové komedie, černé komedie, grotesky, konverzačky), což je ale pro venkovské soubory pracující v obcích do 5 tis. obyvatel typické a podle mého názoru nijak překvapující. Je jen dobře, že si vybírají vesměs dobře napsané komedie, které poskytují dobrý půdorys pro hru. Jako solitér mezi nimi zazáří inscenování látek jiného druhu. Že se prakticky nehraje česká klasika, také žádným překvapením není. Příliš ji neuvádějí ani profesionální scény. Her pro děti bylo sice relativně hodně, ale jejich úroveň je bohužel nevalná. Jinými slovy dramaturgický obraz letošního KDP je zrcadlem českého venkovského divadla a šlechtí poroty krajských postupových přehlídek, že se snaží jít po kvalitě. Nemyslím si, že je chybou, když řada inscenací to jeden rok zkouší směrem na Volyň, druhý rok na KDP. Jak se ukázalo ve dvou případech (**Dlouhá cesta** a **..pokud Vás smrt nerozdělí**) za rok inscenace vyrostly, usadily se, ve všech složkách dozrály, zejména to platí o **Dlouhé cestě**. KDP z toho může profitovat v kvalitě programu. Obecně rovněž platí, že venkovské ochotnické divadlo je křehké, výkyvy mezi jednotlivými představeními jedné inscenace mohou být velké a někdy můžeme mít dokonce dojem, že vidíme úplně jinou inscenaci. Část z toho padá na vrub kontextu. Je rozdíl, když hrají na domácím jevišti, před vlastními diváky, kteří s představením jdou a reagují, tak jak si tvůrce přeje a vystoupením jinde. A to nemluvím o optice národní přehlídky, která nastavuje zrcadlo větší a zejména hlubší.

Jaký byl 47. ročník KDP

Jak konstatoval ve svém závěrečném slovu předseda porota Milan Schejbal: „ozdobou letošního přehlídky byla mimořádně pestrá dramaturgická skladba programu. Vedle několika osvědčených komedií

Rádobydivadlo Klapý: ...dlouhá cesta.. Foto Ivo Mička

se zde objevily i takové, které kromě snahy pobavit obsahují i hlubší a závažnější témata. Setkali jsme se také s žánrem tragikomedie či s dílem výsostně dramatickým. Vyzdvihl bych dva původní autorské scénáře. **Dlouhá cesta** Ladislava Valeše a **Klaun** Pavla Němce. Svou premiéru na amatérském jevišti pak měly **Detektor lži** Vasilije Sigareva, **Holky z kalendáře** Tima Firtha a **..dokud Vás smrt nerozdělí** (Válka Roseových). Uvědomíme-li si, že je to více než polovina soutěžního programu, je to záležitost pozoruhodná, a to nejen v kontextu vysokých přehlídek. To však ještě neznamená, že inscenace neměly problémy v jevištní realizaci a jak ukázalo, ani výborný režijní scénografický koncept výborný výsledek nezaručuje. Objevilo se několik pozoruhodných hereckých výkonů a jedna skvělá inscenace, která doslova o parník předběhla všechny ostatní. Není proto překvapující, že porota do programu JH nominovala jen jednu inscenaci.

Přehlídku zahájil nováček *Dobřichovická divadelní společnost z.s.* s bláznivou komedií Patrika a Danielle Haudecoerových **Mátový nebo citron** (doporučení). Výborně napsaná fraška z divadelního prostředí má hodně společného s Divadelní komedií Bena Alforse nebo s Frainovým Bez roucha. Její hlavní ambicí, kterou převzal i soubor, je diváka pobavit. Režie Petra Říhy ji dobře zorganizovala a postavila na hereckých výkonech. Nikdy nepochybujeme, kdy je kdo za postavu a kdy za sebe. Výborné jsou starty obou jednání, kdy gag střídá gag, pak temporytmus trochu upadá. Paradoxně nejlepším výkonem byla postava Honzy-Henryho (Jan Seidel), která se v rozporu s předlohou stává kladným hrdinou. Nabízí se vyhranění postav do větší nadsázky. Přes tyto problémy, dobřichovičtí při svém prvním startu ve Vysokém pobavili. I druhé představení čerpalo z oblasti komedie, tentokrát se jednalo o komedii situační. *DS Štace Němčice n. H.*, Michel Clément: **Ani o hodinu dýl**. Bulvární komedie je postavená na jednoduchém nápadu (chci se zbavit partnerky a požádám o pomoc kamaráda), odvíjí se od hlášky k hlášce a nenabízí mnoho situací. Soubor (kolektivní režie) cítil potřebu komedii nějak ozvláštnit. Dopsal postavu nápočvky (spíše čtenářky). Aby to fungovalo, musela by být komentátorkou děje, který bude komunikovat i s publikem. To se však nestalo. Poctivé herecké nasazení nedokázalo zakrýt slabiny předlohy. Klasickou satirickou komedií N. V. Gogola: **Revizor** přivezl do Vysokého *DS Havlíček Zákupy*. Jiří Miloš Šimek jako upravovatel a režisér ji žánrově posunul do frašky se zpěvy a charaktery nahradil typy. Tento záměr zůstal na půli cesty. Inscenaci chybí důsledně vybudované komediální situace a místo typů herci předváděli spíše až naddimenzovanou charakterizaci, která svým stereotypem nebavila. Texty písní jsou jazykovou směsicí s verši na první dobrou. Trochu se vytratil soubor obou dohazovačů (Tekla a Kočkarev). Dobré situace mají občas energicky a zejména záměrně jednající Kočkarev (Karel Minařík) a Agáta Pavlína Kravcivové díky mimoslovnímu dohrávání, zejména v závěru.

Výbornou zápletkovou komedii Michaela Cooneyho **Habadůra** přivezl *DS J. K. Tyl Meziměstí*. Soubor se s takovou látkou nesetkává poprvé. Hrál např. **Dokonalou svatbu** či **Peklo v hotelu Westminster**. Komedie kombinuje principy konverzační a situační komedie a představuje výbornou příležitost pro herce. Herecky disponovaný kolektiv má sice vynikající tempo, avšak nikoliv rytmus. Chybí timing, zastavení v důsledku nečekané okolnosti, průběžné jednání postav, zveřejnění nápadu či komentáře. Divák se směje díky slovním vtipům, což je na tuto hru trochu málo.

Domácí *DS Krakonoš* tentokrát nesáhl po hudebních komediích (**Limonádový Joe**, **Malované na skle**,

Zločin v posázavském pacifiku), s nimiž v minulých letech slavil úspěchy. Uvedl laskavou komedii Tima Firtha **Holky z kalendáře** (doporučení). Je jakousi dámskou obdobou úspěšné komedie **Do naha**. Na rozdíl od ní však Firth nenabízí mnoho dramatických situací, je potřeba postavit typy žen se sociálním zázemím, odlišných i kostýmem. Každá totiž přišla do ženského spolku řešit svou frustraci (nevěra manžela, útěk dcery, smrt partnera apod.) Nejde jim ani o zavařování, ani o pletení. Je to vzpoura proti osudu, proti životu, který jim nedává šanci. V tomto smyslu je třeba číst jejich rozhodnutí nafotit kalendář s akty, který by vydělal na vybavení onkologické kliniky. Předloha herce dostatečně nevede k průběžnému jevištnímu jednání, což režie Marie Brtkové Trněčkové dostatečně nevyvážila a ani s vyhraněním typů si neporadila. Za pochvalu stojí výborné znakové řešení situace smrti Johna. Vstane z křesla, na němž zůstane pléd a papír.

Pavel Němec patří k nejhranějším současným českým dramatikům. Se svým téměř rodinným divadlem *Banda, z.s. Bystřice u Benešova* znovu nastudoval jako režisér a představitel Klauna vlastní hru **Klaun**. Vložil do ní společensky závažná témata, jako je strach ze samoty a nebezpečí zneužití absolutní moci. Tato témata jsou rozmělněná mnoha dalšími motivy a tématy, která myšlenkově poselství hry oslabují. Přesto jak Královna (Stanislava Němcová), tak Páze (Kateřina Němcová) podaly zajímavé výkony.

DS Osvětové besedy Velká Bystřice odvážně sáhl po hře současného ruského autora Vasilije Sigareva **Detektor lži**. Autorem napsaná groteska patří do okruhu tzv. černuch, což je ruská obdoba cool dramatiky. Tomáš Hradil jako režisér potlačil autorem přepsaný naturalismus (hnus ze scény má být metaforou) i velmi drsný jazyk plný vulgarismů a žánrově inscenaci posunul k černé komedii. Absurdnost jednání postav se podařilo zejména v první části (Naděžda ve výborném podání Radky Schartové nechává hypnotizérem vyslyšet svého muže) účinně jevištně naplňovat. Obrácený gard, nyní jedná Boris (Pavel Dorazil) je třeba v jednáních a reakcích vyostřit. Přes tyto výhrady se sdělení o světě, který se rozpadá, podařilo sdělit. Oba se vracejí do marasmu, v němž žijí.

Scénář hry **Dokud Vás smrt nerozdělí!** *Malého divadla Kouřim* vznikl úpravou překladu a scénáře Ondřeje Sokola na motivy filmu a románu W. Adlera *Válka Roseových*. Opírá se o výborný režijně scénografický koncept Martina Drahovzala, který v obou plánech (manželská dvojice, která spolu bojuje a dvojice právníků, kteří je koučují) v žánru černé komedie s groteskními rysy využívá rychlé střihy a světelné prolínání. Není naplněn herecky, neboť chybí stupňování napětí až k běsnění. Barbara Lady Augustové je příliš od první situace setkání negativní, Olivier Ondřeje Hampla nemá potřebnou energii a úskočnost v jednání. Konflikt dramaticky funguje až v poslední třetině, což je pozdě. Zajímavý výkon podal Lukáš Dědek ve stylizované roli židovského právníka Goldsteina.

Jednoznačně nejlepší inscenací byla **...Dlouhá cesta** *Rádobydivadla Klapý* vzniklá na motivy filmového scénáře Lesní jahody. Základem inscenace stejně jako filmu (byla v loňském roce uvedena rovněž na Pikniku Volyně) je cesta posledního dne života Isaka Borga jako hledání smyslu života, otázky smrti, víry v boha. Činí tak v symbolické rovině, přičemž tyto symboly mají reálný základ. Inscenace je montáží epizod, z nichž některé jsou reálné, jiné snové, mají i různou žánrovou polohu (úsměvné, nostalgické, dramatické). Tento systém je působivý a srozumitelný. Velkým vkladem je vyrovnaný

herecký kolektiv, v němž hereckou nadstavbu dodávají Jaromír Holfeuer jako Isak a Lenka Svobodová-Štastná jako jeho snacha Marlenne. Nepopisná, zajímavá a funkční scénografie hostujícího Miroslava Krále inscenaci dotváří. Byli jsme svědkem nevšedního diváckého zážitku. Právem si inscenace odnesla Hlavní cenu festivalu, nominaci na Jiráskův Hronov a oba herecké výkony byly označeny jako nejlepší mužský a ženský herecký výkon přehlídky.

To vlastně bylo všechno. Zajímavá dramaturgie, postavená na dobrých textových předlohách, slušné herectví (v každé inscenaci bylo možné najít alespoň jeden zajímavý výkon), problémy v režijně dramaturgickém konceptu všech inscenací s výjimkou Dlouhé cesty. Také byla udělena jen jedna cena za režii (L.Valeš právě za Dlouhou cestu). Na Sigarevovi se ukázala odvaha venkovského souboru uvést něco, co není běžná společenská komedie. Amatérské divadlo je svobodné, nemusí je zajímat ekonomická stránka ani počet repríz. V tomto smyslu byla letošní přehlídka rozhodně krokem vpřed. Zhoršuje se kvalita jevištní řeči, což platí pro amatérské divadlo jako celek.

Díky mladým gymnazistům ze Semil (řada z nich se divadlu věnuje, někteří ho hodlají i studovat) jsme viděli reakce mladé generace. Cool dramatika už jim nic neříká a ani je nebaví (Detektor lži). Přestože nemají ani divadelní ani životní zkušenosti, všimli si nedostatků v uchopení postav, chybějících point, nedostatku energie. Nebáli se to říci. Často to byla první zkušenost projevit názor veřejným způsobem. Učili se číst divadelní znaky. Představte si, že např. diskuse o Dlouhé cestě trvala víc než tři hodiny. Myslím, že pro přehlídku, její budoucnost je to velmi důležité. Dobře, že se pořadatelé rozhodli místo obvyklých tří dnů prodloužit seminář na celý týden. Pravděpodobně bude lepší zdvojit lektorské vedení, neboť jde o celodenní síchtu (dopoledne účast na diskuse, odpoledne cvičení, večer představení s následnou diskusí o něm).

Banda, Bystřice u Benešova: Klaun

Trochu chudé dožínky. Moc řepky, málo obilí

Na poli amatérského divadla to v sezóně 2015/2016 asi moc nerostlo, a tomu odpovídala i scénická žatva na Jiráskově Hronově. Na nějaký ten pecínek chleba to sice bylo, ale dramaturgické řepky bylo tak nějak pořád víc a plody scénické práce byly spíše malé a trochu scvrklé.

Text: Martin Rumler

Zpětně a znovu tak děkuji například lektorskému sboru činoherního Pikniku Volyně, který raději jednu nominaci neudělil, než aby posílal hronovský program k (pod)průměru víc, než by se slušelo. A zadoufám, že stejně se zachovají i lektoři přehlídek ostatních druhů, pokud dospějí k tomu, že se zkrátka neurodilo. Ony kvóty jsou fajn věc, ale plná nůše ještě nemusí znamenat, že vše z ní je špičkové a požitelné.

Že by katarze střídala katarzi? Že by vás jedno či dvě představení vystřelilo jako katapult? Že byste toužili vidět nějaký soubor už už znovu a ve velkém na něj posílali i kamarády, pro které je vrcholem divadelního umu Mirek Donutil v jarmilkách? Ani jedno se letos nestalo, ovšem přece jen bylo k vidění několik představení, díky kterým jsme (narozdíl od jídelny) nechroustali na hronovských dožínkách jen kamení z poloprázdných otlučených talířů.

Pusťte k tomu holky!

Co vše dokážou děvčata, s údivem zjišťuju už tak od mateřské školy. Jeden by řekl, že toho tedy vím až dost. Jenže to bych nesměl mít to štěstí vidět představení **Ušubraná**. Režisérka a dvě protagonistky ze **ZUŠ F. A. Šporka Jaroměř** mě v slabé půlhodině daly nahlédnout do takových zakoutí ženské duše, že se tetelím ještě teď. Nastoupit na mě s Erbenem a dorazit K. J. Obrátilem (který po vesnicích bral kde co, jen servítky to nebyly) byl skvělý dramaturgický nápad doplněný výtečným herectvím a přesnou prací s rekvizitou. Ano, padala vulgární slova, ano bylo to o sexu, ano naplnilo to definici slova pornografie. Ale nebylo to šmírácké a uslintané. Bylo to divadelní a ve výsledku vlastně vkusné. A když si ještě představím, jak to asi zapůsobilo na výroční akademii lidišky: prvňáčci s flétničkami, malé housličky, příjemné veršiky Jiřího Žáčka a na konci...kunda.

Velmi divadelním zážitkem pro mě byl i **F. Racek (život a dílo)** souboru *Relikty hmyzu*. Začíná tam, kde Čechovův Racek končí, aby nás provedl (inspirován krom ruského klasika i Karlem Čapkem) osudy génia průměrnosti. Té, po mém soudu, dnes tolik oslavované průměrnosti, které punc výjimečnosti dodávají selfie tyče, počty lajků na facebooku, to-do listy a fakt, že flákání se říká prokrastinace. A opět to bylo divadelní. Pravda s možná málo vystavěnými situacemi, ale s mnoha jevištními obrazy, které se vypalovaly do mozku až bolestně.

Trojici plodů, do kterých se s chutí zakousnu a které pro mě znamenají úrodu i v jinak chudším roce, uzavírá **Dokonalá svatba**. *Ty-já-tr Hrobese Praha* se stopkami v ruce skvěle načasoval situace,

bravurně je dovedl k pointám a to vše za pomoci soustředěné a partnerské herecké akce. Mělo to hlavu a patu, mělo to náboj, přes forbinu se valila do hlediště energie a vsadím se, že jí nemálo letělo od diváků na jeviště. Důkaz, že smyslupná, uvědomělá a nápaditá inscenační práce dokáže zvednout i text, který, přiznejme si, ve svém žánru k úplně špičce nepatří.

Nestrašte mě Noidem!

Pokud bych měl dál přebírat letošní úrodu, našel bych jistě ještě pár klásků, které něčím potěšily. Třeba ten, který klasické pohádky ukázal v dospělém a poněkud znepokojivém světle (*Vozichet Jablonec nad Nisou – V jednom lese, v jednom domku*). Nebo ten, jenž dokázal, že i za zpackanými životy a neuskutečněnými revolucemi mňouká nějaká kočka (*Ty-já-tr Hrobese Praha* – Martin McDonagh: **Poručík z Inishmuru**). I vosy mám teď nějak radši díky hostu přehlídky *Tanečnímu studiu BUFO* a jeho představení **Ze života obtížného hmyzu**.

Buď jak buď, ač obsahem spíš průměrný, pak atmosférou, semináři a probdělými nocemi to pořád byl Jiráskův Hronov. Zábavný, veselý, hlučný i pracovní. Zase přijedeme, zase se zpotíme v divadelním sále a osvěžíme ve Stovce nebo Tritonu. A když už letos nebyl Horror, zvládlo nás postrašit vystoupení Václava Noida Barty. Já osobně se příště raději nějak postraším sám.

DS Ty-já-tr, Praha: Poručík z Inishmuru. Foto Ivo Mičkař

Hronov očima vedoucího Klubu režisérů SČDO

Každým rokem koncem července se mě zmocní zvláštní neklid, neboť se blíží tradiční celostátní, v posledních letech mezidruhová, divadelní přehlídka amatérského divadla Jiráskův Hronov, letos již 86. v pořadí. Vzpomínám si na ten svůj první, kterého jsem se zúčastnil jako posluchač Klubu mladých divadelníků ve Velkém Dřevíči. Tehdy jsem si slíbil, že se určitě za rok vrátím a protože tak činím pravidelně, zjistil jsem, že letos to byl už můj 42. Jiráskův Hronov bez přerušení.

Text: Jaromír Kejzlar

Nijak nedeprimován tímto číslem jsem nasedl v pátek dne 29. 7. 2016 do auta a vyrazil. Když jsem po několika hodinách zastavil na náměstí v Hronově, cítil jsem se v důvěrně známém prostředí jako doma.

Večer jsem šel na první představení do Jiráskova divadla, kterým byla **Vojnarka** a následujícím dnem už začal kolotoč divadelních představení, který se zastavil až v sobotu 6. 8. 2016. Od roku 1996, tedy již po 21, je pro mě neodmyslitelnou součástí Jiráskova Hronova rozborový seminář, který i letos pořádá Klub režisérů Svazu českých divadelních ochotníků (KR SČDO). Seminář se konal každý den od 31. 7. do 6. 8. od 9 do 12 hodin v ZUŠ Hronov, Palackého ul. Je organizován jako otevřený a je určen pro všechny, kteří se zabývají, či chtějí zabývat, rozбором představení (režiséři, dramaturgové, porotci, herci aj.). Na každém semináři bylo podrobně rozebráno jedno vybrané představení, když úvod k rozboru měl vždy připraven některý z členů KR SČDO a podal podrobné informace o autorovi, jeho hře a pak také o zhlédnutém představení. Následně se do diskuse zapojovali ostatní seminaristé se svými názory a postřehy, které zkušený lektor Rudolf Felzmann citlivě směřoval k výkladu obecných pojmů divadelní terminologie (téma a idea předlohy a inscenace, hlavní a vedlejší konflikty, žánr inscenace, řešení situací atd.). Řada vždy přišla i na ostatní představení hlavního i doprovodného programu z předešlého dne. Během semináře si mohli účastníci, za minimální poplatek, uvařit kávu nebo čaj, což přispělo k příjemnému ovzduší při diskusi.

Většina seminaristů se zúčastnila všech seminářů, ale přicházeli i zájemci, kteří byli v Hronově jen několik dní. Tento zájem nás ujistil, že bychom měli rozborový seminář konat i v následujících letech. K dobrému pocitu přispělo i prostředí, ve kterém se seminář konal, za což pořadatelům děkujeme a doufáme, že nám budou nakloněni i v budoucnu.

Závěrem snad mohu říci, že dle mého, ale i názoru seminaristů, měl letošní Jiráskův Hronov, proti některým přehlídkám v minulosti, velice dobrou úroveň představení a bylo o čem hovořit. Úspěšně se řeší i otázka ubytování a myslím, že úvahy některých „reformistů“, aby se Jiráskův Hronov přestěhoval jinam, jsou zcela nesmyslné, protože tato zavedená značka je nepřenosná.

0 seminářích stručněji

Ohlédnutí za dalšími letošními hronovskými semináři. Brzy bude čas vybrat si pro rok 2017, tak se inspirujte!

SEMINÁŘ HASIT jako HEREC A SITUACE (I. a II.)

Letošní 86. Jiráskův Hronov nabídl kromě dvaatřiceti inscenací, včetně bloku scénického tance a pantomimy, a nabitého doprovodného programu také šestnáct seminářů. A navrch toho všeho ještě tradiční Problémový club, vedený pěticí odborníků, kteří se zabývali rozboru jednotlivých představení.

Jedním ze seminářů byl HASIT jako HEREC A SITUACE, který volně navázal na svůj loňský debut a otevřel dveře nejen minulým frekventantům, ale i novým zájemcům. Víc jak dvacet seminaristů se tak herecko-režijně vzdělávalo a bavilo pod vedením dramaturga, režiséra a pedagoga Ludka Horkého s nepostradatelnou asistencí herce Jiřího Panznera, místo něž měla být původně herečka Lucie Valeňová, ale nakonec k tomu nedošlo. Nutno podotknout, že všichni tři jsou úzce spjati s holešovickou scénou Divadla Radar, odkud Horkého soubor Ty-já-tr/HROBESO přivezl na letošní Hronov hned dvě úspěšné inscenace – Dokonalou svatbu a Poručíka z Inishmoru.

Dramatický. Situace. Dramatická situace. Tři sobě blízké pojmy, které přišly na paškál krátce poté, co se frekventanti seznámili a oťukali během kolektivně-souborových her a hereckých cvičení, jež doprovázely celý seminář. A z malého teoretického okénka pak rovnou do praxe. Kromě nastaveného klíče vnímání a všech her a cvičení, které se postaraly jak o rozptýlení a oživení, tak o soustředění a stmelování kolektivu, byla stěžejní práce s prostorem. Ve třídě i v hronovském okolí se zkoumaly situace vytvořené pomocí „živých fotografií“ na dané téma, které si seminaristé rozdělili na skupinky předávali a dále s nimi pracovali. Z každé fotografie vzešlo pásmo „před-nyní-po“, které posléze sami tvůrci-účinkující pojmenovali a napsali k němu scénář, aby jej nakonec mohli v daném prostředí sehrát. A podobně se improvizované dramatické situace transformovaly i nadále, dle zadání, od skupinky ke skupince, které se též průběžně obměňovaly. Další náplní semináře byla práce s textem. Pracovalo se s úryvkem hry Ladislava Stroupežnického Naši furianti a s Camiho miniaktovkou Kleštěnec z pralesa. Zde už kromě zaměření se na situaci došlo také na odlišná pojetí a interpretaci textu.

O semináři HASIT se těžko píše, neboť je to jeden ze seminářů, který zcela záměrně nemá tradiční festivalovou předváděčku. Za to je ale jeho výstup, co se do znalostí, uvažování, rozšíření obzorů a praktického přemýšlení týče – takové to, co si seminarista herec a režisér, v tomto případě v jedné osobě, odnáší uvnitř sebe – nedocenitelnou zkušeností. Pro každého jinou a jinak pojmenovatelnou. O úspěšnosti a nezapomenutelnosti tohoto semináře svědčí nejen vzorně ojedničkovaná vysvědčení od lektorů, sehraný a velmi rychle spřátelený kolektiv, ale i vlastní pozdrav-pokřik a vlastní styl tleskání, odkazující se právě k inscenaci Dokonalá svatba.

Lukáš Křížek / luartrie@gmail.com / www.divedove.blogspot.cz

SEMINÁŘ LAB jako LABORATORIUM

Letos jsem se zúčastnil semináře LAB, který vedly Citlali Huezo Sánchez a její překladatelka Alexandra Štefková. Původně jsem chtěl něco klasičtějšího a tento seminář jsem měl asi až na čtvrtém nebo pátém místě, ale nakonec jsem velmi rád, že jsem skončil u něj. Na Hronově jsem byl podruhé a oproti loňsku jsem dostal seminář zaměřený na pohyb, což se po probdělých nocích ukázalo jako velká výhoda. Taktéž jsem si uvědomil, jak jsem si odvykl být uvolněný, dotýkat se cizích lidí, očnímu kontaktu atp. Seminář mi ve všem moc pomohl, na jeho konci jsem si byl mnohem jistější v pohybech i v reagování na ostatní. Nešlo při tom o to, abychom pohybem vyjádřili nějaký příběh (na což se nás po našem pátečním vystoupení mnozí ptali), ale o to, abychom si vytvořili rejstřík různých typů pohybu a ty pak používali v rekaci na prostor a na ostatní lidi v něm. Můžete například k opírat něčí pohyb, ale ten někdo nemusí chtít, tak se vám stačí uniknout, nebo je naopak agresivnější atp.

S Jiráskovým Hronovem jsem letos velmi spokojen, nelíbily se mi jen asi dvě věci a na další, o kterých jsem věděl, že se mi asi nebudou líbit, jsem rovnou nešel. Letos jsem také měl Problémový klub, který mi také přišel velmi užitečný, a velmi jsem si užíval hlavně odpočinkovou a přátelskou atmosféru, která mě u mladých účastníků festivalu přímo fascinuje.

Martin Markoš

SEMINÁŘ 45+

Seminář 45+ je na Hronově už pevně zakotven. Potkávají se v něm „stálce“, noví příchozí nad 45, ale vždy se k nám přidá i někdo úplně mladý. V letošním roce jsme se spolu s lektorem Jaromírem Hruškou ponořili do tajů praktické režie, dramaturgie a ochutnávky praktického herectví. Pracovali jsme na ukázkách Stroupežnického Našich furiantů, Gogolových Hráčů, Kennedyových dětí od Patricka a Moliérova Dona Juana.

Učili jsme se pohlížet na text různými způsoby. Zažili čtenou zkoušku - čtení textu jako důležitý začátek pro celý průběh zkoušení, je to rozbor tematických věcí, je třeba stále hlídat, zda naplňujete to, o čem chcete hrát. Při četbě si ukazovali různé způsoby a hodnotili rozdíly. U toho se hodně pobavili a nasmáli! Často jsme nebyli in, ale Jaromír byl připraven a ukazoval nám cestu, jak dojít k uvěřitelnému vyznění situace. Úžasné bylo, když pouštěl různé druhy hudebních nahrávek a tím často dosáhl naší potřebné emoce k přečtení textu.

Z úst našeho lektora zaznívaly věty jako - Nehrát téma dopředu. Největší dřina je motivický rozbor situace. Postavit inscenaci je jako stavět dům, zeď - jednotlivé komponenty musí jít přes sebe (jako cihly), jinak nedrží ani představení.

Také jsme se dva dny pokoušeli vystavět situaci z Našich furiantů. Několik vět jsme zkoušeli několik hodin. Co vše je třeba hlídat, aby všechny komponenty představení zafungovaly pro pravdivé vyznění toho, o čem chceme hrát. Divadlo je dřina! Jaromír nám nasadil tolik brouků do hlavy! Seminář nebyl žádný odpočinek! Naše snaha a chuť vstřebat maximum byla ale velká. A věřím, že i upracovaný lektor se s námi 45+ podíval do oblastí, které ho obohatily.

Lenka Janyšová

SEMINÁŘ SILT jako SCÉNIKÁ INTERPRETACE LITERÁRNÍHO TEXTU

Tento rok jsem navštívila Jiráskův Hronov poprvé a už teď vím, že příští rok pojedu znovu. Baví mě celá koncepce a organizace. Spaní by sice mohlo být pohodlnější, ale jiné výtky nečekejte.

Zúčastnila jsem se semináře SILT vedeného Renatou Vordovou a Janou Machalíkovou. Pracovali jsme jak jednotlivě, tak i ve skupinách. Zkoušeli jsme si proces poznávání textu, hledání témat, sžívání se s motivy a nakonec samotné interpretace. Učili jsme se text vnímat a vyjadřovat emocemi. Ne hrát, cítit. Pracovali jsme s prózou i poezií. Nakonec se na předváděčku dostal voiceband i pár sólových výstupů. Každé dopoledne mě neuvěřitelně bavilo a zajímalo.

Inscenace vybrané na Jiráskův Hronov byly skvělé i horší. Možná to ale bylo únavou a rozostřenou pozorností. No, kdo zvládne 3 divadelní představení 7 dní v jednom kuse? Ale načerpali jsme nové poznatky a vyvstaly nám nové otázky.

Jsem za možnost zúčastnit se festivalu neskutečně vděčná. Poznala jsem mnoho úžasných lidí, s kterými budu i nadále v kontaktu. Moc se těším na příští ročník.

Petra Šavrdová

P jako PANTOMIMA – Michal Hecht a Štěpánka Elgrová. Foto Ivo Mičkal

Cestička k Hronovu, známě se vine

Proč jet na Hronov? Kateřina H. Chalupníková vám to řekne...

Kolem Jiráskova Hronova visí několik otazníků především ohledně organizace. O nich já ale vůbec mluvit nechci. Pojdme se podívat na Jiráskův Hronov očima spokojeného účastníka, který má za sebou víc než dekádu vydařených Hronovů. Přestože je to jen několik dní v roce, znamenají pro mě moc. A co konkrétně pro mě Jiráskův Hronov znamená?

● Nezapomenutelná atmosféra ● Plná hlava divadla ● Plné břicho točené zmrzliny z cukrárny na růžku (zpravidla jahodovo-vanilková) ● Když to nevyjde v jídelně, Čapkárna to jistí ● Schody do Sokolovny, které ne vždycky stojí za to ● Ty nejmilejší paní, co odškrtaávají lístky (a samozřejmě i blondatý mladík v Sokolovně) ● Moudrá moudra o zhlédnutém divadle ● Povýšenecká moudra o zhlédnutém divadle ● Rozporuplná moudra o zhlédnutém divadle ● Obvyčejné tlachání o zhlédnutém divadle ● Zpravodaj nejčastěji čtený na záchodě nebo na kousku zeleně pod zářícím sluncem ● Triton při svítání ● Hororové zpívání ● Náhodné rozhovory s náhodnými lidmi aneb Je jedno, že je neznáš, je to přece také účastník Hronova ● Pocit sounáležitosti ● Ranní snídane na náměstí se zastávkou v Kafekáře ● Zalepené oči na semináři ● Nadšení ze semináře, které vytváří úzké pouto mezi spoluseminaristy ● Zapálená touha navštívit další a další semináře, protože jsou prostě boží ● Bezmoc, když se snažíte někomu vysvětlit, co jste na Hronově prožili ● Šaty a nadpřirozené schopnosti Simony Bezouškové ● Úsměv Daniely Fischerové ● Kytara Honzy Šváchy ● Mops manželů Zpravodajových ● První den Hronova a první objetí se známými tvářemi ● Poslední den Hronova a poslední objetí se známými tvářemi

Tak zase za rok, říkáme. A já jsem ty poslední roky vlastně ani nebyla smutná, že Hronov končí. Věděla jsem totiž, že ten rok uteče jako voda a Hronov nikam neodplaví. Ale letos se poprvé loučím a nevím, kdy se vrátím.

A jak zažil za těch posledních třináct let Hronov mě?

● Jako obarvenou patnáctiletou puberťačku, která strávila víc hodin v Tritonu než v divadle ● Jako nadšenou, ale „napřesdržku chytrou“ čerstvou jamačku s nosem nahoru ● Jako milovnici divadla, která chce nasosat z divadel a ze seminářů co nejvíc ● Jako člověka, který pracuje v oboru a setsakra ocení, když je jednou za rok účastníkem a ne vedoucím ● Jako lektorku dětského semináře, která si vážila toho, že může přiložit ruku k dílu ● Jako abstinentsku s bříškem

A už se nemůžu dočkat, až mě Hronov zažije jako maminku. Nevím, jestli to zvládneme už příští rok, ale určitě to nebude dlouho trvat. Počkáš na mě, Hronove?

Celostátní přehlídky v odborné gesci NIPOS-ARTAMA	1
O potřebě nepraktičnosti a otevřených očí	2
Vyrostla nová a nadšená generace	3
Odpojit se umím, ale nechci se odtrhnout	4
Divadlo je pro mne životem i permanentním svátkem	8
Divadelní Piknik Volyně 2016 – postupové přehlídky	12
O prostupnosti přehlídek aneb Jak vypadá ideální inscenace	13
Činoherní postupové přehlídky	14
Divadelní piknik Volyně 2015	30
Postupové přehlídky mladého divadla	34
Mladá scéna 2016 – postupové přehlídky	43
Postupové přehlídky Popelky Rakovník	44
Popelka Rakovník 2016 – postupové přehlídky	49
Z historie lomnického ochotnického divadla	50
Postupové přehlídky Krakonošova divadelního podzimu	52
DS J. K. Tyl Josefův Důl slavil 70 let od založení	60
Divadelní studio pro autorské projekty v Brně	61
Postupové přehlídky Loutkářské Chrudimi	62
Loutkářská Chrudim 2016 – postupové přehlídky	73
Jubilejní Otevřeno	78
Evidence opon se stále rozrůstá	80
Jiráskův Hronov 2015	82
Ohlédnutí za FEMAD 2015	92
Brnkání 2015	94
Šrámkův Písek 2016 – postupové přehlídky	95
Světový festival jinak	96
Opravdu mezinárodní festival Vreme 2015	98
Wolkrův Prostějov 2016 – postupové přehlídky	96

ROČENKA AMATÉRSKÉ SCÉNY, Ročník 53. (Ochotnické divadlo 62.), www.amaterskascena.cz

Vydává Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, Fügnerovo náměstí 5, 120 21 Praha 2

Vedoucí redaktor: Michal Drtina. Redaktor: Pavlína Schejbalová.

Grafická úprava a sazba: Petra Líbová. Ilustrace: Tomáš Volkmer.

Adresa redakce: NIPOS-ARTAMA, P. O. BOX 12 / Fügnerovo nám. 5, 120 21 Praha 2,

tel. 606 644 294, e-mail: drtina@nipos-mk.cz

Od roku 2015 vychází časopis v tištěné podobě jako ročenka. Nevyžádané rukopisy a obrazový materiál redakce nevrací. Toto číslo bylo odevzdáno do tisku 20. prosince 2016.

© NIPOS PRAHA 2016

